

T.C
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

BİR HİKÂYE ANLATICISI:
CENGİS ASİLTÜRK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DUYGU ERDEM

Danışman
Prof. Dr. ENVER TÖRE

ARTVİN-2022

TEZ BEYANNAMESİ

Artvin oruh Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-ğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “Bir Hikâye Anlatıcısı: Cengis Asiltürk” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Artvin oruh Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım. Lisansüstü Eğitim-ğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

☐ Tezimin tamamı her yerden erişime aılabilir.

☐ Tezim sadece Artvin oruh niversitesi yerleşkelerinden erişime aılabilir.

X Tezimin 6 ay süreyle erişime aılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime aılabilir

17/05/2022

İmza

DUYGU ERDEM

TEZ KABUL TUTANAĞI
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

PROF. DR. Enver TÖRE danışmanlığında, **Duygu ERDEM** tarafından hazırlanan bu çalışma 11/05/2022 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından **Türk Dili ve Edebiyatı** Anabilim Dalı'nda yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Enver TÖRE

İmza:.....

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Gör. Neşe OKTAY

İmza:.....

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Vedi Aşkaroğlu

İmza:.....

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir.

11/05/2022

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Hüseyin PEKER

İÇİNDEKİLER

TEZ BEYANNAMESİ.....	I
TEZ KABUL TUTANAĞI.....	II
İÇİNDEKİLER.....	III
ÖZET.....	IV
ABSTRACT.....	VI
ÖNSÖZ.....	VII
GİRİŞ: Türk Edebiyatında Tahkiye.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BİR HİKÂYE ANLATICISI: CENGİS ASİLTÜRK

1.CENGİS ASİLTÜRK'ÜN ROMANLARININ TAHLİLİ	14
1.1.“SIRLANMIŞ ZAMANIN GÖLGESİNDE”.....	14
1.2.“MULETA”	51
1.3.“ÖLÜYAPRAK VURUŞU”	99
1.4.“SURET”.....	135
1.5. “KARNAVALIN ORTASINDAKİ ADAM”.....	171
2. CENGİS ASİLTÜRK'ÜN DİĞER ÇALIŞMALARI.....	207
SONUÇ.....	210
KAYNAKLAR.....	215
ÖZGEÇMİŞ.....	218

ÖZET

BİR HİKÂYE ANLATICISI: CENGİS ASİLTÜRK

Cengis Asiltürk, *Büyülü Gerçeklik Akımı*'nın[▲] Türkiye'deki yeni nesil temsilcilerinden, romancılarından ve sinema kuramcılarından biridir. Yazar ve yönetmen Asiltürk, gerek romanlarında, gerekse filmlerinde kentsoylu ailelerin hayatlarından kesitler sunar. Bunu yaparken eğitim görmüş, bilinçli ve zengin şahıs kadrosu üzerinden düşsel mekânlar gösterir. Yazar, bir yandan kentsoylu ailelerin hayat hikâyelerini diğer yandan kırsaldan kente olan özlemi çarpıcı mesajlarla okuyucusuna iletir.

Asiltürk romanlarında hadiseleri anlatırken bir yandan da tahkiyenin arka planında olayların cereyan ettiği Türkiye'nin sosyal gerçeklerine yer vermiştir. Sade anlaşılır bir üslupla aktarılan eserler; Asiltürk'ün diğer yanı olan sinemacı kimliğinden de nasibini fazlasıyla almıştır. Dünya edebiyatında yaygın olarak bilinse de sinemada bir ilk örnek olan “Büyülü Gerçekçilik” üslubu kendisinin öğrencilik yıllarında çektiği (1987-1991) yurtiçi-yurtdışı festivallerde ilgiyle ve takdirle karşılanan *Düş Akıntıları*, *Özgürlük Tutkusu*, *Eziyet*, *Esrime*, *Bir Aşkın Cenaze Töreni*, *Göz*, *Komik Ölüler Ülkesi* adlı kısa, *Büyülü Gerçekler* (2008) ve *Akordeon* (2010) adlı orta metraj filmlerinde; TRT adına çektiği *Kaçakçılar*, *Geç Gece*, *Mavi Bavul* vd. uzunlu kısıklı televizyon filmlerinde (2004-2005) ve *Albatrosun Yolculuğu* (2013) adlı uzun metrajlı filminde açıkça gözlenebiliyor. Başarılı bir romancı ve senarist olan Attila İlhan gibi Asiltürk de gözlemlerini bir kamera vizörünün hassaslığıyla, romanlarında kullanmıştır. Tahkiyelerdeki yoğun

▲ Büyülü Gerçekçilik Akımı; “Büyülü unsurların, resmedilen gerçeklik içinden organik olarak gelişmesini sağlayacak biçimde fantastik ve gerçekçiliği birbirine bağlayan” bir postmodern akımdır.” Derya, Emir/ Hatice, E.Diler, *Büyülü Gerçeklik Latife Tekin'in Sevgili Arsız Ölüm ve Angela Carter'in Büyülü Oyuncakçı Dükkânı İsimli Eserlerinin Karşılaştırılması*, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sayı 30, Ağustos 2011, s.52

şahıs kadrosu ve kimi zaman kullandığı sinema terimleriyle okuyucunun ilgisini diri tutmaktadır.

Asiltürk'ün romanlarında ayrıca şiirden estetiğe, kronolojik tarihten sanat tarihine ve sinemadan tabiat bilgisine kadar, sosyal hayatın gerektirdiği birçok bilgiye rastlamak mümkün... Yazar, eserlerini oluştururken gerçeklikten çok da uzaklaşmadan anlatısını renkli tablolar halinde bilgilerle pekiştirerek yapmakta. Okuyucu bir yandan roman kişilerinin serüvenini merakla takip ederken; diğer yandan da renkli görüntüler içindeki şiirsel anlatımın zevk ve ahengini yaşar. Asiltürk'ün anlatısı, bir tezin konusu olabilecek kadar dolu ve değerlendirmeye açıktır. Romanları mutlaka dikkatli bir şekilde okunmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Kent özlemi, kentsoyluluk, eğitimin önemi

ABSTRACT

A STORYTELLER: CENGİS ASİLTÜRK

Cengis Asiltürk is one of the new generation representatives, novelists and film writers of the "Magical Reality Movement"[▲] in Turkey. The author presents various sections from the lives of the bourgeois families in his novels. While doing this, we see places that we can call very rich, together with educated conscious people among rich and diverse staff. On the one hand, the author conveys the life stories of the bourgeois families, on the other hand, the longing from the countryside to the city and the flow from the village to the city with striking messages.

While Cengis Asiltürk narrated the events in his novels, he also included the social realities of Turkey, where the events took place in the background of the narration. Works with a simple and understandable style; The other side of Asiltürk, he has had his share of the identity of a filmmaker. Just like Atila İlhan, who is a successful novelist and screenwriter; Cengis Asiltürk also used his observations in his novels with the precision of a camera viewfinder. It also keeps the reader's interest alive with its dense cast of characters in the narrations and the cinematic terms it sometimes uses.

In Asiltürk's novels, it is also possible to come across all kinds of information required by social life, from poetry to aesthetics, from chronological history to art history, from cinema to natural knowledge. While creating his works, the author does not stray too far from reality, reinforcing his narrative with information in colorful tables. While the reader is curiously following the adventures of the characters of the novel; On the other hand, he is enchanted by the harmony and pleasure of poetic expression in colorful images. Cengis Asiltürk's novels are so full and open to evaluation that they can be the subject of a thesis. His novels must be read carefully.

Keywords: City longing, urban nobility, importance of education

[▲]Magical Reality Movement; "It is a postmodern movement that "connects fantasy and realism in such a way that magical elements develop organically from the depicted reality." Derya, Emir/ Hatice, E.Diler, *Büyülü Gerçeklik Latife Tekin'in Sevgili Arsız Ölüm ve Agela Carter'in Büyülü Oyuncakçı Dükkânı İsimli Eserlerinin Karşılaştırılması*, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sayı 30, Ağustos 2011, s.52.

ÖNSÖZ

Türk edebiyatına Tanzimat Döneminde giren roman türü, zaman içerisinde gelişmiş ve çok tercih edilen bir yazılım olarak edebiyatımızda bugünkü konumuna gelmiştir. Biz de tezimizi hazırlarken romanları ödüle lâyık görülen, fakat edebiyatımızda hak ettiği isme şimdilik tam olarak kavuşamayan Cengis Asiltürk'ün eserlerini ele aldık. Bunu yaparken de amacımız Cengis Asiltürk'ün Türk edebiyatındaki birçok yazar gibi önemli bir şahsiyet olduğunu kanıtlamaktır.

Üç ana bölüme ayırdığımızın tezimizin, **giriş** kısmında, Türk edebiyatında roman ve hikâye hakkında kısa bilgiler verildikten sonra Cengis Asiltürk kısaca tanıtılmıştır.

Gelişme bölümünde, Cengis Asiltürk'ün romanlarının özeti, romanlarındaki zaman, mekân, şahıs kadrosu, bakış açısı, üslubu, kompozisyonu fikirleri ve mesajları Prof. Dr. Mehmet Kaplan'ın tahlil metoduna göre tahlil edilmiş, romanlar kendi içerisinde kısa bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Asiltürk'ün romanlarını tahlil ederken zaman kavramını kozmik zaman, yazma zamanı ve okuma zamanı şeklinde ayırarak değerlendirdik. Cengis Asiltürk'ün şahıslar kadrosu oldukça kalabalıktır. Biz, romanlarındaki kişileri değerlendirirken -bir nehir romanda olduğu gibi- aslî şahıslar ve yardımcı şahıslar şeklinde ele almak yerine romanın iç dünyasını dolduran bütün şahısları aslî kahraman etrafında toplayarak ele aldık. Yoğun bir şekilde aslî kişilerin yanı başında kendi zengin hikâyeleri ile yer alan bu şahısların her biri bir yandan kendi iç dünyalarını deşifre ederken bir yandan da enteresan ve derin hikâyeleriyle romana zenginlik katmıştır. Romanın akışında herhangi bir hikâyesi olmayan, sadece adı geçen kişileri ise figüratif kişiler olarak değerlendirmeyi uygun bulduk. Romanlardaki mekânları ise dış mekânlar, iç mekânlar şeklinde ele aldık. Mekân isimlerine çok fazla yer verilen romanlarda mekânların ait olduğu şehirleri de tespit etmeyi ihmâl etmedik.

Bu bölümde, Cengis Asiltürk'ün roman dışında kalan ama edebiyatı, sinema sanatını doğrudan ilgilendiren diğer çalışmalarını da kısaca tanıtıp değerlendirdik.

Sonuç bölümünde ise yazarın romanları arasındaki ilişkiler benzerlikler farklılıklar bütün yönleriyle ele alınmış ve toplu bir değerlendirmeye gidilmiştir.

Ardından da çalışmamızda başvurduğumuz kaynaklar verilerek tezimiz sonlandırılmıştır.

Beni bu günlere yetiştiren, sevgili ve değerli aileme; annem Gündüz ERDEM'e ve babam Abdulmecit ERDEM'e yaşam borcumu ne yapsam ödeyemem. Her an yanıbaşında hissettiğim ve manevi desteğiyle bana güç veren ağabeyim Olgun ERDEM'e ve sevgili yengem Jülide Erdem'e de teşekkür ederim. Ders ve tez aşamamda her türlü müşkülümü samimiyetle çözen, yol gösteren, yanlışlarımı gideren, eksiklerimi tamamlayan, tüm konularda derin bilgisiyle beni aydınlatan, destekleyen rehberim, sevgili tez hocam Prof. Dr. Enver TÖRE'ye de ömür boyu bağlılık dileklerimle teşekkür ederim.

Duygu ERDEM
ARTVİN-2022

GİRİŞ

Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman:

Tanzimat dönemi ile birlikte roman türü Türk edebiyatındaki yerini oluşturur. Prof. Dr. İnci Enginün roman için şu tanımda bulunur; “Roman kelimesi nesirle anlatılan kurmaca anlamında, ancak alanı hayli geniş bir türün adıdır. Kurmaca olduğu için, vakıaları esas alan tarihten ayrıldığı gibi, çoğunlukla olaylardan ve kişilerden söz eden denemeden de farklıdır. Küçük hikâyeden farkı onların tecrübelerini anlatmasıdır. On yedinci yüzyılda yazılan manzum anlatılardan da nesirle yazıldığı için ayrılır. Başka türlerle hem yakınlığı vardır hem de onlardan farklıdır. Bu özelliği dolayısıyla tarifi kesinleştirilemeyen bir türdür.”¹

Hasan Kavruk da hikâyenin tanımını şu şekilde yapar. “Eski Türk Edebiyatında hikâye, en geniş ifadesiyle ‘bir olayın anlatımı’ şeklinde düşünülmüş, manzum olsun, mensur olsun bir olayı anlatan tarih, masal, efsane, lâtife, destan, menkıbe vs. gibi tahkiye esasına dayanan bütün eserler genel olarak hikâye adıyla adlandırılmıştır. Aynı zamanda hikâye türünden bir eser de destan, kıssa, efsane, menkıbe, lâtife, tarih, nevâdır vb. gibi isimlerle de anılabilmektedir. Bunun yanında bir hikâyenin değişik terimlerle de adlandırıldığı görülmektedir.”² Emin Özdemir ise hikâye için şöyle bir açıklamada bulunur; “Olmuş ya da olabilmesi mümkün olayları anlatan kısa oylumlu yazılar... İnsan yaşamından gerçeğe uygun kesitler sunan, bunu yere, zamana bağlayarak yapan yazı türü... Olayları ve kişileri tek yönüyle ele alıp anlatan, romandan daha küçük oylumlu yazılar”³ şeklinde tanımlara başvurmuştur.

Edebiyatımıza ilk romanlar Tanzimat döneminde çeviri yoluyla girmiştir. Öncesinde bizde romanın olmayışını Tanpınar şu şekilde açıklamaktadır; “Müslüman edebiyatlarının orta çağ hikâyesinden romana geçemeyişi bahsinde de hemen hemen aynı cinsten bir yığın sebeple karşılaşırız. Bunların başında

¹ İnci, Enginün, *Yeni Türk Edebiyatı Tanzimat’tan Cumhuriyet’e (1839-1992)*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2014 s. 163.

² Hasan, Kavruk, *Eski Türk Edebiyatında Mensur Hikâyeler*, M.E.B Yayınları, İstanbul, 1998, s.7

³ Emin, Özdemir, *Yazınsal Türler*, Ümit Yayıncılık, Ankara, 1994, s.214.

yine şüphesiz insanın reel hayata inanarak sahip olmaması gelir. Ayrıca psikolojik tecrübesinin yokluğunu da söyleyebiliriz. Dinde günah çıkarmanın bulunmaması ferdin kendi içine eğilmesini daima men eder. Medeniyetimizin gözü önünde gelişen Rus romanının büyük hususiyetlerinin Ortodoks kilisesindeki aleni müessesesine neler borçlu olduğunu biliyoruz... Bununla, eskilerde hiç psikoloji bulunmadığını iddia etmiyoruz. Bu kadar büyük bir medeniyet tecrübesi, insana sonuna kadar yabancı kalamazdı. Eski şairlerimizin aşk için, insan tabiatı için yazdıkları şeyler kendi kalplerini ve hayatlarını nasıl iyiden iyiye yokladıklarını gösterir. Fakat şiirin şekli ve teksif nizamı bu dikkatlerin derinleşmesine mâni olur. Eski mesnevi çerçevesi içinde bu dikkatlerin hikâyeye nakli ise gelenek yüzünden kabil değildi. Şark çizilmiş hadleri durmadan zorlar fakat ötesine geçemezdi... Bizce Müslüman hikâyesinin romana istihale edememesinin, saydıklarımızdan başka bir sebebi de tenkit fikrinin yokluğudur. Hakiki tenkit zaruri şekilde tarih fikrine bağlıdır. Hareket noktası olarak maziye değil bugünü alır. İslâm fikriyatında ise bu yoktur. Thibaudet'nin, Don Quichotte için söylediği şey sadece parlak bir buluş olamaz. Her yeni hikâyeye bir öncekinin tenkitidir. Tiyatro veya hikâyeye, yeni bir neviin doğması için cemiyet bünyesinin ileri bir hamle ile değişmesi şarttı. Halbuki Müslüman cemiyetlerde bütün müesseseleri beraberinde sürükleyen ve sosyal tabakaların karşılıklı vaziyetlerini değiştiren bu cinsten bir değişiklik görülmez... İslâm tarihi bütün bu büyük Hadiselere rağmen içtimai bakımdan hemen hemen olduğu gibi kalmış, bir türlü burjuvazisi doğmamış ve Müslüman sarayı değişmemiştir... Nihayet bu sebeplere kadın ve erkek münasebetlerinin yokluğunu da ilâve etmek lâzım gelir... Doğu hikâyeleri iyi okunursa esas çatının daima aynı hususiyetin, yani devamlı ve tabii kadın erkek münasebetinin yokluğu üzerine kurulduğu görülür. Tanzimat'tan sonraki ilk romanın bocalayışı bunun vâzih misalini verir. Şunu da ilâve edelim ki, eski edebiyatımız teşekkül etmiş bir nesrin yardımından da mahrumdu.”⁴

Nurullah Çetin Batı'dan tercüme edilen çevirilerin edebiyatımızdaki yerini “Tanzimat Döneminde Türk Romanı” başlıklı makalesinde şu şekilde anlatır. “Roman türü ilk olarak tercüme yoluyla girmiştir bizim edebiyatımıza. Bu çeviriler hem roman yazarını yetiştirmiş hem de okuyucunun roman ihtiyacını

⁴ Ahmet Hamdi, Tanpınar, 19'uncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi, Çağlayan Kitabevi, İstanbul, 1988, s.30-31.

*karşılamıştır.*⁵ der. Nurullah Çetin'in de önemini vurguladığı çevirilerin ilkinin "François Fenelon'un (Fransua Fenelon 1651-1715) Yusuf Kâmil Paşa (1808-1876) tarafından *Telemak* (1862) adı ile çevrilen *Telemahos'un Maceraları* (1699) isimli eseridir."⁶ Basıldığı tarihte büyük ilgi görür ve birçok kez basımı yapılır. Bu eserle beraber Türk edebiyatında çeviri romanlara ve roman denemelerine yer verilmeye başlanır. Bu hususta *Türk Romanı* isimli kitabın yazarı P.Robert Finn ise farklı bir bakış açısı geliştirir; "*İlk Türkçe romanlar Fransız örneklerinden yola çıksalar da hem şekil, hem gelişme açısından yakın doğu hikâye geleneği ile Osmanlı şiirinin, yani Divan geleneğinin zengin entelektüel içeriğinden kaynaklanan birtakım örnekleri de barındırırlar.*"⁷ Tanzimat dönemi romancılarımız; "*Batı'dan aldıkları roman türünü savunurken kendi geleneksel anlatı türlerimizi akıl dışı olaylara yer verdikleri için ilkel ve çocukça bulmuşlar ve yetişkin bir insanın bunlardan zevk alamayacağını iddia etmişlerdir. Bununla birlikte Şemsettin Sami, Ahmet Midhat, Namık Kemal ve Samipaşazade Sezai gibi yazarlarımız Batı'dakileri örnek alarak roman yazmayı denediklerinde, doğal olarak çocukluklarından beri dinledikleri ve okudukları masalların, halk hikâyelerinin, meddah taklitlerinin oluşturdukları bir birikimden yararlanmışlardır.*"⁸

Namık Kemal'in *Celal Mukaddimesi* Tanzimat dönemi için önemli bir manifesto niteliğindedir. Mukaddime roman hususunda önemli bilgiler içermektedir. Prof. Dr. Hülya Argunşah, *Celal Mukaddime'sinden yola çıkarak* şu düşünceleri dile getirmiştir; "*Mukaddime, geleneksel anlatımımızı 'koca-karı masalları'na benzetirken artık olağanüstülükleri küçümseyerek hayatından kovan bir edebî zevkin işaretlerini verir. Türk romanı işte bu süreç üzerinde kendini bulacaktır. Ancak pek çok kişinin hemfikir olduğu görüş, Batılı ölçülerde gerçek Türk romanının Aşk-ı Memnu olduğudur. Buna göre Aşk-ı Memnu'ya kadar yazılan romanları, Türk romanının -aslında Türk edebiyatının- kendini arama ve bulma devresinin örnekleri olarak görmek gerekmektedir. Bu yıllarda aynı zamanda yeni bir hayat tarzının edebiyatını oluşturmaya başladıklarının bilincinde olan yazarlar önlerinde hazır duran Batılı, Doğulu ve yerli bütün*

⁵ Nurullah Çetin, "Tanzimat Döneminde Türk Romanı", Hece, Türk Romanı Özel Sayısı, 2002, sy.65-66-67, s. 21.

⁶ Kenan Akyüz, *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri 1860-1923*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 2015, s. 66

⁷ Robert P., Finn, *Türk Romanı*, (İlk Dönem: 1872-1900), (Çev. Tomris Uyar), Bilgi Yayınları, İstanbul, 1984, s.9

⁸ Berna, Moran, *Türk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış 1*, İletişim Yayınları, 2012, s.23

malzemeyi kullandılar. Kendilerini sadece edebiyatın değil genel olarak hayatın hatta medeniyetin kurucusu, öncüsü, belirleyicisi hatta sözcüsü ve kural koyucusu olarak gören sanatçılar, romanı kendi amaçları doğrultusunda da kullandılar. Genel olarak vakaya dayalı, merak unsuru ön plana çıkarılmış ilk roman örneklerini toplumsal, kültürel ve fikrî mesajlarını da yükleyerek yazdılar. Roman bir taraftan bir yazma biçimi olurken diğer yandan topluma ulaşma kanallarından biri olma fonksiyonunu da yükledi. Zaten belirgin bir şekilde bir aydın sınıfın kullandığı bir türdü. Onların istediklerini anlatma aracı olarak kendi kimliğini bulma çabasına girdi. Bu sebeple erken dönem Türk romanları bir taraftan gerçeğe bağlı kalma kaygısını içinde taşıırken, diğer yandan eski anlatı geleneğini tenkit etti. Bir yandan kişiler dünyasını psikolojik derinlikler eşliğinde kurarken; diğer yandan masalların keskin çizgilerle belirlenmiş iyi kötü karşıtlığını kullandı. Bir yandan öğretmek arzusuyla kültürel bir birikim aktarırken, diğer yandan hoca vakit geçirmek için merak uyandıran bir macerayı anlatmayı önceledi. Masalların, mesnevîlerin, âşık ve meddah hikâyelerinin dünyasından olabildiğince uzak kalmaya, onların ibret ve nasihatler vermek için anlatma hedefinden kaçınmaya çalışırken ‘kıssadan hisse çıkarmanın zorunluluğunu hissetti. Çünkü onlara göre ortada pek çok konuda hızla eğitilmesi, yeni medeniyete ayak uydurması gereken kalabalık bir halk vardı.’”⁹

Tanzimat dönemi romanları değerlendirilirken iki nesil üzerinde durmak gerekir. Birinci nesil Şinasi, Namık Kemal, Ahmet Midhad Efendi tamamen sanatı toplum için düşünen daha çok terbiyeci ve eğitici yazarlardır. Recaizâde’den sonra gelenler Tanzimat’ın ikinci neslini oluştururlar ve onların sanat anlayışları da sanatın sanat için yapılabileceğidir. İkinci nesil, işledikleri konularında daha realist ve bireyseldirler. Nitekim çok geçmeden ilân edilen İstibdat ve sonrasında, roman yazarlığında daha çok aşk ve ferdi duygular öne çıkar. 1896 yılında bir araya gelen Servet-i Fünuncular ile beraber Fransız romanı edebiyatımıza bütün yönleriyle örnek olarak girer. Servet-i Fünuncular’ın “Sanat sanat içindir” anlayışını, “Feci Âti”ciler, sanat şahsi ve muhteremdir anlayışı ile¹. Dünya savaşına kadar sürdürürler. Artık romanlar Tanzimat’ın 1. nesil gibi sadece öğrenilen değil estetik olarak da zevk alınan, kimi zaman içe dönük ve

⁹ Hülya, Argunşah, “Tanzimat’tan 2. Meşrutiyet’e Türk Romanı”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, Cilt 4, nr. 8, 2006, s.29-30

ferdi konulardan oluşabilmektedir. Dönemin romanları aile içi meselelere dönüktür, aşk konusu, aldatma konusu, mürebbiye konusu Servet-i Fünun'dan itibaren devam eder. Halit Ziya, Mehmet Rauf, Hüseyin Rahmi'nin romanları belirgin örnekleri olarak kabul görülür.¹⁰

1908'de başlayan II. Meşrutiyet devri Cumhuriyet kurulana kadar, Osmanlı devletinin en yaralı, en mağdur, en çileli dönemidir. Arka arkaya gelen savaşlar yayın hayatını dağıtmış ve edebiyatı derinden etkilemiştir. Bu dönemde ortaya çıkan romanlarda daha çok tarihe gidilmiş vatan sevgisi ve kahramanlık yüceltilmiştir. Bu dönemde Millî edebiyatın ve millî bir devletin temelleri atılmaya başlanır. Millî edebiyat tabirini ilk kez 1910 yılında Ali Canip Yöntem *Genç Kalemler* dergisinde dile getirir. Millî edebiyat “*aslında başlangıcı çok önceki yıllara götürebilen ancak önce 1908 Meşrutiyetin getirdiği fikir özgürlüğü sonra da Osmanlı Devleti'nin kurtuluş savaşları içinde sarıldığı bir ideolojinin, 'millîyetçilik'in edebiyattaki yansımalarının yoğun olduğu bir dönemi işaret etmektedir.*”¹¹ Millî edebiyat döneminin önemli yazarlarının başında Ali Canip Yöntem, Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin, Halide edip Adivar, Reşat Nuri Güntekin, Refik Halit Karay gelmektedir. Servet-i Fünun ve Fecr-i Âti edebiyatındaki ağır dil, millî edebiyatta sadeleşme yoluna girer. İstibdat döneminin etkisiyle İstanbul'da sıkışıp kalan yazarlar, Millî Edebiyat dönemi ile Anadolu'ya açılır ve bu sayede romanlar bireysel konulardan sıyrılır.

Cumhuriyet döneminde artık efsaneleşen bir lider, bununla beraber bir düzen ve kurtuluş hikâyesi vardır. Atatürk devri olarak kabul ettiğimiz 1923-1940 arasında bu efsane lider bütün Türk tarihine gidilerek, Oğuz Kağan'dan Atatürk'e kadar uzanan bütün kahramanların ruhuyla Mustafa Kemal'in bedeninde canlandırılan romanlar yazılır.

“1923-1940 yılları arası, Atatürk devri olarak ele alınabileceği gibi, Cumhuriyet'in ilanı ile 2. Dünya Savaşı'nı içeren bir dönem olarak da ele alınabilir. Bu devrede, Millî Mücadeleyi başarıya ulaştıran millîyetçi duygu ve düşünceler ağırlık noktasını oluşturur. Atatürk'ün ilke ve inkılâpları doğrultusunda yapılan çalışmalar, yoğunlaşma gösterir. Gözler Anadolu'ya

¹⁰ Bkz. Age, s.76.

¹¹ Ramazan Korkmaz, *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı (1839-2000)*, Grafiker Yayınları, Ankara, 2013, s.184.

çevrilir. İstiklal Savaşı'nın ardından bir destan edebiyatı doğmaya başlar. Bu durum, şiirde ve tiyatroda belirginlik kazanır, hikâye ve romana da yansır."¹²

1940'tan sonra roman anlayışı toplumsal, köy ve köylü sorunlarına yönelir. Köy romanı, köyden kente göç romanı, varoş edebiyatı, şehrin kenarında oluşan varoşlarda işçi sorunu ahlak sorunu, kadın meselesi gibi ideolojik romanların yer aldığını 1980 tarihine kadar görürüz. Dönemin önemli Abdülhak Şinasi Hisar, Peyami Safa, Memduh Şevket Esenal, Ahmet Hamdi Tanpınar, Sabahattin Ali, Sait Faik Abasıyanık'tır. Bununla beraber Millî edebiyat dönemi yazarlarından Reşat Nuri, Yakup Kadri, Halide Edip Adıvar v.b. sanatçılar bu dönemde de önemli eserler ortaya koymuştur.

80 askeri darbesiyle romandaki siyasal yelpaze dağılır ve 21. yüzyılın başına kadar romanlarda bireysel konular yine öne çıkar.

Bu bilgidten de anlaşılacağı üzere Cumhuriyet dönemin romanlarına tek bir anlayış hâkim değildir. Millî Mücadele yılları, köy, köylü, köyden kente göç, işsizlik Anadolu'nun fakir hali, kurtuluş ideolojileri, İstanbul'un farklı dönemleri ve yüzleri, bireyin psikolojik bunalımları, içe bakış, yurt dışına göç ve dışarıdaki Türkler v.s. gibi birçok değişik konu Cumhuriyet romanının konusu olmuştur.¹³

Türk edebiyatında roman tahlili konusunda ilk defa rahmetli Prof. Dr. Mehmet Kaplan kapsamlı bir roman tahlili metodu ortaya koymuş ve örneklerini vermiştir. Mehmet Kaplan'dan sonra yetişen akademisyenler de değişik tahlil metotları geliştirmişlerdir. Buna rağmen Mehmet Kaplan'ın roman tahlili, içlerinde hala cazibesini koruyan ve kapsamlı olanıdır. Biz de romanlarımızı değerlendirirken yukarıda dile getirdiğimiz gibi, Kaplan'ın metoduna göre incelemelerimizi yaptık. Bu metoda göreromanlardaki mekânlar, zamanlar, bakış açısı, şahıslar hakkında farklı görüşlere de yer vererek tahlil metodumuzu zenginleştirip hatta yeni ve orijinal görüşlere uzandık.

Roman tahlilinde dikkat çektiğimiz unsurlar hakkında biraz daha bilgi vermek istiyorum.

¹² Hüseyin Tuncer, *Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı 1*, Ders Kitapları Anonim Şirketi Tesisleri, İstanbul, 2001, s.7

¹³ Geniş bilgi, bkz: Türk Edebiyatı Tarihi, Editör: Prof. Dr. Öztürk Emiroğlu, İdeal Kültür Yayıncılık, 2 Cilt, İstanbul, 2021.

Romanlarda Mekân: Mekân ile yazarlar, hadiselerin meydana geldiği çevreyi tanıtarak, okuyucuya bazen coğrafi bazen de tasviri bilgiler verirler. Bazı yazarlar ise mekâna detaylı şekilde uzanırken mekân ile roman kişileri arasında çeşitli bağlar da kurarlar. Kişiliklerin oluşmasında kahramanların yaşadığı mekânlar ayrıntılarıyla göz önüne serilirken, akla gelebilecek bazı soruların cevapları da kendiliğinde deşifre edilir. Bu sebeple mekânlar romanların önemli unsurları arasındaki yerini edinir. Mekânlar iç ve dış mekân olarak tasvir edilir. Romanda iç mekânlara genellikle kahramanın evi, odası veya gittiği bir kafe şeklinde değinilirken kahramanın geçtiği sokak, bulunduğu bir park veya yaşadığı herhangi bir ova ise dış mekân olarak ele alınır.¹⁴

Romanda Zaman: Zaman; “Anlatı evreni içinde, klasik, neoklasik, romantik, realist, modern, postmodern, fantastik veya büyülü gerçekçi romanlarda metin ve vaka halkalarının belirli bir mekân içinde kişiler arası ilişkiyi bütünleyen temel yapı unsurudur. Bu açıdan zamanın anlatı içindeki düzeni ya da kurgulama biçimi, kurgusal metnin sağlamlığı açısından çok önemlidir. Yazarlar bakış açısı ve anlatım düzleminin sunduğu imkânlar dâhilinde kişi, olay ve mekân arasında kurgusal ağı, zamansal bağ ile bütünleştirir. Nitekim romanda olayların kurgusu bu kurguya dair temel yapısal unsurların okurun zihninde tamlığa ulaşmasında belirleyici olan temel yapısal birimlerden biri de zamandır.”¹⁵ Romanın yazıldığı zaman diliminin bilinmesi okuyucuya dönemin şartları hakkında önemli ipuçları vermektedir. Bu sebeple zaman kavramı romanda göz ardı edilmemesi gereken hususların başında gelmektedir. Bu kavramı şu başlıklar altında değerlendirmek lazım.

A) Kozmik zaman geçmişten şimdiki zamana kadar geçen süreci anlatan zamana verilen isimdir. Yani kısaca geçmişte yaşanan bir vakanın anlatıldığı zaman şeklinde tanımlanabilir.

B) Yazma zamanı yazarın eserini meydana getirdiği süreci kapsamaktadır.

C) Okuma zamanı ise okuyucunun eseri okuma süresi olarak ifade edilebilir.¹⁶

Şahıs Kadrosu: Prof. Dr. Şerif Aktaş şahıs kadrosunu şu şekilde tanımlamaktadır: “İtibari eserde nakledilen veya değişik şekillerde ifade edilen

¹⁴ Bakınız; Mehmet Tekin, *Roman Sanatı-Roman Unsurları I*, Ötüken Yayınları, 2001, İstanbul, s. 131-140

¹⁵ Şahin, Veysel; *Romanda Zaman (Romanda Zaman Poetiği Üzerine)*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2021, s.18

¹⁶ Daha geniş bilgi için bkz: a.g.e

vakanın zuhuru için gerekli insan ve insan hüviyeti verilmiş diğer varlıklar ve kavramlar."¹⁷ Romanda yaşanan olaylara yön veren ve romanın seyrini değiştiren aynı zamanda da kendi hikâyesi ile romana lezzet veren şahıslar aslî kişileri meydana getirmektedir. Figüratif kişiler ise romanda sadece isim olarak geçen ve romanın gidişatını etkilemeyen kişiler olarak tanımlanabilir.

Bakış Açısı: *"Anlatma esasına bağlı metinlerde vaka zincirinin ve bu zincirin meydana gelmesinde kullanılan mekân, zaman, şahıs kadrosu gibi unsurların; kim tarafından görüldüğü, idrak edildiği ve kim tarafından, kime nakledilmekte olduğu sorularına verilen cevaptan başka bir şey değildir."*¹⁸

Romanlarda üç tür bakış açısıyla karşılaşırız. Bunlardan ilki "Hâkim" bakış açısıdır. Bu bakış açısında anlatıcı yaşanmış ve yaşanabilecek her türlü olayı bilir ve görür. Kahramanın zihninden geçirdiği her şeyden haberdardır. Bu sebeple "Hâkim ya da İlâhî" bakış açısı denmektedir.

Kahraman bakış açısı: Romanların birinci tekil anlatıcı tarafından nakledilmesidir. Bu anlatıcı romandaki başkışı olabileceği gibi yardımcı kişilerden biri de olabilir.

Gözlemci bakış açısı: Kahramanları bizzat seyreden ve sadece gördüklerini okuyucuya aktaran anlatıcıdır. Sadece dışardan bir izleyici olarak yaşanan olayları tarafsız bir tutumla okuyucuya yansıtır. Adeta bir ayna görevi görür.

Cengis Asiltürk'ün Hayatı, Edebî Kişiliği, Roman Anlayışı

Cengis Asiltürk 1968 yılında Adana'da doğar. Ailesinin bir yanı Ramazanoğulları Beyliği'ne dayanan Asiltürk'ün annesi Bedriye Hanım flüt, mızıka çalmakta, resim yapmaktadır. Baba Zekeriya Bey asker kökenli, sporcu ve gölge oyunu göstericisi bir iş adamıdır. Büyükbabası Veli Efendi ise, bir kısmı yurtdışında olmak üzere önemli bir eğitim ve öğretim süreçlerinden geçmiştir. Roman yazarı ve yönetmen Asiltürk; akademisyen, şiir kuramcısı ve şair Baki Asiltürk'ün ağabeyidir. Kardeşlerinden Oktay ve Metin, Çukurova Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde Resim, Türkân ise Heykel eğitimi görmüştür. Bu kardeşler Adana'da öğretmenlik yapmakta ve sanatlarını özel atölyelerinde sürdürmektedirler.

¹⁷ Şerif, Aktaş, *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1991, s.148

¹⁸ A.g.e. s.84

Görüldüğü gibi aile sanatçı bireylerden kuruludur. Cengiz Asiltürk, okuma ve yazmayı, henüz dört yaşında babasından öğrenmiştir. Bu nedenle hayatında babasının rolü büyüktür.¹⁹ Babasının sinema tutkusundan ve çocukluk yıllarında, evlerinin bir sinemaya bitişik olmasından da istifade etmiş; küçük yaşlarında Adana'da gösterime giren hemen her filmi ve tiyatro oyununu izleme fırsatı bulmuştur. Bunların yanında anneanesi Sakine hanımın anlattığı masallar, onun hayal dünyasını çocuk yaşlardan itibaren oldukça genişletmiştir.

Birinci sınıfta bir gün, ikinci sınıfta iki gün, üçüncü sınıfta bir hafta kadar okuduktan sonra ilkokulu iki yılda Adana Barbaros İlkokulunda tamamlamıştır. Arkasından sırasıyla Atatürk Ortaokulundan, Adana Anadolu Borsa Lisesinden (İlk şiir kitabı burada ikinci sınıftayken basılır), Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Sinema Televizyon Bölümünden mezun olmuştur.²⁰

On bir yaşından on yedi yaşına kadar Adanaspor'da futbol oynayan Asiltürk çok düzenli ve disiplinli bir hayata sahiptir. Futbol takımının kamplarında bile sürekli kitap okur. Çocukluk yaşlarından itibaren sıkı Pink Floyd dinleyicisidir. Günün birinde Adana'da gösterime giren Fransız Yeni Dalga sinemasının ünlü yönetmenlerinden Jean-Luc Godard'ın *Serseri Âşıklar* adlı filminin, Amerikan versiyonu olan, başrollerinde Richard Gere ile Valerie Kaprisky'nin oynadığı, yönetmenliğini James McBride'in yaptığı *Nefes Nefese* isimli filmi bir haftada on yedi defa izler. Zira filminden derinden etkilenmiştir. Günün birinde bu filmin etkisiyle, Hollywood'a gitmek üzere mürettebattan gizlice bir yük gemisine biner çuvalların arasına saklanır. Geminin kalkmasına dakikalar kala fark edilir ve limana çıkartılır. Geminin uzaklaşmasını gözler dolu halde ve hayal kırıklığı içinde izler. Bu sırada Adanaspor ile bağlarını kopartır. Futbol hayatının devam edebilmesi için şehir dışında bir takıma transfer olması, bunun için de Adana il sınırları dışında bir üniversiteye kayıt yaptırması gerekmektedir.

Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Sinema-Televizyon Bölümünü kazanıp Ankara Gençlerbirliği futbol takımına transfer olan Asiltürk, okullar açıldıktan bir ay kadar sonra üniversiteye uğrar. O gün Yücel Ünlü okul bahçesinde kısa film çekmektedir. Kerasının vizöründen bakmak ister. İzin çıkar. Vizörden baktığı anda büyülenir! Futbol hayatına son noktayı koyarak kısa film çekmeye

¹⁹ Bakınız, Hülya Küpçüoğlu- Cengiz Asiltürk-Karnavalın Ortasındaki Adam- Sinema, Şiir ve Hayat Üzerine isimli söyleşi videosuna.

²⁰ Wikipedia

başlar. Ağır, yoğun futbol antrenmanlarından kurtulunca hikâye ve romanlarına odaklanır.²¹

Üniversitede öğrenciyken kimliğini kaybeder ve yeni kimlik çıkarttırır; nüfus memuru *Cengiz* yerine *Cengis* yazmıştır. *Cengis*'in, Moğol İmparatorluğu'nda *Genghis* şeklinde olmasından da etkilenir²² ve o günden itibaren ismini *Cengis* olarak yazmaya başlar.

Zaten ilk eseri lise ikinci sınıfta okurken Ova Yayınları tarafından basılan *Cengis Asiltürk* yazarlık serüvenini, futbolu da bıraktıktan sonra, her geçen gün zenginleştirerek sürdürür. On beş yaşında, lisede yazdığı *Sırlanmış Zamanın Gölgesinde* romanı İnkılap Kitabevi Roman Ödülüne (2006) layık görülür. Bu yarışma jürisinde Çetin Altan, Doğan Hızlan gibi önemli isimler de bulunmaktadır.

Sırlanmış Zamanın Gölgesinde, *Muleta*, *Ölüyaprak Vuruşu* (Eski Sevgili), kendine uluslararası saygınlık kazandıran Uluslararası ORONTES roman ödülü getiren *Suret*, *Karnavalın Ortasındaki Adam* (Ünsal Oskay Romanı) romanları ardı ardına basılır. Böylece yazarın nitelikli bir okur kitlesi de oluşur.

Bu romanların dışında *Sinemada Diyalektik Kurgu* adlı yüksek lisans tezi, *Sinemada Şiirsel Anlatım* adlı doktora tezi, *Sinemada Yaratıcı Yönetmen* adlı doçentlik tezi kitap halinde basılmıştır. Üç seri halindeki bilimsel kitaplarının yanında düşüncelerini dile getirdiği *Bakış Boşluğu* isminde bir eseri mevcuttur. Adlarını hep “*Sinemada...*” şeklinde başlattığı bilimsel kitaplarının dördüncüsüne ise, *Sinemada Kamera Rejisi Teoremi – Yol Arkadaşlarım Theo Angelopoulos ve Andrey Tarkovski* adını vermiştir. Kendisine ait sinema teoremini içeren bu kitap bugünlerde yayına hazırlamaktadır.

Genç yaşına karşın uluslararası alanda kendine büyük saygınlık kazandıran bu bilimsel eserlerinin yanında, toplamda beş roman ortaya koyan Asiltürk, bu eserlerinde özellikle de kentsoylu kişi ve aileleri ele almaktadır. Basılan ilk romanı *Sırlanmış Zamanın Gölgesinde* adlı eserde de bunun ipuçlarını bulmak mümkündür. *Sırlanmış Zamanın Gölgesinde* romanı için “basılan ilk roman” diyoruz çünkü *Ölüyaprak Vuruşu* adlı roman *Sırlanmış Zamanın Gölgesinde* romanıyla eşsüremlî yazıldı. Kalabalık kişilerden oluşan bu iki romanın, on

²¹ Bknz; Cengis Asiltürk'ün hayatı hakkında daha yoğun bilgi için; Cengis, Asiltürk, *Suret*, A7 Kitap, İstanbul, 2018, s.5-20

²² Wikipedia

beşinde bir lise öğrencisi tarafından biraz o biraz bu geliştirilerek eşsüremlî yazılması şaşırtıcı... *Sırlanmış Zamanın Gölgesinde* romanında, göçebe hayatı süren Deli Ağa'nın kent özlemini işlenir. Deli Ağa, babası Balık Yiyen Adam'a başkaldırarak yerleşik hayata geçmeyi ister. Ticarete atılarak gittiği kentte gördüğü birçok şeyi, yerleştiği Sunada'ya taşımaya başlar. Bu da Deli Ağa'nın kentsoylu olma isteğini ve kentli yaşantıya duyduğu arzuyu gösterir. Genç bir Sunadalı iken kent insanları gibi güzel kokma arzusuyla kazandığı ilk paraya koku alıp üzerine boca eden Deli Ağa, yıllar sonra, yüz yaşının üzerinde bir ihtiyar olduğunda da "kentlilere benzemek için her şeyimi değiştirdim, tüm amacıma ulaştım ama bir tek yürüyüşümü değiştiremedim" demiştir. Yazar, bir insanın her şeyini değiştirse bile yürüyüşünü asla değiştiremeyeceğini işte böyle ortaya koyuyor. Otuzlu yaşlarına kadar dağlarda dolaşan Deli Ağa zamanla tam bir kentli olsa da engebeli arazilerde, dağlarda bayırlarda oluşan "haldur huldur" yürüyüşünü kontrol etmeyi beceremediğini itiraf etmiştir. Çünkü yazara göre bir insanın yürüme biçimi parmak izi gibi değiştiremeyeceği tipik bir niteliğidir.

Asiltürk, roman sanatında büyülü gerçekçilik akımının Türkiye'deki önemli temsilcilerindendir. Diğer dört romanında ele aldığı kahramanlar da kent soylu, iyi eğitim almış ve bilinçli kişilerdir. *Muleta*'da Temur, Natali ve Günay Diker; *Ölüyaprak Vuruşu*'nda Özgür Güneyli, Hülya Güneyli, Nuri Güneyli, Cüneyt Kümülül, *Suret* romanında Rüstem Efendi, Suretçiler Şahı Zekeriya Efendi, *Karnavalın Ortasındaki Adam*'da ise Ünsal Oskay bu kent soylu eğitim görmüş kişilerin başında geliyor.

Yazarın, *Suret* adlı romanı, diğer romanlarından farklı olarak, Doğu'nun güçlü hikâye anlatma geleneği ile Batı'nın görsel (fotoğraf, resim, sinematografi) kültürünü karşı karşıya getiriyor. Bu bir ilk! Çünkü bu iki kültür tarih boyunca birçok açıdan karşılaştırılmış ancak asıl belirleyicileri olan sözlü anlatı ve görüntü üzerinden ilk kez bunu *Suret* romanıyla Cengis Asiltürk yapmıştır. Dolayısıyla, Doğu-Batı argümanında, görüntü ve hikâye konularının böylesi karşıt uçlar olarak ele alındığı ilk roman *Suret*'tir.

Cengis Asiltürk'ün romanlarının ve filmlerinin hemen hepsinde, özellikle *Sırlanmış Zamanın Gölgesinde*, *Ölüyaprak Vuruşu*, *Karnavalın Ortasındaki Adam* (Ünsal Oskay Romanı), *Muleta* adlı romanlarında *Albatrosun Yolculuğu*, *Büyülü Gerçekler* filmlerinde geleneksel anlatı kalıplarının sınırlarını zorlayan, bu sınırları yer yer kıran tavrıyla, büyülü gerçekçiliğin ve şiirsel gerçekçiliğin

yanı sıra 1950’lerde Fransa’da oluşan Yeni Roman akımına da yakın durduğu söylenebilir. Ancak seçtiği çok özel anlatı konularıyla bu akımdan ayrılır, figür ve tutarlılığa önem vermez; akımın öncüleri gibi, psikanaliz ve toplumbilimin egemenliğine girmez ve gerçeklikler dünyasına sezgisiyle girer. Böylece varsıl ve geniş yalnızlık evreninde yaşayan kahramanların dış dünyayla ilişkilerine de ışık tutar.

Asiltürk, *Sırlanmış Zamanın Gölgesinde* adlı romanda, fantastik unsurların yanı sıra destansı unsurlar da kullanır. Romanda, dağlarda göçer olarak dolaşan kabilenin Sunada’ya yerleştikten sonra çoğalması ve Sunada’ya sığamaması, Ötekent’in varlığı, Türk destanlarından Ötüken efsanesini hatırlatmaktadır. Yazar romanlarında masal, destan gibi halk hikâyesi geleneğindeki hususlara böylece göndermeler yapar. Deli Ağa’nın 140 yıllık ömrü de Dede Korkut hikâyelerini (Deli Dumrul) çağrıştırır, çünkü orada da Tanrı sevdiği kullarına 140 yıl ömür verir. Bu da Deli Ağa’nın romandaki rolünü daha anlamlı hale getirir. Romanın sonunda Deli Ağa deniz kıyısında, 139 yaşında ve Asiltürk’ün tüm yapıtlarında rastlanan geçmiş-şimdi-gelecek çizgisi üzerindeki şimdide yaşamaktadır. Ki, muhtemelen okuyucu romanı okumayı bitirip kapağı kapatınca kahramanımız 140 yaşını görecektir. Asiltürk’ün romanlarının birçok kısmında metinlerarasılık mevcuttur ve bu şekilde gerek halk hikâyelerine gerekse tarihi konulara göndermeler yapılmıştır.

Bilindiği gibi Pakistan-Hindistan sınırında yaşayan, soyları Hun Türklerine dayanan Hunza Türkleri, Asiltürk’ün romanlarındaki kahramanlar gibi ortalama 120 yıl yaşıyor. Aralarında 165 yıl yaşayanlar olan Hunza Türklerinin kadınları 70’li yaşlarda bile doğuruyor. Kanser hastalığı nedir bilmeyen Hunzalarda öbür yaygın hastalıklara da rastlanmaz.

Bütün romanlarında oldukça sade, akıcı, şiirsel bir dil kullanan yazar kendi “Hikâye Anlatıcısı” rolünü bu romanında da başarıyla ortaya sermektedir. Romanlardaki lakapların doğadan seçilmiş kelimelerle, varlıklarla (Hayvan, bitki, v.d.) olmasının sebebi ise roman kişilerinin büyük çoğunluğunun doğal hayatla iç içe olmasıyla açıklanabilir.

Kendisiyle yaptığımız sohbetlerin birinde roman kahramanları ve roman kurgusu için şunları anlatmıştı Cengiz Asiltürk;

Yazara göre; “filmde ya da romanda ‘gerçek bir hikâye’ diye bir şey matah olamaz. Hele gerçeğe bağlı kalınırsa ortaya konan iş hiç de matah olmaz. Bu

yüzden, iyi bir roman kahramanı her zaman iyi bir gerçek insana tercih edilmelidir. Çünkü biri, bizi (gerçek insanı) anlatmaya başladığı anda, onu kendimizden başkası olarak yaratmaya ya da kurmaya başlarız. Her ne kadar anlatılan biz olsak bile, biz yeniden inşa ediliz. Böylece kendimizden çok daha matah başka birisi oluruz.

Üzerine düşünce geliştirdiğimiz kişi, iyi bir anlatı (roman) kahramanı Julien Sorel ile iyi bir anlatım (sözü edilen gerçek kişi) kahramanı Nikola Tesla ise de sonuç değişmez. Julien Sorel ile sohbet etmeyi daha çok isterim, Tesla ile değil, çünkü Tesla'nın art bölgesinde şu baktan hayatın sıradan koşulları, yani Nikola Tesla'nın hayatı var. Julien Sirel'in arkasında ise, Marie-Henri Beyle ("bey/efendi" sözcüğüyle ilgisi yok), yani Stendhal var"dır."

Yazarın bu görüşleri, romanlarına da yansımış ve kahramanları yaşayan gerçek kişilerden daha canlı ve hareketli olarak okuyucuyla birlikte yaşamayı sürdürmüştür.

Cengiz Asiltürk hâlen, Beykent Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema Bölümünde Doç. Dr. unvanıyla Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır.

1. BÖLÜM

ROMANLARIN TAHLİLİ

1.1 SIRLANMIŞ ZAMANIN GÖLGESİNDE

ÖZET

Bu romanda göçebe hayatı süren otuz yedi kişilik Haytaoğulları aşiretinin başından geçenler anlatılır. Romanın başkişisi ise, “Balık Yiyen Adam” lâkaplı aşiret reisinin oğlu Deli Ağa’dır. Deli Ağa’nın babası, o güne kadar her yıl aynı mevsimde konakladıkları Papatya Ovası adıyla andıkları (daha sonra “Sunada” ismini verecekleri) bölgeden, günü gelince ayrılma kararı alır. Oğlu Deli Ağa ise göçebe hayatı bırakıp, Papatya Ovası’nda yerleşik hayata geçmek ister. Roman da işte o gün başlar. Deli Ağa’nın yerleşme kararında, dedesi Koca Adam’ın mezarının burada bulunmasının ve ilk çocuğunun burada doğmasının da tesiri vardır. Deli Ağa ovadaki hatıralarından kopmayı istemez. Sunada’yı portakal bahçeleri içinde bir yer olarak hayal eder. Hatta bu rüyalarına da girmiştir. Deli Ağa’nın Sunada’da yerleşik düzen ısrarı karşısında Balık Yiyen Adam, karısını yanına alarak ovadan ayrılır. Akrabalarının on yaşındaki oğlu Çakıl Ali onların peşinden gider. Deli Ağa hayalini gerçekleştirebilmek için kendisiyle birlik olan diğer aşiret mensuplarıyla beraber hemen çalışmalara başlar.

Aradan on yıl geçer. Gittiği yerlerde mutlu olamayan Balık Yiyen Adam, karısının karşı çıkmasına rağmen, Çakıl Ali’yi ve onun iki eşini alıp Sunada’ya geri döner. Papatya Ovası bıraktıkları gibi değildir. Her şey değişmiştir. Evler, değirmen, hatta tuğla üretme atölyesi yapılmıştır. Papatya Ovası’nın çevresinde yüksek kavak ağaçları vardır. Bu verimli topraklar sayesinde, Deli Ağa zengin olmuştur. Zenginliğin verdiği rehavetle de aşiretiyle arasına mesafe koymuştur. Deli Ağa ve Sunada halkı şehre gidip geldikçe şehir hayatından da zamanla çok etkilenir. Bir süre sonra şehrin zararlı unsurları da Sunada’da görülmeye başlar. Deli Ağa önceleri buna göz yumar. Kahvehane ve kumar kültürü, meyhane ve içki kültürü gibi pek çok zararlı şey aşiret hayatını bozacak şekilde Sunada’ya yerleşmeye başlar.

Deli Ağa kente gidip geldikçe kaba dağ adamı halinden uzaklaşır. Eskiye nazaran inceler, daha medeni bir görüntü verir. Bu gidiş gelişlerin birinde Veli

Efendi adında kültürlü bir beyle tanışır. Onunla dost olur. Kendisini Sunada'ya destek vermesi için davet eder. Veli Efendi'den, köyündeki halkına yardım etmesini ve daha bir isim bile koyamadığı oğluna okuma yazma öğretmek onun eğitimini tamamlamasını ister. Veli Efendi adından da anlaşılacağı gibi, Cengiz Asiltürk'ün, Adana Şakirpaşa Tren İstasyonu karşısındaki sokakta adı yaşatılan büyükbabası Veli Efendi'dir.

Veli Efendi, uzun süre Sunada'da kalarak, oradaki insanlara okuma yazma öğretir. Bu arada Deli Ağa'nın soy ağacı kütüğünü de oluşturunca burada işinin bittiğini düşünerek ayrılma kararı verir. Deli Ağa, Veli Efendi gittikten sonra, kentteki kodamanlardan birinin adını (Mehmet) verdiği oğlunu, eğitime devam edebilmesi için Ötekent'e göndermek ister. Sunada halkı bu düşüncenin yanlış olduğunu kendi çocuklarının da faydalanabilmesi için yeni eğitimci getirilmesi gerektiğini savunur. İşte bu itiraz, dağlarda özgürce ve eşit yaşayan insanların, yerleşik hayata geçince aralarında kaçınılmaz olarak çıkacak sınıf çatışmasının ilk örneğidir. Bu ilk emarenden sonra Deli Ağa ailesi, hızla kendi egemenliğini kurarken, dağların özgür çocukları da ücretli kölelere dönüşmeye başlayacaktır. Bu itirazı geçici olarak sineye çeken Deli Ağa, eğitilmiş bir delikanlıyı (Asım Bey), Sunada'ya davet eder. Asım Bey, Sunada'ya geldikten birkaç gün sonra aşık olduğu Mantufar isimli genç kızla evlenir.

Deli Ağa'nın babaannesi İsfahan Ana, Sunada'daki olumsuz değişimlerin bir gün felakete sebep olacağını söyleyip durmuştur. İşte bu felaket, Asım Bey ve Mantufar'ın evlendikleri gecenin sabahında gerçekleşir ve dağlardan kopan taşlar ovaya yuvarlanır. Sunada, kısa sürede sular altında kalarak, bataklık olur. On beş kişi hayatını kaybeder. Deli Ağa yaşanılmaz bir hale gelen Sunada'dan geriye kalanları toplayıp kente iner. Otuz altı odalı iki katlı bir konak kiralar ve Sunada'yı eski haline getirme planları yapmaya başlar. Konakta yaşayan halk, topraklarına özlem duyar ve dönecekleri günü sabırsızlıkla bekler.

Sunada, Deli Ağa sayesinde, yedi ay kadar kısa bir sürede, yeni evler inşa edilerek eski haline getirilir. Sunada'ya dönerler. Sunada'daki hayat canlanınca görevini tamamladığını düşünen Deli Ağa, eşini ve oğlunu da alarak Sunada'yı terk eder, kente yerleşir. Geride kalanlar artık onların ücretli çalışanıdır.

Deli Ağa'nın oğlu Mehmet, Mirve Hanım adında kentli bir kızla evlenir. Deli Ağa, bu evlilikten olan torununa, daha önce Sunada'da öğretmenlik yapan Veli Efendi'nin adını verir. O sırada arka planda, *Türk Kurtuluş Savaşı* devam

etmektedir. Deli Ağa kentteki tehlikeyi sezer, bu defa ailesini alıp daha güvenli bulduğu Sunada'ya döner. Savaşın kızışması üzerine Deli Ağa, Asım Bey'in de yardımıyla, torunu Veli'yi daha iyi eğitim alabilmesi için yurt dışına gönderir. Veli, yurt dışına gittikten kısa bir süre sonra ovaya Kalakoğlu Suni adında bir komutan gelir ve Deli Ağa'ya "savaş için asker topladığını" söyler. Ovadaki eli silah tutan gençleri alıp gider. Savaşa götürülenler arasında Deli Ağa'nın Ayşa isimli kızından olan torunu Rüzgârgülü de vardır. Bu genç, savaş ortamlarına dayanamayıp bir yolunu bularak savaştan kaçır. Deli Ağa birkaç gün torununu saklar. Asım Bey'in uyarılarına Sunada halkının tepkilerine kayıtsız kalamayıp, torunu Rüzgârgülü'nü kente götürür ve komutana eliyle teslim eder.

Veli, yurt dışındaki eğitimini tamamlayıp dönünce Mehlika adında güzel bir kızla evlenir. Mehlika'dan Zekeriya adında oğlu olur. Bu süreçte Deli Ağa ve Sunadalılar savaşın kendi topraklarına kadar geleceğini anlayınca daha önce akrabalarının göç ettiğı Otros Dağı'nın öte yüzündeki Abanoz'a gitmeye karar verirler. Deli Ağa ailesini ve Sunadalıları alıp Abanoz'a gider. Orada ablası Ayıboğan Hayriye ile diğer akrabalarını bulur. Her mevsim çalışmaya alışkın Sunadalılar, Abanozun verimsiz tozlu topraklarında kış şartlarında çalışamazlar ve işsiz güçsüz kalıp çok sıkılırlar. Deli Ağa ve Asım Bey Abanoz'da geçirdikleri zaman içerisinde savaştan kaçmanın yanlış bir davranış olduğunu anlamışlardır. Fakat artık yaşlılıktan yapacak bir şeyleri kalmaz. Sunada'ya dönmek isteseler de Abanoz'a yerleşmiş olmaktan dolayı yapamazlar. Kısa bir süre sonra Asım Bey de hayatını kaybedince Deli Ağa, Abanozda kendisini iyice yalnız hisseder. Yaz sıcaklığından Manastır yaylasına kaçan Abanoz halkı da yaz mevsiminin bitmesiyle Abanoz'a geri dönerler. Bu dönüş sırasında Veli'nin oğlu Zekeriya, karısı ve iki çocuğunu terk ederek Bedi isimli genç kadınla kente kaçır.

Zekeriya kentte ne iş yapacağını bilemez. Briket işçiliğı yapmaya başlar. Aklını kullanarak iki yıl içerisinde bir briket fabrikası açır ve kısa sürede zenginleşir. Haytaoğulları'nın ömür boyu çalışarak kazandığı bir servete yarım yılda sahip olur. Zekeriya çok zengin olunca, Otros Dağları'nın tepesindeki köyde yaşamakta olan Sunada halkının yazgısını değiştirmek üzere bir servet harcayarak Abanoz'a yol yaptırır.

Yıllar sonra ve tam yüz otuz dokuz yaşında Abanoz'dan ayrılıp Ötekent'e gelen Deli Ağa, Sunada'yı görmek ister. Zekeriya'nın yeni eşi Bedi'nin

gönderdiği arabayla Sunada'ya gelir. Sunada değişmiştir. Sokaklar kalabalıktır. Deli Ağa dedesi Koca Adam'ın mezarını arar. Çünkü o mezarın yakınındaki bir mağaraya yıllar önce bir miktar altın saklamıştır. Deli Ağa, mağarayı bulamaz. Garip davranışlar gösterir. Çevresindekiler onu aklını kaybeden bir ihtiyar sanır ve ciddiye almaz. Deli Ağa içinse, hatalarla da dolu olsa, geçmişin hatıralarının izini taşıyan pek çok somut iz mevcuttur. Bu izler, bir zamanlar Deli Ağa'nın hayallerini süsleyen izlerdir ve değişerek, gelişerek Sunada'da varlığını sürdür. Geçen ve değiştiren zaman bütün izleri silememiştir.

Görüldüğü gibi bu romanda, göçebe hayatı sürdüren otuz yedi kişilik bir aşiret Sunada adlı bir ovaya yerleşerek, kendi medeniyetlerini kurarlar. Onların bu serüveni büyüleyici bir dille anlatılır. Özetle roman bir yerde emek-sermaye çelişkisi üzerine kuruludur. Dağlarda, yerleşik hayatın sunduğu birçok şeyden mahrum yaşayan insanlar sebze, meyve, patlıcan, portakal, mandalina, kabak, taze fasulye yiyebilmek, aynı zamanda da pamuk ipliğinden eğrilmiş elbiseler giyebilmek uğruna kendilerini çalıştıranların inisiyatifine bağlı, yarı tutsak hayata mahkûm edilmişlerdir.

ROMANIN ANA FİKRİ

İnsanların başarılı olabilmek için ne istediğinin farkında olması, bunun için çabalaması gerektiği bu romanın ana fikrini oluşturur. Eğer Deli Ağa babasının peşinden gitseydi ömrünün sonuna kadar bir dağ adamı olarak kalacaktı. Ailesi ve soyu da sonsuza dek sefil bir hayat sürdürebilirdi. Aklını kullanan Deli Ağa, çalışıp çabalamış, dağlarda özgür yaşayan kabilesini ücretli ırgata dönüştürüp, sömürmeye başlamıştır. Bir yandan kendisini ve ailesini geliştirip büyötmüştür. Onun ısrarlı tutumu ailenin güzel ve zengin hayat şartlarına ulaşmasını sağlasa bile, bu tutum saygıyı hak etmekte midir?

Bu roman okuyucuya, insanların her zaman hedefleri ve hayalleri olmalıdır, diyor. İnsan hayalleri doğrultusunda ilerlerken, daima geleceğe bakmalı, umutsuzluğa kapılmamalı, felaketlere teslim olmamalı ve başkalarına verdiği zararları da göz önüne almalıdır. Yazar, romanında, mensubu bulunduğu Ramazanoğulları'nın devamı olan Adanalı bir ailenin serüvenini bilinen eski köklerinden alıp bugünlere taşımak istemiştir.

ROMANDAKİ MESAJLAR

Romanın ana fikri dışında birden çok mesaja da yer verilmiştir. Yel adlı karakterin üzerinden evlilik dışı ilişkilerin yol açacağı felaketleri, Yelinoğlu ve Su üzerinden, akraba evliliğinin çıkmazları gözler önüne serilir.

Deli Ağa'nın yolculuk esnasında tanışıp Sunada'ya davet ettiği Veli Hoca, Sunada'dan ayrılırken ailenin soy ağacı kütüğünü çıkartıp hediye eder. Bu, aile için köklerinin ne kadar önemli olduğu ortaya koyar. Bu soy ağacı üzerinden, insanların köklerini unutmaması gerektiğinin mesajı verilir.

Romanda yer alan bir diğer mesaj da Deli Ağa'nın yüz otuz dokuz yaşında Sunada'yı ziyareti esnada ayağına takılan taş üzerinden verilir: Yıllar önce usta tarafından diğer taşlardan yüksek döşenen taşı gören Deli Ağa ustayı uyarmıştı. Romanın sonunda Deli Ağa'nın ayağı o taşa takılır. İşte önemsiz gibi görünen ufak bir iş bile önemlidir. Burada, insanların yaptıkları işleri doğasına uygun ve ahlaklı yapması gerektiğinin vurgusu yapılmaktadır.

Zekeriya Bey'in sadece yarım yıl kadar çalışarak fabrika açmasından yola çıkan Asiltürk, insanın aklını kullanıp hayallerinin peşinden giderse o dönemde ortamın kısa sürede zengin olmaya müsait olduğunu ortaya koyar.

ROMANDAKİ MEKÂNLAR

Romanda olaylar genellikle dış mekânlarda cereyan eder. Dış mekânın daha çok tercih edilmiş olmasının sebebi roman kişilerinin göçebe hayat sürmelerindendir. Deli Ağa'nın Papatya Ovası'na yerleşerek orayı portakal bahçesi şeklinde hayal etmesi, makilik alan olan Sunada'nın değişiminin başlangıcıdır. Romanda makilik alan ve narenciye ürünleri öne çıkarılır. Yazarın Adanalı olması romandaki mekânın da Adana ve çevresi olarak seçilmesini anlamlı kılmıştır. Dış ve iç mekân olarak şu yerlere dikkat çekilmiştir:

Dış Mekân

Sunada: Romanda merkezde yer alır. Yazara göre; Nuh Tufan'ından sonra ikinci büyük felaketin yaşandığı yerdir. Roman başkışisi Deli Ağa'nın, yerleşik hayata geçip portakal bahçesine dönüştürdüğü geniş ve verimli bir ovadır. Deli Ağa'nın dedesi koca Adam'ın mezarı da bu topraklarda bulunmaktadır.

Buranın diğer adı **Papatya Ovası**'dır. Ova romanda şöyle tasvir edilmektedir: *“Bâkir Ova olarak da adlandırılan bu ova, tarih boyunca korkunç*

yüzlü korsanların soygunlarına, suyu kızıl kana boyayan savaşlara, ülkelerin yazgısını değiştiren gemi kazalarına tanıklık etmiş; dibinde her birisi bir kral servetince eş eşdeğer baharat, bakır, kahve, ipek, gümüş, altın yüklü gemilerin, ölümcül uykulara yattığı bir denizle, hayvan boğazlar gibi gözünü kırpmadan adam kesen vicdandan yoksun eşkıyanın, kum gibi kaynadığı bir dağ arasına sıkışıp kalmış bu ovanın genişliği o zamanlar elbet şimdiki kadar değildi; yeleli kılık gibi gevşemiş atların, çelimsiz eşeklerin, sırtları yara bere içinde katırların, kemikleri sayılan ineklerin otladığı bu ovanın dağdan denize uzaklığı, yoluna hızlı biri için olsa olsa bir sigara içimlik mesafedeydi.” (Sırlanmış Zamanın Gölgesinde, s.8) Romanın bütününden yola çıktığımız zaman anlatılan Papatya Ovası’nın Adana bölgesinde yer aldığı gerçeğini anlarız.

Asım Bey’in eşi Mantufar’ın evinin bulunduğu **Gölgeli sokak** da zikredilen mekânlar arasında dikkat çeker.

Ötekent: Deli Ağa’nın, ürünlerini satmak için götürdüğü yerdir. Deli Ağa ve Sunada halkı burada yeni bir dünya ile tanışır. Sunada halkı, Ötekent’e gidip gelişleri sırasında buranın gelişmişliğini, kültürünü Sunada’ya da taşırlar. Sunada’da yaşanan felaketin ardından Deli Ağa ve Sunada halkı Ötekent’e sığınır ve birkaç ay burada yaşarlar.

Otros Dağları ya da Abanoz: Yıllar önce Deli Ağa’nın kız kardeşi Ayıboğan Hayriye ve Haytaoğulları’ndan birkaç kişi buraya göç etmişlerdir. Burası Sunada topraklarının karşısında yer almaktadır. Deli Ağa’nın babaannesi İsfahan Ana’nın herhangi bir sıkıntı durumunda orada bir aileniz var gidip onları bulursunuz diye işaret ettiği yerdir. Sunada’ya göre yüksekte kalan Abanoz, dağın eteğinde yer alır. Abanoz’da kışlar soğuk geçmektedir. Bu yüzden de Sunada kadar verimli topraklara sahip değildir. Kentteki savaşın etkileri Sunada’ya uzanınca, Deli Ağa ailesi ve Sunada halkı topyekûn Abanoz’a yerleşir.

Sal Ev: Deli Ağa ve ailesinin Sunada’da nehir kıyısında yaptırdıkları evdir. Deli Ağa ve ailesinin sürekli yaşadıkları bir ev değildir. Deli Ağa’nın oğlu Mehmet ve Asım Bey’in kızı Yosunkız’ın ara sıra buluşup seviştikleri evdir.

Nehir kıyısındaki ev: Deli Ağa’nın oğlu Mehmet’in evlilik dışı ilişkili yaşadığı Asım beyin kızı Yosunkız için yaptırdığı evdir. Bu ev kentin öte yakasında ve nehir kıyısında bulunmaktadır. Mehmet eşine Sunada’ya

gidiyorum dediği zamanlarda atlı arabasıyla Adana'daki Taşköprü üzerinden geçerek bu eve gelmektedir. Yosunkız'ın burada yalnız kalmaması için Sunadalı dul kadın Talha, onun iki kızı ve evin yapımında yardımcı olan “Yolcu” lakaplı genç adam da burada yaşamaktadır.

Kule Oda: Ötekent'te Mehmet'in dükkânında çalışan Âdem isimli genç ve annesinin yaşadıkları evdir. Bu ev Yosunkız'ın yaşadığı nehir kıyısındaki evin karşısındadır. Mehmet'in Yosunkız'dan uzaklaşmasından sonra Âdem Yosunkız'ı bu eve kaçıtır. Yosunkız'ın birkaç gün kaldığı evdir.

Manastır Yaylası: Cennet Düzü olarak da bilinen bu yayla, zamanında Hristiyanlara ev sahipliği yapmış bir yayladır. Burası Boğa dağlarının arkasında bir yerlerde kalmaktadır. Abanoz halkı güneş mevsiminde karasineklerden ve sıcaklardan bunalarak bu yaylaya gelirler. Deli Ağa da Abanoz'dan ayrılıp bu şirin yaylaya gelir fakat kısa süre sonra sıkılır ve buradan tekrar Abanoz'a geri döner.

Kara Mağara: Abanoz'da bulunan ünlü bir mağaradır. Deli Ağa'nın torununun oğlu Mustafa'yı, Su'nun yarım akıllı oğlu Beyaz öldürmüştür. Bu haberi duyan Deli Ağa ve ailesi perişan olur. Deli Ağa bu üzüntüyle evden uzaklaşır, Kara mağaraya gider ve burada birkaç mevsim yaşar. Deli Ağa, Mehmet'in oğlu Veli'nin evlendiği sırada Kara mağarada yaşamaya son verir.

Tespîh Çalısı Gölgeliği: Deli Ağa'nın eşi Emine'nin Abanoz'da serinlemek için gittiği nehir yatağının etrafında bulunan bir alandır. Yelinoğlu ve Su'nun çocukları Beyaz burada Güneşyanığı'nın oğlu İsa tarafından yakılarak öldürülmüştür.

Torosman Yaylası: Cennet Düzü ile Abanoz arasında kalan bu yayla karaçam ormanları ile kuşatılan bir düzlüktür.

Gökler Köyü: Zekeriya'nın ilk eşi Gülbahar'ın köyüdür.

Mağara: Bu mağara Abanoz'un kuzeybatısındaki tepede yer almaktadır. Zekeriya ve Bedi'nin kente kaçarken iki gece saklandıkları mağaradır.

Karaoğuz: Zekeriya ve Bedi'nin kaçarken geçtikleri güzergahlardan birisidir. Bedi'nin dayısı kaçmalarını engellemeye çalışınca Zekeriya onu bağlar. Zekeriya, Karaoğuz'a varınca Bedi'nin dayısının çözülmesi için buradan birilerini gönderir.

Külek Boğazı: Zekeriya'nın ve Bedi'nin kamyonetle geçtikleri boğazdır.

Çamlıdurak: Zekeriya ve Bedi'nin Abanoz'dan kaçıp geldikleri mekândır. Burası aynı zamanda Yosunkız'a âşık olan ve Mehmet'in yanında çalışan Adem'in tren altında kalarak öldüğü istasyonunun karşısındır.

Şakirpaşa: Ötekent'teki banliyö tren istasyonu karşısında bulunan; Zekeriya'nın iki futbol sahası genişliğindeki çiftlik ve briket imalathanesinin bulunduğu alandır.

İç Mekân

Konak: Sunada'da yaşanan felaketten sonra Deli Ağa'nın Ötekent'te tuttuğu iki katlı otuz altı odalı geçici kiralık evdir. Her katında on sekiz oda bulunan geçici evin oda kapıları aynı boşluğa bakar ve kapılar iç balkona açılır. Konağın merdivenleri ise yarım boy oymalı tırabzanlarla çevrilidir. Konakta dikkat çeken bir de toplantı odası vardır. Deli Ağa'nın tuttuğu konağın içerisinde yer alan bu oda cam nargileler, kristal vazolar, altın işlemeli gemi maketleri, gümüş semaverler, samur halılar, ipek perdelerle süslü bir odadır.

Deli Ağa'nın Sunada'daki konağı: Bu konak Sunada'da yaşanan felaketten sonra Deli Ağa tarafından yaptırılmıştır. Deli Ağa'nın konağı Sunada'daki evlerin en görkemlisidir. Deli Ağa, en iyi ustaların elinden çıkan bu konağın odalarını beyaza, dış yüzünü deniz mavisine boyatır. Pencereleri ve kapıları oymalı, konağın perdeleri en pahalı kumaşlardan dikilmiştir. Bu görkemli konak, Deli Ağa'nın eşi Emine Hanım tarafından Ötekent'ten getirilen lüks ve yeni eşyalarla donatılır.

Ala Musa'nın kahvehanesi: Bu kahvehane, Ala Musa adında bir adam tarafından Abanoz'da açılmıştır. Abanozdaki insanların zamanlarını geçirdikleri, kahve içtikleri, oyun oynadıkları, sohbet ettikleri yerdir. Ala Musa, kahvehane içinde lokum, şeker ve bunun gibi şeyler bulundurduğu için bu kahvehaneye bakkal da denmektedir.

Zekeriya'nın çiftlik konağı: Zekeriya'nın Ötekent'te işlerini düzene soktukten sonra yaptırdığı konaktır. Bu konağın ön yüzü gelin duvağı ve mor sarmaşıklarla örülmüştür. Konağın sofasındaki ceviz oyma dolapta bronz heykeller, pirinç semaverler, cam kadehler, altın suyuna batırılmış fincanlar, otuz kollu şamdanlar ve bin bir türlü değerli eşyalar yer alır. Deli Ağa da bu konakta Zekeriya ve Bedi ile yaşar.

ROMANDA ZAMAN

Kozmik Zaman

Sırlanmış Zamanın Gölgesinde isimli romanın zamanı, kitabın son bölümünde ifade edildiği gibi (s. 463-464), yüz on yıllık bir zaman dilimidir. Bu yüz on yıllık zaman diliminin romana yansıyan işlevsel zamanları olayların akışına paralel bazı ipuçları ile tahmin edilebilmektedir. Romanın arka planında bir kargaşa ve savaş ortamının varlığı hissedilir. Bu çatışmaların bitiminde ise Candarma Ali'nin anlatımından yola çıkarak Cumhuriyet'in ilan edildiğini anlayabiliyoruz. 1923 yılında Deli Ağa seksenli yaşlardadır. Deli Ağa'nın 139. yaşında roman bittiğine göre roman sonu 1980'li yıllardır. 110 yıllık bir zaman dilimini ele alan romanın başlangıcı da böylece ortaya çıkar. Yani romandaki vaka zamanı tahminen 1870'de başlar ve 1980'de biter. Bu süre tam 110 yıldır.

Romanda geri dönüşler (flaschbackler) önemlidir. Bu geri dönüşlerin bir kısmı şöyledir:

İsfahan Ana'nın Deli Ağa'ya babasının altı yaşlarında nasıl balık yemeye başladığını anlatması “...*Baban kayalıkta bir balık buldu. Onu yiyeceği aklımın ucundan geçer mi? Oyun oynuyor sandım. Seninki bir ateş yaktı. Balığı bir güzel kızarttı. Ben hala oynadığını sanıyordum. Deniz hırçındı. Dalgalar ne bulsa kıyıya taşıyordu. Baban bir şey çiğneyerek geldi. Bir parça da bana uzattı. Bir de ne göreyim; balığın yarısını yemiş!...*” (s.25)

Balık Yiyen Adam'ın yirmi beş yaşlarındaki iktidarının anlatıldığı zaman. “... *o zaman aşiret çok kalabalıktı. İrili ufaklı otuz kırk insan vardı. Çocukluğu ve gençliği babasının dizinin dibinde geçmişti. Onun kararlarını yakından gözlemişti. Sorumluluk aldığı gün konaklama yeri olarak denize yakın bir boğazı seçmişti...*” (s.43)

Aykadın'ın Çakıl ve Güneşyanığı'na kocasıyla tanıştığı zamanı anlatması “...*Ceviz ağacının altında oturuyordum. Güzel duygularla doluydum. İçimdeki ses çık şu dağlara, çevrene bak diyordu; on yedimdeydim...*” (s.55)

İsfahan Ana'nın 114 yıl öncesinde Koca Adam ile tanışma hikayesini anlatması “*Koca Adam, beni çamaşır yıkadığımız derede görmüş... O zamanlar on altı yaşındayım; şakalaşarak bir yandan çamaşır tokaçlıyor, bir yandan yıkıyoruz. Birden çığlıklar duyduk. Bezlere sarıldık. Bez bulamayanlar kendini suya gizledi. Ben neler olduğunu anlayamamıştım. Şaşkınlıktan suyun*

içine çömelip kaldım. Koca Adam atını sürerek yaklaştı, tek eliyle beni belimden kavrayarak atının arkasına bindirdi.” (s.228)

Romanda geriye dönüşlere yer verilerek kahramanlar hakkında ayrıntılı bilgilere değinilmiştir. Bu geriye dönüşler sayesinde, romanın tezahür ettiği zaman diliminin dışına çıkılmaktadır.

Okuma Zamanı

Sırlanmış Zamanın Gölgesinde adlı romanı 7 Kasım 2020 tarihinde okumaya başladım ve 13 Kasım 2020 tarihinde 5 gün içinde bitirdim.

Yazma Zamanı

Cengiz T. Asiltürk *Sırlanmış Zamanın Gölgesinde* isimli romanını 1985-2006 yılları arasında 22 yıllık bir süre zarfında meydana getirmiştir.²³

ROMAN KİŞİLERİ

Asli Kişiler

Deli Ağa: Romanın başkarakteridir. Romanın başında otuzlu yaşlarda olmasına rağmen kırklı yaşların üzerinde göstermektedir. Deli Ağa; geniş alına, kemerli buruna, çatık kaşlara, mavi gözlere, aklaşmış saçlara, ağzını kapatan mısır püskülüne benzetilen bıyıklara, kırçıl sakallara sahiptir. Deli Ağa’nın tenini kaplayan derisi ise bal mumunu andırır. Babaannesi İsfahan Ana, ateşe üflediği esnada ateş parçası Deli Ağa’nın gözünün altına yapışır ve o günden sonra Deli Ağa’nın gözünün altında “Ben” oluşur. Çocuk yaşlarında iyi bir binici olduğu için ismi “Atlıhan” olarak belirlenir. Zamanla tutarsız davranışlarından dolayı kendisine Deli Ağa diye hitap edilmeye başlanır. Roman başında Deli Ağa; yemek, içmek ve uyumak dışında hiçbir kaygısı olmayan kaba saba, sigara bağımlısı bir adamdır.

Günün birinde, göçe hazırlanan babasına başkaldırır ve Sunada isimli oviden göç etmek istemez. O, Sunada ovasını, hayalini kurduğu portakal bahçesine dönüştürmeye kararlıdır. O güne kadar ömürlerini yollarda geçiren Haytaoğulları aşiretinin hayatı, Deli Ağa’nın bu yerleşik kalma düşüncesiyle değişir. Aşiret, Sunada’ya yerleşir. Kentsoylu olma isteğinin de etkisiyle o, Ötekent’e gidip gelmelere başlar. Ötekent’in kültürünü Sunada’ya taşır. Şehrin

²³ Cengiz, Asiltürk, *Sırlanmış Zamanın Gölgesinde*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 2006, s.464.

kültüründen çok etkilenen Deli Ağa, aklını kullanır ve aşireti için eğitime önem veren bir adama dönüşür. Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte Cumhuriyet fikrini savunur ve muhalefet partisini destekleyenlere karşı cephe alır. Zamanla iyice yaşlanan Deli Ağa, Zekeriya'nın konağında yaşamaya başlar. Sunada'ya yol yapıldığını duyunca orayı ziyaret eder ve yıllar öncesini anımsar. Bu esnada Deli Ağa 139 yaşındadır.

İsfahan Ana: Deli Ağa'nın babaannesidir. Asıl adı Nuriye'dir. Günün birinde evlerine bir gezgin adam misafir olur. Bu gezgin misafir, onun güzelliğinden çok etkilenir ve İsfahan Ana'yı "İguanaların" güzelliğine benzetir. O günden sonra da ona İsfahan adını verir. İsfahan Ana, gelecekte yaşanacak felaketleri önceden sezer ve onları bu felaketlere karşı uyarır. Sohbet etmeyi seven İsfahan Ana, bilgili bir kadındır. Bu yaşlı kadın için maddiyat önemli değildir. O; eşyaya, paraya, toprağa sahip olmayı her zaman küçümsemektedir. Öldüğünde de çıplak gömülmek istendiğini her defasında torunu Deli Ağa'ya hatırlatır. Yaşlılıktan küçücük kalmış bir bedene sahip olan İsfahan Ana, yüz otuzlu yaşlarında bir kayaya yaslanmış şekilde ölü bulunur.

Balık Yiyen Adam: Deli Ağa'nın babasıdır. Haytaoğulları aşiretinde balıkla beslenen tek kişi olduğundan kendisine "Balık Yiyen" lakabı verilir. Ömrünü göçebe olarak yollarda geçirmiş bu yaşlı adam; ormanlardaki, denizlerdeki birçok bitkinin köklerinin tadına bakmıştır. Hangi bitkilerin köklerinin yenilebileceği konusunda önemli bilgilere sahiptir. Erkeklerin birçoğuna çam kabuğu suyunun cinsel açıdan onları güçlendireceğini salık verir. Sunada'da yaşanan felakette hastalığa yakalanan insanları yaptığı bu tür bitki karışımlarıyla iyileştirir. Burada, insanın doğaya bağlılığı, ölümlerinde de doğa içinde ölmesi önemli bir işarettir.

Mehmet: Deli Ağa'nın uzun süre isim vermediği oğludur. Mehmet, büyükbabası Koca Adam'ın öldüğü gün doğar ve Deli Ağa, Mehmet'in doğduğu gün Sunada'ya yerleşir. Sunada'da öğretmenlik yapan Veli Efendi'nin teklifiyle Deli Ağa oğluna isim düşünür. Bunun üzerine Deli Ağa oğluna kentte tanıdığı saygın, kibar tüccar Mehmet Bey'in ismini verir. Oğlunun da Mehmet Bey gibi saygın bir adam olmasını hayal eder. Mehmet, Sunada da Veli Efendi'den okuma yazma öğrenen ilk kişidir.

Ötekent'te Mirve Hanım adında güzel bir aile kızıyla evlenir ve bu evliliğinden Veli isminde bir oğlu olur. Mehmet, evliliği esnasında Asım Bey'in

kızı Yosunkız ile de ilişki yaşar ve onu hamile bırakır. Yosunkız'ı Ötekent'e kaçıır ve onun için bir ev yaptırır. Bir süre sonra Yosunkız ile sorun yaşayan Mehmet, ondan uzaklaşır. Araya giren soğukluklar nedeniyle Yosunkız, Mehmet'e haber vermeden evi terk eder. Mehmet, nehir kıyısındaki evden habersiz ayrılan Yosunkız'ın başına bir iş geldiğini düşünür ve kendisini suçlar. Yıllar sonra Yosunkız'ı Sunada'da görünce bu vicdani suçluluktan kurtulur. Mehmet, Sunada'da karşılaştığı Yosunkız ile ilişkisine bıraktığı yerden devam eder.

Kentten gösteri yapması için Sunada'ya getirilen bir ayıyla güreşip ayıyı boğduğu için Mehmet'e "Ayıboğan" lakabı verilir.

Veli Efendi: Deli Ağa'nın Ötekent'e gidip gelmeleri esnasında aracına alıp dost olduğu kırklı yaşlarda, kibar görümlü, kısa boylu, zayıf biridir. Veli Efendi, Ötükent'te yaşamış eğitim görmüş bir beyefendidir. Deli Ağa, Veli Efendi'den köyündeki halkına yardım etmesini ve daha adını bile koyamadığı oğluna okuma yazma öğretmesini teklif eder. Deli Ağa'nın bu teklifiyle Veli Efendi Papatya Ovasına gelerek oradaki halka okuma yazma öğretir. Bu süreçte kocası Çakıl Ali'yi öldüren Ceylan ile ilişkiye girer ve onu hamile bırakır. Deli Ağa, saygın eğitilmiş bir adam olan Veli efendinin; Ceylan'ı hamile bırakabileceğine asla inanmak istemez. Veli Efendi, Sunada halkına yeterince okuma yazma öğrettiğini düşününce bu ovadan ayrılma kararı verir. Ovadan ayrılmadan önce ise Deli Ağa'nın soy ağacını çıkarır ve ona hediye eder.

Asım Bey: Deli Ağa'nın Veli Efendi gittikten sonra Sunada'da eğitime devam edilmesi için davet ettiği kişidir. Asım Bey; orta boylu, esmer tenli, ince bıyıklı, büyük yüzlü, kahverengi gözlü, bembeyaz dişli, küçük kulaklı; Veli Efendi'ye göre daha sıcakkanlı yirmi beş yaşlarında bir delikanlıdır. Sunada'ya yerleştikten kısa süre sonra Mantufar isminde genç bir kız ile evlenir. Asım Beylerin evlendikleri günün sabahında Sunada da felaket başlar.

Deli Ağa'nın oğlu Mehmet'in eğitim almasında, torunu Veli'nin yurtdışına gönderilmesi, halkın bilinçlendirilmesi gibi birçok konuda bu genç adamın desteği vardır. Asım Bey, kızının doğduğu gün mutluluktan ne yapacağını bilemez ve kendisini nehrin sularına bırakır. Uzun yıllar kendisinden haber alınamayıp öldüğü düşünülen Asım Bey, yıllar sonra çıkıp gelir. Eşi Mantufar ile hayatlarına kaldıkları yerden devam ederler.

Zekeriya: Mehmet'in torunu, Mehlika ve Veli'nin oğludur. Zayıf, orta boylu, kara meşin kadar esmer, bakımlı genç bir delikanlıdır. Genç olmasına rağmen gür saçları beyazlarla doludur. Burnunun güzelliği Sunada'daki kızları çok etkiler ve bu kızlar ondan esmer güzel burunlu çocuklar doğurmayı hayal ederler.

Kadınlara bir anlık zevkin karşılığı olarak bakan Zekeriya, annesindense babasına daha çok bağlıdır. Bu yüzden annesine karşı her zaman mesafeli davranır. Küçük yaşlardan beri babasının kitaplarından kafasını kaldırmayan bu genç, Deli Ağa'ya göre okuma hastalığına tutulmuştur. Gülbahar adında bir karısı ve iki çocuğu olan Zekeriya, Bedi isminde genç bir kıza âşıktır. Ailesini Abanoz'da bırakan Zekeriya, Bedi'yi alıp Ötekent'e kaçar. İlk günlerini işsiz geçiren Zekeriya aklını kullanır ve bir briket fabrikası açarak kısa sürede zengin olur. Dede toprakları olan Sunada'ya yol yaptırır ve oradaki halkın sefaletini sonlandırır.

Koca Adam: Deli Ağa'nın büyükbabasıdır. Tarih kitaplarının ulaşamadığı eski bir zamandan çıkmış gibi görünen bu yaşlı adamın cılız gövdesi yılıya bırakılan atları andırmaktadır. Bir tutam sakala ve benekli ellere sahiptir. Yüz kusur yaşlarındaki mavi gözlü bu adam Sunada topraklarında ölmüştür. Koca Adam'ın öldüğü gün Deli Ağa'nın oğlu Mehmet dünyaya gelir. Koca Adam'ın mezarının Sunada'da olması Deli Ağa'nın bu topraklara yerleşmesinde ve bu toprakları sahiplenmesinde etkili olmuştur.

Mantufar: İsmi dağlarda açan ve "Ölmez Otu" adıyla da bilinen, limon sarısı bir çiçekten alan bu kız, Kurt Bey ve Servidalı hanımın kızıdır. Sunada halkına, okuma yazma öğreten Asım Bey'in de karısıdır. Asım Bey, kızı Yosun Kız'ın doğduğu gün mutluluktan kendisini nehre atar ve bir daha ondan haber alınamaz. Mantufar, eşinden uzun süre haber alamayınca telaşlanır ve üzüntüden deliye döner. Asım beyin yokluğunda Mantufar kendisine hiç bakmaz; pasaklı ve dağınık bir hayat yaşar. Yüzüne bakılmaz bir hale gelen genç kadın, Asım beyden uzun süre haber alamayınca, eşinin öldüğünü düşünüp taliplisi Sulugöbek adında bir adamla evlenir. Mantufar, evlenmeden önce Asım beyden olan kızını Deli Ağa'nın yeğeni Yel'e evlatlık olarak verir. Sulu göbek ile evliliğinden de Su adında bir kızı dünyaya gelir. Sulugöbek bir süre sonra vefat eder. Bu arada Asım Bey köye geri döner. Mantufar ve Asım Bey yaşananları

yok sayarak, hiçbir şey olmamış gibi eski hayatlarına kaldıkları yerden devam ederler.

Çakıl Ali: Deli Ağa'nın kız kardeşi olan Ayı Boğan Hayriye'nin torunudur. Romanın başında mavi gözlü, sarışın, ince güzel vücutlu on yaşlarında bir çocuktur. Balık Yiyen Adam ve karısının yanında yetişen Çakıl Ali; bir süre sonra onlarla Sunada'dan göç eder. Bu göçte Balık Yiyen Adam ve eşine yardım ve eşlik eden tek kişidir. On sekiz yaşına gelince, Ceylan ve Suna adında iki kızla birden evlenir ve her birinden birer kızı olur.

Çakıl Ali, bir süre sonra Balık Yiyen Adam'la birlikte Sunada'ya geri döner. Buradaki zamanını komşuları Güneşyanığı ve onun kızı Papatya ile yakınlık kurarak geçirir. Çakıl Ali'nin eşleri Ceylan ve Suna bu yakınlıktan hiç hoşlanmazlar. Çakıl Ali eşlerini ihmal etmeye başlar. Kocalarından ilgi görmeyen kadınların yaptığı gibi; Ceylan da Limonçiçeği Nuri ile yatıp kalkmaya başlar. Ceylan'ın Limonçiçeği Nuri ile ilişkisini anlayan Çakıl, Limonçiçeği Nuri'yi yatağında öldürür. Çakıl Ali'nin Limonçiçeği Nuri'yi öldürmesinin ardından ona hırslanan Ceylan, Suna'nın da yardımı ile Çakıl Ali'yi yatağında öldürürler. Sunadalılar Çakıl Ali'yi öldürenin Limonçiçeği Nuri'nin annesi Nane olduğunu düşünürler.

Emine: Deli Ağa'nın eşidir. Deli Ağa'nın eşi olduğu için kendisine Deli Emine denmektedir. Aslında akıllı, çalışkan, hayattan ne istediğini bilen bir kadındır. Güneşyanığı'nın kızı Papatya'yı oğlu Mehmet ile evlendirme çabasına karşı çıkar. O, oğlunun şehirli Mirve Hanım ile evlenmesini arzu eder.

Ötekent'e gidip gelmeleri esnasında Ötekent'te gördüğü şatafatlı eşyaları Sunada'daki evine taşır. Sunada'daki evini de şehirde gördüğü evler gibi düzenlemek için çabalar.

Güneşyanığı: Kadın olmasına rağmen görüntüsü küçük bir kız çocuğu gibidir. Ten renginden dolayı annesi ona bu ismi vermiştir. Hiç tanımadığı, ilk kez gördüğü bir adamla birlikte olur ve Sunada'ya yerleştikleri gün bu ilişkiden Papatya isminde bir kız çocuğu doğurur. Güneşyanığı ismini sevmeyen ve istemeyen bu kadına, annesi Aykadin; Günişığı diye yeni bir isim verir.

Güneşyanığı, Sunada da yaşanan felaketten sonra Deli Ağalarla birlikte Ötekent'e gider ve orada Deli Ağa'nın tuttuğu konakta yaşamaya başlar. Sunadalılar sıkıldıkları bir günde sirk gösterisine giderler. Konaklarına döndüklerinde Papatya, annesini göremez ve şaşkına döner. Günlerce annesini

bekleyen Papatya, ona bir şey olduğunu düşünür. Deli Ağa, Sunada'yı yeniden mamur ettiğinde Güneşyanığı hariç herkes Sunada'ya geri döner. Annesinden umudu kesen Papatya, yıllar sonra annesinin gelişi ile ona kavuşur. Güneşyanığı, konaktakilerle birlikte gittiği bir sirk gösterisinde gördüğü, İsa adındaki kukla oynatıcısına âşık olur. Gösterinin ardından da kimseye haber vermeden İsa ile aşkını özgürce yaşayabilmek adına Ötekent'ten kaçır. Güneşyanığı'nın kızı Papatya, annesinin aşkı yüzünden kaçtığını öğrenince öfkelenir de zamanla öfkesi dinir ve anne kız ilişkisi Sunada'da normale döner.

Aykadın: Kırıkdiş ve Güneşyanığı'nın dul kalmış annesidir. Güneşyanığı ve Kırıkdiş'in babaları farklıdır. Aykadın bir göç esnasında dağ başında konakladıkları vakit içinden bir ses dağa tırmanmasını söyler. Dağda çiçek toplar vakit geçirir o esnada bir ayak sesi duyar. Çalılar arasında esmer tenli, uzun boylu bir adam çıkar. Aykadın'ın içi ürperir fakat bu adamdan nedense hiç korkmaz. Aksine karşısında oturan adama gidip dokunmak ister. Aykadın, bu genç adamı yanına çağırır ve onunla birlikte olur. Deli gibi arzuladığı bu adam ile birlikte olduğunda daha on yedi yaşındadır. Aykadın, Kılıcı aşiretinden olduğunu düşündüğü bu adamı o günden sonra bir daha hiç görmez. İşte bu adamdan olan Güneşyanığı da babasını hiç göremez.

Papatya: Güneşyanığı'nın kızıdır. Papatya Ovasına yerleştiği gün doğmuştur. Deli Ağa'nın oğlu Mehmet ile yaşıttır ve ona ilgisi vardır. Sunada'da Mehmet'ten sonra okuma yazma öğrenen ikinci kişidir. Annesi onu hep Mehmet ile evlendirmek istemiştir. Papatya, buğday tene ve yosun yeşili gözlere sahiptir. Mehmet kentli Mirve Hanım ile evlenince umutları tükenir. Mehmet ile konuşmayı kafasına koymuştur. Onu bir gece kayalıklara giderken görür ve takip eder. O gece Mehmet ve Asım Bey'in kızı Yosunkız'ın buluştuklarını ve ilişkiye girdiklerini görür. Mehmet'in yasak bir ilişkiyi sürdürmesini hoş karşılamayan Papatya, Mehmet'e gereğinden çok değer verdiğini düşünür ve ondan soğur. Mehmet'e olan aşkı biten Papatya, askerden yeni dönen Gâvur isimli Sunadalı bir genç ile birlikte yaşamaya başlar. Bu birliktelikten bir oğlu dünyaya gelir.

Yel: Deli Ağa'nın yeğeni, Çakıl Ali'nin teyzesidir. Aykadın'ın oğlu Kırıkdiş ile evlidir. Kırıkdiş kısırdır ve bu yüzden çocukları olmaz. Yel, uzun bir süre Mantufar'ın ilk kızı Yosunkıza gönüllü annelik yapar. Bu sürede Mantufar'ın ikinci eşi Sulugöbek'ten hamile kalır. Mantufar ve Yel bu adamdan aynı anda hamile kalmışlardır. Yel, Sulugöbek'ten Yelinoğlu adında gayrimeşru

bir erkek çocuğu doğurur. Yel ve Sulugöbek'ten başka herkes bu çocuğun Kırıkdış'ten olduğunu sanır. Bu sırada Mantufar da Sulugöbek'ten Su adında bir kız çocuğu dünyaya getirir. Aradan uzun yıllar geçer, Su ve Yelinoğlu birlikte büyürler. Birbirlerinin kardeşi olduklarını bilmeden sevişirler ve Su, Yelinoğlu'ndan hamile kalır. Bu birliktelikten Beyaz adını verdikleri; bir gözü fare gözü gibi küçük, diğeri ise yüzünün yarısını kapsayacak kadar büyük, solucan tenli, korkunç görünümlü bir erkek çocukları dünyaya gelir.

Savaşa çağrılan Yelinoğlu geri dönüşünde Su ile ilişkisine bıraktığı yerden devam eder. Yel, oğluna Su ile kardeş olduklarını söyleyemez; çünkü o zaman, oğlunun gayrimeşru bir çocuk, kendinin de eşini aldatan bir kadın olduğu ortaya çıkacaktır. Yel, oğlunu Su'dan uzak tutamayacağını anlayınca onu öldürmek zorunda kalır. Yel'in zamanında yaşadığı yasak ilişkisi felaketine yol açmıştır. Yelinoğlu ve Su'nun garabetli gayrimeşru çocukları Beyaz; büyüyünce insanları öldürerek zarar vermeye başlar. Beyaz, son olarak babaannesi Yel'in de kafasını koparır.

Nane: Limonçiçeği Nuri'nin annesidir. Çakıl Ali, Limonçiçeği Nuri'yi öldürdüğü için Nane de Çakıl Ali'yi öldürmeye ant içmiştir. İsfahan Ana, Nane'yi sakinleştirir ve bu yemininden vazgeçirir. Nane'nin birkaç gün ortalıkta görünmemesi Sunadalıların dikkatini çeker ve onun evine girerler. Sunadalılar, Nane'yi ve eşi Yakup'u yataklarında ölü bulurlar. Yoklukları birkaç gün fark edilmediğinden cesetler yatakta kurtlanmış ve ev kokmuştur. Cenazeler, Sunadalılar tarafından gömülür ve kokuşmuş ev temizlenmeye çalışılır. Temizlenen bu evden uzun süre leş kokusu gitmez.

Ayşa: Deli Ağa ile Emine'nin on dört yaşına basmış kızıdır. Ay doğarken dünyaya geldiği için ona bu isim verilmiştir. İri mavi gözlü, siyah bukle saçlı bir kızıdır. Ladin adlı bir gençle ilişkisi vardır. Deli Ağa ve Emine bu ilişkiyi onaylamazlar çünkü Ladin'i damat olarak ailelerine uygun bulmazlar ve karşı çıkarlar. Ladin, Deli Ağa'dan korkar ve Ötekent'e kaçar. Ayşa, annesi ve babasına Ladin'den hamile kaldığını söyleyince bu birlikteliği onaylamak zorunda kalırlar. Ladin, ortalık sakinleyince Ötekent'ten döner ve Deli Ağalarla beraber yaşamaya başlar. Ayşa ve Ladin'in Rüzgârgülü isminde bir erkek çocukları olur.

Ladin: Göç zamanı “ladin ağacı” altında doğduğu için ona bu isim verilmiştir. Deli Ağa'nın kızı Ayşa'nın sevgilisidir. Sunada'da ilk defa aşkını

sevdiği kıza verdiği çiçekle hissettiren kişidir. Deli Ağa ve Emine, Ayşe ile ilişkisini onaylamadığı için aileden korkmuş ve Ötekent'e kaçmıştır. Ayşe çocuğunu doğurunca Deli Ağa ve Emine tarafından kabul görür. Deli Ağalar ile beraber yaşamaya başlar. Bir süre sonra Deli Ağa, Ötekent'teki işlerinin başına oğlu Mehmet ile damadı Ladin'i bırakır.

Rüzgârgülü: Deli Ağa'nın torunudur, Ayşe ve Ladin'in oğludur. Şehrazat adında bir kadınla evlidir. Sunada halkı Rüzgârgülü'nün eşi Şehrazat'ı görünce onun güzelliğine hayran kalmışlardır. Evlendikten kısa süre sonra Sunada'ya Kalakoğlu Suni isimli bir komutan gelir. Deli Ağa'ya savaş için asker topladığını ve Sunadalı tüm gençleri savaşa götürmesi gerektiğini söyler. Deli Ağa, Rüzgârgülü'nü göndermek istemese de mecbur kalır. Birkaç gün sonra Rüzgârgülü, savaş şartlarına dayanamayıp Sunada'ya geri kaçır. Savaşta yaralandığını ve bir süre Sunada'da dinleneceğini söylese de kimse ona inanmaz. Deli Ağa, torununu birkaç gün saklar. O sırada Sunada halkı ve Asım Bey, savaştan kaçmanın doğru bir davranış olmadığını konuşmaya başlar. Deli Ağa, verilen bu tepkilerin haklılığını anlar ve torunu Rüzgârgülü'nü Ötekent'e indirip komutana teslim eder. Savaş bittiğinde Rüzgârgülü de herkes gibi evine geri döner. Rüzgârgülü döndüğünde savaşta sağ kolu dirseğinden kopmuştur. Deli Ağa ve ailesi, savaşta sağ kolunu kaybeden Rüzgârgülü ile gurur duyarlar.

Ceylan: Çakıl Ali'nin on altı yaşındaki karısıdır. Çakıl Ali'den bir kızı vardır. Sunada'ya döndükten sonra eşinden beklediği ilgiyi göremeyen Ceylan, Limonçiçeği Nuri isimli horoz dövüşçüsüyle sevişir. Çakıl Ali, Limonçiçeği Nuri'nin Ceylan ile ilişkisini öğrenince onu öldürür. Çakıl Ali'nin Limonçiçeği Nuri'yi öldürmesini kabullenemeyen Ceylan, kuması Suna'nın da yardımı ile Çakıl Ali'yi öldürür. Daha sonra Ceylan, Deli Ağa tarafından Sunada'ya getirilen eğitimci Veli Efendi ile ilişkiye girer ve ondan hamile kalır. Deli Ağa'dan başka köyde herkes bu hamileliği onaylar. Bir tek Deli Ağa, Veli Efendi gibi eğitimcinin böyle yasak bir ilişki yaşayacağına inanmaz hatta Ceyla'nın yalan söyleyip Veli efendiye iftira attığını düşünür.

Asım Bey ve Mantufar'ın evlendikleri günün sabahında Sunada'da yaşanan felakette Ceylan karnında bebeği ile selde boğulur.

Lüle Hamit: Servidalı Hanım ile Kurt Beyin oğludur. Sunadalı Irmak'ı Ötekent'te fuhuş pazarında satan kişidir. Lüle Hamit; Sunadalı halkı, Ötekent'ten getirdiği kumar, içki alışkanlığıyla ve kahvehane hayatıyla tanıştırır.

Lüle Hamit, hayatını kaybettikten sonra; Irmak, Ötekent'te fahişelik yapmaktan kurtulur ve Sunada'ya namuslu bir hayat yaşamak için geri döner.

Horoz Nuri: Limonçiçeği Nuri de denilen bu adam, Nane teyzenin oğludur. Ötekent'te horoz dövüşü yaptırarak para kazanır. Sunada'da kocaları savaşa giden bazı kadınlar, Limonçiçeği Nuri'nin cazibesine kapılarak onunla birlikte olur. Bu ilişkilerden haberi olan Deli Ağa, kargaşa ortamı yaratmamak adına konuya sessiz kalmayı yeğler. Eşinin de Limonçiçeği Nuri ile düşüp kalktığını fark eden Çakıl Ali, Limonçiçeği Nuri'nin bu ahlaksızlığına göz yummaz ve onu öldürür. Ceylan da Limonçiçeği Nuri'yi öldürdüğü için kocası Çakıl Ali'yi öldürür.

Kadın: Balık Yiyen Adam'ın eşi, Deli Ağa'nın annesidir. Bu kadın, kocasının balık yemesinden rahatsız olan Sunada halkını cezalandırmak ister. Sunadalıların yemeklerine balık karıştırarak gizlice de olsa onlara balık yedirir. Sunadalılar ve Deli Ağa yemeklerini bitirdikten sonra Kadın yaptıklarını anlatır. Daha sonra Balık Yiyen Adam ile farklı bir yere göç etmek için Sunada'dan ayrılır. O günden sonra Deli Ağa ve Sunadalılar balık yemenin anormal bir şey olmadığını anlar ve onlar da artık balık yemeye başlarlar.

Balık Yiyen Adam'ın, kök bitkileri yiyip zehirlenmesi esnasında, onu ölümden her defasında Kadın kurtarır. Balık Yiyen Adam'ın bitkiden zehirlendiğini anladığı anda ağzını açtırıp yoğurt döker. Göç esnasında kocasının yanında yer alan Kadın, Balık Yiyen Adam'ın yaşlanmasıyla evin hakimiyetini eline alır. Kocasını Sunada'ya dönmeye sonunda ikna eder.

Ayı Boğan Hayriye: Deli Ağa'nın kız kardeşidir. Sunada felaketinden sonra Abanoz'a göç etmişlerdir. Deli Ağa, kendisiyle Sunada'da kalmayıp farklı bir bölgeye göç eden Ayı Boğan Hayriye ile yanındakilere yaşlı hayvanları vermiştir. Ötekent'teki savaşın etkilerinin Sunada'da görülmeye başlamasıyla Deli Ağa, Sunadalılarla birlikte Ayı Boğan Hayriye'nin yerleştiği Abanoz'a gider. Ayı Boğan Hayriye ve akrabaları Deli Ağa ve taifesine kapılarını açarlar. Deli Ağa, kız kardeşinin Abanoz'da yoksul bir hayat sürdüğünü görünce; onlara yıllar önceki göçleri esnasında yaşlı hayvanları verdiği içi büyük pişmanlık duyar.

Yosunkız: Mantufar ile Asım Bey'in yosun koktuğu iddia edilen, genç, güzel kıızıdır. On dört yaşlarındayken Deli Ağa'nın oğlu evli Mehmet Bey ile yasak ilişki yaşar ve ondan hamile kalır. Mehmet Bey de bu sebeple Yosunkız'ı

Ötekent'e kaçıtır. Yosunkız, Mehmet Bey'in arabacısının evinde bir süre kalır. Arabacının eşi Misis, Yosunkız'ın hamileliğinden dolayı Mehmet Bey'in kendini suçladığını ve bu suçluluk duygusu ile onu kaçırdığını söyler. Bunun üzerine kafası karışan Yosunkız; sevilmediğini düşünerek çocuğu Misis'in yardımıyla düşürür. Çocuğunun düştüğünü öğrenen Mehmet Bey, Yosun kız'dan ilgisini eksiltmez. Yosun kız, erkeğinin yakın ilgisinin devam ettiğini görünce, pişman olur ve yaptığından utanır.

Mehmet Bey, bir ev yaptırır ve Yosun kızla orada metres hayatı yaşamaya başlar. Yosunkız, arada sırada gidip gelen Mehmet Bey'in kendisiyle sürekli yaşamasını ister. Onun bu birlikte yaşama ısrarı, sürtüşme ve geçimsizliğe sebep olur. Bu sebeple de Mehmet Bey, Yosunkız'ın yanına sık gelmemeye başlar. Bu esnada, Mehmet Bey'in dükkanındaki yardımcısı Âdem; Yosunkız'ı uzaktan görmüş ve ona âşık olmuştur. Mehmet Bey ile Yosunkız'ın aralarının bozulduğunu anlayan Âdem, Yosunkız'ı görmeye gelir ve ona aşkının, Mehmet Bey'in aşkından daha büyük olduğunu söyler. Yosunkız, bu sevdaya ikna olur ve Âdemle yaşamak için nehir kenarındaki evi gece yarısı terkederek. Eve geldiğinde Yosunkız'ı bulamayan Mehmet Bey, onun kendisini nehre atıp öldürdüğünü düşünür ve yıllarca vicdan azabı çeker.

Âdem'in "Kuleoda" isimli evinde birkaç gün kalan Yosunkız, Sunadasız yaşayamayacağını anlar ve Âdem'den habersiz onu terkederek Sunada'ya geri döner. Yosunkız'ın sağlıklı bir şekilde yuvasına geri dönüşüne ailesi; Asım Bey ve Mantufar çok sevinir.

Yosunkız, Sunada'da Papatya ile arkadaş olur ve başından geçen her şeyi; çocuk aldırıldığını ona anlatır. Bu sayede de Papatya ile sırdaş olurlar. Bir süre sonra Papatya ve Gavur'un küçük oğulları Yusuf, Yosunkız'a âşık olur. Gencin ilgisine kayıtsız kalmayan Yosunkız, onunla sevişmeye başlar. Papatya, bu durumu öğrenince Yosunkız'ın oğlundan uzak durmasını ister ve arkadaşlıklarına son verir. Bu ilişki yüzünden öfkelenen Papatya, bildiği tüm gerçeği Mehmet Bey'e anlatır. Yosunkız'ın çocuk düşürmesinden kendisini suçlu hisseden Mehmet Bey, gerçekleri öğrenince vicdan azabından kurtulur.

Sakine Hanım: Mirve Hanım'ın Ramazanoğulları soyundan gelen halasıdır. İsfahan Ana'dan beş altı yaş küçük olan Sakine Hanım; oldukça saygılı, kibar, alçak gönüllü bir kadındır. Mehmet Bey ve Mirve Hanım evlenince onlar ile Sunada'da yaşar ve torunu Veli burada dünyaya gelir.

Bir gün Mirve Hanım ile evlerinde oturdukları esnada Koca Adam'ın ruhunu canlı bir şekilde görürler. Veli'nin, bir anda gözünün altında oluştuğunu iddia ettikleri benin müsebbibi olarak, Koca Adamın ruhunu öne sürerler. Sakine Hanım, Koca Adam'ın ruhundan çok korkar ve oracıkta heyecandan can verir. Sakine Hanım, Sunada'da defnedilir. Öldüğü haberini alan ailesi Sunada'ya gelir ve mezarını Ötekent'e taşımak isterler.

Hüsem Efendi: Mehmet Bey'in şoförüdür. Bağımsız bırakılınca kendini kimsesiz hisseden, sahipleri tarafından köle olduğu vurgulanınca varlığının anlam kazandığına inanan zavallı bir adamdır. Mehmet Bey, Yosunkız'ı kaçırdığında birkaç gün evinde misafir etmiştir. Bilinmez bir sebeple eşi Misis tarafından öldürülmüştür.

Misis: Hüsem Efendi'nin eşidir. Hayatta her acıyı görmüş, tatmış samimi bir kadındır. Mehmet Bey'in ricasıyla Yosunkız'ı birkaç gün evlerinde misafir etmiştir. Yosunkız'ın aklını erkek egemenliği hakkında yaptığı konuşmalarla bulandırır. Bunun üzerine Yosunkız bebeği doğurmak istemez. Misis, çocuğun düşürülmesine yardımcı olur.

Bilinmez bir sebeple yıllar sonra kocası Hüsem Efendi'yi öldürür.

Trenden atlayan adam: Çalışmaya götürülürken işten kaçmak için trenden atlayan adamdır. Adının “Yolcu” olduğu bilinen bu genç adam Hüsem Efendi'nin evinin önünde trenden atladığı esnada Mehmet Bey ile karşılaşır. Nereye gideceğini bilmeyen Yolcu, Mehmet Bey ile sohbet etmeye başlar. Mehmet Bey bu sıcakkanlı adamı beğenir. Adamın kalacak yeri olmadığını öğrenen Mehmet Bey, ondan Yosunkız ile yaşayacakları evi yapmasını ve kendileriyle kalmasını ister. Mehmet Bey'in teklifiyle Yosunkız'ın evini yapmaya başlar. Mehmet Bey'in Yosunkız'a yardımcı olarak getirttiği Sunadalı Talha'ya âşık olur. Talha'nın da onayıyla Yosunkız için yapılan nehir kıyısındaki evin bir odasında yaşar. Kısa bir süre sonra Yosunkız'ın evinin yanında Talha ile beraber yaşayacağı evi inşa etmeye başlarlar.

Âdem: Deli Ağaların Ötekent'teki mağazasında çalışan genç delikanlıdır. Verilen her işi yerine getirmesine rağmen; Mehmet Bey tarafından sevilmediğini düşünür. Mehmet Bey'in gözünde adam yerine konmayı bir ideal haline getirmiştir. Tek isteği Mehmet Bey tarafından halinin hatırının sorulmasıdır.

Annesiyle birlikte kule oda isimli bir evde yaşarlar. Penceresinden etrafı seyrettiği bir gün evlerinin karşısındaki nehir kıyısında yaşayan Yosunkız'ı

görür. Mehmet Bey'in sevgilisi olduğunu bildiği bu kadına âşık olur. Bazı günler nehir kıyısında durup Yosunkız'ı takip eder. Uzun süre Mehmet Bey'in nehir kıyısına gelmediğini görünce Yosunkız ile aralarında sorun olduğunu anlar. Bir gece ansızın Yosunkız'ın evine girer ve ona âşık olduğunu itiraf eder. Yosunkız da Mehmet Bey'den umudu kesince Âdem ile kaçıp kule odaya gelir. Yosunkız, Adem'e Sunada'ya gitmeyi teklif eder. Âdem, işleri düzene sokup gidelim dese de Sunada'sız yaşayamayacağını anlayan genç kadın, Adem'in işte olduğu bir sabah Sunada'ya geri döner. Âdem, Yosunkız'ın Sunada'ya ulaşmış olacağını anlar. O da sevdiği kadının peşinden gitmek isterken tren altında kalarak can verir. Mehmet Bey, bu olaylardan habersiz olduğu için Âdem'in ölümüne çok üzülür.

Mehlika: Romanda gözlerine bakireliğin ürkekliği sinmiş tipik bir Akdeniz kızı olarak ifade edilmiştir. Veli'nin karısı, Zekeriya'nın annesidir. Mehlika, Veli'ye ilk görüşte âşık olsa da akraba oldukları için bu duruma Veli, pek sıcak bakmaz. Araya giren büyüklerin etkisiyle Veli ve Mehlika evlenir. Zekeriya isminde bir oğulları dünyaya gelir. Zekeriya'nın akli bir şeylere ermeye başlayınca, babasının annesine âşık olmadığını düşünür ve bu yüzden, Zekeriya da annesine karşı mesafeli davranır.

Sulugöbek: Savaştan dönen gençlerden biridir. Çok iri göbekli olan bu adam, Mantufar'la evlenir. Sulugöbek hem karısını hem de sevgilisi olan Yel'i hamile bırakır. Mantufar kızı Su'yu; Yel de oğlu Yelinoğlu'nu dünyaya getirir.

Deli Ağa'nın; iş konusundaki baskılarına dayanamayan Sulugöbek, kendi boğazını keserek hayatına son verir.

Su: Mantufar ile Sulugöbek'in kızıdır. Su, kardeşi olduğunu bilmediği Yel'in oğluyla aşk yaşamaya başlar. O sırada savaş çıkar ve Yelinoğlu savaşa çağrılır.

Savaşı kurtuluş yolu gören Yel, Su'nun oğlunu unutmasını ister. Yel, Su'yu daha önce savaştan kaçan ve bir mağaraya sığınan Irmak'ın oğlu Selçuk'la ilişki kurması için ikna eder. Su, Yelinoğlu'nın savaştan dönmeyeceğine ikna olunca, Selçuk ile birlikte yaşamaya başlar. Aradan birkaç ay geçince Su, bir gözü fare gözü kadar küçük, diğer gözü de yüzünü kaplayacak kadar büyük, solucan tenli, korkunç görünümlü bir çocuk doğurur. “Beyaz” ismi verilen bu çocuğun babasının Selçuk mu yoksa Yelinoğlu mu olduğu uzun süre anlaşılamaz. Selçuk bu çocuğu görünce Su'dan uzaklaşır. Yel, korkunç görünümlü bu çocuğun

torunu olduğunu anlar. İki kardeşin ilişkisine engel olamadığı için başına bu olay gelmiş ve çok pişman olmuştur. Yıllar geçer ve Beyaz büyüdüğünde dengesiz tavırlar sergileyerek insanlara zarar verir. Beyaz, annesi Su'yu da boğarak öldürür.

Yelinoğlu: Yel ve Sulugöbek'in oğludur. Yel, eşi Kırıkdiş kısır olduğu için Mantufar'ın kocası Sulugöbek'ten hamile kalır. Yelinoğlu adında bir erkek çocuk doğurur. Yelinoğlu büyüdüğünde kardeş olduklarını bilmediği Su'ya âşık olur. Yel, oğlunu Su'dan uzak tutmaya çalışsa da başaramaz ve iki genç birlikte olmaya devam ederler.

Komutan Kalakoğlu Suni tarafından savaşa götürülen Yelinoğlu, dönüşünde annesinin tüm karşı çıkmalarına rağmen Su ile olan ilişkisine devam eder. Bu durumda Yel'in, oğlunu öldürmekten başka şansı kalmaz.

Selçuk: Irmak ile Altı Salih'in oğludur. Kalakoğlu Suni, Sunadalı gençleri savaşa götürmeye geldiğinde o, savaşa gitmemek için bir mağaraya sığınır.

Yel, oğlu Yelinoğlu'nun savaşa götürülmesini fırsat bilir ve Su'yu Selçuk'la ilişkiye ikna eder. Su, Sunada'da kalan tek erkek Selçuk'u kimseye kaptırmak istemez ve mağaraya Selçuk'la birlikte olmaya gider. Selçuk, aradan aylar geçip Su'nun korkunç görünümlü bir erkek çocuk doğurmasıyla şaşkına döner ve çocuğun kendisinden olup olmadığını araştırmaya başlar. Su'dan soğur ve başka bir ilişkiye girer; bu ilişkiden sağlıklı bir çocuk dünyaya gelince Su'nun doğurduğu korkunç görünümlü çocuğun, kendisinden olmadığına kanaat getirir ve rahatlar.

İsa: Güneşyanığı (Günüşiği) ve Gökkuşağı'nın oğludur. Günüşiği, oğluna; Ötekent'te âşık olup kendisiyle ülke ülke gezen kukla oynatıcısının adını vermiştir.

İsa, kayalıklarda ağaç topladığı esnada Su'nun yarım akıllı oğlu Beyaz'ın, Günüşiği'ni uçurumdan ittiğini görür. Bu olaylara şahit olan İsa, annesini öldüren Beyaz'ı yakalar, onu bir ağaca bağlar ve oracıkta yakar. Sunadalılar dillendirmeseler de başka felaketlere sebep olacak Beyaz'ın öldürülmesinden memnun kalırlar. Bu sebeple de İsa'ya hesap sormazlar.

Beyaz: Babaları bir olan fakat bundan habersiz olan iki kardeşin; Yelinoğlu ve Su'nun çocuğudur. Doğduğunda herkes tarafından şaşkınlıkla karşılanan bu çocuğun bir gözü yüzünün yarısını kapatacak kadar irilikteyken diğer gözü fare gözü kadardır. Solucan teni kadar beyaz bir tene sahip olduğu için kendisine

“Beyaz” adı verilir. Beyaz, büyüdükçe vahşileşmeye başlar. Babaannesi Yel’i, annesi Su’yu, Rüzgargülü’nün oğlu Mustafa’yı ve Günişığı’nı sebepsiz yere öldürür. Günişığı’nın oğlu İsa, annesinin ölümü üzerine Beyaz’ı ağaca bağlayarak yakar. Beyaz öldürülünce herkes rahat bir nefes alır.

Figüran Kişiler

Kartanesi: Servidalı ile Kurt’un oğludur. Başlarda Sunadalılar tarafından Papatya’nın babası sanılmıştır. Papatya’nın esmer tenli olması, Sunadalılar tarafından babasına benzemediği, düşüncesini doğurmuştur. Kartanesi, Yıldız isminde bir kız ile evlenir.

Irmak: Limonçiçeği Nuri ile Gökkuşığı’nın fahişelik yaparak geçinen kız kardeşidir. Irmak, Lüle Hamit adında bir genç tarafından kentte para karşılığı satılmaktadır. Lüle Hamit öldükten sonra Irmak, Sunada’ya yerleşir. Askerden dönen Altı Salih isimli bir gençle evlenir ve ondan bir oğlu olur.

Şuayip Bey: Ötekent’teki Mehmet Bey’in babasıdır. Sunada’da yaşanan felaketin izlerini silmek için Deli Ağa’ya yol gösteren, dışardan işçi bulup getirmesini söyleyen kişidir.

Ahmet Hoca: Sunada’ya getirilen din hocasıdır. İnsanlara karşı mesafeli olan Ahmet Hoca; siyah gözlü, yok denecek kadar az kaşlı, cimri dudaklı, çökük avurtlu horoz boynu gibi çıkık gırtlaklı, küçük yüzlü, kıvrım saçlı, solgun tenli bir adamdır. Sunadalılar’a göre Ahmet Hoca; mahcup, kimseye zarar vermeyecek kadar sakın bir insandır. İsfahan Ana’nın öldü sanılıp toprağa koyulduğu esnada canlanmasından korkan Ahmet Hoca, yarı felçli olarak Sunada’yı terk eder.

İdris: Kılıcı aşiretinin şefidir, iri beyaz dişli bir adamdır. Balık Yiyen Adam, karısı ve Çakıl Ali göç esnasında bir süre bu adamın yanında yaşamıştır. Çakıl Ali’yi, Suna ve Ceylan ile evlendiren kişidir.

Suna: Çakıl Ali’nin diğer eşidir. On dört yaşlarında, ince belli, siyah uzun saçlı, kavruk tenli genç bir kadındır. Çakıl Ali’nin öldürülmesinde kuması Ceylan’a yardım etmiştir. Yıllar sonra, askerden dönen Uzunoğlan isimli bir genç ile yeniden evlenir ve ondan bir kız çocuğu dünyaya getirir.

Ağaç: Çakıl Ali’nin babasıdır. Yirmili yaşlarına kadar ağaç kavuklarında yaşadığı için ona bu şekilde hitap edilmiştir. Ağaç kavuğuna girmeyi bıraktıktan

sonra cebinde kurumuş çiçek, yosun, ot taşır. Eşi Baltalı Hatice bu sebeple ona sürekli çıkışır.

Mirve Hanım: Deli Ağa'nın gelini, Mehmet Bey'in karısıdır. Kültürlü, saygılı, samimi, güzel bir kadındır. Kendisini aldatan kocasından hiçbir zaman şüphe duymamıştır.

Zülûf: Hüsem Efendi ile Misis'in büyük kızıdır. Annesiyle beraber Yosurkız'ın bebeğini düşürmesine yardım etmiştir.

Şehrazat: Rüzgârgülü'nün eşidir. Gece saçlı, karınca belli, yosun iri gözlü, kavruk buğday tenli, tırnakları doğuştan cilalı, bukle saçlı, teni ışıltılı genç bir kadındır. Sunada halkını kendisine hayran bırakacak bir güzelliğe sahiptir.

Uzunoglan: Uzun yıllar savaşta olan bu adam, otuzlu yaşlarda olmasına rağmen; dişleri dökülmüş, iskelet halini almış, bacağı dizinden kesilmiş, mavi gözlü, süt tenli bir delikanlıdır. Otuzlu yaşlarına kadar hayatına kadın girmemiş bu genç adam, Çakıl Ali'nin eşi Suna ile evlenir ve bir çocukları olur.

Altı Salih: Ayaklarının birinde altı parmağı olduğu için isminin başına "Altı" lakabı takılır. Sararmış bıyıklara sahip, kendi halinde, bir adamdır. Eskiden beri Irmak'a âşık olan Altı Salih, savaştan dönünce Lüle Hamit tarafından herkese satılan fahişe Irmak ile evlenir. Bu evlilikten Selçuk adında bir çocukları dünyaya gelir.

Gâvur: Çocukken; canlı her varlığa düşman olup zarar verdiği için Sunadalılar tarafından bu isimle çağrılmıştır. Ölü yüzlü bir adamdır. Savaştan dönünce Mehmet'ten umudunu kesen Papatya ile evlenir.

Sunadalıların bağ, bahçe işlerinde çalışan Gâvur, kendisine haksız müdahale eden bekçilerden birinin kulağını keser. O günden sonra kendisine "Kulakkesen" lakabı takılır.

Kalakoğlu Suni: Sunada'ya gelip gençleri savaşa götüren komutandır. Kalakoğlu Suni, Sunada'ya gelir ve Deli Ağa ile görüşür. Deli Ağa'ya burada yaşayan genç erkeklerin savaşa gitmesi gerektiğini söyler. Sunadalı gençler savaşa katılmaya çok gönüllü olmasalar da Kalakoğlu Suni onları savaşa götürür.

Elif: Haydar'ın otuz üç günlük eşidir. Haydar, evliliklerinin otuz üçüncü gününde Kalakoğlu Suni tarafından savaşa götürülür. Elif, eşinden başkasını gözünün görmeyeceğine dair yemin eder. Eşinin döneceği güne kadar gözlerini

tülbentle bağlar. Yıllarca gözleri bağlı kalan bu genç kadının gözleri, gerçekten kör olur.

Candarma Ali: Uzun süre savaşta kalan Candarma Ali, otuz bir yaşındadır. Deli Ağa, bu gencin yurt sevgisine hayrandır. Cumhuriyetçi olan Candarma Ali, savaşın kazanıldığının, insanların artık özgürce hareket edebileceklerinin, beğenilmeyen yöneticilerin halkın kararıyla görevden alınacağını haberini Abanoz’a getirir.

Kırklık: Abanoz’da, kırk kadar kadını kendisiyle birlikte olmaya zorlayan adamdır. Bu yüzden kasabada kendisine “Kırklık” lakabı takılır. Kızıl yüzlü, kurnaz, solucan tenli, keçisakallı, küçücük yüzlü, düşmanları tarafından küçümsenen bir zavallıdır. Yöredeki yoksulluk göz önüne alındığında zengin sayılabilecek kadar parası vardır. Deli Ağa ve Cumhuriyetçi gençler, bu adamı Cumhuriyet karşıtı söylemlerinden dolayı döverek öldürürler.

Ala Musa: Kızıl yüzündeki beyaz lekeler nedeniyle adının başına “Ala” sıfatı getirilmiştir. Doğal sesleri duyamayacak kadar kulakları ağır işiten bu adam, radyodaki haberleri oldukça iyi duyar. Abanoz’da kahvehane işleten ve burada muhalif partiyi tutan tek kişidir.

Bedi: Zekeriya’nın sevdiği ve Ötekent’e kaçırdığı; karınca belli, petek tenli, nar çubuğu gibi ince, bal gözlü güzel bir kızdır. Evli ve iki çocuklu Zekeriya, Bedi’ye âşıktır. Bedi, Zekeriya’nın teklifi ile Abanoz’dan kaçır ve Ötekent’e yerleşir. Zekeriya’nın aklını kullanıp kısa sürede zengin olmasında Bedi ile çıktığı bu hayat yolculuğu önemli bir unsurdur.

Mahmut Bey: Birinci icra dairesi müdürü, semt sakinlerinin “Sait Bey Amca” diye andığı, Emekli Albay Sait Madenci’nin oğludur. Zekeriya, kente indiği zaman Mahmut Bey’in briket yapma işinde çalışır. Kısa süre Mahmut Bey’in yanında çalışan Zekeriya, aklını kullanarak işini büyütür.

Şoför Amet: Bedi’nin, Deli Ağa’yı Sunada’ya götürmesi için çağırdığı şofördür. Zekeriya, zengin olduktan sonra dede toprakları Sunada’ya yol yaptırır. Bunu duyan Deli Ağa, orayı ziyaret etmek ister. Şoför Amet, Deli Ağa’yı Sunada’ya götürür. Deli Ağa, Sunada topraklarında eski günlerini hayal ederken; Şoför Amet’e eski şoförü Hüsem Efendi’nin adı ile seslenir.

Sabah: Balık Yiyen Adam’ın seksen yaşına girmeden yaşlılık hastalığına yakalanıp ölen kız kardeşidir. Sabah, öldükten sonra evi ne kadar temizlenirse temizlensin yine de her yerden onun sarı saçları çıkar.

Tüyü yolunmuş ayı gibi görünen adam: Deli Ağa'nın Ötekent'e giderken adres sorduğu adamlardan birisidir. Deli Ağa'ya, Ötekent'in zamanında Haçlılar tarafından yerle bir edildiğini anlatır.

Yaşlı bir çoban: Deli Ağa'ya, Ötekent diye bir yerin olmadığını söyleyen adamdır.

Kağnısıyla karpuz taşıyan adam: Deli Ağa'ya, Ötekent diye bir kentin hiç kurulmadığını söyleyen adamdır.

Kurt yüzlü adam: Deli Ağa'ya, Ötekent'i tarif eden ve oğluna Deli Ağa'ya Ötekent'i göstermesini söyleyen adamdır.

On yaşlarında uzun saçlı bir oğlan: Kurt yüzlü adamın oğludur. Deli Ağalara Ötekent yolunu gösteren çocuktur.

Bir ihtiyar: Deli Ağa'nın Ötekent'te su içerken karşılaştığı adamdır. Bu adam Deli Ağalarla sohbet etmek ister fakat Deli Ağa'nın yola giderken sohbet etmeye zamanı yoktur.

Batak: Sefil bir hayat süren bu adam, Deli Ağa'nın kız kardeşiyle evlidir. Eşi ölünce baldızı Dağçiçek'le evlenir.

Baltalı Hatice: Ağaç'ın karısı, Çakıl Ali'nin annesidir.

Üç eşkiya: Balık Yiyen Adam ve eşinin göçleri esnasında denk geldikleri kişilerdir. En yaşlısı ellili yaşlarda çökmüş avurtları, çilli yüzü, kaşsız alnıyla korkunç canlılara benzetilmiştir.

Batak Selim: Ayı boğan Hayriye'nin kocası, Yel'in babasıdır.

Elçiler ve Bekçiler: Deli Ağa'nın Sunada halkının işleri aksatmaması için başlarına diktığı kişilerdir. Gavur, başlarında duran bekçilere kızar ve içlerinden birinin kulağını keser.

Çöl Gözlü Adam: Talha'nın kocasıdır ve dört çocukları vardır. Bacağına yılan sokar ve yılanın soktuğunun sabahı yatakta ölü bulunur.

Battal: Sakine Hanım'ın liman işçisi sevgilisidir. Güneş yanığı tenli olan bu genç adam, Sakine Hanım için ulaşılmayacak şeylere ulaşip onu görmeye çalışmıştır. Kaba görünen bu genç, âşık olunca değişmiştir.

Ramazanoğlu Ailesi: Mirve Hanım'ın ailesidir. Mirve Hanım'ın halası Sakine Hanım ölünce, Sunada'ya mezarını ziyaret etmeye gelirler. Mirve Hanım'ın Sunada'ya uygun bir insan olmadığını düşünürler ve ona çocuğunu alarak Ötekent'te yaşamasını teklif ederler.

Talha: Bacağına yılan sokan çöl gözlü adamın eşidir. Kocası ölünce dört çocuğıyla ortada kalır ve Sunada’da bağ bahçe işleriyle geçinmeye çalışır. Mehmet Bey’in teklifiyle iki küçük çocuğınu yanına alır ve nehir kıyısındaki evde Yosunkız ile birlikte yaşamaya başlar. Mehmet’in ve Yosunkız’ın evlerini yapan “Yolcu” isimli adamın teklifi ile onunla beraber olmaya karar verir.

Serra: Talha’nın on dört yaşındaki kızıdır. Mehmet, Yosunkız’a göz kulak olması için nehir kıyısındaki eve Talha’yı götürür. Talha ile birlikte kızı Serra da vardır.

Halide: Talha, Mehmet’in teklifiyle nehir kıyısındaki evde Yosunkız ile yaşamaya başlar. Talha; kızı Serra ve Halide de bu evde yaşarlar.

Mahmut: Mehmet Bey’in mağazasında çalışmaya yeni başlamış, ayı soyundan gelme yarım akıllı biridir. Çalışmayı seven bu adam boş kalınca çok sıkılır.

Nigar Hanım: Tren makasısının eşidir. Yarım ay yüzlü, zeytin tanesi gibi iri gözlü, şuh kakhahalar atan şen şakrak bir kadındır.

Küvelek: Hayatı umursamaz şekilde yaşayan, alaycı gülümsemeye sahip olan bir gençtir. Savaştan sonra Sunada’ya gelişiyile herkesi neşelendirir. Erinmeyi bilmediğı için kadınların yapamadığı tüm işlerde onlara yardımcı olur bu sebeple Sunadalı kadınlar tarafından çok sevilir.

Geioğılu Maa Ali: Kurşuni tenli olan bu adam Nalbant Sami’nin üvey kardeşidir. Sunada felaketinden sonra orayı eski haline döndürmek için işçi arayan Deli Ağı’ya; Ötekent’ten kimsenin Sunada’da çalışmaya ikna olmayacağını söyleyen adamdır.

İki Adam: Biri kısa ve cılız diğeri uzun ve kıvıl yüzlü bir adamdır. Sunada’da yaşanan felaketten sonra Deli Ağı ve Sunadalılar bir süre Ötekent’te konakta yaşar. Bu iki adam gelip konaktan Asım Bey’i götürürler.

Cambaz: Ötekent’te sirk gösterisi yapan kişidir. Deli Ağı ile Sunadalılar sıkıldıkları bir günde sirke giderler ve ilk kez gördükleri bu gösterileri hayranlıkla izlerler. Cambaz, ipte yürümekte çok zorlanır ve düşme tehlikesi atlatır. İsfahan Ana, cambaza taktikler verir ve cambaz bu sayede ipte yürümeyi başarır. Düşme tehlikesi atlattığı ve İsfahan Ana’nın taktikleri ile ipte yürümeye başardığı için, yaşlı kadına minnet duyar. İsfahan Ana’ya yavru bir köpek hediye eder.

Çingene: Deli Ağaların Ötekent'te gittiği sirk gösterisindeki cambazın eşidir. Cambaz ipte yürürken düşme tehlikesi yaşadığında çok korkar.

Atkuyruğu bıyıklı adam: Ötekent'teki sirk gösterisinde yer alan adamlardan biridir.

Sekiz on yaşlarında bir çocuk: Cambaz, İsfahan Ana'nın taktikleri ile ipte yürümeyi başarınca gösteri sonrasında İsfahan Ana'ya teşekkür mahiyetinde yavru bir köpek hediye eder. Cambazın, İsfahan Ana'ya gönderdiği köpeği getiren çocuktur.

Çopuroğlan ve Sığirtmaç: Savaşta vurulan iki delikanlıdır.

Yusuf: Gavur ve Papatya'nın oğludur.

Samyeli: Suna ve Uzunoğlan'ın kızıdır.

Haytaların Deli Haydar: Elif'in kocasıdır ve otuz üç günlük evliken savaşa götürülmüştür. Deli Haydar'ın gidişinin ardından karısı Elif, gözlerini tülbentle bağlar ve kocası dönene kadar gözünün kimseyi görmeyeceğine yemin eder.

Tülü: Rüzgârgülünün ikinci çocuğudur.

Rüzgarsaçlı: Samyeli ve Selçuk'un kızıdır. İsmi Taysel diye değiştirmişlerdir. Su, Selçuk ile ilişkisinden sonra korkunç görünümlü bir çocuk dünyaya getirince herkesin aklı karışır. Selçuk, Su'dan uzaklaşır. Samyeli ile sevişir ve ondan bir kızı dünyaya gelir. Bu kızın sağlıklı dünyaya gelişiyle Selçuk, Su'nun çocuğu Beyaz'ın kendinden olmadığına kanaat getirir. Selçuk ve annesi İrmak Rüzgarsaçlı'nın doğumuyla huzur bulurlar.

Kırçıçek: Mirve Hanım ve Mehmet Bey'in kızıdır. Veli'nin kız kardeşidir.

Körükçü Halil: Savaş için kurşun eritip mermi dökmeye başlayan kişidir.

2. Çakıl: Ölen Çakıl Ali'nin kardeşi, Ağaç ve İrep'in oğludur. Ağaç, Çakıl Ali'nin adını oğlunda yaşatmak istediği için ikinci evliliğinden olan oğluna da bu ismi vermiştir.

Hacıbilallerin Hasan: Savaşta yaralanan adamdır.

İrep: 2. Çakıl'ın annesi, Ağaç'ın eşidir.

Yağmurcu: Kabak Musa'nın ortanca kızıdır.

Mustafa: Rüzgârgülü'nün üçüncü çocuğudur. Koyu kahverengi gözlü, kavruk tenli, uzun saçlı bir çocuktur. Oyun oynarken yarım akıllı Beyaz tarafından öldürülür.

Mezit Dayı: Bedi'nin dayısıdır. Zekeriya ve Bedi Ötekent'e kaçarken onlara engel olmak ister. Zekeriya, kendilerine engel olmaya çalışan dayıyı bağlar ve aradan birkaç saat geçince Mezit dayıyı çözmek üzere bağladığı yere adam gönderir.

Hacı Veysi: Zekeriya ve Bedi'yi kente götüren arabacıdır. Yemyeşil gözlere sahip bu genç, on altı on yedi yaşlarındadır, olgun ve zeki bir delikanlıdır.

Karayılan Mustafa: Zekeriya'ya kente inerken yardımcı olan genç adamdır. Zamanında Zekeriya'nın babası Veli'nin dizinin dibinde büyümüştür.

Öteülke'nin insanları: Deli Ağa'nın, Sunada'yı eski haline getirmek için Maki Denizi'nin ötesinden getirdiği işçilerdir.

ROMANDAKİ BAKIŞ AÇISI

Sırlanmış Zamanın Gölgesinde isimli romanda, anlatıcının bariz hakimiyeti tahkiye boyunca apaçık yerine fark edilir, yani yazarın, hikâye anlatımında her şeye hâkim olduğu görülmektedir. Romanda kahraman, ruh halini, aklından geçirdiklerini, hemen her şeyi yazar- yönetmenliğin verdiği titizlikle okuyucuya teferruatıyla aktarır. Romanda açıkça görülen hâkim bakış açısını aşağıdaki satırlarda örneklerini görebilmekteyiz:

Deli Ağa hafifçe gözlerini kapattı. Babaannesinin sesini duyuyordu ama, ne söylediğini anlamıyordu. Az sonra onun sesini de duymaz oldu. Bu uçsuz-bucaksız ovayı, portakal bahçesi olarak görüyordu düşünde. Dallarından altın rengi portakallar sarkan ağaçlar altında çubuğunu içen Koca Adam bir portakal koparttı. “Bak şu meyveye! Meyve değil bu, bu bir altın kutusu!” (s.13)

“Bu zehirli duygular içinde çırpınırken geri dönüp Papatya Ovası'nda kalanlara katılmak içinden geçtiyse de bu düşünceyi zihninden hemen kovdu. Hem gururu incinmişti hem kendini ne kadar zorlasa da belli bir yere bağlı yaşayabileceğine aklı kesmiyordu.” (s.33)

“Asım Bey”in aklında güzelliğiyle ömür boyu huzur duyacağına inandığı Mantufar vardı”. (s.125)

“Deli Ağa onun yüzüne korkuyla baktı; çünkü sözünü kestiği anda dağılıp gidebilirdi. Bu nedenle soluk alıp vermeyi bile bıraktı. Zihni, “Bu yolculuk kaç ay sürer? Yolculuğun fiyatı kaç altın tutar? Parasını versem benimle gelecek biri bulunabilir mi” türünden yüzlerce soruyla doluydu. Oysa Tanrılar nefesini

tutması ve Şuayip Bey'in dikkatini dağıtmaması yolunda ona bin çeşit emir gönderiyordu.” (s.144)

“Mantufar umutsuz gözlerle baktı. Sunada'yı bir daha göremeyecekti sanki. Oraya dönse bile, Asım Beysiz Sunada'yı ne yapacaktı? O yanında değilse, dünyanın her yeri aynıydı.

Bazen onun döneceğine yürekten inanıyor, bazen tüm umudu tükenip gidiyordu. Yine umutsuzdu işte. İnsanın kendi kendisini kandırıp durması hiç doğru değildi; kocası geri dönmeyecekti. Bebeğini babasız yetiştirmeye hazırlanmalıydı. Belki de yaşamıyordu kocası. Uyuyamadığı geceler bunu hep düşünüyordu.” (s.162)

“Zihninde bin çeşit düşünce takla atan Zekeriya, onu dinleyecek halde değildi. Ağırlaşan göz kapaklarını serbest bıraktı.” (s.447) Cengis Asiltürk hâkim bakış açısıyla ele aldığı romanında kahramanlarının içinden geçirdiği duygu, düşünce ve hislerini okuyucuya yansıtmak için bu örneklerle başvurmuştur. Bu şekilde de romanın tek düzeliğini kırmıştır.

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi anlatıcı, kahramanların zihinlerinden geçen düşünceleri aynen nakletmiştir. Anlatıcı, bir kameraman gözüyle de çevreyi taramış ve sanki anlatımını görsel renkli film kareleri halinde desteklemiştir. Verdiğimiz örnekler söz konusu romanın tahkiyesinin hâkim bakış açısı altında nakledildiğini göstermektedir. Bu kurgu biçimi romanın dünyasını okuyucuya daha teferruatlı bakış açısıyla sunmaktadır.

ROMANDAKİ ÜSLUP

Sırlanmış Zamanın Gölgesinde isimli romanında genellikle akıcı, özgün ve son derece şiirsel bir üslup kullanmıştır. Anlatımda yabancı kavramlara fazla rastlanmaz. Bilhassa şahıs ve yer isimleri dikkat çekicidir. Kavramsal statüdeki isimlere de çokça rastlanır: Mantufar, Deli Ağa, Balık Yiyen Adam, Ayıboğan Hayriye, Ağa, Yosunkız, Yelinoğlu, Rüzgârgülü, Sulugöbek vb.

Bunun yanı sıra romanda, yazarın/yönetmenin kendi teorisi olan sinemada kamera rejisi yönteminde olduğu gibi bir kısım uzun tasviri cümleler kullanılmıştır. Örneğin; *“En sonunda nihayet toprağın ve karıncaların, yırtıcı kuşların ve ışığın, arıların ve çiçeklerin güzelleştirdiği dünyadan çekilerek; sana ve altından nehirler akan, dünya gözüyle bakmak isteyenini kör, kötürüm, sakat,*

mecalsiz ve güçsüz kalacağı ve canı çekileceği, altından nehirler, dereler, gümüş ırmaklar akan, üstünde hurmalar ve elma ağaçları, çiçekler ve develer yetişen, iyi ve sebatkâr kullarının şenlendirdiği, onların sırça saraylarda yaşadığı ve meyveleri suları baldan tatlı, etleri geyik etinden lezzetli, bil cümle hayvanların otladığı; susuzluğun ya da açlığın, ihtiyacın ve gereksinimler topyekun geçici ve fani dünyamızda kalacağı o cennete ulaşacağından, orada besleneceğinden, doyacağından, bu fani ve geçici dünya yaşamını hiç de özlemeyeceği cennetine alacağından şüphemiz ve kuşumuz yoktur.” (s.138) şeklinde; sanki Kur'an-ı Kerîm'de yer alan Cennet tasvirine bizi sürükleyen Ahmet Hoca'nın cümlesi böyledir. Asiltürk romanında bir serüveni ele alırken aynı zamanda da farklı tasviri unsurlara yer vererek eserini lezzetli bir hale getirmiştir. Aynı zamanda da okuyucusuna Cennet'in güzelliklerini hatırlatmıştır.

Veli Efendi'nin aynayı tanıtırken; söylemlerinin bulunduğu cümle de kamera rejisi yöntemindeki gibi uzunluk açısından sıra dışıdır: *“Çeyrek altın ederindeki bu sırlı camlardan Arabistan'da kavallarının sesiyle büyüledikleri ruhu çalınmış kuzuyu istediği yere sürükleyen yakışıklı çobanların, İskenderiye'de âlimlerin, İran'da şahın, haremelerde cariyelerin, denizlerde gözü pek korsanların, İspanya'da boğa güreşlerinin, saraylarda padişahların, Hindistan'da ermişlerin Kırkpınar'da aslan parçası pehlivanların, köy odalarında ve hanlarda doğaya olduğu kadar kendilerine âşık ozanların, başaramayacakları her işi başarabilecekleri inancıyla savaşıp kahramanların; hacıyı imandan, kralı tahtından, güzelleri güzelliğinden, büyümlü sözlerle evrene hükmeden şairi esin perisinden eden, zenginleri huzurundan vazgeçiren büyücülerin özel eşyaları arasında en az bir tane bulunmaktadır.” (s. 303)*

Yazarın “Papatya Ovası” tasviri de sinemada kameranın yaratıcı bir biçimde kamera rejisi yöntemiyle biteviye betimleme yapması gibi oldukça uzun tutulmuştur. *“Bâkir Ova olarak da adlandırılan bu ova, tarih boyunca korkunç yüzölçümü korsanların soygunlarına, suyu kızıl kana boyayan savaşlara, ülkelerin yazgısını değiştiren gemi kazalarına tanıklık etmiş; dibinde her birisi bir kral servetince eş eşdeğer baharat, bakır, kahve, ipek, gümüş, altın yüklü gemilerin, ölümcül uykulara yattığı bir denizle, hayvan boğazlar gibi gözünü kırpmadan adam kesen vicdandan yoksun eşkıyanın, kum gibi kaynadığı bir dağ arasına sıkışıp kalmış bu ovanın genişliği o zamanlar elbet şimdiki kadar değildi; yeleli*

kıtık gibi gevşemiş atların, çelimsiz eşeklerin, sırtları yara bere içinde katırların, kemikleri sayılan ineklerin otlatıldığı bu ovanın dağdan denize uzaklığı, yoluna hızlı biri için olsa olsa bir sigara içimlik mesafedeydi.” (s.8)

Asiltürk, tasvirlerde bazı cümleleri uzun tutmuştur. Bunun nedeni sinema ve roman sanatı arasında bağlar kurmasıdır. Uzun cümle üslubunu, sinemadaki kamera rejisi anlayışıyla kullanmaktadır. Hatta bazı kısımlarda sanatsallık için kurguladığı cümleleri bir anda sindirmek kolay değildir. Bu tasviri, cümlelerin çok dikkatli okunmadığı takdirde okuyucunun kültürüyle ilintili olduğunu, yani anlaşılması güç metinlere dönüşebileceğini de söyleyebiliriz. Bu durum yazarın yer yer postmodern bir yaklaşımla anlatı yaptığını göstermektedir.

Romanda tasviri cümlelerin bir kısmı, bazen canlı ve korkunç görüntülere uzanır. Koca Adam’ın ölümü, İsfahan’ın öldü sanılırken dirildiği andaki çıplak hali, Su’nun doğurduğu Beyaz isimli bebeğin o dış görüntüsü oldukça çarpıcı şekilde tasvir edilmiştir. Nane ile Yakup’un evlerinde ölü bulunduğu an da, bu tasvirlerle güçlü birer örnektir; *“Çürümüş insan eti kokusu, evin her köşesine sarmıştı. Ahşap döşemeyi kurtlar oymuştu. Ortalıkta parmak iriliğinde karasinekler uçuşuyordu. İskeleti çıkmış horozların tüyleri dört bir yana dağılmıştı. Ev oturulmaz haldeydi.” (s.110)* ve Deli Ağa’nın elinden kaçmaya çalışan kartala yaptığı işkence *“Asım Bey’in evinin önündeki çalılar arasından çıkartarak tüylerini hırsla yolmaya kalkıştı. Kartalla göz göze geldiğinde onun yalvaran bir insan gibi baktığını gördü... Çekip aldığı baltayı kütüğe yatırdığı kartala öyle bir indirdi ki, kartalın gövdesini delip geçen balta kütüğe saplanıp kaldı. Etrafa kan sıçratarak bağırmasına aldırmayarak, onu oracıkta yarı canlı bir halde bıraktı.” (s.318)* oldukça etkili ve ürpertici cümlelerle ifade edilmiştir. Okurken adeta o kartalın can çekişmesini, yatakta kokuşmuş ölüleri yanımızda hissediyoruz.

Romanda kıyamet günü ile ilgili bir ayetten alıntı yapılmıştır. *“...Kıyamet günü haktır. Elbette ki vaki olacaktır. O gün; semalar yarılacak, yıldızlar dağılacak, yerler ve dağlar parçalanacak... Hepsi yok olacak...” (s.459)* Bu da yazarın romanını meydana getirirken tarihi, coğrafi, felsefi, ilmi, sosyolojik ve dini v.d. birçok kaynaktan yararlandığını göstermektedir. Bu durum da romanların oluşumunu hem esrarlı hem de çok zengin malzemeli kılmaktadır.

Zekeriya ve Bedi, Abanoz'dan Ötekent'e kaçarken onları taşıyan arabacının anlattığı "Çoban ve Padişah Kızı"nın efsanevi hikâyesine de romanda yer verilmiştir. Asiltürk, romanının bazı bölümlerine bu tür efsaneler serpiştirerek anlatımını daha cazip ve güçlü kılar (s. 448).

ROMANDA KOMPOZİSYON

Bu romanda okuyucu olarak yazar ile ilk kez Papatya Ovası'nda bir araya geliriz. Ardından Balık Yiyen Adam, karısı Kadın ve Çakıl Ali ovayı terk edip giderken okuyucu olarak biz ve anlatıcı da onlarla birlikte gideriz. Sonra bu üç kişiyle birlikte papatya Ovası'na döneriz. Ardında buradan biri Ötekent'e ya da başka yere gidince, okuyucu ve anlatıcı da onunla gider. Oradan başka biriyle Papatya Ovası'na veya Sunada'ya geri döner. Başka birisi Sunada'dan başka bir yere giderken okuyucu ve anlatıcı onunla gider ve başka biri tekrar Sunada'ya dönerken okuyucu ve anlatıcı onunla geri gelirler. Bu anlatı tarzının veya kurgu biçiminin edebiyat tarihinde bir ilk olduğu gözlenmektedir.

Romanın giriş kısmında asli kişiler tanıtılmış ve Deli Ağa'nın Sunada'ya yerleşme arzusunun dile getirmesiyle romanın macerasına girilir. Girişten sonra yaşananlar bir bir tahkiye edilmeye başlar. Deli Ağa'nın Sunada'da kalmasına öfkelenen babası Balık Yiyen Adam, Sunada'yı terk eder. Deli Ağa babasının gidişinin ardından bu ovayı hayalini kurduğu portakal bahçesine dönüştürmek için çalışmalara başlar. Yedi sekiz yıl kadar bir zaman dilimi geçer, akraba çocuğu Çakıl Ali büyümüş iki güzel kızla evlendirir. Balık Yiyen Adam'ın eşi Kadın, artık ser-sefil yaşamak istemediğini söyler ve kocasını ikna edip Sunada'ya döner. Sayfa altmışa kadar olan kısım giriş bölümünü oluşturur.

Eserin gelişme bölümünde birçok kişi birbiriyle evlenmiş, Deli Ağa'nın ailesi geri dönmüş bu ovadaki gelişmelere şahit olmuştur. Deli Ağa ticarete başladıktan sonra ovadakilere okuma yazma öğretmesi için Asım Bey adında bir eğitimci getirir. Sunada'da yaşanan doğal felaketle beraber Deli Ağa ve Sunadalılar bir süre Ötekent'te yaşamaya giderler ve bu şehrin hayatından yeni şeyler öğrenirler. Bu süreçte yeni doğanlar, ölenler olmuştur. Deli Ağa'nın torun Veli, yurt dışına gitmiş; Deli Ağa'nın çabalarıyla Papatya Ovası eski haline getirilmiştir. Romanın arka planında yer yer değinilen savaş yıkımları Sunada'ya yaklaşmış ve gençlerin bir kısmı savaş için askerliğe alınmıştır. Sunada halkı savaşın korkusuyla eski yakınlarının yerleştikleri Abanoz'a gitmişlerdir.

Verimsiz Abanoz topraklarında yaşayan Sunadalı halk bir süre sonra savaştan kaçmamaya karar verir ve. Sunada'ya geri dönerler. Deli Ağa uzun yıllar yaşadığı Abanoz'dan Sunada'ya dönmek istemez. Çünkü gün geçtikçe yaşlanmış ve alıştığı Abanoz'dan ayrılmak istememiştir. Bu olaylar yaşanırken Mehmet'in torunu Zekeriya, karısını terk eder ve âşık olduğu Bedi ile Ötekent'e kaçar. Gelişme kısmını oluşturan bu olaylar romanın beş ile yirmi yedinci bölümlerini, toplam 362 sayfayı kapsamaktadır.

Sonuç bölümünde ise Zekeriya, Bedi'i alır Ötekent'e kaçar. Orada kısa sürede fabrika kurup zengin olan Zekeriya; atalarının yaşadıkları Sunada'ya yeni yol yaptırıp oradaki halkı da sefaletten kurtarır. İyice yaşlanan Deli Ağa bu süreçte Zekeriya ve Bedi ile Ötekent'te yaşar. Sunada'ya yol yapıldığını duyan Deli Ağa, yıllar önce portakal bahçesine dönüştürdüğü, Papatya ovasını ziyaret gider. Yüz otuz dokuz yaşına gelen Deli Ağa'nın eski günleri hatırlamasıyla roman son bulur. Romanın sonuç kısmı ise 42 sayfa tutan yirmi yedinci ve yirmi sekizinci bölümlerdedir.

ROMANDAKİ FANTASTİK UNSURLAR

Asiltürk romana gizemler katan, onu destana ve masalsılığa çeken, modern tiyatronun babası Henrik Ibsen'in *Peer Gynt* piyesinde ya da İskoç yazar James Matthew Barrie'nin *Peter Pan* masalındaki gibi fantastik unsurlar kullanmıştır. Tespit ettiğimiz bu unsurların önemlileri şöyledir:

*Çakıl Ali'nin gökyüzüne sapanla taş fırlatması ve ardından da gökyüzünün cam gibi parçalanarak yeryüzüne düşmesi. İsfahan Ana'nın gökyüzünde açılan deliği dikerek kapatması.

*İsfahan Ana'nın olacakları önceden bilmesi, yaşanacak felaketlerden aileyi haberdar etmesi.

*Balık Yiyen Adam'ın hasta yatağında yattığında, hayali keçiyle boğuşması ve bîtap düşmesi.

*Yosunkız'ın doğumunun ardından mutluluktan yerinde duramayan Asım Bey'in gökte uçarak denize çakılması, ardından uzun yıllar boyunca eşi Mantufar'ın da nehre gidip Asım Bey'in sudaki sesini dinlemesi, dokuz on yıl kadar bir süreden sonra Asım Bey'in Sunada'ya dönüp hayatına kaldığı yerden devam etmesi.

*Balık Yiyen Adam'ın birçok bitkiyi karıştırıp içtikten sonra canlı balıklar kusması.

*Deli Ağa'nın gelini Mirve Hanım doğum yaptıktan sonra, gece yarısı Koca Adam'ın ruhunun eve gelmesi, doğan çocuğun gözünün altına dokunup oraya bir "ben" yapması, ardından evden ayrılması.

*Bir çiftçinin "karayılan" öldürmesi ve İsfahan Ana'nın da karayılan sizden öcünü alacak demesinin ardından çiftçi adamın yatakta ölü bulunması.

*Deli Ağa'nın oğlu Mehmet'in, Sunada'ya getirilen ayıyla güreşip yenmesi.

*Sunada halkının bazen alfabeye uygun olmayan kelimelerle konuşması.

*Deli Ağa'nın İsfahan Ana'ya kırıcı sözler söylemesinin ardından İsfahan Ana'nın ölmesi, vasiyeti icabı kefansız gömülmesi ve tam mezara konacakken dirilip çırılçıplak ovada koşması.

*Balık Yiyen Adam öldükten sonra mezarının üstüne akvaryum yapıp balık konması ve Deli Ağa'nın mezara gittiğinde akvaryum içindeki balıkların yok olması bu romanda yer verilen fantastik ve masalımsı unsurlardır.

DEĞERLENDİRME

Sırlanmış Zamanın Gölgesinde isimli romanı beğenerek okudum. Dilinin anlaşılır ve yabancı kelimelerden uzak olması da romanı etkili kılmıştır. Eserde yer alan tasvirlerde olayları gözümüzde canlandırması açısından da son derece sinematografik ve başarılı bir romandır.

Roman, eski zamanlarda Çukurova'da yaşayan insanların yaşamlarının zorluğunu deşifre eder. İlk kez ovalarından ayrılıp kente gelen insanların çaresizliğini, ilk defa gördükleri şeylere karşı yaşadıkları şaşkınlıkları ve dünyayı sadece kendi yaşadıkları sınırlar çerçevesinde sanmaları beni duygulandırdı. Bu romanı okurken hala daha dünyadan bir haber olan, suyu elektriği, yolu olmayan insanları da anımsadım. Bununla birlikte romanda yer verilen fantastik unsurlar ile de roman, okuyucuyu "Ötüken"de çoğalıp dünyaya dağılan Türk milletinin yaradılış efsanesine kadar götürdüğü kanısına vardım. Şablon olarak örtüşen hikâye çok anlamlı atmosferleri okuyucuya sunuyor.

Roman, Türk destanına uzanan özelliklerini bazı ipuçları ile somutlaştırmaktadır. Örneğin kişilere Ağa, Günışığı, Gökkuşağı, Deli Ağa gibi isimler verilmesi, kahramanların ilk gördükleri kişiler ile birlikte olma ve çoğalma istekleri, Sunada'nın bir felaket ile yerle bir olması ardından

alışmalarla eski haline döndürölmesi gibi hususlar ve yer yer değinilen diğerk fantastik unsurlar romandaki destansı havayı yansıtmaktadır. Roman bir yönüyle de Dede Korkut hikâyelerindeki sosyal hayatın izlerini taşıyor düşüncesindeyim.

Yazar romanındaki kişi kadrosunu oldukça kalabalık tutmuş ve bu sayede de eserin tek bir hikâye üzerinde dönmemesini sağlamıştır. Romanda yaklaşık yüz beş kişiden bahsedilmektedir. Kişilerden bir kısmı kendi hikâyelerini oluşturup romana yön verdikleri için aslî kişiler olarak tanımlanabilir. Diğerk kişiler ise sadece isim olarak zikredildikleri için figüratif kişilerdir. Hem şahıs kadrosu olarak hem de tahkiyeleri bakımından iç içe geçmiş sarmal bir yapıda olan roman, dikkatli okunduğunda (Hatta notlar alınarak) zengin kültürel malzemeyi okuyucuna aktarmaktadır.

Romanda yer verilen bazı isimler ile yazarın hayatındaki kişiler arasında benzerlikler olduğunu da düşünüyorum. Örneğink; Cengis Asiltürk’ün babasının briket fabrikasının olması ve roman kahramanı Zekeriya’nın fabrika kurması, Asiltürk’ün annesinin adının Bedriye olması ve Zekeriya’nın Ötekent’e kaçırdığı kadının isminin Bedi olması, Asiltürk’ün anneannesinin Sakine Hanım olması ve Ramazanoğulları soyundan gelmesi romanda da bizzat Ramazanoğulları soyundan gelen bir Sakine Hanım’ın varlığı yazarın hayatıyla örtüşen bazı hususlardır.

Cengis Asiltürk *Suret* romanında da olduğu gibi roman aslı kişilerine uzun yıllar ömür biçer. *Sırlanmış Zamanın Gölgesi* romanında Deli Ağa yüz otuz dokuz yaşına, İsfahan Ana ve Sakine Hanım da yüz küsür yaşına kadar yaşar.

Romanda bazı nesneler izlek görevi üstlenmişlerdir. Mesela sık sık “Mantufar” çiçeğinden bahsedir. Mantufar çiçeğı “Ölmez Otu” adıyla da bilinen sarı, güzel kokulu bir çiçektir. Tüm mevsim sarı ve güzel kokulu kalma özelliğine sahiptir. Çukurova Toroslar’da yetişen bu çiçek sebebiyle roman mekânın Adana ve çevresi olduğunu düşündürür. Ayrıca sık sık portakal kokusu ve onun güzellikleri dile getirilmektedir. Portakal da Akdeniz bölgesinde yetişir.

Eserde Deli Ağa’nın yerleşik hayata geçmek istemesi ve sürekli yaşadığı ovayı portakal bahçesine dönüştürmeyi hayal etmesi; romanın, geçtiğı bölge ve göçer hayat hakkında okuyucuya bilgiler aktarır.

Romanda, Balık Yiyen Adam, bulduğu bir tilki postunun içerisine tavuk tüyü doldurarak bu ürünü elde eder. O günden sonra bu eşyasını yanından hiç ayırmaz. Kendisi öldükten sonra da ailenin diğerk üyeleri gittikleri yerlere bu

tavuk tüyü doldurulmuş tilki postunu taşırlar. Zekeriya'nın şehre inmesinin ardından da bu tilki postuna Zekeriya'nın evinde rastlarız. Tavuk tüyü basılmış tilki postu; tıpkı bir destek veren aile yadigârı haline dönüştürülürken, izlek görevini de üstlenir.

Roman, bir göç dalgası ivmesiyle kendi içinde hareket ederken, yerleşik düzeni isteyenler ile geleneksel hayat biçimlerini sürdürmek isteyenler iki ayrı ve güçlü cephe oluştururlar. Ayrıca romanda “Kurtuluş Savaşı” sonrasında insanların, kazandıkları bağımsızlık ile yöneticilerini özgürce seçip ya da makamdan indirebilmeleri ortamının oluşması bir ferahlık olarak vurgulanır. Cumhuriyet'in getirdiği değerler, Çukurova kırsalındaki hayatı da verimli biçimde gözler önüne serer. Artık cehalet, hayata hükmetmeyecek, yeni hayatın hayalleri uygulamaya sokularak büyük değişimlerin önü açılacaktır.

Ayrıca, lakapların doğadan seçilmiş kelimelerle, varlıklarla (hayvan, bitki...) olmasının nedeni, toplumun doğal hayatla iç içe olma şeklinde yorumlanmalıdır.

1.2. MULETA

Kırmızı Orfel

ÖZET

Muleta romanında ünlü yazar Reşat Hilmi, roman kahramanı üzerinden yolculuğa çıkar. Reşat Hilmi, bu yolculukta, insanların hayatlarının en karanlık yönlerini ortaya çıkarmayı planlamıştır. Planını kurarken, romanın başkışısının; güçlü ve güzel bir kadın olması gerektiğine karar verir. İşte bu dakikadan sonra roman “Günay Diker” isimli bir kadının etrafında kurgulanmaya başlar. Reşat Hilmi; onu, her sosyal ortamda farklı bir adla tanıtmayı planlar. Bu isimlerden biri de “Kırmızı Orfel” dir.

Roman, geriye dönüşle başlar. Günay Diker daha ilkokulda öğrenciyken; “ayraç”ın cümle içindeki kullanım kuralını anlatan öğretmeni dinlemek yerine, cama vurup hemen eriyen kar kelebeklerini seyretmektedir. Onun o dalgınlığını fark eden öğretmen anlattığı konuyu sorar. Cevap alamayan öğretmen kızarak, ailesini okula çağırır. Annesi ve babası okula gelen Günay, onları iki tarafında dikilen ve kendisini iki yanından kapatan ayraca (parantez) benzetir. O günden sonra, dilinin ucuna geleni ama söylenmemesi gereken sözlerin ayraca alınması gerektiğine ikna olur.

Bu kısa geriye gidiş hikâyesinden sonra roman asıl kurgusuna başlar. Günay, uzun süredir konuşmadığı yakın arkadaşı Dilek’i arar ve Dilek’in evleneceği haberini alır. Arkadaşı Dilek, erkeklere kur yapmaktan haz alan erkek davranışlı bir kızdır. Günay, diğer adıyla Orfel; Dilek’in evlenmesini kıskansa da özgür yaşamak onun için daha anlamlıdır. Dilek gibi hayatını herkese peşkeş çeken bir şıllığın hikâyesiyle hafızasını daha fazla meşgul etmemeye karar verir.

Temur, Günay’ın çocukluğundan beri sevdiği ve vaktinin çoğunu nişanlı gibi birlikte geçirdiği arkadaşıdır. Günay, bir gün Temur’suz gittiği bir konser sonrasında çok sarhoş olur. Baterist Çağrı’nın teklifiyle onun evine giderler ve orada alkolün de verdiği cesaretle sevişirler. Günay, kendine geldiğinde yaptığı hatanın farkına varır. Temur’u çağırır ve yaşadığı iğrençliği ona anlatır. Temur o gün Günay’ın yanından umursamaz bir tavırla ayrılır. O günden sonra Günay’ın hayatı alt üst olur. Temur’un gidişini kaldıramayan Günay, okulunu bırakır. Uzun bir süre Ankara’dan uzakta yaşamaya karar verir. Bu şekilde, bir yandan çevresini genişletecek; diğer yandan bilgi ve görgüsünü artırabilecektir.

Eve dönmeye karar verdiğinde ise hayatı daha iyi tanımlayıp çözümleyebilecek bir olgunluğa ulaşacağını düşünür. İşte roman bu andan itibaren hareketlenir.

Roman, yedi yılını ailesinden uzakta geçiren Günay Diker isimli genç kızın sürüklendiği bir hata sonucunda başından geçen içler acısı ve düşündürücü olayları anlatırken; aynı zamanda Günay'ın karşılaştığı kişilerin hayatlarını da deşifre ederek zengin ve karmaşık bir dünyayla okuyucuyu buluşturur. Günay isimli bu asli kişinin hayatına giren diğer insanların yaşamlarından okuyucuya dizi-film gibi kesitler sunar.

ROMANIN ANA FİKRİ

Romanın ana fikri, bir insan, hata olarak gördüğü şeyleri hayatı boyunca tekrar tekrar yapmamalıdır. Romanın başkışisi Günay günü birlik ilişkiler yaşar ve bu tür ilişkilerini her defasında pişman olmasına rağmen tekrarlar. Eğer o ilk ilişkiden sonra kendisine çeki düzen verebilseydi belki de hayatını daha normal (normalin kendisi tartışılardursun) sınırlar içerisinde yaşayabilirdi. Günay Diker ise, hayatında mutsuz ve yozlaşmış bir birey olarak hatalar yaparak yalnızlaşır. Altan alta, roman kişinin "öğrenilmiş bozukluk" psikolojisi yaşadığı görülmektedir. Normalde, bu tip ilişkileri yaşayanlar pek pişmanlık duymazlar. Halbuki roman kahramanımız hep bir gerilim, tedirginlik içindedir.

ROMANDAKİ DİĞER MESAJLAR

Romanın ana fikri dışında birçok mesaja da yer verilmiştir. Bunların ilki, insan hayatında eğitimin önemine işaret edilmesidir. Okunan kitaplar insanların hayatlarını değiştirmeye vesile olabilmektedir; cahil insanın her türlü zorbalığa, ahlaksızlığa, zararlı maddelere yönelip topluma büyük zararlar verdiğinin altı çizilir ve bunlar dikte edilmez, çeşitli olaylarla okuyucuya yaşatılarak anlatılır.

Bir diğer mesaj Toraman Korkut üzerinden verilir. İnsan hayatına girecek kişiyi seçerken özen göstermeli, bunda hata yapmamalıdır, zira kişi başarılı biri de olsa, hayatına alacağı yanlış kişi tarafından, farklı belalara sürüklenebilir. Tıpkı Toraman Korkut'un sevdiği kadın için katil olması gibi...

Roman başarıya kendini odaklayan birini, kimsenin engelleyemeyeceğini ileri sürer. İnsan isterse her şeyin üstesinden gelebilir. Bunun için de yapacağı işte sorumluluğunu bilip ona göre davranmalıdır. Kişi, "işimi nasıl yaparsam

yüksek yarar sağlarım” diye düşünüp ona göre hareket etmelidir. Bu sayede her şeyin üstesinden gelebilir.

Romanda, büyük yeteneklerin sıradan sayılmasına da itiraz edilir. Sertaç, başkalarının yeteneklerine saygı duyması gerekirken; insanların, “Ne var bunda ben de yaparım” denilmesinden çok rahatsız olmuştur.

Günay’ın şiir ile ilgili düşünceleri de önemlidir. Günay, şiirden uzak hayatları hatalı kabul eder. İnsanlar, şiire mutlaka önem vermelidirler.

Natali’ye göre ise; kendini geliştirmek için çabalayan insanlarla hiçbir şey yapmadan yaşayan tembel insanlar bir tutulmamalıdır.

Aileler çocuklarına eğitim esnasında baskı yapmamalıdır. Günay’ın babası gibi de tamamen serbest bırakmamalıdır. İnsan eğer iyi bir aile eğitimi almazsa televizyon bile kişinin bozulmasında büyük bir etken olabilir.

Romanda yer verilen bir diğer mesajda da; çalışmayan asalak insanların devleti pislettiğidir. Çalışmadan varlık sahibi olan insanların engellenmesi gerektiğine vurgu yapılır. Avukatın para için suçluyu savunması, mühendisin daha çok kazanç sağlamak için malzemeden çalarak bina yapması mutlaka engellenmelidir...

ROMANDAKİ MEKÂNLAR

Dış Mekânlar:

Ankara:

Hem Günay Diker’in ailesinin hem de Temur’un yaşadığı şehirdir. Günay, Temur tarafından terk edilince Ankara’dan ayrılır. Uzun süre Ankara dışında yaşayan Günay hayatını boşa harcadığını düşünüp yapacak bir şeyi kalmayınca Ankara’ya ailesinin yanına geri döner. Yedi yıl kadar uzun bir süre sonra tekrar Temur’u bu şehirde bulur. Ankara’nın bazı semtlerine romanda yer verilmiştir. Bunlar ünlü yazar Reşat Hilmi’nin evinin bulunduğu **Hoca Efendi sokağı, Yedinci cadde, Otuz ikinci sokak**, (Buraları, yazar Cengiz Asiltürk’ün birkaç yıl oturduğu Ankara’daki yerlerdir.) **Gençlik Parkı, Ankara garı, Kuğulu Park, Kızılay...** Günay, erkek arkadaşı Temur’a, baterist Çağrı ile birlikte olduğunu yedinci caddede itiraf eder. Günay, roman boyunca Temur’un bu caddede kendisini terk edişini unutamaz.

Gençlik Parkı: Günay’ın İzmir’e bilet aldıktan sonra tren saatini beklediği mekândır. Günay, Gençlik Parkında trenin kalkış saatini beklerken bir kavgaya

şahit olur. Kavganın sebebi bir genç kızın iki erkeği bir arada idare etmesinden kaynaklanmaktadır. Aldatılan genç, bu kızı burada öldüresiye döver ve Günay, yaşananları şaşkınlıkla seyreder. Bu sahne, apaçık belli ki, Günay ile dövülen o yoksul kız üzerinden, toplumsal sınıf farkının gözler önüne serilmesi amacıyla kurulmuştur.

Günay trende yolculuk yapıp hikâyesini dinleyeceği Ali Şahin'i, Gençlik Parkı'nda görür. Yan masada oturan Ali Şahin, Günay'ın bakışlarına kayıtsız kalamaz ve bu vesile ile burada tanışır ve İzmir trenine birlikte binerler.

İzmir:

Günay, Timur tarafından terk edilince, Ankara'da kalmak istemez, bir tren yolculuğuyla İzmir'e gider. Ankara'dan ayrılıp, hayattan ne istediğini anlamış bir şekilde geri dönmeyi planlamıştır. Bu sebeple, uzun bir yolculuğa çıkmıştır. Bu eğitim ve yaşayarak öğrenme yolculuğunun ilk durağı İzmir'dir.

Basmane Garı: Günay'ın İzmir treninden indiği gardır. Günay, vagonda geceyi birlikte geçirdiği Ali Şahin'e haber vermeden orada trenden atlayıp yok gözden kaybolur.

Kordon: Günay'ın, İzmir'de dolaştığı mekânlardan birisidir. Burada bir bankta otururken baterist Çağrı ile yaşadığı bir gecelik ilişkiyi anımsayıp kusar. Orada bulunan Kovboy Hakan isimli bir genç, kendisine yardıma gelir. Günay, bu genç adamın yardımını geri çevirir. Oğlan, kartvizitini bırakır ve buradan ayrılır.

Karşıyaka: Günay'ın İzmir'de bir şeyler yemek için geldiği yerdir.

Kıyadaki Bir Bank: Günay'ın Karşıyaka'daki lokantadan çıkıp oturduğu ve mehtabı seyrettiği banktır. Lokantada gördüğü, hikâyesini dinlemek istediği Toraman Korkut'u burada bekler.

Deniz Kıyısı: Günay ile Toraman Korkut'un, lüks bir lokantada yemek yedikten sonra rahat sohbet edebilmek için geldikleri yerdir. Toraman Korkut burada Günay'a üniversite yıllarında eşi Aslı ile yaşadığı kimi olayları anlatır. Sohbetlerine devam etmek için Günay'ın kaldığı otele geçerler.

Bornova: Günay'ın yıllar öncesinde intihar etmiş teyzesi Doç. Dr. Tülin Hancı'nın oturduğu semttir. Günay bir gün otelden çıkar eski günleri yad etmek için buraya gelir. Teyzesinin intihar etmeden önce yaşadığı evi seyreder. Evin balkonuna yaşlı bir kadın çıkar. Günay daha fazla burada kalamaz ve semtten uzaklaşır.

Amazon Parkı: Günay yıllar sonra o parka çay içmeye gelir. Teyzesi ile on beş yaşında yaşadığı diyalogu hatırlar. Günay, parkta bulunan amazon kadın heykelinin sol memesinin olmadığını fark eder. Teyzesi de ona savaşçı amazon kadınlarının ok atmayı kolaylaştırmak için sol göğüslerini kestiklerini anlatır. Günay, bu bilgiye şaşırmıştır ve buraya her gelişinde teyzesi ile yaşadığı güzel günleri özlemle anımsar. Buradaki Amazon heykeli, “kadının toplumsal değer kazanmasının yolunun” dişiliğini kullanmak değil “yetenekleriyle iş başarmak” olduğunu anlatır.

Aybars Bar²⁴: Bu bar, Alsancak semtindedir. AyBars’ın etrafı Hollywood filmlerinden fırlamış gibi giyinen gençlerden oluşur. Günay, İzmir’e indiği ilk gün kartvizitini aldığı Kovboy Hakan isimli genci, bu barın kapısında bekler. Kovboy Hakan ve iki arkadaşı, motosikletlerle gelir ve Günay’ı AyBars Bar’ın önünden alırlar.

Tarlanın Ortasında Bir Ev: Kovboy Hakan ve Günay’ın motosikletle sahile giderken tarlaların ortasında gördükleri bir evdir. Bu evde yaşlı bir kadın ve evin kapısında da açlık içinde kıvranan bir köpek bulunmaktadır. Evin camları naylonla sarılmış harabe bir haldedir. Hakan, kapıdaki bağlı köpeği açar ve onun eve girmesini sağlar. İçeri giren köpek kadını parçalar. Hakan ve Günay buradan hızla uzaklaşırlar.

Sahil: Kovboy Hakan ve arkadaşlarının kamp yaptıkları sahildir. Günay, kamp alanını sonsuzluk duygusu uyandıran gümüş renkli bir düzlüğe benzetir. Burada; Sertaç, Caner, Duygu, Efe, Selin, Feti, Hülya ve Tarık ile tanışır ve onların hikâyelerini dinler. Günay, Hakan ve Sertaç ile bu sahilde sevişir.

Duygu ve Efe, ailelerinin ilişkilerine karşı çıkmalarına dayanamazlar ve intihar ederler. Gençlerin cesetleri kimseye haber verilmeden sahile gömülür.

Kasaba: Sahilde kamp yapan gençlerin ihtiyaçlarını karşılamaları için inip alışveriş yaptıkları yerdir.

Gecekondular Arasında Bir İnşaat: Günay, Toraman Korkut ile rahatça konuşabileceği uygun bir yer ararken bu inşaatın önünden geçer. Günay burada inşaatı bekleyen yaşlı adamı görür, onun hikâyesini de dinlemek ister. Canının sıkıldığı bir gün taksiye atlayıp bu adamın beklediği inşaata gelir. Geceyi Şakir

²⁴ Aybars, Cengiz Asiltürk’ün Ankara yıllarında çok samimi bir dostunun adıdır.

Bey adındaki yaşlı inşaat bekçisinin yanında geçirir. Şakir Bey ile burada uzun uzun arkadaşça sohbet eder.

Alsancak: Günay'ın İzmir'e döndükten sonra Caner'le buluştukları yerdir. Caner burada Günay'a hataların telafî olamayacağını bu sebeple de Temur'u unutmaması gerektiğini söyler.

Ayvalık: Günay, Kovboy Hakan'ı öldürdükten sonra, Toraman Korkut ile birkaç ay burada kalır.

İstanbul:

Günay İzmir'den sonra birkaç yılını bu şehirde geçirir. Burada birçok kişiyle tanışır ve yeni hikâyeler yaratır.

Büyük Londra Otelinin Karşısındaki Park: Günay'ın arkadaşı Burcu, uzun bir aradan sonra düzgün bir iş bulunca Günay ile buraya gelirler. Büfeden aldıkları birayı şampanya patlatır gibi denize karşı patlatırlar ve Burcu'nun yeni işini kutlarlar.

Bar: Başaran Bey, Günay ve Burcu'yu film platosunun çıkışında bara davet eder. Bu bar İstiklal Caddesi'nde Ayhan Işık sokağında bulunmaktadır. Başaran Bey, Günay'a karşı olan ilgisini burada hissettirir.

Park: Tarabya'da deniz kıyısındaki bir parktır. Günay'ın hamileliğini öğrendikten sonra Başaran Bey ile temiz hava almak için geldikleri yerdir. Başaran Bey bebek konusunda Günay'a her türlü destek olacağını bu parkta söyler.

Beyoğlu: Günay'ın, Burcu'nun AİDS olduğunu öğrendikten sonra evinden çıkıp hava almak için gittiği yerdir. Günay, burada dolaşırken Burcu ile tanışmasına vesile olan Oğuz ve eşi ile karşılaşır.

İstiklal Caddesi: Günay'ın kafasını dağıtmak için gezdiği mekânlardan birisidir. Burada dolaşırken karnında taşıdığı bebekten nefret ettiğini düşünerek; onu bir an önce aldırma ister.

Hapishane: Günay, en zor zamanlarında ona evini açan Burcu'yu polise şikâyet ettiği için pişmanlık duyar. Ankara'ya dönmeden önce Burcu'yu hapishanede ziyaret etmek ister. Burcu onu görünce öfkelenir ve büyük tepki gösterir. Günay, onu ziyarete geldiğine pişman olur.

E5 Kara Yolunda Bir Ova: Burcu'nun Sabri Düvenci'yi öldürmek için seçtiği yerdir. Burası Adana yakınlarında; E5 kara yolu üzerinde geniş uçsuz

bucaksız bir ovadır. Burcu, Sabri Düvenci'yi bu ovada öldürür ve Ali Şahin'in de yardımıyla orada bir yere gömer.

İç Mekân

Ankara'daki İç Mekânlar:

Sınıf: Günay'ın öğrencilik yıllarında ders gördüğü sınıftır. Günay, sarı duvarlı bu sınıfın penceresinden kar yağışını zevkle izler. Karlar, kelebekler gibi uçuşmaktadır. Öğretmeni Serpil Polat, Günay'ın kendisini dinlemediğini fark edince onu, arkadaşlarının önünde azarlar. Günay, sınıfta yaşadığı bu kötü anısını hiçbir zaman unutamaz.

Orfel: Günay'ın, Dilek ve Hayati isimli iki arkadaşıyla öğrencilik yıllarında buluştukları kafe tarzı bir mekândır. Günay, buraya kırmızı bir elbise ile geldiğinde; ona âşık olan Hayati, mekânın adından esinlenerek Günay'a “*Kırmızı Orfel*” adını verir.

Kule Lokantası: Günay'ın İstanbul'dan Ankara'ya döndüğü gün gittiği lokantadır. Burası bütün kenti görebilecek kadar iyi bir manzaraya sahiptir. Günay, burada Ankara'daki kötü anılarını hatırlar ve tekrar İzmir'e bilet alır.

Günay'ın evi: Günay'ın Ankara'da anne ve babası ile yaşadığı evidir. Bu ev, Timur ve ailesinin eviyle bitişiktir. Günay, Timur ile ayrıldıktan sonra ondan uzak kalmak için buradan ayrılmıştır; yedi yıl kadar uzun bir süre bu eve uğramamıştır. Romanın sonunda yaptığı hatalardan pişman olan Günay, evine geri döner.

Günay'ın odasında; *kitapları, yatağı, dolabı, gençlik kıyafetleri, müzik kasetleri, afişleri, müzik seti, fotoğrafları...*(s.401) vardı.

Kuğulu Parkta Lokanta: Günay ve Timur'un yedi yıl aradan sonra ilk kez buluştukları yerdir. Gençler, burada hayatları hakkında bir süre konuşurlar. Ardından da Günay'ın isteği ile Timur'un yalnız yaşadığı evine giderler.

Temur'un Evi: Temur'un evi bekâr evine nazaran oldukça derli topludur. Günay bu sebeple Temur'un bu evde kız arkadaşı ile birlikte yaşadığını düşünür. Günay, yedi yıllık süreçte başına gelen her şeyi burada Temur'a anlatır. Artık Temur ile olamayacağını anlayan Günay tüm pişmanlıklarıyla bu evden ayrılır.

İzmir’deki İç Mekânlar:

İzmir Treni: Günay’ın İzmir’e yolculuğu esnasında bindiği trendeki kuşetlidir. Günay, yol boyu hikâyesini dinlediği Ali Şahin ile burada geceyi birlikte geçirir.

Pastane: Günay’ın İzmir’e indiği zaman karnını doyurmak için gittiği erken saatlerde açılan pastanelerden biridir. Günay, siparişlerinin gelmesini beklerken Ali Şahin ile geçirdikleri geceyi ve ilişkisini düşünür. Günay, her gece birileriyle birlikte olan kızlara benzemekten korkar.

Otel: Günay’ın İzmir’de yaşadığı süre zarfında Basmane Garı (Basmahane Garı) yakınlarındaki kaldığı oteldir. Bu otel odasının koltuğu, duvarları, perdeleri, yatak örtüsü güllurusu rengindedir.

Günay lokantada tanıştığı Toraman Korkut’u, sahilde kamp yaparken tanıştığı Caner’i bu otele getirmiş ve Caner’le burada birlikte olmuştur.

Karşıyaka’da Bir Lokanta: Günay’ın akşam yemeği için geldiği lokantadır. Günay, burada eşiyle yemek yiyen Toraman Korkut’u görür ve onun hikâyesini dinlemek için plan yapar.

Lüks Lokanta: Günay ve Toraman Korkut’un geldiği lokantadır. Lokantanın görevlilerinin kollarında “P” yazmaktadır. Toraman Korkut, Günay’ın notunu aldıktan sonra işinin çıktığını söyler; eşini eve gönderir ve bu sayede Günay ile akşam yemeği yeme fırsatı bulur. Toraman Korkut, hayat hikâyesinin bir kısmını Günay’a burada anlatır.

Tarık’ın evi: Toraman Korkut’un anlattığı hikâyede yer alan ev, Tarık’ın evidir. Tarık bu evde Toraman Korkut’un kız arkadaşı Aslı’ya tecavüz etmiştir. Tarık, tanıştığı kızları bu eve getirerek onlara tecavüz eder. Toraman Korkut, Aslı’nın intikamını almak için Tarık ile samimi olur ve Tarık’ın evine sık sık girip çıkmaya başlar. Tarık’ın evde yalnız olduğu bir gün gelir ve onu uykusunda öldürür.

Tarık’ın Evinin Karşısındaki Kahvehane: Toraman Korkut, Tarık’ı öldürdükten sonra buraya gelir. Bu kahvehanede otururken kimsenin kendisinden şüphelenmeyeceğini düşünür ve rahatça çayını yudumlar.

Çağrı’nın evi: Baterist Çağrı’nın duvarları tabut ve şeytan figürleri ile çizili olan evidir. Evin ortalığında; elbiseler, bira kutuları, fotoğraflar, prezervatifler, hap kutuları, hamamböcekleri vardır.

Günay, Temur'suz gittiği bir konser sonrası sarhoş olunca Çağrı'nın teklifiyle buraya gelir. Sigara ve uyuşturucunun etkisine kapılan Günay, Çağrı ile bu evde birlikte olur. Sabah kalktığında yaşadıklarından dolayı çok pişman olsa da bu evde yaşananlar hayatı boyunca peşini bırakmaz.

Bar: Günay'ın kamp yerinden ayrıldıktan sonra Caner ile buluştukları bardır. Günay, Caner'e gerçek olmayan bir hikâye uydurur; Temur ile birbirlerini çok sevdiklerini, fakat Temur'un ailesi istemediği için ayrılmak zorunda kaldıkları yalanını ona burada anlatır.

Kordonboyu'nda Bir Lokanta: Günay'ın Caner ile yaşadığı ilişkiden sonra otelden ayrılıp bir şeyler yemek için geldiği yerdir. Burada Serhat Oğuzeli isminde bir genç, Günay ile tanışmak ister. Günay, kendisini bu gence "Dilek Mercan" olarak tanıtır. Serhat Oğuzeli'ne en son hangi kitabı okuduğunu sorar. Hiç kitap okumadığını söyleyen gence, sohbet edecekleri ortak bir konu olmadığını dile getirerek bu lokantadan ayrılır.

Şato: Yaşlı inşaat bekçisi Şakir Bey'in anlatımına göre; bir askeri görev için gittiği Fransa'da asıl kimliğini ortaya çıkarmaya çalıştığı Alexander'ın yaşadığı evdir. Günay, sohbetin sonunda yaşlı amcanın anlattıklarının doğru olmadığını anlar. Şakir Bey güzel vakit geçirmek için gerçek olmayan şeyler anlatmıştır.

Şakir Bey'in evi: Günay'ın birkaç yıl önce gecekondı mahallesinde tanıştığı yaşlı inşaat bekçisinin evidir. Günay, inşaatın tamamlandığını görünce çevredekilerden Şakir Bey'in evini öğrenir ve Geceyi Şakir Bey ve eşi Bilge Hanım'ın yanında geçirir. Günay, bu evde kendisini hayatında hiç olmadığı kadar mutlu ve huzurlu hisseder.

Santana Bar: Günay ve Caner'in gittiği bardır. Temur'u unutamayan Günay, çok içip sarhoş olur. Sarhoşluğun etkisiyle Caner'e burada evlilik teklifinde bulunur. Caner, Günay'ın bu teklifinin çok içmesinden kaynaklandığını fark eder ve onu ciddiye almaz.

Pastane: Günay'ın, sahildeki kamptan sonra görüşmediği Sertaç'la tekrardan buluştuğu pastanedir. Günay, pastaneye gelen Sertaç'ın hem fiziksel hem de düşünsel olarak çok değiştiğinin farkına varır.

Sertaç'ın evi: Sertaç'ın doktor arkadaşı Kadir ile birlikte yaşadığı evidir. Sertaç, pastaneden sonra Günay'ı buraya getirir ve ona bu evde birlikte yaşamayı teklif eder. Günay'da Sertaç'ın teklifiyle burada yaşamaya başlar.

Truva: Günay, Kovboy Hakan'ın kendisini evlenilecek bir kız olarak görmemesine kızar ve Hakan'ın yanından ayrılır. Ardından da uzun zamandır görüşmediği Toraman Korkut'u arar ve onunla kafe tarzı bu mekânda buluşur.

Toraman Korkut'un evi: Toraman Korkut'un, eskiden eşi ile birlikte yaşadığı evidir. Toraman Korkut, eşiyle ayrılmış olsa da bu evde onun eşyalarını hala saklamaktadır. Günay Kovboy Hakan'ı öldürme planını bu evde yapar.

Truva Bilardo Salonu: Günay, Kovboy Hakan'ı öldürdükten sonra birkaç ayını Toraman Korkut'un yanında geçirir. Bu süreçte ikili eğlenmek için Truva Bilardo Salonu'na gelirler. Günay, ilk kez burada Toraman Korkut'a adıyla seslenir ve onunla yakınlaşır.

İstanbul'daki İç Mekânlar:

Tren Lokantası: Günay'ın teyzesi Tülin Hancı, Günay'a her zaman Ankara- İstanbul arası tren yolculuğu yapması gerektiğini söylemiştir. Bu sayede birçok hikâye biriktirebileceğini düşünen Günay, teyzesinin bu sözünü anımsar ve Ankara- İstanbul trenine biner. Günay, bu yolculuğu esnasında kırklı yaşlarda telaşlı bir adamı gözlemler ve yanına gider. Adının Özgür Güneyli olduğunu öğrendiği bu orta yaşlı adamla sohbet etmeye başlar. Özgür Güneyli'nin bir üniversitede edebiyat derslerine girdiğini öğrenir. Günay da kendisini ona "Nuran" olarak tanıtır.

5 Kuruş Kafe: Günay'ın, İstanbul'a geldiğinde bir şeyler yemek için girdiği yerdir. Kafede oturduğu sırada karşı masasında sıkıntılı haliyle genç bir kız ve bir erkek dikkatini çeker. Günay, bir bahane bularak Oğuz ve Burcu ile tanışır. Bu gençlere de kendisini "Berna" olarak tanıtır. Oğuz, Günay'ın İstanbul'a yeni geldiğini ve otelde kalacağını öğrenince Burcu'nun maddi açıdan sıkıntıda olduğunu düşünerek Günay'a Burcu'nun ev arkadaşı olmasını ve kirayı bölüşmelerini burada teklif eder.

Burcu'nun Evi: Günay, Oğuz'un teklifini kabul ederek Burcu'nun evine yerleşir. Burcu'nun evinin dışı yıkık dökük virane bir haldedir; içini ise rutubet ve küf kokuları sarmıştır. Evin giriş kısmının sol tarafında mutfak bulunur ve burası da perişan bir haldedir. Salonda ise; yer yatağı, televizyon, yığınla kitap ve pahalı bir müzik setinden başka bir şey bulunmamaktadır. Günay, uzun bir süre bu evde Burcu ile yaşar ve gün geçtikçe evin eksiklerini ailesinden gelen

paralar ile giderir. Burcu'nun eve her gece bir erkekle gelmesinden rahatsız olan Günay, Natali ile tanışınca bu eve gelmemeye başlar.

Film platosu: Burcu dizi ve film çekimlerinin yapıldığı bir yerde işe başlar. Buranın duvarları posterler ile kaplıdır; *“Film afişleri ve fotoğraflarıyla süslüydü. Fikret Kuşkan, James Dean, Hale Soygazi, Cüneyt Arkin, Pelin Batu, Judie Foster, Aytaç Arman, Serap Aksoy, Türkân Şoray, Ali Uyandıran, Valery Kaprisky, Engin Hepileri, Cüneyt Türel, Ayhan Işık...”* (s.220)

Sakin Bir Yer: Günay ile Natali'nin tanıştıklarının ertesi günü kahve içmek için gittikleri yerdir. Burada geçirdikleri günden sonra bu ikilinin dostlukları pekişir ve sık sık görüşmeye başlarlar.

Natali'nin Evi: Natali Hanım'ın beş katlı eski bir apartmanın çatı katında kedisiyle birlikte yaşadığı evidir. Bu evin içerisi Natali'nin yaşam zevkine göre dizayn edilmiştir. *“Heykeller, tablolar, değişik biçim verilmiş şişeler, eski daktilo, eski telefon makinesi, kitaplar, balkondan yatak odasına kadar çiçek, çiçek... Tüylü şapkalar, oyma çerçeveli aynalar, çeşitli makyaj malzemeleri, albenili kostümler, peruklar... Tencereden meyve bıçaklarına kadar kolay bulunamayacak antikalar.”* (s.228) Natali'nin evinde *“Biri kuzeyde Marmara'yı tepeden gören, öteki güneyde çatı yığınının bakan iki balkon vardı(r). Ev geniş bir salon, küçük çalışma odası, güneydeki balkona geçişi sağlayan ön tarafı tamamen camlı yatak odasından ibarettir.”* (s.228)

Ajans: Günay, Başaran Bey'in ısrarlarıyla bir film ajansına “Yaprak Yaren” ismiyle özgeçmiş hazırlar ve gönderir. Birkaç gün sonra çekim için Günay'ı buraya çağırırlar. Günay burada kısa süreli de olsa çalışır.

Kafeterya: Günay, ajansındaki bir filmin açılış gösterisinden sonra Başaran Bey ile bir şeyler yemek için geçtikleri yerdir. Burası ajansın üst katında bulunmaktadır. Başaran Bey, Günay'a burada yakınlaşıp konuşmak istese de Günay onu dinlemek istemez ve kafeteryadan ayrılır.

Mephisto Kitabevi: Günay'ın İstiklal Caddesi'nde dolaşırken kahve içmek için uğradığı kitabevidir. Günay, Mephisto Kitabevi'nin kafeteryasına Başaran Bey'i arayıp davet eder. Başaran Bey kısa bir süre sonra buraya gelir.

Günay, Burcu ve Ali Şahin'le kahve içip sohbet etmek için de bu kafeye gelmiştir.

Otelin Lokantası: Burcu, yaşlı ve zengin sevgilisi Sabri Düvenci ile Paris'ten dönünce Günay'ı bu otelde yemeğe davet eder. Günay, bu yemekte

Sabri Düvenci'nin hal ve hareketlerinden bir sıkıntısı olduğunu anlar fakat sebebini bir türlü çözemez.

Nezih Bir Kafeterya: Natali, Günay'a bir iş bulur ve bu durumu kutlamak için onu bu nezih mekâna davet eder. Kafeteryaya girdiklerinde "Bruce Springsteen" müziği çalar. Günay burada otururken ilk kez bir işi olacağını düşünür ve bu duruma keyiflenir.

Sinema: Günay, Başaran Bey'in doğum günü için kendisine bir gömlek alır ve bu gömleği vermek için buluştuklarında da sinemaya gitmeye karar verirler. Sinemada "*Kamelya Kırmızısı*" filmini seyrederek.

Başaran Bey'in evi: Başaran Bey'in yalnız yaşadığı evdir. Günay, ara sıra Başaran Bey ile burada kalır. Sinema çıkışı gittikleri bu evde Günay, sabaha kadar bebek rüyaları görür ve huzursuz bir gece geçirir.

Beyoğlu'nda Bir Pastane: Günay, Burcu'nun AİDS haberini duyduktan sonra Beyoğlu'na çıkar. Burada dolanırken Oğuz ve eşi ile karşılaşır ve bir pastaneye girerler. Günay, Oğuz'un eşine verdiği değeri görünce; hayatına girecek kişinin de kendisini böyle değer vermesini ister.

Hastane: Başaran Bey'in Günay'ın bebeğini aldırarak için ayarladığı hastanedir. Günay ile birlikte Natali ve Başaran Bey'de bu hastanede bulunur.

Yaga Bar: Burcu, Günay'a Sabri Düvenci'yi Ali Şahin adında bir salça ticaretçisi ile öldürdüğünü anlatınca; Günay bu kişinin Ankara-İzmir treninde seviştiği Ali Şahin olabileceğini düşünür. Burcu da Ali Şahin'e Günay'ın numarasını verir ve onu aramasını söyler. Günay, yirmi bir aydır görmediği Ali Şahin ile bu barda buluşur. Ali Şahin, Günay'dan sonra yaşadıklarını bu mekânda uzun uzun anlatır.

Gözlemeci: Günay ve Ali Şahin'in Yaga Bar'dan sonra gözleme yemek için geldikleri yerdir. Günay, Ali Şahin'e adam öldürmeye değer miydi diye sorar. Ali Şahin ile Günay birkaç saatlerini burada sohbet ederek geçirir.

Ali Şahin'in evi: Ali Şahin'in arkadaşı Ethem ile yaşadıkları bodrum kattaki evdir. Günay'a göre Ali Şahin'in odası Baterist Çağrı'nın evini andırmaktadır; "*Sevimsizdi bu oda. İnsan yağı kokan yer yatağı, birkaç kitap, ortalığa atılmış elbiseler, fotoğraflar, eski bir halı, gazeteler, kir pas içinde çanta...*" (s.317)

Vagon: Günay'ın Ali Şahin'in arkadaşı Ethem ile gittiği kimler tarafından getirildiği bilinmeyen bir vagondur. Etrafta bir tren istasyonu ya da ray yoktur.

Bu vagonda yaşanan olaylar göstermektedir ki, vagon ülkenin bir metaforudur. *“Mutfak gibi kullanılan köşede bira kutuları, bulaşıklar, çaydanlık, piknik tüpü, cam bardaklar, emaye kaplar; diğer taraflarda kırık dökük sandalyeler, sehpa, kitaplar, gazeteler, ilaç ve prezervatif kutusu, buruşuk peçeteler, nemli yataklar vardı. Bateristin evi gibi ortalıkta böcekler dolaşıyordu. Ethem o kokunun nedenini, vagonun hayvan taşımacılığında kullanılmasına bağlasa da duvarlar insan yağı kokuyordu.”* (s.325) Günay bu vagonda uyuşturucu kullanıp, kendinden geçen gençlerin hallerine şahit olur.

Uçak Bekleme Salonu: Günay’ı özleyen anne ve babası İstanbul’a onu ziyaret etmeye gelirler. Günay da ailesini karşılamak için havalimanına gider ve onları havaalanının salonunda bekler.

Boğazda Bir Yer: Günay, İstanbul’dan ayrılma kararı alınca akşamında Natali ile buraya gelirler ve bir şeyler yiyip içerler.

Lokanta: Günay’ın İstanbul’dan ayrılmadan önce Başaran Bey ile son kez oturduğu yerdir. Günay’ın yan masada oturan Nazan ve Nilay isimli iki genç kadın dikkatini çeker. Günay ve Başaran Bey vedalaşıp lokantadan ayrıldığı esnada Nilay’ın belalı geliri ve iki kadını oracıkta öldürür.

Antalya’daki İç Mekânlar:

Kovboy Hakan’ın Kaldığı Pansiyon: Günay, Sertaç ile evlilik hayali kurarken Sertaç’ın tanıdığı o eski adam olmadığını anlar. Sertaç’tan kendisine hayır gelmeyeceğini gören Günay, Antalya Side’ye Hakan’ın yaşadığı pansiyona gelir. Pansiyon, yatak odası, banyo, mutfak, duş ve tuvaletten ibarettir. Günay bir iki gün burada kalır.

Kovboy Hakan ve Günay’ın Tuttuğu Yeni Ev: Günay ve Hakan’ın pansiyondan ayrılıp birlikte tuttıkları evdir. Bu evin odaları, banyosu geniş ve temizdir. Günay, Natali ile çalışırken biriktiği parayla buraya eşyalar alır.

Rize’deki İç Mekânlar:

Başaran Bey’in Dedesinin Evi: Başaran Bey, Günay’ın sıkıntılı haline üzülür ve Natali ile Günay’ı alıp Çamlıhemşin’e tatile götürür. Günay ile Natali tatil boyunca Rize’de Başaran Bey’in dedesinin evinde kalırlar.

ROMANDA ZAMAN

Kozmik Zaman:

Romanın zamanı, kitabın son bölümünde ifade edildiği gibi (s. 393) yedi yıllık bir zaman dilimidir. Başkahraman Günay Diker (diğer adıyla da “Orfel”), yedi yılını evinden ayrı başka başka mekânlarda özgürce geçirir. Evine, yani Ankara’ya döndükten on gün sonra da Temur ile buluşur. Bu sebeple romanda geçen kozmik zamanın yedi yıl on günü kapsadığını söylemek mümkündür.

Romanda geriye dönüşlere sıkça başvurulur. Günay Diker, evinden ayrı geçirdiği yıllarda yeni tanıştığı insanların hikâyelerini dinler. Bu kişilerin hikâyelerinde sıklıkla geriye dönüşlere yer verilir. Bu geri dönüşlerin bir kısmı şöyledir:

Ali Şahin’in motosiklet satın alma hikâyesini anlatması: *“Benim idealim motosiklet sahibi olmaktı. Buna sekizinci sınıfta karar verdim. Para biriktirmeye başladım. Okula yürüyerek gittim. Kızların Cimri Ali diye fısıldaşması umurunda olmadı. Yılan yeşili motosiklet hayali ile yaşıyordum. Ne otobüse biniyor ne de kantinden bir şey alıyordum. Lise sonun ortalarında yılan yeşili motosiklet altımdaydı.”* (s.29)

Günay’ın ergenlik zamanında gördüğü rüyası *“Babamın bir arkadaşı vardı... Çocukluktan yeni yeni çıktığım zamanlar... Ona karşı temiz duygular beslerdim. Neşeli pos bıyıklı bir adam... Gülerken göbeğini kasıtlı zıplatırdı. Evlenmemiş olmayı talihsizlik gibi anlatırdı. Beni kuzum diye severdi.”* (s.36)

Toraman Korkut’un eşi Aslı ile tanışma hikâyesi ve eşi için katil oluşu *“...Ütünün ucu Tarık’ın ta alnına gömüldü. Boşalan kan yastığı kızıla boyuyordu. Tarık hırıltılı sesler çıkarıyor, ayakları elektik çarpmış gibi titriyordu. Birden hareketsiz kaldı. Hayat boyu kendimi hiç bu kadar zeki hissetmedim...”* (s.73)

Natali’nin ağabeyinin aldatılışı ve intihar hikâyesinde *“Halam öldükten sonra ağabeyim yanına yerleşmemi istedi. O evde yokken Zeliha tetikte telefonun zilini bekler, sonra ahizeyi kulağına yapıştırır, saatlerce konuşurdu... Bir süre sonra Theo durumu anladı. Ya sen git bu evden ya ben gideceğim, dedi... Ayaklarına kapanması Theo’nun kararını değiştirmeye yetmedi. Ağabeyimin bu gidişi ailemizden ikinci bir cenazenin çıkmasıdır. İlk cenaze Natali Hanıminkiydi!”* (s.234)

Oğuz ve Şermin'in tanışmasının anlatımında “Şermin çocuk sayılırdı tanıştığımızda. Annesiyle bize gelirdi. Üniversite son sınıftaydım o zamanlar. Yanağını falan sıkır, ufaklık diye severdim.”

“Beni çocuk zannedip öyle davranmasına kızardım. Çünkü kendimi çocuk gibi görmezdim. Kendini beğenmiş biriydi. Elinde raketleri, akli fikri teniste! Mahallede kimseyle konuşmazdı. Oğuz sokaktan geçerken gizlice bakardım. Nasıl bir havalı yürür! Yanına yaklaşamazsın! Ona Oğuz dediğimde annem çok kızardı. Koskoca oğlana abi demiyorsun, derdi.” (s.289)

Günay Diker, karşılaştığı insanların hayat hikâyelerini dinler. Bu sebeple romanda sık sık geriye dönüşlere yer verilir. Yukarıda da bu geri dönüşlerden birkaçı örneklendirilmiştir. Bunun dışında da Günay'ın öğrencilik yıllarında derste karın yağışını izlemesi ve öğretmeninden bu sebeple azar işitmesinde, Ali Şahin'in kız kardeşinin başına gelenlerde, Ali Şahin'in hayatına giren Safia ile yaşadıklarında, Kovboy Hakan'ın askerlik anılarında da geriye dönüşlere (flashback) yer verilmiştir.

Okuma Zamanı

Muleta isimli romanı 30 Aralık 2020 tarihinde okumaya başladım ve 5 Ocak 2021 tarihinde 7 gün içinde romanı bitirdim.

Yazma Zamanı

Cengiz T. Asiltürk *Muleta* isimli romanına 2000 yılında başlayıp 2014 yılında, yani 14 yıllık bir süre zarfında tamamladığını beyan etmektedir.²⁵

ROMANDA KİŞİLER

Asli Kişiler

Günay Diker (Kırmızı Orfel): Romanın başkişisidir. Günay ilkokula başladığı sene, öğretmeninin ayraçla ilgili sorusuna cevap veremez. Öğretmeni onu azarlar. O günden sonra Orfel söylememesi gereken sözcükleri ayraç içine alması gerektiğini öğrenir.

İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümünde okuyan Günay herkes tarafından beğenilen genç, güzel ve akıllı bir kızdır. Ailesinin varlıklı olmasından dolayı maddi konularda etrafındaki insanlara karşı oldukça şanslıdır. Aynı zamanda

²⁵ Cengiz, Asiltürk, *Muleta (Kırmızı Orfel)*, Minval Yayınları, İstanbul, 2015, s.413.

çocukluk arkadaşı Temur ile de çok güzel bir ilişkisi vardır. Bir konser sonrası baterist Çağrı adında bir gencin davetiyle onun evine gider. Çağrı'nın Günay'a korkak ve gelenekçi olduğunu söylemesi üzerine kendini korkak olmadığı yönünde ispatlamak amacıyla; biraz da aldığı alkolün etkisiyle Çağrı ile birlikte olur. Günay, baterist ile yaşadıklarını Temur'a anlatınca Temur, onu terk eder. İşte o günden sonra Günay'ın ilkesizce özgürce yaşadığı serüveni başlar.

Günay üniversiteyi bırakır ve yeni insanlar tanımak, onların hikâyelerini dinlemek üzere yollara düşer. Ne kadar çok insan tanırса kendisini de o kadar çok geliştirebileceğini zannetmektedir. Bu sayede de ne istediğini bilen bir kadın olacağını düşünür. Günay, yeni tanıdığı insanların hikâyelerini dinleyerek gelecekte bunları yazıp iyi bir hikâye yazarı olacağını düşünmektedir. Böylece yolculukları esnasında kendisine yapılacak en büyük iyiliğin; kendisine anlatılan hikâyeler olacağını hesaplar. Çıktığı İzmir tren yolculuğunda Ali Şahin'e kendini "Handan" olarak tanıtır ve bu genç adamla trende birlikte olur. Sabah olunca da hiçbir şey olmamış gibi treni terk eder.

Günay, kendince farklı hikâyeler oluşturma'nın kurgularını uygulamaya sokar. İzmir'de bir lokantada gördüğü Toraman Korkut'a kendisini "Derya" olarak tanıtır ve onun da hikâyesini dinler.

İzmir'e indiği ilk gün tanıştığı Hakan'ı bıraktığı kartvizitteki telefon numarasından arar ve birlikte arkadaş gurubuyla bir haftalık sahil kampında tatil yapmaya karar verirler. Bu sırada deniz kıyısındaki kamp yerinde Kovboy Hakan'ın, Sertaç'ın, Duygu ve Efe'nin, Caner'in başından geçenleri öğrenir. Kendisini gittikçe yalnız hisseden Günay, burada önce Kovboy Hakan ile birlikte olur. Günay, birileri tarafından çok sevmeyi hayal eder ve Sertaç'a âşık olduğunu düşünerek onunla da sevişir. Sertaç'ın kız arkadaşı Orkida kampa gelince Günay, hayal kırıklığı yaşar ve kamptan ayrılır. Aklında şimdi sadece Temur vardır.

Günay, İzmir'de yaşayacak bir macerası kalmayınca, Ankara üzerinden, evine uğramadan İstanbul'a gider. İstanbul yolculuğu esnasında trende Özgür Güneyli adında bir akademisyenle tanışır. Kendisini ona "Nuran" olarak tanıtır. Özgür Güneyli'nin roman yazarı olduğunu düşünür. Kendisini onun romanında bir figüran olarak hayal eder. Özgür Güneyli, Asiltürk'ün *Ölüyaprak Vuruşu* romanının başkişisidir. Kendisi, *Muleta* romanının salt bu sekansında görünür. Nuran da *Ölüyaprak Vuruşu* romanının Ankara-İstanbul tren sekansında vardır.

Günay, İstanbul'a geldiğinde 5 Kuruş Kafede tanıştığı Burcu'nun evinde yaşamaya başlar ve Burcu'ya maddi açıdan destek olur. Ardından da Burcu'nun iş arkadaşlarından Natali Hanım ile dost olur ve onunla vakit geçirmeye başlar. Burcu'nun iş arkadaşlarından Başaran Bey ile de ilişki yaşar ve ondan hamile kalır ama anne olamayacağını düşünür ve bu bebeği aldırır.

Günay bir gün aynada kendini izler, ne kadar da hızlı yaşlandığını hisseder ve yaşadığı hayatı sorgular. İstanbul'a niçin gelmiştir? Burada ne işi vardır? Yaşadığı hayatın doğru olmadığını farkında olan Günay, ailesinin bu durumu bilse kendisini asla kabullenemeyeceğini bilmektedir. Düzgün ilişkisi olan çiftleri gördüğü zaman onlara imrenerek bakar. Artık günü birlik ilişkiler yaşayan Günay, Timur'dan sonra kimseyi sevemeyeceğini anlamıştır.

Başaran Bey'in teklifiyle, bir ajansa oyuncu adayı olarak "Yaprak Yaren" ismiyle başvurur ve çekimlere gider. Kendisinin oyunculuk için uygun olmadığını düşünse de bir süre burada çalışır. Daha sonra ise Natali ile kostüm işine başlar. Bu süreçte, kendisine AIDS bulaştıran sevgilisi Sabri Düvenci'yi öldüren Burcu'nun, salt herkese AIDS bulaştırmak amacıyla insanlarla birlikte olduğunu öğrenir. Burcu'yu polise şikâyet eder ve hapse attırır. Bir yandan da, İstanbul'a geldiği gün kendini evine alan Burcu'nun samimiyetine karşılık onu ihbar ettiği için pişmanlık yaşar.

İstanbul'da kimsesi kalmayan Günay, İzmir'e geri döner ve Sertaç'la, Caner'le, Kovboy Hakan'la tekrar görüşür. Hiçbiriyle istediği gibi bir ilişkisinin olamayacağını anlar. Kovboy Hakan'ın kendisinin evlenilecek bir kadın olmadığını söylemesine öfkelenir ve onu tavayla öldürür. Ardından da Toraman Korkut'a gider ve ona sığınır. Babası yaşındaki bu adamla seviştiği için suçluluk duyar. Gittikçe bataklığa sürüklendiğini fark edince ailesinin yanına geri döner. Evine geldiğinde annesinin kendisi için hazırladığı sahte bir hukuk diploması bulur. Yemeğe gelen Timur'un ailesinin güzel söylemlerinin altında ezildiğini hisseder. Gelen isimsiz bir telefonla katil olduğu yüzüne vurulunca bir çıkış yolu bulamaz ve bileklerini kesip intihar eder fakat ölmez. Timur'a başından geçen her şeyi anlatır. Başlarda şaşkına dönen Timur, ciddiyetin farkına varınca bir şey yapamaz. Günay, yaptığı hiçbir hatanın geri dönüşü olmadığını anlar ve oradan ayrılır.

Temur: Temiz kalpli ne istediğini bilen; koyu kestane gözlü, esmer tenli bir delikanlıdır. Günay'ın çocukluk arkadaşıdır. Her dakikasını Günay ile birlikte

geçirmekten keyif alan bu genç; Günay'ın baterist Çağrı ile yattığını öğrendiği gün onu terk eder.

Temur, günlük kazanımlar uğruna kılını kıpırdatmayacak bir adamdır. O, geçmişi-geleceği-şimdiyi bir bütüncül olarak değerlendirir. Bu sebeple de babasının destekleriyle eğitim hayatında ilerlemeye çalışır. Üniversitede başarılı olan Temur, bankacılıkta yüksek lisans yapar. Yüksek lisans savunmasının ardından da askere gider ve vatani görevini yerine getirir. Askerden dönen Temur, müfettiş olarak görev yapmaya başlar. Bu süreçte, Dünya Bankası'na giriş sınavlarına çalışır. Temur, Günay'ı terk edişinden yedi yıl sonra kendisiyle tekrar buluşur.

Temur, çekingen bir genç olduğu için; hayattaki başarısında babasının büyük bir payı olduğunu bilir ve bu sebeple ona minnet duyar. Çocukluğundan beri babasının destekleriyle hırsla ve azimle çalışan Temur, istediği her şeye sahip olmuştur.

Günay'ın kendisini aldatmasından dolayı ona karşı hep bir kırgınlığı vardır. Temur, belki de insan her ne sebeple ayrılırsa ayrılısın, ayrıldığı kişinin yaşantısı üzerinde bir hakkı olmadığını anlamının ve anlatmanın örneğidir. Nişanlı olduğu halde Günay'ın geceleyin evine gelmesinde, onu ağırlamakta, hatta tuhaf bulduğu serüvenini dinlemekte sakınca görmez, çünkü o nişanlısı tarafından sonsuz güvenilen bir kişiliktir. Bu yönüyle de topluma örnek bir kişi olarak yaratılmış izlenimi verir.

Ali Şahin Kuzgunhan: Günay'ın Gençlik Parkı'nda İzmir trenini beklerken gördüğü kıvrıcık gür saçlı genç bir delikanlıdır. Günay, bu genç adamın esmerliğini Martin Eden'e²⁶ benzettir. Kendisinden bile sıkılan bu genç adam Günay'ın sigarasını yakmak için yanına gelir. Trende Günay ile aynı kuşetlide yolculuk yapan Ali Şahin, Günay'a göre yakışıklılık ve erkeksilik konusunda tam bir Akdenizlidir. Amatör boksör olan Ali Şahin, salça ticareti yapar ve hayatını bu şekilde idame ettirir. Kısa yoldan zengin olmayı hayal eder ve bu sebeple patronunu soymayı planlar. Sonrasında da çaldığı bu paralarla Çankaya'da bir kadın kuaförü açmayı düşünür. Görüldüğü gibi hırslı, girişken, gözünü budaktan esirgemez, fırsatçı biridir.

²⁶. Martin Eden, 1909'da Amerikalı yazar Jack London tarafından yazılan ve yazar olmanın mücadelesini veren roman kahramanıdır.

Çocukluğundan beri motor tutkunu olan bu genç adam, en yakın arkadaşını bir motor kazasında kaybeder ve bu durum onu çok üzer. Belki de o hikâyeyi, oracıkta, ayaküstü uydurur, bunu bilmiyoruz ki! Bir süre sonra Hülya adında genç bir kıza âşık olur ve kızın peşinden koşmaya başlar. Hülya'dan karşılık alamayınca ondan vazgeçmesi gerektiğini anlar. Günay, bu genç adamın olayları iyi hikâye ettiğini düşünür.

Ali Şahin, on sekiz yaşına girdiği ilk gün geneleve gider. Nurduran adında bir fahişe kendisine âşık olur. Belirli günlerini sadece Ali Şahin'e ayıran Nurduran, ondan para almak yerine kendisine para verir.

Ali Şahin, Günay ile trende seviştiği gece onun kendisine sunulmuş bir armağan olduğunu düşünür. Günay'dan sonra da Safia adında bir kadınla tanışır. Safia'nın da kız kardeşi gibi tecavüze uğradığını öğrenince; kendi kız kardeşi gibi intihar edeceğinden korkar ve Safia'ya sahip çıkar. Safia'nın evlenelim diye yaptığı ısrarlarından dolayı ilişkilerini bitirir. Kendisine yeni bir hayat kurmayı planlayan Ali Şahin, İstanbul'a geldiğinde Burcu ile tanışır. Burcu, Ali Şahin'e Sabri Düvenci'yi öldürmeye yardımcı olması karşılığında para vereceğini söyler. Ali Şahin, Burcu'nun teklifini kabul eder ve Burcu'nun da yardımıyla Sabri Düvenci'yi öldürür.

Olanları öğrenen Günay, Burcu'yu şikâyet edip hapse attırır. Hapse giren Burcu da suç ortağı Ali Şahin'i ihbar eder ve mahkûm ettirir.

Baterist Çağrı: Günay'ın birlikte olduğu ilk erkektir. Çağrı, Günay ile yüzme havuzunda tanışır ve onu bir konsere davet eder. Günay, bu genci konserin başlarında kıllı bedeninden dolayı itici bulur fakat zamanla alkolün etkisiyle ondan hoşlanmaya başlar. Çağrı, her şeye muhalif bir gençtir. Hiçbir değer yargısı olmayan bu genç adam sürekli mutsuzdur... Uyuşturucu kullanan baterist Çağrı, Günay'ı evine davet eder ve ona sigara diye uyuşturucu verir ve sonrasında ona sahip olur. Sık sık aşktan bahseden Günay'a; Çağrı'nın cevabı şudur: "Aşk diye bir şey yoktur. Her şey tamamen hazdan ibarettir."

Kovboy Hakan: Günay'ın İzmir'e geldiği gün kendini kötü hissettiği anda yanına gelen at suratlı genç bir delikanlıdır. Hakan, Günay'a yardımcı olmak ister ve genç kız onu reddedince kartvizitini verip oradan uzaklaşır. Bir süre sonra Günay ile buluşur ve onu sahile kampa getirir. Günay'ı çok beğenen Hakan onu sahiplenir.

Hakan, Günay’a yirmi yaşında deniz motorunda gördüğü Pervin adında bir kız ile sevgili olduklarını anlatır. Hakan, askere gidince Pervin’in hasretine dayanamaz ve askerden kaçır. Kızın ailesi onu kızlarına yakıştırmadıkları için nişan istemezler ama gençler ailelerini ikna ederler. Hakan, nişanlısının açık giyimini kıskanmaya başlar ve bu sebeple araları bozulur, ayrılırlar. İlişkileri bitince Hakan, Amerika’ya gitme planı yapar. Asker kaçağı olduğu için hurda bir balıkçı motoru ile Yunan adalarına kaçmayı planlar. Bu sayede Hollywood’da sinema piyasasında yer edineceğini düşünür fakat kaçarken yakalanır ve bütün hayalleri suya düşer. (Bu sahne, yazarın hayatıyla örtüşür.)

Hakan, Günay’a âşık olur ve onunla sevişir. Birkaç gün sonra polisler asker kaçağı olduğu için Hakan’ı alıp götürürler. Dört beş yıl sonra Hakan, Günay ile tekrar buluşur. Hakan; tertemiz giyimli, hayatı ciddiye alan bir iş adamı olmuştur. Günay da Hakan’ın eski serseri halinden eser kalmadığını görünce ona yakınlık duyar. O güne kadar pansiyonda yaşayan Hakan, Günay’ın teklifiyle ortak bir eve çıkar. Günay, Hakan’ın askere götürülüşünden sonra Sertaç ve Caner ile görüşmediğini söylese de Hakan, buna inanmaz. Hakan, Günay ile iki yıl birlikte yaşar fakat onu evlenilecek bir kadın olarak görmemiştir. Zira o çocuk yapmak isteyen Günay’a ancak hayatına girecek düzgün bir kadından çocuk yapabileceğini söyler. Bu söze çok içeren Günay, Hakan’ın kafasına tava vurarak onu öldürür.

Toraman Korkut: Günay’ın lokantada yapay sarışın kadının yanında gördüğü; yeşil gözlü, yakışıklı, kırk beş-ellili yaşlarda bir adamdır. Bu adam, yüzde elli pay sahibi olduğu bir otelde idari işler müdürlüğü yapmaktadır. Gününün yarısından fazlasını iş yerinde geçirir. Yaptığı işi sevmeyen Toraman Korkut, sık sık yirmili yaşlara geri dönebilse sanatla uğraşacağını ifade eder.

Toraman Korkut, mühendislik ve mimarlık fakültelerini birincilikle bitirir. Üniversitede Aslı isminde bir kızla sevgili olur ve onu kaybetmek istemez. Ailesinden habersiz Aslı ile yaşayacağı bir ev kiralar. O esnada Aslı’nın, okulun ipsiz sapsız oğlanı Tarık tarafından birlikteliğe zorlandığını duyar. Tarık ile yakınlık kurar. Tarık’ın evde yalnız uyuduğu bir günde onun kafasını ütü ile ezer ve oradan ayrılır.

Aslı ile evlenir fakat bu evliliğinde mutlu olamaz. Toraman Korkut, Aslı için birini öldürmekten çok pişmandır. Bu sebeple insanın eşini doğru seçmesi gerektiğinin çok önemli olduğunu her fırsatta dile getirir. Günay, bu adamda

Temur'un yaşadığı hayal kırıklığını görür. Toraman Korkut, Temur'un da kendisinin düştüğü duruma düşmemesini ister ve Günay'a Temur'dan uzak kalması için ikazda bulunur.

Günay, Hakan'ı öldürdükten sonra Toraman Korkut'a gider. Toraman Korkut, eşinden ayrılmıştır. Olduğundan daha yakışıklı ve mutlu görünen Toraman Korkut, Günay'ın cinsel arzularını harekete geçirir ve Günay onunla, Hakan'ı öldürdüğü günün akşamında ilk kez sevişir. Toraman Korkut, bir süre evini Günay'a açar ve sonra da birlikte tatile çıkarlar. Günay, Toraman Korkut ile kaderlerinin benzeşmesinden dolayı ona ilk anda yakınlık duysa da, babası yaşındaki adamla yattığı için bir taraftan suçluluk duyar.

Sertaç: Kovboy Hakan'ın kamp arkadaşlarından biridir. Günay'a göre Sertaç, yakışıklı, mütevazı ve düzgün giyimli bir gençtir. Sertaç; ela gözleri, beyaz teni ve ince vücudu ile Günay'a Temur'u hatırlatır. Bu sebeple de Günay, Sertaç'a kendisini yakın hisseder.

Sertaç, Ankara'da öğrencilik yıllarında İffet isminde bir kız ile sevgili olur ve onunla aynı evde yaşar. Sertaç, eve erken geldiği bir günde kız arkadaşını başka bir erkekle yakalar ve çılgına döner. Ailesi onun eğitimine bir süre ara vermesini, iyileştikten sonra okula dönmesini ayarlar. Eğitimine devam eden Sertaç, Tıp fakültesini bitirerek doktor olur ve birkaç ilde görev yapar. Ankara'da yaşadığı o kötü günleri unutamadığı için orayı hiç sevmez. Kötü Ankara anılarını Günay'a anlatır.

Sertaç şimdi Orkida isimli yabancı biriyle sevgilidir. Orkida bir süreliğine ondan uzak durmuş ve görüşmek istememiştir. Sertaç, Günay'ın kendisine olan ilgisini fark edince önce ondan uzak durmaya çalışır. Çünkü bir insanın kalbi doluyken başkasıyla birlikte olması doğru değildir. Günay'ın sıcak ilgisine fazla dayanamaz ve gece onunla birlikte olur. Ertesi gün Orkida'nın habersizce sahile gelişi ile ne yapacağını bilemez, eli ayağına dolaşır. Günay'ın sahilden ayrılmasının ardından rahatlar ve Orkida ile eski ilişkilerine geri döner.

Sertaç, yıllar sonra Günay ile buluştuğunda kendisinin eski halinden eser kalmamıştır. Kız arkadaşından ayrılmış, oldukça kilo almış ve hayatta hiçbir şeyi umursamamaya başlamıştır. İşlerinin yoğunluğu sebebiyle Orkida aklına bile gelmez. Bir süre Günay ile yaşayan Sertaç, bu ilişkiyi ciddi bir ilişki olarak görmez. Hayatına daha düzgün bir kadın girerse o zaman çocuk sahibi olmak

ister. Günay, Sertaç'ın bu düşüncesi karşısında kendini aşağılanmış görerek onu terk eder.

Orkida: Sertaç'ın pediatri²⁷ okuyan kız arkadaşıdır. Gülümsediği zaman yüreğindeki iyi kalpli kız ortaya çıkmaktadır. Yabancı bir ülkeden geldiği için Türkiye'deki tek yakını Sertaç'tır. Güzel bir ilişkileri varken Sertaç ile sebepsizce bir süre görüşmek istemez. Günay, Sertaç tarafından çok sevilen bu genç kızı tanımasa da çok kıskanır. Orkida, Sertaç ile Günay'ın seviştikleri günün sabahında sahildeki kamp yerine gelir; Günay da Orkida'nın dönüşü ile sahilden ayrılır. Sertaç ile birkaç yıl ilişkileri devam eder, bir süre sonra ise ayrılırlar ve Orkida memleketine ailesinin yanına geri döner.

Caner: Kovboy Hakan'ın kamp arkadaşlarındandır. Caner; “cimri dudaklara, kaşsız gözlere, solgun tene ve adeta boğazından fırlamışçasına görünen gırtlığa” sahiptir. Caner'in tek hayali; dünyanın en yakışıklı erkeği olup tüm kadınların gönlüne girmektir. Günay, Caner'i ilk gördüğü zaman onu “Red Kit”e, yüzünü de “Sırtlan”a benzetir. Caner, sahilde kamp yaptığı süreçte herkesten uzak takılır ve her anını içki içerek geçirir. Oradan ayrılırken de Günay'a bir mektup bırakarak sahilden gider.

Caner, bu mektubunda bir kıza âşık olduğunu ve kendisini çirkin bulduğu için kızla konuşmaya cesareti olmadığını anlatmıştır. Bu sebeple de arkadaşı Tarık'la o kıızı eve getirmek için planlar yapmışlardır. Bu plana göre Tarık, kıızı eve getirir ve bir süre salonda kız ile birlikte içerler. Ardından sarhoşluğun verdiği etki ile Tarık, Caner'in odasına gider ve ona sokulur. Tarık, karanlığın ve alkolün saptırması ile kiminle sevişildiğinin bir önemi olmadığını düşünerek Caner ile meşru olmayan bir ilişkiyi gerçekleştirir. Caner, kendine geldiğinde yaşadığı bu sapıkça ilişkinin etkisinden uzun bir süre kurtulamaz. Günay'a yazdığı mektupta bu olayları anlatmıştır.

Sertaç'ı unutmaya çalışan Günay, Caner'le de sevişir. O günden sonra uzun bir süre birbirlerini görmezler. Günay, İzmir'e dönünce Caner'le tekrar buluşup dertleşirler. Caner, bu buluşmalarında ona; hataların telafisinin mümkün olmadığını ve bu sebeple tekrar Timur ile bir araya gelmelerinin uygun

²⁷ Pediatri uzmanı; 0- 18 yaş aralığındaki bebek, çocuk veya ergenlerin fiziksel gelişimlerini incelemek, olası hastalıkları teşhis ve tedavi etmekten sorumludur. Bunların yanı sıra koruyucu sağlık hizmeti sunar.

olamayacağını söyler. Günay, Caner'in Temur hakkındaki ikazları sonucunda bir daha Caner ile görüşmek istemez.

Günay'ın Kovboy Hakan'ı öldürüp Ankara'ya dönmesinin ardından Caner, Günay'ı arar ve ona hakaret edip telefonu yüzüne kapatır.

Serhat Oğuzeli: Günay'ın İzmir'deki bir lokantada gördüğü otuzlu yaşlarda, dikkat çekecek kadar geniş yüzlü, gri gözlü, genç, yakışıklı bir adamdır. Sigara içtiği dudaklarının morluğundan bellidir. Bu genç adamın yanakları “Toros köylülerinin yanakları gibi” rüzgâr yanığıdır. Serhat, Günay'ı masada yalnız görünce kendisiyle sohbet etmek ister.

Serhat, Günay'a göre yakışıklı olmayı hak etmeyen bir aptallığa sahiptir. O; kitaplar, siyaset, şiir, roman vb. gibi konularda hiçbir bilgiye sahip değildir. Günay, adamın bu bilgisizliğinin farkına varınca kendisiyle alaycı bir şekilde konuşur ve onunla dalga geçer.

Şakir Bey: Gecekondular mahallesindeki inşaatın yaşlı bekçisidir. Kül rengi saçlara, sigaradan sararmış bıyıklara, etlenip yuvarlanmış buruna, küçük bir çeneye ve esmer bir tene sahiptir. Günay, Toraman Korkut ile bu mahalleden geçerken kendisini görür ve bir ara yanına gitmeyi planlar. Yalnız olduğu bir günde bu yaşlı amcanın yanına gider ve hikâyesini dinlemek ister. Yaşlı adam oldukça düzgün bir Türkçe ile konuşmaktadır.

Şakir Bey'in beş çocuğu vardır ve tüm çocukları düzgün birer mesleğe sahiptir. Yaşlı adam da işletmekten yorulduğu fabrikasını başka birine devreder ve inşaat bekçiliği yapar. Günay'a; zamanında Fransa'da bir askeri göreve götürüldüğünü anlatır. Günay, onu şaşkınlıkla dinler daha sonrasında ise yaşlı adamın sohbet amaçlı böyle bir hikâye uydurduğunun farkına varır.

Günay, uzun bir süreden sonra tekrar İzmir'e geldiği vakit yaşlı adamın evine gider ve bir gece Şakir Bey ile eşinin misafiri olur.

Özgür Güneyli: Günay'ın Ankara-İstanbul treninde gördüğü; düz siyah saçlı, yeşil gözlü, telaşlı, kuşkulu bir adamdır. Özgür Güneyli, bir üniversitede edebiyat dersleri vermektedir. Günay, bu adamın hal ve hareketlerine bakarak onun bir yazar olduğunu düşünür. Kendisini de Özgür Güneyli'ye “Nuran” olarak tanıtır. Günay, Özgür Güneyli ile sohbet eder ve günün birinde bu adamın romanında bir figüran olacağını düşünür.

Burcu: Günay'ın İstanbul'a geldiği sabah “5 Kuruş Kafe”de gördüğü sağ gözü sol gözünden biraz küçük, genç, esmer tenli, uzun boylu kızdır. Kendisine

“Örümcek Burcu” da denmektedir. Özgür yaşamak için ailesinden ayrı bir eve çıkar ve zamanla işlerinin kötüye gitmesi ile ev kirasını karşılayamaz. Günay, İstanbul’a geldiğinde Burcu’nun yanına yerleşir, ona maddi destek sağlar.

Sevilmeye ihtiyaç duyan Burcu, boş zamanlarını barlarda geçirir ve orada tanıştığı erkekleri evine davet ederek, onlarla birlikte olur. Günay’ın kendisini yaptıkları konusunda uyardığı zamanlarda asabileşir ve Günay’ı eleştirmeye başlar. Burcu, Günay’ın zenginliğini ve güzelliğini çok kıskanır.

Burcu, zengin bir adamla evlenip düzenli bir hayat kurmayı planlar. Kısa bir süre sonra bir film yönetmenin yanında mekân görüntüleri çekmeye başlar. Para kazanabildiği için kendisini mutlu hisseder. Fakat yine de hayatını kurtaracak zengin bir koca arayışındadır. Bu günlerde Sabri Düvenci adında orta yaşlı, evli bir adam ile tanışır ve onunla aşk yaşar. Burcu, git gide bu adamı kendisine bağlar ve birlikte Paris’e tatile giderler. Türkiye’ye döndükten kısa bir süre sonra Sabri Düvenci, kan vermek için gittiği bir hastanede AIDS olduğunu öğrenir. Burcu’ya bu durumu anlatır ve onun da test yaptırmasını söyler. Burcu, kendisine AIDS bulaştırdığını düşündüğü Düvenci’yi öldürmeye yemin eder. Erkekler, Burcu’ya hep bir şekilde acı çektirmiştir. Burcu, kendisine hayatı zehir eden erkeklerden öç almak için; her gün evine bir erkek getirir ve bu hastalığı onlara da bulaştırır.

Burcu, Sabri Düvenci’yi öldürmek için plan kurar ve para karşılığı Ali Şahin isimli bir genci tutar. Gaziantep için yola çıktıkları bir günde ıssız bir yerde Sabri Düvenci’yi hava alma bahanesiyle arabadan indirir ve onu silahla öldürüp cinsel organını keser. Tuttuğu şoför Ali Şahin ile Sabri Düvenci’yi gömerler ve dönüş yolunda Sabri Düvenci’nin erkeklik organını köpeklere atar. Evine döndüğünde de Günay’ı arayıp olanları ona anlatır. Günay, bu duruma sessiz kalmaz ve Burcu’yu ihbar eder. Burcu, kendisini şikâyet edenin Günay olduğunu öğrenince; hayatta kimseye güvenmemesi gerektiğini düşünür. Burcu, Sabri Düvenci’nin ölümünde Ali Şahin’in de parmağı olduğunu söyleyerek onu da hapse attırır.

Günay’a göre Burcu; yalnız günü kurtarmaya çabalayan zavallı bir sefildir.

Başaran Talmaç: Film platosunda para işleriyle ilgilenen kişidir. Esmer tenli, beyaz dişli, sportmen ve şık giyimli, olgun bir beyefendidir. Günay ve Burcu’yu film platosundan görür ve çaya davet eder. Günay bu adamın davranışlarında babasının rahatlığını görür.

Başaran Bey'in kâğıt üzerinde bir evliliği vardır fakat bu konuda ayrıntılı bir bilgi mevcut değildir. Gün geçtikçe Günay'a yakınlık duyar ve onun ajansa kayıt olmasını kendisine güzel bir gelecek hazırlamasını ister. Başaran Bey, Günay'a her konuda destek olmaya çalışırken; aralarında yakınlık doğar ve Günay ondan hamile kalır.

Başaran Bey, Günay'ın hamileliğini öğrendiğinde her türlü desteğe hazır olduğunu ve onun kararlarına saygı duyacağını söyler. Günay'ın bebeği aldirmaya karar verdiğini duyunca hüzünlenir fakat onun bu kararına saygı duyar. Bebeği aldırdıktan sonra bir süre görüşmezler. Günay, Ankara'ya dönmeye karar verince Başaran Bey ile buluşur ve vedalaşırlar. Bu buluşmada Günay, Başaran Bey'e, Natali'nin dizide oynamak gibi bir hayali olduğunu söyler ve onun bu hayalini gerçekleştirmesini ister. Başaran, Günay'ın bu ricasını kabul eder ve Natali'yi bir dizide oynatır.

Natali: Burcu'nun çalıştığı film platosundaki kostüm görevlisidir. Oyuncu olmak ümidiyle bu işe başlamıştır. Otuz yaşlarında, zarif, sade giyimli, ince bir kadındır. Konuşurken “ü” sesini çıkarmakta zorlandığı için “u ve ü” arası bir ses çıkarır. Günay, Natali'yi ilk görüşte çok sever ve kendisiyle dost olabileceğini düşünür. Natali'ye göre İstanbul'da insanlar birbirlerine güvenmekte hep şüphelidirler.

Natali, insanlara karşı mesafeli davranır ve kimsenin bu mesafeyi bozmasına izin vermez. Hatta karşılaştığı kişilerle tokalaşmaktan dahi kaçınan bir kadındır. Vücut teması kurmak yerine göz teması ile anlaşmayı yeğler. Dr. Cemil adında bir adam ile evlidir. Fakat kocasının bakirelik ameliyatlarına girdiğini öğrenince evini terk eder. Çünkü eşinin ikiyüzlülüğe zemin hazırladığını düşünür. Oldukça gelenekçi olan Natali, Günay'a sürekli öğütler verir. Günay, gün geçtikçe Natali'nin bitip tükenmez nasihatlarından rahatsız olur. Yine de Günay, başı sıkıştığı her zaman ondan destek alır. Bir süre sonra da Günay'ı yanına alır ve birlikte çalışmaya başlarlar.

Sabri Düvenci: Burcu'nun elli yaşın üzerindeki evli ve çocuklu; kısa boylu, göbekli, görgüsüz, varlıklı sevgilisidir. Kendisi bir gecede zengin olan adamlardandır. Bu yaşlı adam, hayatı boyunca sevgi görmemiş, insanlar tarafından sürekli dışlanmış, bu sebeple de şefkate açıktır. Burcu'nun kendisine olan ilgisine inanır ve hayatının geri kalanını ona adamaya başlar.

Burcu'yu pahalı hediyelerle elinde tutan Sabri Düvenci, sevap için kan verdiği bir anda AİDS olduğunu öğrenir. Burcu'yu da arayıp bu durumdan haberdar eder. AİDS olduğunu Burcu'ya da anlatan Sabri bey, Gaziantep'e götürülürken âşık olduğu Burcu tarafından öldürölüp cinsel organı kesilerek köpeklere atıldıktan sonra ovada bilinmeyen bir yere gömölür.

Etem: Ali Şahin'in ev arkadaşıdır. Kendisi oldukça ketum bir insandır. Ailesini depremde kaybetmiştir ve o günden sonra hayatta yalnız kalmıştır. Günay'ı değişik arkadaş gruplarının bulunduğu vagondan ibaret bir mekâna götürür. Günay, Etem'in ve arkadaşlarının burada uyuşturucu kullanıp kendilerinden geçtiklerine şahit olur.

Etem, zihin yapısı, davranışları ve temizliğine dikkat etmemesi açısından arkadaşları tarafından uyarılır. Arkadaşları onu temiz olmadığı takdirde buradan atacaklarını ve kendine çeki düzen vermediği müddetçe de bu vagona bir daha dönemeyeceğini söylerler. Bu sebeple ona her sabah yıkanma cezası verirler.

Etem, vagona getirdiği Günay'a uyuşturucu verir ve kendinden geçen genç kız ile herkesin içinde ilişkiye girer.

Doç. Dr. Tülin Hancı: Günay'ın teyzesidir. Evli ve iki çocuğu vardır. Romanda yazar Tülin Hancı hakkında şunları söyler: “... güzel kadın sayılmazdı, ama hiçbir güzellik, onun yüreğindeki güzellikle boy ölçüşemezdi. Sorunları kısa ve öz tartışmaya dikkat ederdi. Eve döner dönmez odasına çekilir; kitaplar, bantlar, dokümanlar ve daha bir sürü ıvır zıvır arasında çalışırken avurtlarını kemirir dururdu.”(s.81) Kendisine bile zaman ayıramayacak kadar meşgul bir insandır. İyi yürekli bu kadına göre beden güzelliği geçicidir önemli olan ruh güzelliğidir.

Tülin Hancı, akademide çok çabalar ve doçent olur. Doçent olduktan kısa süre sonra intihar eder. Kimse intiharın sebebini anlayamaz fakat kısa süre sonra eşi Turhan Gemici'den şüphelenirler ve onun genç bir kızla evlenmesine bu intiharı bağlarlar. Tülin Hancı'nın ailesi bu ölümden sorumlu tuttıkları Turhan Gemici'den uzaklaşırlar.

Aslı: Toraman Korkut'un eşidir. Yapay sarı saçlı duyarsız bir kadındır. Toraman Korkut ile üniversite yıllarında sevgili olurlar. Aslı, Toraman Korkut'tan ev kiralaması durumunda birlikte kalabileceklerini söyler. Zaman içinde okulun belalı çocuğu Tarık ile yakınlaşır ve onun sayesinde okulun tiyatrosu

kulübüne katılır. Aslı, tiyatro deneyimi olmadığı halde yetenekli biridir. Aile içerisinde yaptığı taklitleriyle de evdeki herkesi güldürür.

Kendisini Tiyatro kulübüne aldırarak Tarık ile gün geçtikçe yakınlaşan Aslı onun evine girip çıkmaya başlar. Tarık da Aslı'yı birlikteliğe zorlar. Bu süreçten sonra Toraman Korkut Tarık'ı öldürür ardından da Aslı ile evlenir. Aslı, eşinin Tarık'ın katili olduğunu bilir ama bu durumu asla dillendirmez. Tarık ile yaşadığı o kötü gecenin etkisinden kurtulamaz ve hayatı boyunca bu kötü anları yaşar.

Aslı, Toraman Korkut ile ilişkisinde oldukça durgun bir kadındır. Eşi ile yıldönümlerini bile hatırlamaya gerek duymaz. Kısa bir süre sonra da Toraman Korkut ile ayrılırlar.

Tarık: Toraman Korkut ile aynı üniversitede olan, on yıldır okulu bitiremeyen gençtir. Ağına düşürdüğü kızları evine götürür ve onları birlikteliğe zorlar. Toraman Korkut'un kız arkadaşı Aslı'yla da zorla birlikte olur. Bu yaptıkları öğrenilince, Toraman Korkut tarafından başı ütünün ucuyla delinip öldürülür. Ardından da Tarık'ın cinsel organını keser ve onun ağzına teper. Kimse Tarık'ın katilini bulamaz.

Duygu: Kovboy Hakan'ın kamp arkadaşı ve Efe'nin sevgilisidir. On altı yaşında genç bir kız olan Duygu çocukluğundan beri Efe'ye âşıktır. Fakat Babası, Efe'nin kirvesi olduğu için bu birlikteliği aileler uygun görmez. Bun un üzerine Duygu ile Efe ile bedenlerini suya atarak intihar ederler. Çiftin sudan çıkarılan cesetleri Kovboy Hakan ve diğerleri tarafından kamp yerine gömülür.

Çekirge Efe: Kovboy Hakan'ın kamp arkadaşlarından. Duygu'nun da sevgilisidir. Bütün işlerden kolayca sıyrılabilirdi için kendisine “Çekirge” lakabı verilmiştir. Duygu'nun babası kirvesi olduğu için aileler ilişkilerini onaylamazlar. Gençlerin birliktelikleri engellenince kamp yaptıkları esnada arkadaşlarına bir not bırakıp intihar ederler.

Tarık: Kovboy Hakan'ın kamp arkadaşlarından. Hülya'nın sevgilisidir. Caner'in yakın arkadaşı olan Tarık, bir gece Caner'in hoşlandığı kızı eve getirir ve onu sarhoş edip Caner'in koynuna sokmayı planlar. Fakat sarhoşluğun etkisiyle Tarık, ilişkiye girmek için Caner'in odasına gider.

Oğuz Polat: Günay'ın 5 Kuruş Kafe'de Burcu ile tanışmasına vesile olan derli toplu, bakımlı genç bir adamdır. Oğuz, Günay'ı masalarına davet eder ve

bu sayede tanışrlar. Günay'ın pansiyon aradığını öğrendiğinde de Günay'a Burcu'nun evinde kalmasını teklif eder.

Günay, Oğuz ve onun kız arkadaşı Şermin ile Beyoğlu'nda karşılaşır ve onların tanışma hikâyelerini dinler. Şermin'den önce Oğuz; hayatını tenise adanmış için etrafındaki insanları görmezden gelir. Şerminler ile komşu olduğu için sık sık bu kızı annesi ile evinde gören Oğuz üniversite son sınıftayken Şermin'e karşı bir şeyler hissetmeye başlar.

Şermin ile evlenirler. Günay, Oğuz'un Şermin'e olan aşkını kıskanır ve Timur'un da kendisini böyle seveceği günleri hayal eder.

Şermin: Oğuz Polat'ın iki yıllık eşidir. Yirmi yaşında olmasına rağmen oldukça olgun ve ne istediğini bilen; çocuk yüzlü, mavi gözlü, genç, hamile bir kadındır. Çocuk yaşlarında Oğuz'a âşık olan Şermin, başlarda Oğuz'un kendisine karşı ilgisiz tavırlarına çok kızar. Zamanla kendisini Oğuz'a fark ettirir ve o günden sonra hep birliktedirler. Günay, Oğuz'un Şermin'e olan saf, temiz aşkına ve gördüğü ilgisine imrenerek bakar.

Safia: Ali Şahin'in Günay'dan sonra birlikte olduğu tek kadındır. Safia, Ali Şahin'e kendisinden önce nişanlı olduğunu; bu sırada da evli ve çocuklu kıllı bir gitaristin tecavüzüne uğradığı yalanını söyler. Safia da başına gelenleri nişanlısına anlatmıştır. Nişanlısı bu durum karşısında hemen nişanı atar ve ayrılırlar. Sonra da Ali Şahin ile tanışır. Ali Şahin onun incinmiş kadınlardan olduğunu düşünerek korumasına alır.

Ali Şahin, Ankara'da yaşarken Safia da Kırşehir'de öğretmenlik yapmaya başlar. Ali Şahin'e evlenmeyi teklif eder fakat onun evliliği düşünmediğini öğrenince ayrılırlar.

Müteahhit Alper: Ethem'in vagondaki; sarışın, yeşil gözlü yapı sorumlusu arkadaşlarından birisidir. İnsanların depremde yıkılan binaların altında kalmasının sorumlusu olarak Müteahhit Alper de cezalandırılmıştır. Yazar bu kişi üzerinden insanların işlerini çıkarları doğrultusunda yaptıklarının ve sonuçlarının da insan hayatına mal olduğunu anlatmak ister. Yazar burada binalar yapılırken çeşitli sebeplerle çıkara dayalı olan insani hatalara vurgu yapar.

Doktor Kurbay: Ethem'in vagondaki; minyon tipli, sevimli ve lider bakışlı zeki arkadaşısıdır. Günay, akli başındaki bu adamın vagondaki insanlarla ne işi

olduğunu düşünür. Doktorlukta verdiği yemine sadık kaldığı için kendisine saygı duyulur.

Hâkim Yaşar: Ethem'in vagondaki; pos bıyıklı, kaşı gözü belirgin, bal mumu tene sahip arkadaşıdır. İnsanların yaptıkları hatalarda onları yargılar ve gerekli cezayı verir. Yazar bu kişi üzerinden de adaleti sağlama yoluna gider.

Damlasel: Ethem'in vagondaki; kısa, balık etli kız arkadaşlarındandır. Damlasel memelerinin küçük olmasından dolayı cüzi bir ücretle çalışan hayat kadınlarını andırmaktadır. Damlasel ve Selten ikiz kız kardeştir ve asıl isimleri İlfet ve İffet'tir.

Selten Ak: Etem'in vagondaki en ilginç kız arkadaşlarındandır. Bu genç kız, boğazındaki zincir kolyeye canlı karıncalar dizmiş ve kol saatine de canlı bir kaplumbağa yerleştirmiştir. Beline doladığı zincire de yeni kesilmiş kanlı koyun yüreği asmıştır. Selten de Damlasel gibi küçük göğüslü olduğu için hayat kadınlarını andırmaktadır. Hâkim Yaşar tarafından hayvanlara eziyet etmediği düşüncesiyle cezalandırılmaktan kurtulur. Fakat romanda hayvanlara eziyet ettiği için asıl cezalandırılması gereken kişilerden biridir.

Halep Bükey: Gerçek adı Hacer'dir. Damlasel ve Selten'in hasta bakıcı olduğunu söyleyen vagondaki genç kızlardan biridir. İri memeli Bükey, vagondan dışlanmaktan korkar ve buraya karşı aidiyet çabası içinde kalır. Kilosuna dikkat etmediği takdirde vagondan atılacağı söylenmiştir.

Şair İshak: Vagondakilerden biridir. Orta yaşlarda cılız vücutlu, pejmürde bir adam olan Şair İshak, varlıklı bir ailenin oğludur. Halep Bükey tarafından şair olarak tanıtılır. İshak, düzgün cümleler kuramayan bir şairdir. Vagondaki arkadaşları tarafından onun kılık kıyafetine dikkat etmesi ve fazla uyak kullanmaması ikazı yapılır. Büyük bir şair olmak için ailesinden kalan paraları yabancı ülkelerde tüketir, yine de istediği sonuca ulaşamaz.

Kuaför Hakikat: Vagondaki genç erkeklerden biridir. Vagonun boş olduğu saatlerde burada genç kızlara ağda yapmaktadır. Bu sebeple de arkadaşı Avukat Hazim tarafından zararsız bir insan olarak görülmüştür.

Avukat Hazim: Ethem'in vagonda toplanan arkadaşlarındandır. Bu vagondaki insanların uyması gerektiği kuralları açıklayan ve onlara verilmesi gereken cezaları okuyan kişidir. Kendisinin suçu kesinleşmiş insanları, alkollü sürücüler, politikacıları, zimmetine para geçiren haksız kazanç elde eden

herkesi savunduğu için suçlu bulunur. Bu kişi üzerinden romanda avukatların para uğruna her davayı üstlendiklerinin yanlışlığının mesajını verir.

Tefeci Ahmet: Zorda kalan insanları takip edip onlara para veren ve sonra da parasının zamanında ödenmediğini söyleyerek evlerine haciz gönderen bir adamdır. Vagondaki en çirkef adamlardan biridir. Evlendikleri günden beri eşini dövmüş ve kadına hayatı zindan etmiştir. Yedi yaşlarında bir kızı vardır. On yedi yaşında bir kıza tecavüz eder ve bu sebeple sekiz ay kadar hapse girer.

Akınsal Diker: Günay'ın babasıdır. Kendisi tüccardır ve bir şirketi vardır. Çok zengin olduğu için kızına her zaman destek verir ve kızının yorulacağı bir işte çalışmasına bile gerek olmadığını söyler. Günay'ın Ankara'dan gidişinde kendisinin bir payı olup olmadığını sorgular. Akınsal Diker, kızını o kadar çok sever ki Günay, İstanbul'a yerleşin dese bir dakika bile düşünmeden buraya taşınacaktır. Eşinin kızı için yaptırdığı sahte hukuk diplomasına ses çıkarmaz ve eşinin yalanına ortak olur.

Mine Diker: Günay'ın annesidir. İstanbul'a Günay'ı ziyarete geldiğinde apar topar kızının vesikalık resimlerini çektirir. Kızının koskoca bir kadın olarak yapacaklarında özgür olduğunu söyler ve Ankara'ya geri döner. Çektirdiği vesikalık fotoğraf ile kızına sahte bir hukuk diploması hazırlatır ve tüm komşularına kızının hukuk okuduğu yalanını söyler. Günay, annesinin yaptığına akıl sır erdiremez. Mine Diker, Baytemur Beylere söylediği diploma yalanının altında ezilmiştir. Günay'ın eve dönüşünden sonra da yalanının ortaya çıkmasından korktuğu için; kızın Ankara'dan uzaklaştırmayı düşünür.

Baytemur Budak: Temur'un babası Günayların kapı komşusudur. Bir bürokrat olarak yirmi beş yıl devlette görev yapmıştır ve bu sebeple de tembelliğe tahammülü yoktur. Baytemur Bey için önemli olan şey bir insanın makam, mevki sahibi olmasıdır. Onun için avukatlık, doktorluk, mühendislik çok önemli mesleklerdendir; onun dışındaki gazetecilik, sanatçı, başarılı bir oyunculuğu ise çok gereksiz bir meslek olarak değerlendirir. Günay'ın ailesi bu sebeplerden dolayı Baytemur Bey'in karşısında her zaman eziklik yaşar.

Baytemur Bey, sadece kendi ailesindeki insanların değil herkesin başarısını isteyen bir adamdır. Ülkesinde okuyan, düzgün bir mesleğe sahip, azimli, evlenip yuva kuran herkes onun için övülmeye değerdir.

Figüran Kişiler:

Nazlı Hanım: Timur'un annesi Baytemur Bey'in eşidir. Kocasının fikirlerine her zaman sadık bir eş olarak hayatını sürdürmüştür.

Çaycı Çocuk: Günay'ın İzmir trenini beklemek için oturduğu Gençlik Parkı'ndaki çocuktur. Çocuk çayı getirdiği zaman Günay kendisinden taze çay getirmesini ister. Çocuk yeniden geldiğinde Günay'a kızgın bir bakış atar; Günay çocuğun çaya tükürmüş olabileceğini düşünür.

Bir Kız: Günay'ın Gençlik Parkı'nda gördüğü on altı on yedi yaşlarındaki kara gözlü, kıvılcık saçlı genç bir kızdır. Çocukluğunun yoksullukla geçtiği her halinden belli olur. Genç kız iki erkeği bir arada idare etmektedir. Birinci sevgilisi ile parkta oturduğu esnada ikinci çocuk gelir ve kızı döver. Kız, iki erkek tarafından da terkedilir.

Kızı Döven Adam: Yirmi altı yaşlarında kirli sakallı, siyah takım elbiseli bir gençtir. Kız arkadaşının kendisini aldattığını fark edince onu takip eder. Gençlik Parkı'nda başka bir gençle yakaladığı kız arkadaşını döver ve oradan uzaklaşır.

Diğer adam: Gençlik Parkı'nda dayak yiyen kızın kandırdığı gençlerden ötekisidir. Yirmi altı yaşlarında yeşil gözlü bu genç adam, kız arkadaşının kendisini aldattığını öğrenince ona tiksinierek bakar ve oradan uzaklaşır.

Tombul Oğlan: Günay'ın Gençlik Parkı'nda Ali Şahin'in yanında gördüğü gençtir.

Tombul Oğlanın Yanındaki Kız: Gençlik Parkı'nda Ali Şahin'in yanında oturan arkadaşlarından diğeridir.

Garson: Günay'ın İzmir'de gittiği lokantanın garsonudur. Saçı erkenden dökülmüş, teni mum rengini almış genç delikanlıdır. Günay, karşı masasında oturan orta yaşlı adama bu garson ile not gönderir.

Akıldan noksan kız: Günay'ın "Sofra" isimli mekânda gördüğü kafasının arkası dümdüz, yarım akıllı kızdır. Toraman Korkut'un yapay sarışın eşine hakaret eder. Kızın ailesi Toraman Korkut'un eşinden kızlarının kusuruna bakmamasını ister.

Kolluğuna P Yazılmış Görevli: Günay'ın Toraman Korkut ile geldiği lokantanın kapısındaki görevlidir. Toraman Korkut'un arabasını park etmesinde ona yardımcı olur.

Mürsel: Toraman Korkut'un bir arkadaşının doğum gününde tanıştığı kişidir. Uzun saçlı, gitar çalmaktan keyif alan birisidir. Mürsel, Toraman Korkut'u dikkat etmesi ve kendisini başkalarına harcatmaması gerektiği konusunda uyarır.

Bez Mehmet: Toraman Korkut'a Tarık'ın kurduğu tiyatro kulübünün dağıldığını haber veren kişidir.

Troçki Arif: Toraman Korkut'un fakülte arkadaşlarındandır. Gerçekte hippie olmasa da hippie kıyıklı olmaktan keyif alan bir tiptir. Saçı sakalı birbirine karışmış bu genç, Toraman Korkut'a kantinde çay ısmarlar ve Toraman Korkut'un açılmamış gözünü açmaya çabalar. İnsanların artık aşka, arkadaşlığa pragmatist yaklaştığını söyler ve aşkın seksten başka bir şey olmadığını vurgular.

Aslı'nın Tarık tarafından ilişkiye nasıl zorlandığını Toraman Korkut'a anlatır. Toraman Korkut, o günden sonra Troçki Arif ile çok yakın dost olur ve hayatının bilmediği yönlerini ondan öğrenir.

Otel Görevlisi: Günay'ın İzmir'de kaldığı otelin görevlisidir. Günay, Toraman Korkut ile otele geldiğinde kendisi resepsiyonda uyuklamaktadır.

Serpil Polat: Günay'ın ilkokulda dersi dinlemek yerine dışarıyı seyrettiği esnada onu azarlayan öğretmendir. Serpil Polat, öğrenci hırpalamaktan hoşnut olan; ruhsuz, kızıl suratlı bir kadındır. Günay, nefret ettiği bu kadının suratını bildiği hiçbir varlığın suratına benzetemez.

Dilek: Günay'ın, çocukluk arkadaşıdır. Gözlemlerini iyi hikâye edebilen bir insandır. Duyduklarını en az bir kişiye anlatmadan rahat edemeyecek kadar tuhaf bir kadındır. Günay'a göre Dilek; hayatını, erkeklere kur yapmaya adanmış, erkekte nitelik aramayan bir kadındır. Çevresi onun lezbiyen olduğunu da düşünmektedir. Dilek savaşmayı seven, geçmişi geleceği önemsemeyen bugünü yaşayan bir kadındır. Zengin bir eş bulunca evlenir ve iki çocuk sahibi olup hayatına biraz da olsa çeki düzen vermiştir.

Theo: Natali'nin ağabeyidir. Natali, halası öldükten sonra ağabeyi ile yaşamaya başlar. Theo, Zeliha adında bir kadınla evlidir. Zamanla eve gelen cevapsız telefonlardan şüphelenir ve eşinin kendisini aldattığını öğrenir. Ardından da eşini evden kovar. İyi kalpli Theo bu durumu gururuna yediremez ve kendisini denize atar. Cesedine ulaşamamıştır.

Zeliha: Natali'nin ağabeyi Theo'nun eşidir. Theo evde olmadığı uzun uzun telefon görüşmeleri yapar ve eşini aldatır. Kocasından tarafından yaptıkları fark edilince evden kovulur. Aldattığı eşi Theo, Zeliha'nın yaptıkları yüzünden intihar eder.

Hayati: Günay'a platonik şekilde âşık bir delikanlıdır. Hayati'ye göre Günay, yeryüzündeki en kıymetli varlıktır. Orfel isimli bir kafede oturdukları gün Günay'ın üzerinde kırmızı bir elbise vardır. İşte Hayati o gece Günay'a “*Kırmızı Orfel*” lakabını uygun bulur. Günay'a bir şiir yazar ve Günay o günden sonra şiire önem vermeye başlar.

Mihrime: Tarık'ın evine davet edilince bu daveti nezaketen kabul eden liseli kızdır. Fakat Tarık eve soktuğu Mihrime'ye tecavüz eder.

İffet Nar: Tarık'ın yakın arkadaşlarından. Ünlü bir felsefeci ile yatmaktan övünen arsız genç bir kadındır. Tarık'ın eve getirdiği Mihrime'yi Tarık ile banyoya gitmesine ikna eden ve yarı baygın haldeki Mihrime'yi evden çıkaran kişidir.

Yaşlı Bir Kadın: Kovboy Hakan ve Günay'ın sahile giderken tarlalar arasında gördüğü harabe evde yaşayan yaşlı bir kadındır. Bu kadın bahçesine gelen gençleri görünce kapıya çıkar. Hakan, açlıktan kıvranan bağlı köpeği serbest bırakmak ister. Yaşlı Kadın Hakan'a bunu yapmamasını söyler ama Hakan onu dinlemez. Zincirinden kurtulan köpek yaşlı kadına saldırarak onu parçalar.

Selin: Kovboy Hakan'ın kamp arkadaşlarından. Feti'nin sevgilisidir. Selin, Duygu ve Efe ile de çok yakındır. Bu sebeple Duygu intihar ettiğinde arkadaşının ölümüne diğerlerinden daha çok üzülür. Selin sevgilisi Feti'ye anne şefkati ile yaklaşmaktan keyif alır.

Feti: Kovboy Hakan'ın kamp arkadaşlarından. Selin'in erkek arkadaşıdır. Bulunduğu arkadaş ortamında çocuksu tavırlar sergilemektedir.

Hülya: Kovboy Hakan'ın kamp arkadaşlarından. Tarık'ın kız arkadaşıdır. Hülya espri yapmaktan çok hoşlanır.

Serseri Kılıklı İki Kişi: Kovboy Hakan'ın askere götürüldüğünü öğrenince motosikletine sahip çıkmak için gelen iki gençtir. Bu gençlerden birinin adı Berker'dir. Berker jöleli saçlarını kirpi tüyü gibi yapmış serseri kılıklı bir tiptir. İki genç, arkadaşlarının motosikletini alıp sahilden uzaklaşırlar.

Garson: Günay'ın Serhat Oğuzeli ile tanıştığı lokantadaki garsondur. Günay, garsona hesabı verirken kendisiyle birlikte olmayı arzuluyormuş gibi bakar ve lokantadan ayrılır.

Kasiyer: Günay'ın Serhat Oğuzeli ile tanıştığı lokantanın kasiyeridir.

Üç Polis: Günay'ın Şakir Bey'in inşaatında oturduğu esnada çay içmeye gelen polislerdir. Polislerden biri ak benize, çiğit mavisi gözlere sahiptir.

Sarhoş: Günay ve Şakir Bey'in inşaatta sohbet ettikleri esnada yoldan geçen kırklı yaşlardaki adamdır. Ayakta duramayacak kadar sarhoştur. Günay, adamın yanına iner ve sigarasını yakmaya yardımcı olur, ardından da ona evine gitmesini söyler.

Otuz Yaşlarında Bir Genç: Günay ve Burcu'nun evlerine gittiği esnada karşısına çıkan ve onlardan bir lira isteyen genç adamdır. Bu adam normal kıyafetleriyle, düzgün Türkçesi ile Günay'ın dikkatini çeker.

Altmış Yaşlarında Bir Amca: Otuz yaşlarındaki genç adamın para istediği esnada ona çalışmasını, pes etmemesini söyleyen; şişman, iyi giyimli, altmış yaşlarında bir amcadır. Günay, bu yaşlı adamın öğüt veren halinden hiç hoşlanmaz.

Serseri Kılıklı Oğlan: Günay'ın aldığı poşetleri Burcu'nun evine kadar götürmeye yardım eden çocuktur. Günay'dan iyi bir bahşiş kapar.

Burcu'yu Döven Oğlan: Burcu'nun sabaha yakın bir vakitte eve getirdiği zengin, kıllı vücutlu, yirmili yaşlarda genç bir delikanlıdır. Burcu ile birlikte olduktan sonra Burcu'yu tekme tokatla döver ve çıkıp gider.

Yönetmen: Burcu'nun çektiği mekân görüntülerini izleyen gri gözlü, ellili yaşlarda bir yönetmendir. Günay'ı film platosunda gördüğünde deneme çekimi için geldiğini düşünür.

Yönetmen Yardımcısı Kız: Yönetmen, Günay'ı deneme çekimi oyuncusu sanınca bu kıza Günay'ın yanına gönderir. Kız, Günay'ın Burcu'nun arkadaşı olduğunu anlayınca boşa vakit harcadığını fark eder ve oradan uzaklaşır.

Başasistan: Film platosunda çalışanlardan biridir.

Asistan: Film platosunda çalışan asistandır.

Gülseren Hanım: Film platosundaki çaycı kadındır.

Yirmili Yaşlardaki Kişi: Günay ve Burcu'nun bara giderken karşılaştığı üç gençten biridir. Saat beşe kadar ağladığını söyleyen kadına kızgın gözlerle bakar ve onu oracıkta döver.

Orkun: Günayların yolda karşılaştığı; sabaha kadar ağladığını anlatan kızın yanında bulunan gençlerden birisidir. Yirmili yaşlardaki kişi kadını döverken Orkun, sessizce onlara bakar.

Kadın: Günayların karşılaştığı iki erkeğin yanındaki kadındır. Orkun’a sabah birden akşam beşe kadar ağladığını anlatır. Yirmili yaşlardaki genç tarafından darp edilir. Günay ve Burcu bu kadının ne için darp edildiğini anlamaya çalışırlar.

Albay: Çekim için ayarlanmak isteyen yalının sahibidir. Başlarda kimseyi kabul etmese de Başaran Bey’in ismini duyunca yalısının kapılarını hemen açar.

Yönetmen Yardımcı Kadın (Baş Asistan): Günay’ın özgeçmiş bıraktığı ajanstaki saçlı başı dağınık yönetmen yardımcısıdır. Bu kadın, Günay’a aşağılar tavırda yaklaşır ve yüzünün sinemaya uygun olmadığını söyler.

İkinci Asistan: Günay’ın özgeçmiş bıraktığı ajanstaki asistanlardan biridir.

Kameralı Asistan: Çenesindeki kılları göğsüne kadar uzatan bohem bir tarza sahip olan oğlandır. Günay’ın gittiği ajanstaki fotoğraflarını çeken kişidir.

Gürkan: Günay’ın çalıştığı ajanstaki gençtir. Kendisi ekibin en gencidir. Aynı zamanda yapımcı ve yönetmendir.

Otomobil Sürücüsü: Başaran Bey, Günay’ın kendisinden hamile olduğunu öğrenince Günay ile birlikte sahil kenarına gitmek ister. O anda arayıp Beşiktaş İskelesi’ne gelmesini istediği araba sürücüsüdür. Yirmili yaşlardaki bu oğlan; sarışın, uzun boylu, zayıf mavi gözlü biridir.

Zafer Alagöz: Başaran Bey’in, Günay ile çıktığı yürüyüşte karşılaşp selamlaştığı sinema oyuncusudur.

Özer Bey: Ali Şahin’in anlattıklarına göre araştırma şirketi olan bir adamdır. İşyerindeki personellerini otuzuna gelmeden işten atar. Çünkü onun için beceri ve yetenekten çok dış görünüş önemlidir. İnsanların zekalarını umursamadan harcayan bir adamdır.

Kasiyer: Ali şahin ve Günay’ın gittiği gözlemecideki beyaz gömlekli kasiyer adamdır.

On Beş-On Altı Yaşlarında Bir Kız: Ali Şahin’in yer altı treninde gördüğü kırmızı kazaklı, fakir bir kızdır. Bu küçük kızın kimse tarafından sevilmediği ve insanlar tarafından kullanıldığı her halinden bellidir. Gerçek sevgiyi istediği halde kendisini isteyecek yoksul semt gençlerinden uzak durmaktadır.

Nilay: Günay ile Başaran Bey'in restoranda yan masalarında oturan yosun yeşili gözlere sahip kırmızı elbiseli kadındır. Sevgilisi Sacit'in arkadaşı, Nilay'ı rahatsız etmektedir. Ondan kurtulmaya çalışmış fakat başaramamıştır ve bu adam yüzünden restoranda herkesin içinde öldürülür.

Nazan: Nilay'ın kız arkadaşıdır. Restoranda Nilay ile dertleştikleri esnada Nilay'ı rahatsız eden gencin arkadaşı tarafından suçsuz yere öldürülür.

Sacit: Nilay'ın sevgilisidir. Erkek arkadaşının Nilay'ı rahatsız ettiğinden haberi yoktur.

Şık Giyimli İki Adam: Nilay'ı bulmak için restorana gelen; siyah takım elbiseli ve beyaz gömlekli iki genç adamdır. Bunlardan biri Nilay'ın sevgilisinin arkadaşıdır. Nilay'ın peşinde koşar ve kızıdan olumlu bir cevap alamayınca kızı öldürür. Yanında getirdiği diğer arkadaşı da Nilay'ın kız arkadaşı Nazan'ı sebepsiz yere oracıkta öldürmüştür.

Hapishane Görevlisi: Günay'ın Burcu'yu hapishanede ziyareti esnasında başlarında duran kişidir. Günay'a sürenin dolduğunu hatırlatır ve gitmesi gerektiğini söyler.

Bilge Hanım: Şakir Bey'in eşidir. Günay, İstanbul'dan İzmir'e geri döndüğünde Şakir Bey ve eşi Bilge Hanım'ın yanında bir gece konaklar. Günay, bu ailenin huzurunun evlerine yansıdığını fark eder.

Akar: Arda ve Dr. Kadir'in bebekleridir. Günay, bu bebeğin doğumundan sonra çocuk sahibi olmak ister.

Garson: Günay ve Toraman Korkut'un geldiği TRUVA isimli mekândaki Ayhan Işık'a benzeyen bıyıklı adamdır. Günaylara oturması gereken yeri gösterir.

Psikolog Hande Hanım: Toraman Korkut'un psikoloğudur. Toraman Korkut, kendisine iyi gelen psikoloğunun numarasını Günay'a verir ve onunda kendisiyle görüşmesini teklif eder. Günay, Hande Hanım ile görüşür ve Toraman Korkut'un yanına döner.

Hülya: Ali Şahin genç yaşlarında Hülya isimli bir kıza âşık olur. Kıza çok kez sevdiğini söyler ve arkadaşlık teklifinde bulunur. Hülya hiçbir zaman Ali Şahin'in teklifini kabul etmez ve onu aşağılar. Çünkü Hülya, kendisinin ve fakir ailesinin hayatını kurtarmak için büyük şehirlerde üniversite okuma hayalleri kurmaktadır.

Havva Abila: Eczacının iri göğüslü, koca kalçalı eşidir. Ali Şahin'in ergenlik çağına girdiğinde rüyalarına girmiştir.

Günay'ın Babasının Arkadaşı: Günay'ın rüyalarında seviştiği; neşeli pos bıyıklı, gülerken kasıtlı göbeğini zıplatan orta yaşlı bir adamdır. Hiç evlenmemiştir ve bu yüzden evlenememeyi talihsizlik olarak görmektedir. Günay'ı kuzum diye sevmektedir.

Sıtkı: Ali Şahin'in patronudur. Ali Şahin kendisine güvenen bu adamı dolandırıp zengin olmayı planlar.

Motorcu Genç: Ali Şahin'in kız kardeşine tecavüz edip eve bırakan; kırmızı yüzlü, açık alınlı, bıyıklı, siyah deri ceketli genç oğlandır. Ali Şahin, bu adamı bulmak için her şeyi yapmaya hazırdır.

Ali Şahin'in Babası: Ali Şahin on beş yaşındayken babasının cesedi İstanbul Belgrad ormanlarında bulunur. Ali Şahin de babasının öcünü mutlaka almaya kararlıdır.

Gitarist Adam: Evli ve çocuklu olan bu orta yaşlı adam, ailesinin evde olmayışını fırsat bilir ve Safia'yı evine davet eder. Evlendiklerinde eşi bakire olmadığı için bakire bir kızla yatmayı planlayan kıllı vücuda sahip bu gitarist Safia'yı zorlayarak onunla birlikte olur.

Ali Şahin'in Kız Kardeşi: Ali Şahin'in on altı on yedi yaşlarındayken tecavüze uğrayan kız kardeşidir. Ailesine, kendisinden utandığını, layık olmadığını bir mektupla bildirerek evden ayrılır. İki ay sonra ailesi bu kızın, mahallelerindeki harabelerde cesedini bulurlar ve kızı elbiselerinden teşhis ederler. Ali Şahin, sevgilisi Safia'nın da sonunun kardeşi gibi olmasından korkmuş ve bu sebeple ona sahip çıkmıştır.

Natali'nin Annesi: Natali'nin ve intihar eden Theo'nun annesidir. Oğlunun cesedinin kıyıya vurmasını umutla bekler ve her gün Zeliha'ya beddualar yağdırır.

Dr. Cemil: Natali'nin doktor eşidir. Dr. Cemil bekâret ameliyatlarından para kazandığı için bundan utanır ve eşinden ayrılır. Çünkü kocası ikiyüzlülüğe ortak olmaktadır.

Natali'nin Halası: Natali'nin on altı yaşındayken Yunanistan'da yıldız oyunculuk yapan halasıdır. Çok güzel bir kadın olduğu için herkes tarafından ön sıralardan seyredilmek istenmiştir. Güzelliklerinden dolayı da bir şair tarafından ateşe pervane olan bir kelebeğe benzetilir. Yirmi üç yaşına girdiğinde bir çöp

konteynirında cesedi parçalanmış şekilde bulunur. Natali doğduğunda ailesi tarafından halasının adı ona verilmiştir.

Burcu'nun Sevgilisi: Burcu'nun uzun saçlı, yüzü kıllarla örtülü dört yıllık sevgilisidir. Günay, Burcu'nun evine yerleşmeden bir gün önce Burcu kendisini evden kovar. Çünkü iş bulacağı sözünü verip ama hiçbir iş bulmaz. Burcu'ya âşık olmadığı halde onun ihtiyaçlarını karşılayan bir adamdır.

Albay Hüsamettin Paksoy: Öğrencilik yıllarında Şakir Bey'in babasının öğrencisidir. Şakir Bey'i, küçük yaşlardan beri tanır güvenir. Gizli görev için onu Fransa'ya çağırır. Fransa'daki görevi biten Bey, Türkiye'ye döner ve Albay Hüsamettin'in kızı ile evlenir.

Mösyö Alexander Wilthord: Asıl adı Cabbar Nusret'tir. Albay Hüsamettin'in Şakir Bey'den bulmasını istediği; kızıl yüzlü, zeki, tehlikeli, çirkin adamdır. Alexander, kadına, şaraba ve kumara düşkün bir adamdır. Şakir Bey ile gittiği barda Beatrisha isimli bir güzele âşık olur ve onu elde etmek ister. Beatrisha, kendisine hayatında biri olduğunu söyler. Alexander, Beatrisha'yı takip ettirir ve otel odasında sağ kolu Dider ile bulur. İkisini de oracıkta öldürür.

Teğmen Bilal: Şakir Bey'in, Fransa'da bulduğu bilgileri aktardığı teğmendir.

Şehsuvar: Şakir Bey'in ilk eşidir. Evlendiklerinden kısa bir süre sonra Şakir Bey, Fransa'ya gizli göreve gidince ondan ayrılır.

Beatrisha Russo: Şakir Bey'in, Fransa'da bir barda şarkı söylerken görüp âşık olduğu; siyah saçlı, koyu gözlü, güzel giyimli, Hintlileri andıran, Akdeniz güzelliğine sahip bir kadındır. Güzelliği kadar müzikte yetenekli değildir fakat kendisi günün birinde önemli bir yıldız olacağını düşünmektedir. Paris'e hayran olan bu kadın buradan başka bir yerde yaşamayı hayal bile etmez. Şakir Bey gibi Alexander da Beatrisha'ya âşık olur ve onu elde etmek ister. Fakat Beatrisha, Şakir Bey'e âşık olduğu için Alexander'a yüz vermez. Dider Six ile otel odasında basılınca Alexander tarafından öldürülür. Şakir Bey, bu olayları canlı canlı izler.

Dider Six: Alexander'ın sağ koludur. Şakir Bey'in samimiyetine inanmaz ve Alexander'ı bu konuda uyarır. Alexander kendisine Şakir Bey hakkında bir daha konuşmamasını söylediğinden sesini çıkarmaz. Beatrisha ile yaşadığı otel odasında yakalanır ve ihaneti sebebiyle Alexander tarafından öldürülür.

Fischer: Günay'ın, Özgür Güneyli'ye anlattığı hikâyesindeki sözde Alman sevgilisidir. Günay, Fischer ile aşk yaşayıp birlikte olduğunu, bunu duyan annesinin de kendisini apar topar Türkiye'ye getirdiğini anlatır.

Pervin: Hakan'ın gençlik yıllarındaki nişanlısıdır. Çocuk yüzlü, beyaz dişli, zeytin gözlü güzel bir kızdır. Dudakları Hintli kadınların dudakları gibi güzel ve kalındır. Hakan ile tanıştıklarında on yedi yaşındadır. Bir buçuk ay boyunca Hakan'ı peşinde koşturur ve teklifini kabul etmez. Askerden dönen Hakan'ın tüm masraflarını karşılamaya başlar. Nişanlandıktan kısa bir süre sonra Hakan'ın kıskançlıklarından dolayı ilişkileri biter.

Miço Kâmil: Hayati'nin erkek kardeşidir. Ona göre; *“Ki bir erkek arkadaşı olduğu bilinen kızı ayartmaya çalışan erkek ve kız arkadaşı olduğu bilinen bir erkeği ayartmaya çalışan kız aşağılık bir varlık olabilir.”* (s.135)

Turhan Gemici: Günay'ın teyzesi Doç. Dr. Tülin Hancı'nın eşi. Tülin Hancı'nın intiharından sonra ailesi Turhan enişteye mesafeli davranır. Eşinin ölümünden üç ay sonra evini değiştirir ve on sekiz yaşlarında genç bir kızla apar topar evlenir. Günay İzmir'e geldiği zaman kuzenlerini görmek ister. Fakat Timur'un babasına benzettiği Turhan enişteyi çekemeyeceğini düşünür ve bu fikrinden vazgeçer.

Necmettin: Hakan'ın asker arkadaşıdır. Kendisi Mersinlidir ve ona genellikle Permatik Neco denmektedir. Azer Bülbül hastası olan Necmettin değişik ruh hallerine bürünür ve arkadaşlarını kesmekle tehdit eder. Hakan da hem sevgilisi Pervin'in hasreti hem de Necmettin'in davranışlarına katlanamaz ve firar eder.

Timur: Timur'un küçük kardeşidir. Günay, kendisini gördüğü zaman Timur'un yedi yıl önceki halini gördüğünü düşünür. Timur; duruşuyla, hareketleriyle, mimikleriyle adeta Timur'un kopyasıdır.

Dr. Kadir: Sertaç'ın ev arkadaşıdır. Arda'nın sevgilisidir ve kız hamile kaldıktan sonra evlenirler, mutlu bir yuva kurarlar.

Arda: Dr. Kadir'in siyah uzun saçlı, ince vücutlu, pürüzsüz buğday tenli sevgilisidir. Kendisi oldukça sakın, gizemli bir insandır. Günay ile tanıştıktan kısa bir süre sonra Dr. Kadir'den hamile kalır ve onunla evlenir. Günay, Arda'nın bebeğinin doğumundan sonra bebek sahibi olmak ister.

ROMANDAKİ BAKIŞ AÇISI

Muleta romanı; yazarın, her şeye hâkim olduğu (Tanrısalsal) bir bakış açısı ile yazılmıştır. Romanda oluşturulan kurgusal dünyanın asıl yazarı Cengiz Asiltürk olmasına rağmen; yazar, Reşat Hilmi'yi öne çıkarır. Reşat Hilmi, kaleme aldığı romanında başkişi olarak bir kadını, Günay'ı öne sürer ve onun macerasını tanrısalsal bakış açısıyla anlatmaya başlar. Aşağıda romandan alınmış parçalar da eserin hâkim bakış açısıyla yazıldığını ortaya koymaktadır: “*Kendini romanın birinci kahramanı seçti diye ona minnet duyacak değildi. Onun da minnete ihtiyacı yoktu. Reşat Hilmi esin perisi yanında, hoş kokulu tütünlerden doldurduğu gül dalı pipoyu yakarken olup bitene yukardan, Tanrı katından bakmanın gururu içindeydi*” (s.216)

Yazar, Günay üzerinden de tanrısalsal bakış açısını sürdürülür: “*Kırmızı Orfel olduğu günleri özledi. Orfel tarafına kızılıyordu! Ona söz dinletemiyordu. Kızmakla onu alt edemiyordu. Öğüt verip durması sinirlerini bozuyordu. Onun zihninde cevabını bulamayacağı sorular bırakmanın doğru davranış olmayacağını da düşünüyordu.*” (s.277)

“*Bu anıyı yıllar sonra tekrar yaşarken yüreğinin buz kestiğini hissetti! Bu sefer bacakları titremiyor... Şu huzursuz iç dünyasının oluşmasında ayrıca aldığı olayın etkisi yadsınamaz! Daha ileri gidip beynini kemiren huzursuzluğun Günay Diker'in başına o günlerde musallat olduğu bile söylenebilir.*” (s.14)

Romanda sık sık ortaya çıkan yeni kahramanların yaşamlarından kesitler sunulduğu için de bu kahramanların hayatlarını anlattığı kısımlarda yazar, kahraman bakış açısına yer verir. Özellikle bu kısımlar romanda tırnak işareti ile gösterilmiştir. Kahramanlardan biri olan Natali'nin kendisini anlattığı bölümde bu anlayış hâkimdir; “*Belki anlatmaya baştan başlamalıyız. Eşimi severdim ben, ama kendisi bekâret ameliyatlarına girmeye başlayınca evden çıkıp gittim. Dr. Cemil ile yaşamak istemedim.*” (s.236)

Kovboy Hakan'ın Günay'a askerden kaçışını anlatırken kahraman bakış açısından bir örnek daha verir. “*Ana yola ulaşınca çıkarıp attık üniformayı. Eller mosmor. Üstümüzde kot pantolon, ince bir kazak, patlak botlar. Cepte bilet parası ya var ya yok! Dev gibi bir tankerin önüne attık kendimizi. Herifçiğolu, üzerimize sürmez mi? Az kaldı eziyordu. Durmak zorunda kaldı eve geldik.*” (s.116)

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü üzere kahramanların kendi hayatlarından kesitler sunulduğu zaman kahraman bakış açısı, Reşat Hilmi'nin Günay'ın serüvenini ele aldığı zaman da ise hâkim bakış açısı romanda kendisini hissettirir.

Cengiz Asiltürk romanda kalemini Reşat Hilmi'ye emanet ediyor ve söylemek istediklerini Reşat Hilmi vasıtasıyla okuyucuya aktarıyor.

ROMANDA ÜSLUP

Muleta romanı farklı bir üslupla ele alınmıştır. Cengiz Asiltürk kalemini Reşat Hilmi'ye teslim etmiş ve romanı onun ağzından bize sunmuştur. Eser, Reşat Hilmi'nin kendisine kahraman seçmesiyle başlar ve bu şekilde roman süreci oluşmaya devam eder. Bununla birlikte yazar Reşat Hilmi, romanda yer yer kendisini bize gösterir. Roman kahramanı Günay, bazı zamanlarda Reşat Hilmi ile karşı karşıya kalır ve ona romanın gidişatını beğenmediği için değiştirmesini söyler. Çünkü varılacak sonucun kendisi ve çevresi için katlanılabilecek unsurlar doğurmayacağını farkına varmıştır. “Kendisini *ne sanıyordu Reşat Hilmi? Zalim Orkida tarafından terk edilen Sertaç! Komanda olarak askere alınıp belki de şu anda ormanda yılan, kertenkele, kurbağa yiyen Kovboy! Cinayet işleyen Toraman Korkut'um Ben! Kendi canına kıyan genç âşıklar! Sayın yazar Sayın Reşat Hilmi! Siz sıcak odanızda, masanıza kurulmuş, kahvenizi yudumlayarak keyif çatıyorsunuz! Sonra yaptı, etti, gitti! Buralarda senin pipondan çıkan dumanla boğuluyoruz.* Bu kısımlarda yazar kendisinin oluşturduğu hikâyenin karamsarlığında boğulmuş olabilir mi. Kurgusunu yaptığı romanın gidişatından memnun kalmamış değiştirmek istemiş olabilir mi. Bu da roman okuyucusu için merak konusudur. Görüldüğü gibi; üst kurmaca bir teknikle roman zenginleştirilir.

Reşat Hilmi yer yer romana müdahale ederek kendisini hissettirir. Romanın asıl kahramanı olduğunu da bu şekilde okuyucuya sık sık hissettirmek ister. (s.303-304)

Akıcı bir anlatımı olan romanda sık görülmese de tasvir cümlelerine de yer verilir: “*Duvar da herhangi bir tuğla olmakla ruhunu, bedenini, zihnini, şeytana satmanın aynı şey olduğunu bilmeyen bir çevrede var olduğu için kendisini başka tenler üzerinden tanıma yanılışına düşmüş, acı su gölünde çırpındığını*

söylemeye yanaşmayan kişilerin kendi varlıklarına duydukları öfke ve tiksintinin bir mahvoluşla dıneceğini hissetmişti.” (s.15)

“Kitapları açma zahmetine katlanamadıkları için özgürlük ile serbestlik arasındaki farkı anlamayanların, böyle giderse, deneyim ile ahmaklığı da karıştıracaklarını seziyor; bu sezgiyle yüzleşmek için bir mahvoluş yolculuğuna çıkmanın gereğine inanıyordu.” (s.15)

Roman boyunca kahramanların dışı vurmadiğı düşüncelerini yazar, ayrıca içinde vererek bize onların iç dünyalarını yansıtır: *“Bir gün karşıma biri çıkar, işte dersin! Öyle biri! Beni taşıyabilmeli! Temsil edebilmeli. Güvenebileceğimi hissetmeliyim.” (“Seni temsil edebilmeli! Sen kimsin Hakan?”)*

Romanın on dokuzuncu sayfasında Honore De Balzac’ın bir sözünden alıntı yapılmıştır. Yazar kahramanlarını ara ara sinema oyuncusu James Dean’a benzeter ve sinemaya olan ilgisini bu şekilde bize yansıtır. Bununla birlikte film artistlerinin, Yeşilçam oyuncularının, roman kahramanlarının isimleri de bu romanda yer alır.

Yazar, farklı hayatlardan ya da efsanelerden bilgiler sunmaktadır. Örneğin; Savaşçı amazon kadınlarının sol göğsünün alınma hikâyesine açıklar (s.83).

Romanda yer yer alınan kısa notlar şiirler ve mektuplara da yer verilerek romanın akışına katkıda bulunulmuştur. Örneğin; *“Çiçek gibisin kirvem! Bizi aramayın, bulmayın, kimse arkamızdan üzülmeyin sakın! Biz yeterince üzüldük. Nasılsa aşkımızın yaşanmasına izin verilmeyecekti. Kimse anlayamaz bizi. Efe-Duygu. Not: Ömrümüzün tek gecesi...” (s.122), Caner’in Günay’a yazdığı uzun mektup ise (s. 144), Günay’ın Başaran Bey’e yazdığı kısa not: “Dünyaya bir kez daha gelirsem eğer, bu sefer senin gibi aklımı kullanıp yapımcı olacağım; bu saatte kalkmak zorunda kalmayacağım.”* Bu örnekleri romanda kolaj olarak değerlendirmek doğru olur.

Yazar diğer romanlarında olmasa da bu romanında argo terimleri kullanmıştır. Örneğin; *“Götün sıkıyorsa gel” “Sıçtığının hayatında birkaç ay rahat edeceğim” (s.218) “Ne işi kızım sıçarım işine” (s.247)*

Burcu Paris’ten dönünce bir iki Fransızca kelime öğrenir ve romanda bu kelimelere de yer verilmektedir. Bunlar; *“je t’aime beaucoup. Okey. Mon amour...” (s. 264)*

Romanda Şakir Bey’in, “Kumanda” için “geçgeç” aleti diye isimlendirme yapması (s.249) karşısında, yazar da “hiçsinme” şeklinde bir kelime kullanarak

eserde alışılmadık bağdaştırmalara yer verilir. Yazar kendince bazı kelimeleri ironik uydurmalarla gündeme getirir.

Yazar *Ölüyaprak Vuruşu*’nda olduğu gibi bu romanında da şehir isimlerini kendi adlandırmasıyla kullanmıştır. Bunu yaparken öyle sanıyorum ki bu şehirlerin yazarda bıraktığı kavramlar ışığında adlandırmıştır. Örneğin İzmir için “Mavidüşlerkenti” ifadesini kullanmaktadır. Bu da yazarın dolaştığı ve doğduğu mekânların hassas ruhunda, hayalinde bıraktığı izdüşümlerin kişisel bir üsluba dönüşmesi olarak kabul edilmelidir.

ROMANDA KOMPOZİSYON

“Sinemada Kamera Rejisinin” teorisyeni olan Asiltürk’ün sinema yönetmenliğinden ve sinema teorisyenliğinden alıp roman sanatı üzerinde sürdürdüğü bakış açısı bu romanda; hikâye anlatıcısı (auteure/yazar) olarak kendisiyle, *Muleta* adlı romanı yazdırdığı kahramanı Reşat Hilmi sık sık yer değiştirir. Bu alışılmadık anlatım tarzıyla; bize, kendi gördüğü Reşat Hilmi’yi gösterir, sonra da Reşat Hilmi’nin gördüklerini (kurduklarını) bize gösterir/anlatır.

Bu noktada kendinin (yazan olarak Asiltürk imgesinin) nesnel ikincinin (Reşat Hilmi imgesinin) ise öznel olduğu bile söylenemez. Deleuze’ün (2021: 100-101) sinema üzerinden ortaya koyduğu durumda; kameranın karakterle kaynaşmayıp, dışarıda da kalmadan karakter ile birlikte ilerlemesi gibi, yazar da *Muleta* romanı dışında kalmaz ve Reşat Hilmi ile birlikte ilerler. Bu, tam anlamıyla *mitsein* (Alm. ötekilerle birlikte olma) hali ve karakterler arasında kimliği bilinmeyen birisinin anonim bakış açısıdır. İtalyan yönetmen Pier Paolo Pasolini’ye göre (dilbilimsel analogiyle); öznel bir algılanım-imge dolaylı söyleme benzer, yani okuyucu ya da seyirci bu karakteri ve bu karakterin gördüğü kabul edilen şeyleri er ya da geç, hem de dile getirebilecek bir şekilde görür. Asiltürk’ün, *Muleta* adlı romanında denediği bu anlatım tarzı; Deleuze’ün ise sinema üzerinden yordadığı (gelecekte olası karşılaşılabilecek şartları tahmin ettiği); biri aktaran, diğeri ise aktarılandan oluşan, bütünüyle kurulu iki (bireyin söz-zinciri parçası sözceyi üretmesi olan) sözceleme öznesinin basit bir karışımı değildir. *Muleta* romanında söz konusu olan zekice kurulmuş çift öznel anlatıcıdır. Aynı anda biri birinci şahısta karakter oluştururken, diğeri onun doğuşuna yardım edip onu sahneleyen, birbirinden ayrılmaz iki özneleşme edimi

gerçekleştiren sözceleme düzeneğidir. Bu noktada dolaylı olarak söz konusu olan, her biri belli bir sisteme ait olacak iki anlatıcı öznenin karışımı ya da ortalaması değil, kendi homojen olan sistem içindeki iki bağlılışık öznenin farklılaşmasıdır. Deleuse'ün aktardığına göre Ünlü Rus edebiyat eleştirmeni Bahtin'in ilginç bulduğu kadar, zordur da. Bu dilin temel edimi olan eğretilme/metafor değil, serbest dolaylı bir söylemdir. Pasolini buna “üslup meselesi” der. Biz de Asiltürk'ün *Muleta* adlı romanındaki, birbiriyle çoğu zaman karışan bazen de apaçık iki farklı özneli bu anlatım modeline “çift özneli üslup” diyebiliriz. Yazarın bu özgün üslubu neredeyse tüm eserlerinde görünmektedir.

Roman, roman yazarı Reşat Hilmi'nin kendisine nasıl bir karakter yaratacağını düşünmesiyle başlar. Bu süreçten sonra eşine de danışan Reşat Hilmi, kahramanına Günay Diker adını vermeyi uygun bulur. Günay Diker sayesinde diğer kahramanların hayatlarından kolayca ipuçları bulacağını düşünür. Günay Diker'in sevgilisi Temur'u Baterist Çağrı ile aldatması ve sonrasında da Temur tarafından terk edilmesiyle roman başlar. “Evde Kalan Ölür” ile başlayan **giriş** bölümü “Mavidüşlerkent'in'e Yolculuk'a kadar” devam eder.

Romanın **gelişme** bölümü “*Mavidüşlerkenti'ne Yolculuk*” ile başlar ve “*Bahar Eskiıyor Dışarıda*” bölümüyle son bulur. Günay Diker, Ankara'dan Temur'un yaşadığı yerden uzaklaşmanın kendisine iyi geleceğini düşünür ve ailesine haber vermeden İzmir'e gider. Günay'ın; bu yolculukları, gezileri, herhangi bir gruba katılması esnasında karşısına çıkan insanlarla yaşadıklarını açıkça anlatır. Aynı zamanda Günay hem kendi hayatına şekil verirken hem de karşısına çıkan kişilerin hayat öykülerini dinler. Biz de bu bölümde romana dahil olan diğer karakterlerin hayatlarından kesitleri görürüz ve bu kesitler üzerinden roman yazarı toplumsal ve diğer pek çok konudaki mesajlarını dile getirir.

Romanın **sonuç** kısmı “*Bahar Eskiıyor Dışarıda*” bölümü ile tamamlanır. Bu bölümde ise yedi yılını evinden uzak geçiren Günay'ın; yanlışlarından dönerek evine geri gelişi anlatılır. Günay, ailesinin kendi için sahte bir hukuk diploması yaptırdığını ve bu diplomayla onların gurur duyduklarını görmüştür. Evden uzak kaldığı yedi yıl içinde tüm hatalarının farkına varmış; katil olması, bir sürü insanla ilişki yaşaması fakat hiçbirinden değer görmemesi onu hayli yıpratmıştır. Günay yaşadıklarından kurtulabilmek için bu kabusu dönen

hayatına son vermek ister. Ailesinin müdahalesiyle intihar etmekten son anda kurtulan Günay, Temur ile tekrar buluşur. Temur'a yedi yıl içerisinde yaşadığı tüm olayları, nasıl katil olduğunu anlatır. Günay'ın yaşadıklarından pişmanlık duymasıyla roman son bulur. Okuyucu da bu romanın bu finaliyle son pişmanlığın çare etmediği sonucuna ulaşır.

DEĞERLENDİRME

Muleta romanını severek ve beğenerek okudum. Dilinin anlaşılır olması romanın okunmasını kolay kılıyor. Roman farklı insanların hayat hikâyelerine de yer ayırdığı için çok dikkatli okunması gerekiyor. Aksi takdirde okuma sırasında kopuklukla yaşanabilmektedir.

Roman ve dolaylı olarak da Günay'ın yolculuğu, şu şehirler çizgisinde ilerler. Ankara-İzmir-Ankara-İstanbul-Rize-İstanbul-Ankara-İzmir-Antalya-İzmir-Ankara... İşte Günay'ın büyük yolculuğu Ankara'da başlar, sonunda tekrar Ankara'ya gelir ve yolculuğu bu şehirde son bulur.

Yazarın birçok iç ve dış mekânı yer vermesi; mekânların kişilerle beraber sürekli değişmesi, romanın heyecan uyandıran atmosferine ayrı bir lezzet katar. Buna fikir zenginliğini de bolca mesajlarla katacak olursak okuyucu, işte iç içe geçen hayali ve gerçek kurgular içinde bir lezzet sarmalına tutulup kalabiliyor. Bir film şeridi gibi akan romanda, okuyucu kendi senaryosunun yönetmeni de bulmakta ve hayali mekân ve kişilerini gözleri önünde görüntüleyebilmektedir. Yani bu romanı okuyan herkes, aynı zamanda bir yönetmen ve sinema seyircisi durumuna gelmektedir. Bu da gösteriyor ki, *Muleta*, bir roman olmanın dışında bir film olabilecek kadar önemli bir çalışmadır.

Bu romanda, bir kadının hezeyanları çılgına dönüşmemiş düşünceler boyutunda anlatılmaktadır. Aslında bu eser, 21. yüzyılın gençliğinin romanıdır da denilebilir. Eserde okumuş, varlıklı, modern bir kadının yaptığı bir hatadan sonra kendisini hayatının akışına umarsızca bırakması ve hatalar üzerine hata yapması sonucu yaşadığı ıstıraplar anlatılır. Eserde gelenekçi ve akıllı bir kadına da yer verilir. Natali hayat karşısında temkinli durmayı tercih eden bir kadın olarak romanda varlık gösterir.

Şehir hayatında bunalan insanların duygularını kontrol edemedikleri zamanlarda sadece kendilerine değil yakın ve uzak demeden çevrelerine bazen telafisi mümkün olmayan zararlar verirler. Kalabalık şehirlerde yüzlerine

bakarak yanımızdan geçen insanların her birinin travmatik tragedyalarının olduğunu düşünmeyiz bile. Yazar dış görünüşün hep aldatıcı olduğunu insanların içine girildikçe çatışmanın ortasında kalmış çeşitli sebeplerle hayat karşısında sıkışmış ruhların varlığını bize yakından tanıtıyor. Bu romandaki insanların hemen hepsine acıma ve kızgınlık duygularıyla bakabildiğimiz gibi mutsuz edilen insanlara da acıma duygularıyla yaklaşıyoruz. *Muleta* romanı isminin de bize hatırlattığı gibi canlıları hayat karşısında yoldan çıkaran kontrolünü kaybettiren ve sonunda mağlup olmanın acılarıyla suskunluğa bürünen bir hayatın yansıtılmasıdır.

Roman bir bütün hayatın farklı bakış ve görüş hikâyelerini anlatır. Romanın içinde hem hayali kurgular hem de gerçek yaşanmışlık kurguları vardır.

Romanın bir mekân olarak gösterilen vagon ülkemizi temsil eden sembolik bir yapıdır. Çünkü burada doktor, can kurtarıcı olduğu için ceza almaz. Fakat avukat, suçluları, tecavüzcüleri bile para karşılığında savunmasından dolayı suçlu bulunur ve cezalandırılır. Günümüz avukatlarının bir kısmı da sırf para uğruna her türlü pisliliği savunmaya hazır durumdadırlar. Dolayısıyla yazar da burada suçu ve suçluyu savunan avukatlara saygı duymadığını ifade etmektedir.

Aynı şekilde inşaatçıların, mühendislerin de paraya olan hırslarından dolayı malzemeden çalıp insanların hayatlarına kastetmelerinin, tefecilerin insanların zor zamanlarından faydalanıp mallarına el koymalarının yanlışlıklarına romanda yer verilir. Bununla birlikte her zaman pis gezen Etem'e de sürekli yıkanması gerektiği aksi takdirde vagona alınmayacağını söylenmesi de insanlar arasındaki hijyen anlayışına da dikkat çeker. Doktorun ise yeminine sadık kalmasından dolayı hiçbir ceza almaması önemli bir unsurdur; fakat yazar burada Doktor Kurbay'ın işini sadakatle yapan çok az doktordan biri olduğunu dile getirmiştir. Bu cümlesinden de anlaşılacağı üzere yazar doktorların da eski güvenilirliklerinin kalmadığının eleştirisine romanında yer vermiştir.

Burcu'un evli ve çocuklu sevgilisi Sabri Düvenci'nin zina yapması fakat aynı zamanda da sevap olsun diye her ay kan vermesi arasında bir tezatlık mevcuttur. Eğer gerçekten sevap ve günah kovalayan bir adamsa zina yapması ne kadar doğrudur. Aynı zamanda Sabri Düvenci romanda gayri meşru şekilde zengin olup sonrasında hayır için yatırımlar yapan insanlara işaret ederek bu durumda Allah katında makbul olmadığını bizlere hatırlatır.

Yazar, genç sevgililer Duygu ve Efe'nin sırf kirvelik mevzusundan dolayı birbirlerinden uzak durmak zorunda kalmalarını doğru bulmamaktadır. Gençlerin geçersiz sebepler yüzünden ailelerin kuralları sonucundaki baskılarına maruz kalması ve bu sebeplerden hayatlarının zarar görmesi gerçekten üzücü bir olaydır.

Kızların erkeklerin eve davet tekliflerini kabul etmeleri ve ardından tecavüze uğramaları olayına romanda sıkça yer verilir. Toraman Korkut'un eşi Aslı'nın, Günay'ın, Safia'nın, Ali Şahin'in kız kardeşinin başına hep aynı olaylar gelmektedir. Burada yazar kızların erkeklerle olan ilişkilerinde temkinli davranmaları gerektiğinin altını çizer. Erkeklerin eve davetlerinin sonucunda kızlar masum sevdalarını karanlık sulara sürükleyebilirler.

Toraman Korkut, kendini Günay'a anlatırken: "*Olayları hikâye edemem ben. Özel bir yetenek ister bu...*" (s.57) şeklinde bir ifadede bulunur. Burada yazar hikâye etmenin aslında oldukça zor bir şey olduğunu fakat kendisinin bunu yapabildiğinin mesajını veriyor. Yazar, eserini dolaylı olarak okuyucunun sorgulamasına açık tutuyor.

Toraman Korkut'un telefon ve o tarz elektronik cihazların güvenilir olmadığını ifade etmesi de romanda yansıtılan düşüncelerden biridir.

Eserde birden çok roman kahramanı ismine yer verilerek metinler arası göndermelere gidilmiştir. Turgut Özben'e yer vererek *Tutunamayanlar*'ı, Jean Valjean'a yer vererek *Sefiller*'i Hayri İrdal ile *Saatleri Ayarlama Enstitüsü* 'nü, *İnce Memet*'i, Julien Sorel ile *Kırmızı ve Siyah* romanını bize anımsatır. (s.68)

Günay'ın sürekli kitaplar hakkında konuşması ve elinden düşürmediği birçok kitap ismine aynı zamanda da oyuncu ve film isimlerine romanda yer verilmektedir. Verilen kitap, film isimleri yazarın bu konuya olan tutkusunu ve birikimini yansıtabileceği gibi okuyucunun da merakını kamçılar. Romanda geçen film ve kitap isimleri şu şekildedir:

"*Yazınsal Okuma Süreçleri*" (Zeynel Kiran-Ayşe Eziler Kiran, s.21)

"*Sevdalar Türemiş Şu Yüreğime*" (Baki Ayhan T., s.23)

Fikret Kuşkan'ın "*Gizli Yüz*" *Filmi* (s.28)

Walter Benjamin'in "*Kapitalist Toplumlarda Üretim Araçları ve Ortaklaşa Kullanımı*" (yazar tarafından Walter Benjamin'den yola çıkılarak uydurulmuş bir isim ve uydurulmuş bir kitap ismi)."

Kovboy Hakan'ın “*Ucuz Roman*” filminin kahramanına benzetilmesi bunlara verilecek örneklerdendir.

Muleta romanının kahramanları, yazarın ilk romanı *Sırlanmış Zamanın Gölgesinde*'ki kişiler ile benzer özellikleri yansıtır. İki eserde de insanların ne aradığını bilmeden amaçsızca yaşamalarına yer verilmektedir. Aynı zamanda Hakan'ın kamp arkadaşlarından Hülya'nın tasviri yapılırken “Gözünde akreplerin oynadığı”na vurgu yapılması, “akrep” yoluyla *Ölüyaprak Vuruşu* romanına gönderme yapılmıştır. Çünkü o romanda da Özgür Güneyli baktığı her yerde akrep görmekteydi.

Ölüyaprak Vuruşu ve *Muleta* romanlarının arasında metinler arası göndermeler vardır. *Muleta* romanında Günay, Ankara İstanbul treninde Özgür Güneyli ile karşılaşır ve sohbet ederler. Günay kendisini Özgür Güneyli'ye Nuran olarak tanıtır. *Ölüyaprak Vuruşu* romanında Nuran'a, *Muleta* romanında da Özgür Güneyli'ye trendeki lokantada rastlanır.

Natali, Günay'a nasihat verir: “*Ekmeği kalın karpuzu ince dilimleyenden uzak dur*” der. (231) Bu söz gerçek dostluğa gönderme yapar. Derin manalar içeren bir özdeyiş olarak yazar tarafından takdim edilir.

Yazar, vagondaki kızlardan Selten ve Damla'sel'in küçük göğüslü olmasından dolayı hayat kadınlarını andırdığını ifade etmektedir. Bu ifadenin doğruluğu ispat edilmeden yazarın öngörüsü şahsi değerlendirmesi şeklinde algılanmalıdır. Yazarın pek çok yerde kızlara tecavüz konusunu gündeme getirmesi ayrıca dikkat çekicidir. Okuyucu bu halleri yorumlarken biraz zorlanabilir. Yazarın ayrıca, çağımızın kontrolsüz kız-erkek ilişkilerine ve kızların yaşam şekillerine dikkat çekmek istediği ilk planda düşünülebilir.

Görüldüğü gibi *Muleta* isimli romanın bütünü, hayatı yansıtan ama şahıs ve olay çokluğundan dolayı parça parça birleştirilmiş bir mozaik roman görüntüsündedir. Yani Her karakter ve olay “Puzzle”in bir parçası gibidir. Yazar bizi bu mozaik tablosunun içine atar, en ücra köşelerinde dolaştırır, düşündürür, güldürür, hüznülendirir, öfkelenendirir; müdahale hakkımızı kullanamadan duygularımızı ve düşüncelerimizi allak bullak edecek şekilde bizi bırakarak romanı bitirir.

1.3. ÖLÜYAPRAK VURUŞU

-Eski Sevgili-

ÖZET

Otobiyografik özellikler taşıyan romanda, hayat hikâyesi anlatılan Özgür Güneyli, üniversite yıllarında, bu romanın yazarı (Asiltürk) gibi roman, senaryo, resim gibi sanatsal faaliyetlerde bulunmuştur. Özgür'ün üniversiteden sınıf arkadaşı olan sevgilisi Eylül, onu bu sanatsal zenginliğinden ve uğraşlarından dolayı hep takdir edip desteklemiştir, ama Eylül sık sık onu kışkırtmaktan büyük haz duymaktadır.

Bunun için de Özgür'e, hocaları Prof. Dr. Cavit Namdar'ın kendisinden hoşlandığını söyler. Böylece Özgür'ün o kıskançlık krizlerinden çocukça keyif alır.

Prof. Dr. Cavit Namdar, Eylül'ün davranışlarından, ona karşı duygusal bir yakınlık hisseder. Onun uğruna savaşmaya da hazırdır. "Uğruna savaşılmamış bir kadın gerçek bir kadın değildir" diyerek, düellocu ilksel erkeklik oyunlarını oynamaya hazır olduğunu gösterir.

Üniversiteden mezun olma günü yaklaşır. Eylül, yüksek lisans sınavlarına hazırlanırken kaynak kitap listesi istemek üzere hocasının odasına gider. Cavit Hoca ona kendisiyle Paris'e gelmesini teklif eder. Hatta ona, evlilik teklifinde bulunur. Teklifini kabul edecek olursa, yüksek lisansını ve doktoranı Paris'te yapabileceğini söyler. Eylül aldığı teklifi hemen Özgür'e ulaştırır. Özgür ona ne cevap vereceğini sorunca, eline geçen bu fırsatın, çocukça oyunlarla tadını çıkarır, sonra da Cavit Namdar'ın teklifini kabul etmeyeceğini, çünkü kendisini sevdiğini söyler. Eylül buna bizi (romanın okuyucusunu) bile inandırır. O gün ilk kez Özgür ile birlikte olur, ancak birkaç gün sonra da Özgür'ü üniversitenin yakınlarındaki, şu el yapımı saatlerin satıldığı dükkânın önüne çağırır ve üzgün olduğunu, Cavit Namdar ile evlenme kararı aldığı söyler. İşte romanın başkişisi Özgür Güneyli'nin hayatı o günden sonra kökten değişir ve romanın konusu da burada çetrefilleşerek gelişmeye başlar.

Özgür, Eylül gittikten on üç ay sonra okulun futbol şampiyonasının finalinde arkadaşı Berat'ın ısrarıyla Zeynep isimli bir kızla tanışır. Özgür, her fırsatta Eylül'ü unutamadığını ve asla unutamayacağını Zeynep'e de söyler. Zeynep ise bunun hiçbir zaman aralarında problem olamayacağını belirtir. Bir süre sonra Özgür'le Zeynep evlenme kararı alırlar. Evliliklerinde bir kız bir de erkek çocukları olur. Eylül'ün gidişinin ardından yirmi yıl geçmiştir ama Özgür Eylül'ü hâlâ unutamamıştır.

Bir üniversitede akademisyen olan Özgür Güneyle²⁸, doçent olmak için çabalamaya hiç gerek duymaz, çünkü geçmişte yaşadığı tatsız olaylardan kurtulamamaktadır. Aynı zamanda da senaryo, roman yazmaya devam eder. Özgür, eline geçen her fırsatta kalem ve kâğıt alıp bir şeyler karalar. Özgür'ün sürekli yazıyla uğraşmasını, bir şeyler üretmek istemesini hafife alarak, boş uğraş olarak değerlendiren Zeynep; ev içinde hep çok döküntü kıyafetlerle, bakımsız bir şekilde dolaşır. Mesela evde dizleri çıkmış pijamalarıyla gezer, sigara bağımlılığı ve gözünü televizyondan ayırmaz. Bu kadın; bu tür davranışlarıyla Özgür'ün sinirlerini gün daha çok bozar. Üstelik Zeynep, eşine ilgisizliğinin yanı sıra, yaşadığı her olayı sık sık dillendirerek kocasının canını sıkır. Özgür, bir süre sonra bu evliliği sorgulamaya başlar ve böyle bir kadın ile nasıl evlendiğinin pişmanlığını yaşar.

Üniversiteler ara tatile girince Özgür Güneyle, yazmakta olduğu senaryosunu bitirmeye niyetlenir. Fakat bir türlü kafasını toplayamaz çünkü Eylül'ün gidişini hâlâ kabullenememiş, üstüne üstlük Zeynep gibi bencil bir kadınla hayatını idame ettirmek zorunda bırakılmıştır. Yaşadığı bu ailevi sorunlar sebebiyle de yazma planlarını tamamladığı senaryosuna bir türlü başlayamaz. Fazla düşünmekten paranoyak bir ruh haline girmiştir. Ruhen giderek bozulan Özgür Güneyle, mahkûmiyet haline gelen eşi Zeynep'i, senaryosunu engellemeye çalışan ve düşmanları tarafından tutulan bir ajan olarak görür. Bu sebeple, işini Zeynep'in yanında bitiremeyeceğini düşünerek evini terk etmeyi planlar.

Özgür Güneyle, ajanlığından emin olmaya başladığı karısının evden, apar topar çıktığını görünce hemen onu takibe başlar. Zeynep, acayip makyajlı, acayip giyimli, hayat kadınlarını andıran bir kadının arabasına biner. Uzun

²⁸ Yazarın kendisi olarak düşünebiliriz.

süreden beri Zeynep'i terk etmeyi düşünen Özgür; karısını böyle uygunsuz bir kadının yanında görünce düşüncesinin doğru olduğunu kabul eder ve Zeynep'i terk eder.

Özgür, öğrencilik yıllarında yaşadığı ve “Dipincisi” adını verdiği bodrum katında, evlenene kadar ürettiği romanları, senaryoları, yaptığı resimleri; bırakmıştır. Evini ve eşini terk eden Özgür, Dipincisi'ne geri döner, orada yaşamaya ve senaryolarını burada heyecanla yazmaya devam eder. Aslında bu öğrenci mekânı yaşanamayacak kadar kötü, havasız bir yerdir. Fakat Özgür, kimsenin burayı bulamayacağından ve eserlerine burada zarar veremeyeceğinden artık çok emindir. Bu sebeple de Dipincisi'nde kendini çok huzurlu ve mutlu hisseder.

Eylül, yıllar sonra Paris'ten kızıyla birlikte döner. Özgür'ü unutamayan ve onun Dipincisi'nde olabileceğini düşünen Eylül, bu mekânın yakınlarında dolanır. Özgür'ün yemeğe çıktığı bir günde kendisini görür ve takip eder. Özgür'ün geldiği kafeye girer ve yer bulamadığını bahane ederek kızı ile birlikte yemek almaya giden Özgür'ün masasına oturur. Yemeğini alıp dönen Özgür, Eylül'ü karşısında küçük bir kız çocuğuyla görünce önce şaşkına döner. Kendini çabuk toparlayan Özgür; Eylül ile hiçbir şey yaşanmamış gibi sohbete başlar. Başka bir gün tekrar görüşmek üzere ayrılırlar.

Özgür, Eylül ile geçirdiği günleri düşünmeye ve hayal etmeye başlar. Onun dönüşünden mutluluk duymakla beraber, içinde öfkeler de oluşur.

Özgür, aklına geldiğinde Zeynep'i telefonla arayıp çocukları hakkında bilgi alır. Evi neden terk ettiği hususunda Zeynep'e hiçbir açıklama yapmayan Özgür, bu konuşmalar sırasında kendisini zaman zaman huzursuz hisseder. Yine böyle günlerin birinde, Eylül'ün ilk eşi Prof. Dr. Cavit Namdar'ın öldüğünü ve Eylül'ün ikinci kez evlendiğini öğrenir. Bu ikinci evlilikten kızı olan Eylül, kocasıyla anlaşamayınca evini terk etmiş ve annesiyle yaşamaya başlamıştır. Eylül, yeniden buluştuğu eski sevgilisi Özgür'ün ara sıra kendisini ziyaret etmesinde bir sakınca görmez ve onunla keyifli vakit geçirdiğini düşünür.

Özgür, Eylül'ün evinde olduğu bir gün Eylül'ün ikinci eşi Cüneyt Kümülül, ansızın eve gelir. Özgür, bir an içine suçluluk hisseder. Cüneyt Kümülül ise oldukça anlayışlı ve sakin davranır ve Özgür'ü dışarıda kahve içmeye davet eder. Özgür, bu davet karşısında şüphelenir ve kaygılar yaşar. Cüneyt Kümülül'ün de tıpkı Zeynep gibi; romanlarını, senaryolarını elinden almak için birileri

tarafından gönderildiğini kafasının içinde kurmaya başlar. Eylül'ün, kendisinin romanlarını, senaryolarını bu adama anlatmış olma ihtimalini de düşününce öfkelenir. Cüneyt'in davetine icap ettiği Pastaneye vardığında paranoyasının yersiz olduğunu anlar. Cüneyt Kümülül, yıllar önce Özgür ile Dipincisi'nde yaşayan ve Özgür'ün tüm eserlerinden haberdar olan Berat'ın kuzenidir. İş adamı olan Cüneyt Kümülül, Berat'tan, Özgür'ün üniversite yıllarında yazdığı romanlarını dinlemiş ve onların birinde anlattığı afrodizyak elde edilen ağacın ismini merak etmiştir. Çünkü Cüneyt Kümülül, o ağaçtan elde edeceği kabuk suyu ile ticaret yapmayı planlamıştır. Günümüz insanların cinsellik kadar önemli başka bir şeyin olmadığını düşünen Cüneyt Kümülül, bu sayede kısa sürede zengin olmayı hayal eder.

Özgür ve Cüneyt, kahvelerini yudumlayıp kabuk suyu hakkında konuşurlarken; pastanede şiddetli bir patlama olur. Bu patlamada birçok kişi ölür. Özgür, ölenlerin arasında Cüneyt'in parçalanmış vücudunu görür. Şanslı olduğuna şükreder ama patlamanın etkisinden de uzun süre kurtulamaz.

Özgür, yaşanan bu vahim olaydan sonra bir süre Eylül'ün evinde kalır. Eylül'ün evinde, annesi ve kızının olmadığı bir gece yakınlaşır, birlikte olurlar. Özgür, bu gecenin sabahında Eylül'le vedalaşmadan Dipincisi'ne geri döner. Eylül uyandığında yanında Özgür'ü göremeyince onun kendisinden yıllar öncesinin intikamını aldığını düşünür. Hemen Özgür'ü arar ve tıpkı Zeynep gibi Özgür'e hakaretler savurur. Özgür açıklamak isterse de Eylül onun dinlemez.

Özgür, eserlerinin Dipincisi'nde de güvende olmadığını düşünmeye başlar. Onları bir zarfa koyarak Eylül'e posta yoluyla göndermeyi planlar fakat takip edilmekten korkar. İskelede gördüğü bir çocuğu görevlendirir. Bu çocuktan, para karşılığında zarf içindeki eserlerini Eylül'e göndermesini ister. Paranoyası artan Özgür için artık güvenli tek yer sevdiği kadın Eylül'ün evidir.

Üniversitenin tatil olmasını da fırsat bilen Özgür, kendini toparlamak için anne ve babasının yaşadığı Güneşliyağmurlarkenti'ne, ailesinin yanına gider. Portakal, greyfurt, limon ağaçlarıyla çevrili evlerine gelir ve narenciye kokuları arasında kendisini çok mutlu hisseder. Özgür, ailesine Zeynep'i terk ettiğini, Eylül'ün hayatına geri döndüğünü anlatır.

Özgür Güneşliyağmurlarkenti'nde babasının motorunu alıp çevrede dolaşmaya çıkar. Gazipaşa Bulvarı'nda karşılaştığı Eray'ın kız arkadaşı Belgin'le beraber daha önce Eray'ın motosikletle yaptığı kaza yerine giderler.

Özgür, çok sevdiği çocukluk arkadaşı Eray'ı hiçbir zaman unutmamış ve her sene olduğu gibi Eray'ın ölüm tarihinde yani 16 Mart'ta onun kaza yaptığı yere gelerek; rahmetle, üzüntüyle, pişmanlıkla onu anar.

Özgür 17 Mart'ta üniversitelerin açılacağı gün Karlarkenti diye anılan Ankara'ya geri döner. Özgür, odasında Andrey Tarkovski'nin "*Mühürlenmiş Zaman*" isimli kitabın arasına gizlediği Zeynep'in; psikiyatristi Reha Bey'e yazdığı mektubunu çıkarır, tekrar okur. Mektupta Zeynep, babasının yaşattığı yoksul hayattan kurtulmak için annesinin de ısrarlarıyla zengin bir koca olarak Özgür'ü seçtiğini yazmaktadır. Özgür, mektubu okurken okulda bir kargaşa olur. Öğrenciler slogan atmaya başlarlar. Dersler iptal olur. Bu boşluktan yararlanan Özgür, Eylül'ü bulur ve onunla Dipincisi'ne döner. O geceyi birlikte geçirirler. Sabah olunca Özgür ona birlikte Güneşliyağmurlarkenti'ne 2gitmeyi teklif eder. Eylül, Özgür'ün doğup büyüdüğü şehri merak eder ve birlikte bu şehre giderler. Şehir, Eylül'ün tahayyül hayal ettiği gibi güzeldir.

Özgür, yolculukları esnasında değişken ruh hallerine girmektedir. Bazı zamanlarda Eylül'e deli gibi âşık modunda davranırken; bazı zamanlarda da bir yabancı gibi soğuk durmayı sürdürür. Eylül, Özgür'ün bu hastalıklı ruh haliyle nasıl başa çıkabileceğini düşünmeye başlar. O sırada eski günleri anımsayan Özgür, ağlayarak katil olduğunu itiraf eder. Daha önce Eylül'e gönderdiği romanındaki Kadirşah'ın kendisi olduğunu söyler. Bu romanı arkadaşı Eray için yazdığını itiraf eder ve lise yıllarında başından geçenleri Eylül'e anlatmaya başlar.

Özgür, lisedeyken yakın arkadaşı Eray, "Torino" isimli mağazadan bir kıyafet beğenir. Parası olmayan gençler bu kıyafeti satın alamaz. Özgür, çok sevdiği arkadaşı Eray'ı mutlu etmek için doğum gününde o kıyafeti alıp hediye etmek ister. Bir şekilde para bulmayı kafasına koyan Özgür, o esnada Eray'ın babası Levent amca ile tesisatçı Ahmet amca'yı görür. Su tesisatıyla uğraşan Ahmet amca, ıslandığı için kıyafetlerini briketlerin üzerine sermiştir. Özgür, Ahmet amcanın cebindeki paraları görür, heyecanlanır ve o paraları çalar. Eray'ın beğendiği kıyafetleri satın alıp; arkadaşının doğum gününe kadar evinde saklar. Bir süre sonra parasının çalındığını anlayan Ahmet amca, o sırada yanında olan Eray'ın babası Levent'ten ve Özgür'den şikâyetçi olur. Özgür, komiseri suçsuz olduğuna ikna ettiği için Levent amca hırsızlıkla suçlanır. Bu suçlamalara kalbi dayanamayan Levent amca ertesi gün ölür. Eray da iftiraya

uğrayan babasının ölmesini içine sindiremez. Motosikletine atlar ve son sürat yola çıkar. Bu esnada ona yetişmeye çalışan Özgür, Eray'ı kanlar içinde yerde can çekişirken bulur. Eray, Özgür'ün kollarında son nefesini verir. Özgür, Eray ve babasının ölümüne sebep olduğu için yaşadığı sürece kendisini asla affedemez. Yaşananları kimseye itiraf edemeyen Özgür, vicdan azabından hiçbir zaman kurtulamaz. Hep rüyalarına giren kanlar içinde kalmış insanları kurtarmaya çalışır. Garip davranışlar sergilemeye başlar, akreplerle savaşı, paranoyak tavırlar sergiler ve taşıdığı suçluluktan ne yapsa kurtulamaz. Özgür yaşadığı bu kötü olayları ilk kez birine itiraf etmenin verdiği rahatlıkla az da olsa kendisini huzurlu hisseder.

Görüldüğü gibi romanda, Özgür Güneyli'nin lise yıllarında yaptığı vahim bir hata sonucu irdelenir. En yakın arkadaşı Eray'ın ve babasının ölümüne sebep oluşunun suçluluk duygusuyla vicdan muhasebesi yapılır. Diğer taraftan doğru seçim yapamamanın neticesinde yaşanan aşk ve evlilik travmaları gözler önüne serilir. Bütün bunlar ülkede yaşanan bir askeri darbenin önünde anlatılır. Dolayimsız olarak da Özgür Güneyli'nin yaşantısının fonunda, 12 Eylül askeri darbesinin öncesi, darbe süreci, darbeden sonra ülkenin düşürüldüğü sosyal ve ekonomik bataklık resmedilir.

Akşam yatağına zengin girip de, sabah iflas etmiş bir halde güne başlayan kodaman beş on kuşak aileden zengin iş adamları... Dolandırıcılık, sahtekârlık, naylon fatura, köşe dönmeçilik, “benim memurum işini bilir” denilerek rüşvete yönlendirilen bürokratlar... Görgüsüzlük, türedi zengin, dağılan aileler, fuhuş, kültürel çöküş, aşağı çekilen eğitim sistemi... *Ölüyaprak Vuruşu* romanında işte tüm bu fonun önünde Özgür Güneyli'nin lise yıllarındaki bir hatası üzerinden gelişen vicdani muhasebeyle geçen yaşamı irdelenir. Özgür hem yakın arkadaşı Eray'ın hem onun babasının ölümüne sebep olmuştur. Bu durum roman sonuna kadar ustalıkla gizlenmiştir. Diğer taraftan, Özgür doğru seçimler yapamadığı için hayatı zorlukla geçer. Böylece onun aşk ve evlilik travmaları gözler önüne serilir.

ROMANIN ANA FİKRİ

Sonu düşünülmeden yahut istemeden muhatap olduğumuz hataların insan hayatında ve çevresinde felaketlere sebep olacağı romanın ana fikrini oluşturur.

Kişilerin yaşarken anormal davranışlar göstermesinin bir sebebi de maziden taşıdıkları ağır yükler olabilir.

Özgür, Eray’a hediye almak için hırsızlık yapmamalıdır veya yaptığı hatayı kabullenip cezasını çekmelidir. Gururlu insanlar üzerlerine atılan iftirayı kendilerine yediremezler. İnsan ne olursa olsun yaptığı hataları kabullenmeli ve günahsız insanlara suç yüklememelidir. Çünkü eninde sonunda gerçekler ortaya çıkar veya insan yaptığığın yükünü ömür boyu sırtında taşır. Direk veya dolaylı da olsa iftira doğru bir davranış şekli değildir.

ROMANDAKİ MESAJLAR

Alışılmadık bir üslup ve sıra dışı biçimsel kurguyla yazılmış bu romanda ana fikir dışında birden çok mesaja yer verilmiştir. Özgür’ün eşi Zeynep üzerinden çıkar odaklı yapılan evliliğin sonunun iyi olmadığı, bunların çoğunun ayrılıkla bitebileceği ima edilir.

Romanda diğer mesaj, Zeynep’in annesi üzerinden verilmekte; Zeynep, annesi tarafından, zengin bir ailenin oğluyla evlendiği takdirde hayatını mutlu yaşayacağına inandırılmıştır. Bu sebeple Zeynep, Eylül’e âşık olduğunu bildiği halde, Özgür ile evlenmeyi kabul etmiştir.

Romanda bir diğer mesaj ise, Özgür ve annesi Hülya Güneyli’nin sözlerinde anlam kazanır. Hülya Hanım, bir gün oğlu Özgür ile sohbet ederken, insanların nereye ait olduğunu asla unutmamaları gerektiğini söyler. Bu sözünü, yazarın, *Sırlanmış Zamanın Gölgesinde* romanında yaşayan atalarının, tavuk tüyü basılı bir tilki postu metaforuna göndermede bulunulur. Oradaki *tilki postu*, kodaman ailenin köklerinin öneminin metaforudur. Hülya Hanım da kabaca “Davul dengi dengine vurur” diye özetlenen anlayışı anıştırır, ancak bu sefer maddi olanaklar gözetilmemiştir. Ailelerin kültür farkına vurgu yapan Hülya Hanım, her zaman bu anlayışla hareket etmeleri gerektiği düşüncesini ileri sürmüştür.

Özgür’e göre ise, çocuklar doğup büyüdüğü evlerden konforlu bir hayat için bile olsa uzaklaştırılmamalı. Zira hak edilmemiş konforlu hayata özenmek, insanda sonradan derin yaralar açabilir.

Özgür’ün annesi tarafından verilen bir diğer mesaj ise kadının, kocasına ekonomik olarak mahkûm olmaması gerektiğidir. Ekonomik mahkûmiyet kadını aile içinde her an işlevsiz kılabılır. Boşanmalar halinde kadın, beş parasız sokağa itilebilir. Hülya Güneyli’ye göre, kadının mutlaka bir mesleği olmalıdır.

Romanda bir diğ er mesaj ise Eylül ve   zg  r’  n sohbetleri sırasında verilir. İnsan gençken deği  şmek ve hayatı deği  ştirmek gibi hayaller kurar, fakat bunun için yeterince   abalamaz. Hayatı deği  ştirme hedefi olan gen   ler zaman geçtikçe ailelerinin   otesine geçemeyince, tahayyül ettikleri hayatın hayal kırıklığını çok derinden yaşayabilirler.

Romanda başka bir mesaj ise akademisyen   zg  r’  n söylemi üzerinden verilmektedir. Özgür   ğrencilerine, hayallerini asla ertelememelerini; zamanın   ğ  teceklerini dikkate alarak hayata kendi   rettikleri bir şeyler katmalarının önemli olacağını söyler.

ROMANDA MEKÂN

Romanda yer verilen mek  nlerden ilki,   zg  r’  n akademisyenlik yaptığı Karlıarkenti olarak da ifade edilen il Ankara’dır. Özgür’  n yaşadığı ilin Ankara olduğunu anlatıcının   u sözlerinden anlamaktayız. *“  zg  r’  n   u haline bakıyorum da bırakınız ba  şkenti, bu dünyaya bile ait olmadığı düşünülebilir.”* (s.8)

Romanda ifade edilen mek  nlerden diğeri ise “Güneşliyağmurlarkenti” denilen Adana’dır. Romanda sık sık greyfurt, portakal, limon gibi ürünlerden bahsedilmesi ve havasının sıcaklığının yüksek olduğunun söylenmesi bu sonuca bizi götürmektedir.

Dı   Mekân

Ankara’daki Dı   Mekânlar:

Dükkân: Bu d  kk  n eskiden,   zg  r’  n yirmili yaşlardayken el yapımı saatlerin satıldığı bir dükkândır. Daha sonra ise burada fabrikasyon saatleri satılmaya ba  lar. Eylül, Prof. Dr. Cavit Namdar ile Paris’e gitme kararı verdiğini   zg  r’e bu d  kk  n önünde söyler. Özgür buradan ne zaman geçse Eylül’  n kendisini terk edi  şini anımsar ve hüzünlenir.

Yedinci Cadde: Özgür’  n, öğrencilik yıllarının geçtiği caddedir. Dipincisi de bu cadde üzerinde bulunur. Özgür, Zeynep’i terk ettikten sonra taksiyle bu caddeye gelip ve bir müddet hayalleriyle ba   başa yürür.

32. Sokak: Özgür’  n Yedinci Caddede Dipincisi adı verilen bodrum kat evine gitmek için yürüdüğü ve yürürken hayaller kurarak mutlu olduğu ıssız bir sokaktır. Özgür yine bir gün üç gen  in silahlı saldırıdan kaçtığını, birinin

kaçarken yaralandığını hayal eder. Yaralı genci kurtarmaya çalışırken kendisi de yara alır. Özgür, bu hayalden hemen kurtulur ve yoluna tedirginlikle devam eder. Özgür, bu sokaktan her geçişinde hayaller ile gerçek yaşamlar arasında bocalamaktan kendini kurtaramaz.

On Numaralı Apartman: Özgür'ün öğrencilik yıllarında yaşadığı; Dipincisi adını verdiği bodrum katının bulunduğu apartmandır. Özgür'ün ev sahibi Nedret Hanım da bu apartmanda yaşar.

Kütüphane Kavşağındaki Telefon Kulübesi: Özgür'ün evi terk edip Dipinci'ne geldikten sonra çocuklarını aramak için gittiği telefon kulübesidir.

Kale Sokağı: Özgür'ün Eylül'ün evinde kaldığı günün sabahı birlikte çıkıp geldikleri sokaktır. Bu sokak; etrafındaki sokaklara göre daha sakin olduğu için Eylül ve Özgür burada bir kafede yemek yerler ve gün boyu sokaklarda yürüyüp sohbet ederler.

Gecekondu Mahallesi: Zeynep'in evlenmeden önce yirmi beş yıl yaşadığı mahalledir. Özgür'ün evini terk etmesinin ardından Zeynep de çocuklarını alıp annesinin yaşadığı bu mahalleye geri döner. Özgür, çocuklarını görmek istediği zaman bu gecekondu mahallesindeki eve gelir.

İstanbul'daki Dış Mekânlar:

Denizlerkenti: Özgür'ün tren yolculuğundan sonra indiği yerdir. Denizler Kenti'ne geldiği zamanlarda uğrayıp çay içtiği pastaneye gider. Çayını içtikten sonra iskelede camekânlı tablada börek satan baba-oğulun yanına gelir. Göndermesi gereken postasının olduğunu fakat kendisinin takip edildiği için postayı gönderemediğini söyler. Börek satan babadan oğlunun para karşılığı postasını göndermesini ister.

Havalimanı: Özgür'ün Denizlerkenti'nden Güneşliyağmurlarkenti'ne gitmek için geldiği havalimanıdır.

Adana'daki Dış Mekânlar:

Güneşliyağmurlarkenti: Güneşliyağmurlarkenti diye anılan şehir Adana'dır. Özgür, bu kentte doğup büyümüştür. İşi için bu şehirden ayrılıp Karlarülkesi diye adlandırılan Ankara'ya yerleşir. Fakat ailesi bu kentte yaşadığı için ara sıra onları ziyaret etmeye gelir. Özgür'ün çocukluk arkadaşı Eray'ın mezarı da bu şehirdedir ve Özgür ölümünde sorumlu olduğu arkadaşının mezarını ziyaret için her yıl 16 Mart'ta bu kentte bulunur.

Gazipaşa Bulvarı: Özgür'ün Güneşliyağmurlarkenti'nde dolaştıktan sonra geçtiği bulvardır. Özgür buradan geçerken lise yıllarında bir kaza sonucu ölen Eray'ın kız arkadaşı Belgin'i görür. Motosikletine Belgin'i de alıp Eray'ın kaza yerine gider.

İç Mekânlar

Ankara'daki İç Mekânlar:

Özgür ile Zeynep'in Yaşadıkları Ev: Özgür'e göre bu ev beğeni düzeyi düşük bir kadınla, o kadının annesi tarafından seçilmiş; mobilyalar, plastik çiçekler, kiç halılar ve daha başka ıvır zıvırla doldurulmuş bir cehennemdir. Özgür, bu evde hem bedeninin hem de yaratıcılığının öldüğünü fark eder. Aidiyet yaşamadığı bu evin özgürlüğünü kısıtladığını düşünür. Özgür'e göre dünyanın hiçbir yeri buradan daha kötü olamaz.

Çalışma Odası: Özgür'ün evindeki çalışma odasıdır. Özgür, Zeynep'in davranışlarından bunaldığı zamanlarda bu odaya gelir ve zamanını resim yaparak, senaryo ve roman yazarak geçirir.

Özgür ile Zeynep'in Yatak Odası: Bu oda olabildiğince geniş bir alana sahiptir. Yatak odasının içerisinde zenginlik göstergesi bir sürü eşyaya yer verilmiştir. Yazara göre burası; *“İrili ufaklı şamdanlarla, aplikelerle, renkli gece lambaları ve metalden yapılmış, ahşaptan oyulmuş heykelciklerle, ipekli kumaşlarla, papatya desenli çarşaflarla, üzerine pufminder yığılmış sandıklarla doludur.”* (s.33)

Özgür ve Zeynep'in Evinin Salonu: Burası; *“Ceviz oyma mobilya, bronz ve ahşap heykeller, çeşitli anı ve antika eşyayla, çoğu kendi elinden çıkmış tablolarla donatılmış salonun ön kısmını boydan boya kaplayan camın önünde bir tonet sandalye oturdu. Boş sokağa tutsak gibi baktı. Yuva eğretilmesiyle kutsanan aile, kör kuyudan başka ne? Kuyunun dibinde sonsuza kadar çırpınsa, yazgısının değişeceği yok.* (s.41) Özgür, tıpkı salonda olduğu gibi Zeynep ile yaşadığı bu evin hiçbir köşesine kendisini ait hissedemez.

Bodrum Kat veya Dipincisi²⁹: Özgür'ün öğrencilik yıllarını geçirdiği on numaralı apartmanın bodrum katıdır. Bir diğer adı da Dipincisi olan bu dairenin merdiven araları nemli ekşi kokularla boğucu bir haldedir. Bodrum kattaki bu

²⁹ Yazarın bir dönem yaşadığı yer.

oda ile kazan dairesi arasını bağlayan daracık bir koridor mevcuttur. (Bu evin Cengis Asiltürk'ün öğrencilik yıllarında kaldığı ev ile örtüşen yönleri vardır.³⁰

Özgür, öğrencilik yıllarında arkadaşı Berat ile bu bodrum katta yaşar. Özgür, Zeynep ile evlenirken yazdığı tüm eserleri, senaryoları, yaptığı resimleri bu odada bırakır. Çünkü Özgür'e göre kimse eserlerini Dipincisi'nde bulamaz ve ele geçiremez. Özgür, evi terk ettikten sonra Dipincisi'ne geri dönerek eserlerine kavuşur ve yarım kalan senaryosunu burada tamamlar. Özgür Dipincisi'nde hiç olmadığı kadar kendisini huzurlu ve mutlu hisseder.

Sim: Özgür'ün Dipincisi'nden çıkıp ayaküstü bir şeyler yemek için geldiği kafedir. Bu kafede kışları gözleme, tost, dürüm; yazları dondurma satılır. Özgür, öğrencilik yıllarında arkadaşları ve Eylül'le bu kafeye sık sık gelir. Ona göre kafenin sahibi hiç değişmemiştir.

Taşıt Trafikine Kapalı Sokaktaki Dükkân: Özgür'ün Dipincisi'nden çıkıp bir şeyler yemek için geldiği diğer dükkândır. Bu dükkânda hamburger, tost, sandviç satılır.

Özgür Güneyli, Paris'ten dönen Eylül ile yıllar sonra bu kafede karşılaşır.

Lokanta: Eylül, Paris'ten döndükten sonra Özgür ile ilk karşılaşmalarının ardından bir şeyler içmek, sohbet etmek için gittikleri yerdir. Özgür ve Eylül oymalı kapısı olan eski bir bina içerisine girip; sarı ışıklarla aydınlatılan merdivenlerden ikinci kata çıkarlar. Kendilerine uygun bir masa bulup otururlar. Eylül, Özgür'e Feridüddin Attar'ın "*Mantıkut Tayr*" kitabını burada hediye eder.

Orfel Bar: Özgür ve Eylül'ün öğrencilik yıllarında gittikleri bardır. Özgür, kırmızı elbisesiyle bara gelen Eylül'ü kıskanır ve kolundan tutup buradan uzaklaşırlar. (*Ölüyaprak Vuruşu*'nda Eylül ile *Muleta* romanındaki Günay aynı bara kırmızı elbiseleriyle gelirler. Bu açıdan iki roman arasında metinler arası bağ mevcuttur.)

Rüya Briç Salonu: Özgür Güneyli, yıllar sonra bu oyun salonuna gelir. Burası gençlerin maç izlemek, oyun oynamak, çay içmek için geldiği bir yerdir. Özgür de öğrencilik yıllarında Eylül ve arkadaşlarıyla sık sık bu salona gelmiştir.

³⁰ Babasının fabrikatör olduğunu söyleyen yazarın böyle bir evde kalışı izaha muhtaçtır. Yaptığımız araştırmaya göre; dönemin başbakanı Turgut Özal'ın getirmiş olduğu "Peşin vergi usulü" nedeniyle pek çok esnaf gibi yazarın babası da zorlu bir sürece girmiş, hatta geçici olarak iş yerini kapatmıştır. Cengis, Asiltürk, *Ölüyaprak Vuruşu*, Kalkedon Yayınları, İstanbul, 2016, s.334

16. Sokaktaki Piripak Çamaşırhanesi: Özgür'ün öğrencilik yıllarında Dipincisi'nde yaşarken kıyafetlerini yıkattırmak için götürdüğü çamaşırhanedir. Özgür, eşini terk edip Dipincisi'ne döndüğünde de bu çamaşırhanede kıyafetlerini yıkattırmaya devam eder.

Çamaşırhaneyi Kerem Bey ve eşi işletirler. Özgür'ün öğrencilik yıllarından beri çamaşırhane çarşamba günleri kapalıdır. Çünkü Kerem Bey'in tek çocukları bir çarşamba sabahı okul kantinine mal getiren bir kamyonetin altında kalır ve ölür. O günden sonra karı koca her çarşamba çamaşırhaneyi kapatır ve çocuklarının mezarını ziyarete gider.

Eylül'ün Annesinin Evi: Eylül'ün annesi Ünsüye Hanım'ın evidir. Eylül ikinci kocası Cüneyt Kümüül'ü terk ettikten sonra kızı ve annesi ile bu evde yaşar. Özgür ile ikinci buluşmasının ardından yemek yemek için Özgür'ü bu eve davet eder. Özgür, Eylül'ün ısrarlarıyla ara sıra bu evde kalır.

Salonun duvarında “*Evini Terk Etmiş Gençler*” tablosu Özgür tarafından dikkat çekici bulunur; “*Duvarı yıkık dökük, çatısı çökmüş bir bina resmi. Tabloda genç bir kız ayakta duruyor. Yanında duran genç erkeğe yanağını gitarına yaslamış. Ayaklarının önünde çantalar, evlerini terk ettiklerini gösteriyor. Yıkıntılar arasında seçilen denizde bembeyaz atlar koşuyor. Kızıl bulutlar arasında göçmen kuşlar uçuyor...*” (s. 129)

Özgür, paranoyalarına devam eder ve birilerinin kendisini takip ettiğini düşünür. Dipincisi'nde bulundurduğu romanlarını daha güvenli bir yerde saklamak ister ve onları Eylül'ün yaşadığı bu eve gönderir. Özgür'e göre bu ev Dipincisi'nden daha güvenlidir.

Kahvehane: Özgür ve Eylül'ün, tüm gün Kale Sokağı ve etrafında yürüdükten sonra soluklanmak için girdikleri yerdir. Garsonun da tepkilerinden belli olduğu üzere buraya ilk kez bir kadın konuk olmuştur. Oldukça kalabalık olan bu kahvehanede olan konuşmaların çoğu yakında yapılacak genel seçimlerle ilgilidir.

Kafka Kafe: Özgür ve Eylül'ün kahvehaneden çıktıktan kısa bir süre sonra yağmurun bastırıldığı için girdikleri kafedir. Özgür, bu kafeye geldiğinde ayın kaç olduğunu bile hatırlamaz. Eylül'ün yanında zamanı umursamadığı için kendisini mutlu hisseder.

Özgür ve Eylül kafede çaylarını yudumlarken; Avrupa sinemasından, Fransız şaraplarından, Japon yemeklerinden, Akdeniz ve Çin mutfaklarından,

Marquez romanları, Cemil Meriç üzerinden konuşmayı sürdürürler. Kafede arka fonda da yaylı çalgılar ağırlıkta kullanılmış romantik bir müzik çalar.

Akrep Pastanesi: Eylül’ün ikinci eşi Cüneyt Kümülül’ün Özgür’ü konuşmak için davet ettiği pastanedir. Bu pastanenin camları akrep resimleriyle süslenmiştir. Özgür, Cüneyt’i burada beklerken paranoyalarına devam eder ve Cüneyt’in kendisinin eserlerinden haberdar olan bir ajan olduğunu düşünür. Halbuki Cüneyt Kümülül Özgür’ün öğrencilik yıllarında yazdığı romandaki afrodisyak elde edilen ağaç hakkında bilgi almak için onu buraya davet etmiştir. Sohbetleri esnasında pastaneye gelen canlı bir bomba tarafından pastane havaya uçurulur. Cüneyt Kümülül ve birçok kişi bu patlamada hayatını kaybeder. Özgür, uzun süre Akrep pastanesinde yaşanan olayların etkisinden kurtulamaz.

BaraBar: Özgür’ün Akrep pastanesinde yaşanan olaylardan sonra kafasını dağıtmak için gittiği içkili mekândır. Özgür hem vitrin ışıklarıyla aydınlatılan caddeyi hem de parkı görebileceği bir masaya oturur. Arka fonda “Bruce Springsteen”in müziği çalar. Özgür burada birkaç kadeh İskoç viskisi yudumlar. Saat ikiyi geçerken de zil zurna sarhoş olan Özgür, garson tarafından bir taksiye bindirilir. Özgür’e göre, BaraBar’da geçirdiği gece hayatının en rezil gecesidir.

Adana’daki İç Mekânlar:

Derebeyi Konağı: Özgür’ün çocukluk yıllarında Güneşliyağmurlarkenti’nde “Merdivenli Ev” diye anımsadığı konaktır. Bu konak, yerini yeşil apartmanlara bırakır. Özgür, derebeyi konağının yerine yeşil apartmanların dikildiğini gördüğünde köklerinin de konakla birlikte yok olduğunu düşünür.

Özgür’ün annesi Hülya Işık Güneyli ve babası Nuri Güneyli bu konağın yerine yapılan evde yaşarlar. Evin etrafı gecekondularla çevrilidir. Özgür, ailesini ziyarete gelince annesinin davet ettiği akrabalarla beraber bahçedeki havuz kenarında yemeklerini yerler.

Nuri Güneyli’nin Kulübesi: Nuri Güneyli’nin evlerinin karşısına, yeni sürülmüş tarlaların doğusuna inşa ettiği kulübedir. Nuri Güneyli, bu kulübede eski aletlerin tamirini yaparak zamanını geçirir. Kimsesiz çocukların eğitim masraflarını karşılamak için, kulübenin etrafında sebze ve meyve yetiştirir, kulübesinin arkasını bir tavuk çiftliğine çevirir.

Kafeterya: Özgür'ün öğrencilik yıllarında derslerden kaçıp arkadaşlarıyla gittiği kafeteryadır. Özgür Güneşliyağmurlarkenti'ne geldiğinde de gençliğinden izler bulmak için buraya gelir ve kahvesini içer.

Nazar Bilardo Salonu: Özgür'ün kafeteryadan çıktıktan sonra gittiği, öğrencilik yıllarından izler taşıyan bilardo salonudur. Bilardo oynayan iki genci izlemeye başlar o sırada bu gençlerden yeşil tişörtlü olanına kendisini yakın hisseder. Üniversite öğrencisi olduğunu öğrendiği Oktay Kaplan ile sinema bölümü, senaryo hakkında sohbet etmeye başlar.

ROMANDA ZAMAN

Romanda zaman anlayışı çok açık değildir. Kozmik bir zaman düzleminde birkaç senelik akış içinde, yirmi yıla varan geriye dönüşlerle beraber aktarılır. Roman zamana bağlı yürümez, olaylar zamanın önüne geçer.

ROMANDAKİ KİŞİLER

Asli Kişiler:

Özgür Güneyli: Kırklı yaşlarında beyaz saçlı, esmer tenli tam bir Akdeniz erkeği olan Özgür Güneyli, romanın başkişisidir³¹. Güneşliyağmurlarkenti'nde toprak, fabrika ve işletme sahibi, görgülü, eğitilmiş, kodaman, varlıklı, bilindik, saygın bir ailenin çocuğudur. Üniversite hocası olan Özgür Güneyli, zamanının çoğunu resim yaparak, roman ve senaryo yazarak geçirir. Özgür; yolculuk esnasında, toplantıda, bir davette, metro beklerken ve evinde dinlenirken elinde hep kalem kâğıdı vardır. Yani nerede olduğunu önemsemeden, aklına gelen şeyleri oracıkta yazar.

Özgür Güneyli, kendi yazdıklarıyla ilgilendiği kadar başkalarının yazdıklarını da merak eder ve araştırır. Çalışmaktan keyif alan bu akademisyen aynı zamanda yükselmek için doçentliğe de hazırlanır. Önemli eserleri olan Özgür Güneyli, yazdığı bir senaryosunun jüri tarafından başarısız bulunması karşısında çok üzülür. Kabul görmeyen bu senaryo, jüri üyelerinden biri tarafından gizlice romana çevrilerek piyasaya sunulur.

Üniversiteyi güzel sanatlar fakültesinde okuyan Özgür Güneyli, burada Eylül isminde bir kızla tanışır, sevgili olur ve onunla gelecek hayalleri kurar.

³¹ Bu romanda yazarı temsil eden kişidir.

Üniversitenin son günlerinde Eylül hocaları Prof. Dr. Cavit Namdar ile evlenip Paris'e gider. Özgür kendisini, Gabriel Garcia Marquez'in "*Kırmızı Pazartesi*" isimli romanının kahramanı Santiago Nasar'a benzetir. Zavallı Santiago, onun öldürüleceğini kendi hariç herkes bilir! Tıpkı Eylül'ün; Prof. Dr. Cavit Namdar ile Paris'e gideceğini Özgür dışında herkesin bilmesi gibi. Özgür, kendisini ansızın terk edip giden Eylül'ü hiçbir zaman unutamaz.

Özgür arkadaşı Berat'ın tavsiyesiyle Zeynep ile tanışır ve evlenir. Evlilikleri fazla yürümez ve Özgür bu kadını terk eder. Zeynep ile yaşadığı hayatı zindanda yaşamak olarak tanımlar.

Özgür, Dipincisi adını verdiği öğrencilik yıllarında yaşadığı bodrum katına geri döner. Dipincisi'nden çıkıp yemek yemeye gittiği bir günde kafede Eylül ile karşılaşır. Bütün yaşananlara rağmen Eylül'ü bir gün olsun unutmamıştır. Yeniden bir araya gelirler.

Eylül'ün evinde olduğu bir günde Eylül'ün ikinci eşi Cüneyt Kümülül'le tanışır. Cüneyt Kümülül ile bir kafede buluşur. Cüneyt ondan bir romanda bahsettiği afrodizyak elde edilen ağacın ismini öğrenmek ister. Bu Afrodizyak elde edilen kabuk suyunun patentini almak istediğini söyler; Özgür ise yıllar önce o patenti kendisinin aldığını ifade eder. Sohbetleri esnasında terörist bir kadının pastanede bomba patlatmasıyla Cüneyt Kümülül ve birçok kişi oracıkta ölürler. Özgür, bu patlamadan yara almadan kurtulsa da uzun süre bu patlamanın etkisinden çıkamaz.

Özgür, lise yıllarında söylediği bir yalan yüzünden arkadaşı Eray'ın ve Eray'ın babasının ölümüne sebep olmuştur. Arkadaşı Eray'a hediye almak isteyen Özgür parası olmadığı için su tesisatı yapan Ahmet Amca'nın parasını çalar. Fakat suç o sırada orada olan Eray'ın babasının üzerine kalır. Levent Bey bu suçu kaldıramaz ve üzüntüden ölür. Eray'da babasının hırsızlık suçunun yüküyle öldüğünü anlayınca; o da bu ölümü kaldıramaz ve kendi ölümünü planlar. Motosikletine atlar ve hız yapar. Özgür ona yetiştiğinde Eray'ı kanlar içinde yerde can çekişirken bulur. Bu olayı ilk kez Eylül'e itiraf eden Özgür, kendisini onun katili olarak düşünmüştür. Eray'ın ölümüne sebep olan Özgür, yazmakta olduğu senaryosunda Eray'a yer vererek onu eserinde yaşatmak ister.

Özgür, arkadaşı Eray'ın ve babasının ölümünden hayatı boyunca kendini sorumlu bulur ve suçluluk içinde yaşar. Bu yüzden herkese kuşkuyla yaklaşır, kimseye güvenmez. Özgür, roman boyunca paranoyak tavırlar sergiler; sürekli

kâbuslar görür, bazen yüzünde gezen bir akrep, bazen kanlar içinde bir gencin hayali peşinden gider. Artık ruhen hastalıklı olduğunun bilincindedir. Doçentliğe hazırlanırken kimseye fark ettirmeden bir an önce tedavi olması gerektiğini düşünür. Eğer tedavi olmazsa uzun yıllar çabaladığı bu uğraşların elinden kayıp gidebileceğini bilir.

Zeynep Güneyli: Özgür'ün ayrıldığı eşi... Televizyon dizilerinden gözünü ayırmayan, üstüne başına dikkat etmeyen, gününün yarısını sigara ve maşrapa gibi büyük bardağından çay içerek geçiren ve vara yoğa konuşan ruhsuz biridir. Zeynep kendi ailesiyle yaşadığı sorunları tüm ayrıntısıyla Özgür'e anlatmaktan zevk alır.

Zeynep, Özgür ile evlenene kadar bir gecekondu mahallesinde yaşamıştır. Onun çocukluğu yoksulluk ile geçtiği için hayata karşı bir öfkesi vardır. Zeynep'in annesi yaşayamadığı rahat hayatı kızının yaşaması gerektiğini söyleyerek; onu, zengin bir adamla evlenmesi için ikna eder. Zeynep, sırf parası var diye Özgür'le görüşmeye başlar. Bu süreçte de Şadan isminde bir adamla birlikte. Zeynep, Özgür ile nişanlanınca Şadan'la görüşmeyi keser ama Şadan'dan ara sıra para istemeye devam eder. Özgür, bu durumu öğrendiğinde nişanı bozmak ister. Zeynep; hatasını kabul edip özür dileyince Özgür'e kendisini affettirir ve sonrasında evlenirler.

Zeynep, evliliğinde kendi hayatını yaşamak yerine kocasının hayatını sorgulamaktan zevk duyar. Zamanla Özgür'ün sanata olan ilgisini değiştiremeyeceğini anlayan Zeynep, onu küçümsemeye başlar. Bu davranışları ile de eşini evden kaçıır. Özgür'e göre Zeynep; düşmanları tarafından senaryolarının bitmesini engellemek için gönderilmiş bir ajandır ve onunla evli kaldığı süreçte eserlerini asla tamamlayamayacağına emindir.

Eylül: Özgür'ün üniversite yıllarındaki sevgilisidir. Rüzgârın estiği tarafa sürüklenen karton kızlardan olan Eylül, yazara göre; İguanalar kadar güzel bir kadındır. Eylül, Özgür'le gelecek hayalleri kurarken bir taraftan da evliliğin aşkı öldüreceğini düşünür. Bu sebeple de yirmili yaşlarında hocası Prof. Dr. Cavit Namdar ile mantık evliliği yapar. Bu sayede de hayalini kurduğu Paris'e gitme fırsatı bulur.

Eylül, eşi Cavit Namdar öldükten sonra Paris'ten döner, çevirmenlik ve editörlük yapmaya başlar. Cüneyt Kümülül isimli bir iş adamı ile de evlenir ve bir kızı dünyaya gelir. Bir süre sonra Cüneyt Kümülül ile anlaşmazlığa düşünce

kızını da alarak evi terk eder ve annesi Ünsüye Hanım'ın yanında yaşamaya başlar.

Eylül, yalnız kalınca, yıllardır görmediği Özgür'ü merak eder ve aramaya başlar. Çok geçmeden düşündüğü mekânlardan birinin önünde Özgür'e rastlar. İki eski sevgili hiç ayrılmamışlar gibi konuşmaya başlarlar. Eylül; kırklı yaşlarında olmasına rağmen siyah saçları arasında pürüzsüz kurşuni yüzü ile Özgür'ün içindeki ateşi canlandırır. Eylül de yıllar önce Özgür'ü terk edip Paris'e gittiği için büyük pişmanlık duyar. İki sevgili ayrı geçirdikleri zamanı sanki telafi etmek için her fırsatta buluşurlar.

Özgür, Eylül'e güvenerek herkesten sakladığı senaryolarını, romanlarını ona emanet eder. Özgür'ün zaman zaman tutarsız davranışlarından ürken Eylül, ara sıra onu bırakmak istese de düşündüğünü yapamaz.

Özgür, sakladığı sırrını daha fazla içinde tutamaz ve Eray'ın ölümüne sebep olduğu olayları ona olduğu gibi anlatır. Suçluluk duygusu içinde bocalayarak yaşayan Özgür, geçmişteki bu vahim olaylardan dolayı kendisini toparlayamadığını ve arada sırada garip davranışlar sergilediğini Eylül'e itiraf eder.

Eray Çeliker: Özgür'ün lise yıllarındaki samimi arkadaşıdır. Motosiklet tutkunu olan Eray, kimselerin geçemeyeceği yerlerden geçecek ve on iki santim genişliğindeki kaldırım taşı üzerinde sürat yapacak kadar iyi bir sürücüdür. Özgür'ün karıştığı hırsızlığın suçlusu Eray'ın babasının üstüne atılınca Eray da babası gibi intihar eder. Eray'ın ve babasının bu beklenmedik intiharları Özgür'ün sonraki hayatındaki kâbusların, uykusuz gecelerin, halüsinasyonların sebebi olur.

Yardımcı Kişiler:

Nuri Güneyli: Özgür'ün babasıdır. Eşi Hülya Güneyli ile Güneşliyağmurlarkenti'nde yaşar. Özgür, üniversiteye gidince onun döneceği günü sabırsızlıkla bekler, fabrikayı ve öteki işlerini oğluna devretmeyi planlar. Özgür'ün üniversitede kalma düşüncesini duyunca büyük bir hayal kırıklığına uğramıştır. (Buluşçu, zeki, inatçı, kültürlü, eğitilmiş, edebiyata ve sanata ilgili biri olan Nuri Güneyli ile bu romanın yazarı Cengiz Asiltürk'ün babasının benzer yönleri bulunmakta, çünkü Cengiz Asiltürk'ün babası da oğlunun eğitim hayatından sonra dönüp işlerin başına geçeceğini düşünmüştür).

Yaşı gittikçe ilerleyen Nuri Güneyli, beş altı kuşaktır ailece yaşadıkları konaklarının karşısında kendisine bir kulübe yapar ve tüm vaktini orada geçirmeye başlar. Kulübesinin arkasını tavuk kümesine kulübesinin etrafını ise sebze bahçesine dönüştürür. Oradan elde ettiği ürünlerin parasını kimsesiz çocukların eğitim masrafları için kullanır.

Elektronik eşyaları tamir etmekten zevk alan Nuri Güneyli otuzlu yaşlarındayken apartmanların alt ve üst katlarına ses gitmemesini engelleyen briketlerin dökülmesi için kalıp icat etmiştir. Daha az elektrik gücü ve daha az kol gücü gerektiren briket makineleri de onun tarafından icat edilir.

Kitap okumayı seven Nuri Güneyli şiirde imge, müzikalite, sözcük ayıklama, eksiltme, görünüm, dize, uyak, titrem üzerine epey kafa yorar. Ona göre: *“Şiirden ‘kadar, gibi, örneğin, mesela, şey, bir, sen, ben...’ gibi beylik sözcükleri elden geldiğince ayıklamalı. Benzetmelerin ‘gibi’ ile yapılması imgeyi boğup öldürmek... Uyak yapmak için şiir zorlanmamalı. Üzerinde şiir yazılı kâğıt, kulağından tutulup silkelenmeli. Düşen sözcükler fazladır. Geri kalanlar, onun şiir olması için yeter de artar bile! (s. 267)*

Hülya Işık Güneyli: Özgür’ün annesidir. Bal rengi gözlere sahip olan Hülya Hanım aileyi kutsal sayan, eğitimini Fransa’da almış bir kadındır. Baudelaire’in şiirlerini Fransızca okumaktadır. Oğlu Özgür evlendiği gün ona, “bizi şeytanla akraba ettiğinin farkında değilsin” diyecek kadar da seçkincidir. Çünkü Hülya Hanım, Zeynep’in annesinin gösteriş merakından, haddini bilmez cahil tavırlarından rahatsız olmuştur. Ona göre, insanın kökleri çok önemlidir. Bu sebeple de Zeynep’in annesi gibi bir kadının yanında büyümüş bir kızıdan hayır beklemez. Yıllar, ilk anda kibirli bulunabilecek bu zeki, görgülü ve eğitilmiş kadını haklı çıkartır. *“Hülya Işık Güneyli, gelininin her gece tekrarlanan o çekirdek çitleme ayinine tanık olur, ‘Bu nasıl bir mahlûkat!’ böyle diye söylenir.” (s.27)*

Hülya Güneyli ve Nuri Bey arasındaki ilişki sıcaklığını kaybeder ama kocası onu evin hanımı olduğu için terk edemez. Bu yüzden Hülya Güneyli’ye göre; bir kadının, kocasına mahkûm olmaması açısından bir mesleğe sahip olması gerekir.

Prof. Dr. Cavit Namdar: Özgür ve Eylül’ün üniversitedeki hocalarıdır. Eylül’e karşı ilgili davranan Prof. Dr. Cavit Namdar, üniversitenin son günü Eylül’e evlenme teklifi eder ve onu Paris’e götürür.

Ahmet Amca: Mahalleli tarafından yardım mahiyetinde para vermek için su tesisatı ve o gibi işlere çağrılan biridir. Bir süre Özgürlerin fabrikada da çalışmıştır.

Su saati takmak için gittiği bir işte üstü ıslanır ve gömleğini çıkarır, kuruması için asar. Gömleğin cebindeki parayı fark eden Özgür gizlice bu parayı çalarak oradan uzaklaşır. Ahmet Amca, Özgür ve Levent Amca'dan şüphelenir ve şikâyetçi olur.

Levent Amca: Eray'ın babasıdır. Özgür'ün yaptığı hırsızlık Levent Amca'nın üstüne kalmıştır. Hiçbir şeyden haberi olmayan orta yaşlı bu adam hırsızlıkla itham edilince intihar eder.

Komiserin yanında olan Nuri Bey, oğlu Özgür'e para verir ve Levent Amca'ya sigara, dürüm almasını söyler. Özgür döndüğünde Levent Amca zorlamalara dayanamaz ve sigaraları alır, dürümü yemez. Hapse atılan Levent Amca bu hırsızlık damgasına dayanamaz.

Nedret Hanım: Özgür'ün üniversite öğrencisiyken kaldığı bodrum kattaki “Dipincisi'nin” sahibidir. Özgür yıllar sonra evini terk edip tekrar Dipincisi'ne döndüğünde, Nedret Hanım yetmişli yaşlarındadır. Özgür'ün üniversitedeyken yaşadığı bodrum katını yıllardır kimseye kiraya vermemiştir. Özgür'ün evini terk edip burada yaşama kararını duyan Nedret Hanım ona, yeniden bodrum kata yerleşmesinde ve eksik eşyalar konusunda yardımcı olur.

Nedret Hanım'a göre şehir değişmeye başlamış ve sokakların ruhu çalınmıştır.

Berat Ateşçi: Özgür'ün öğrencilik zamanı, Dipincisi'nde birlikte yaşadığı fakülte arkadaşısıdır. Özgür'ün senaryolarından, günlüklerinden, romanlarından haberdar olan tek kişidir. Eylül'ün Özgür'ü terk edip Paris'e gidişinden sonra Özgür'ün Zeynep'le evlenmesine vesile olur.

Berat Ateşçi, Eylül'ün ikinci eşi Cüneyt Kümülül'ün de kuzenidir. Berat, Dipincisi'nden ayrıldıktan sonra kuzenine Özgür'ün yazdığı romanı anlatır ve romandaki afrodizyak konusunda Cüneyt Kümülül'ün merakını uyandırır.

Şadan: Zeynep'in Özgür'den önceki erkek arkadaşısıdır. Zeynep, Şadan ile ilişkisi bitmeden Özgür ile nişanlanır. Özgür ile nişanlıyken de Şadan'dan para ister.

Özgür, Zeynep ile geçinemeyip evi terk ettikten sonra Zeynep, Şadan ile evlenmediği için pişmanlık duyar. Zeynep'e göre Şadan; ayakları yere basan karşısındaki insanı mutlu edebilecek bir adamdır.

Belgin: Özgür'ün lise yıllarında birlikte okuduğu arkadaşlarından biridir. Özgür'ün yakın arkadaşı Eray'ın da sevgilisidir. Güneşliyağmurlarkenti'nde yaşayan Belgin; Eray'ın ölüm haberini alınca şaşkına döner ve sevdiği adamı gözlerinin önünde kaybetmekten büyük üzüntü duyar.

Belgin, Eray'ın kaza yaptığı yere Özgür'le gider. Renkli saçları, boyalı dudakları ile hayatı umursamaz tavırlar sergilemeye çalışan Belgin, sevdiği adamın ölümünü hiçbir zaman unutamaz. Özgür, kendisini Belgin'e karşı çok suçlu hissetse de gerçekleri ondan saklar.

Ünsüye Hanım: Eylül'ün annesidir. Emekli öğretmendir. Eylül, ikinci eşini terk edince kızıyla torununu yanına alır ve onlarla birlikte yaşar.

Eylül ve Özgür yıllar sonra karşılaşmalarının ardından akşam yemeği için Ünsüye Hanım'ın evine giderler. Özgür, Ünsüye Hanım'ın eserleriyle ilgili sorularından rahatsız olur ve onun da düşmanları tarafından eserlerine zarar vermek için tutulmuş bir ajan olduğunu düşünür.

Cüneyt Kümülül: Eylül'ün ikinci kocası ve kızının babasıdır. Uzun boylu, zayıf, kahverengi gözlü sıcakkanlı bir adamdır. Özgür ve Eylül'ün birlikte olduğu bir günde Eylül'ün evine gelir ve Özgür'ü pastaneye davet eder. Özgür, önce Cüneyt Kümülül'ün, ajan olduğunu düşünür. Sonrasında asıl mesele anlaşılır. Berat'ın kuzeni de olan Cüneyt Kümülül, kısa sürede zengin olabilmek için Özgür'ün romanında anlattığı afrodizyakın peşine düşmüştür.

Akrep Pastanesinde patlayan canlı bomba onun sonu olur. Ölümünden sora çıkan haberlerden Cüneyt Kümülül'ün dolandırıcılık yapan kaçak bir adam olduğu anlaşılır.

Terörist Kadın veya Canlı Bomba: Sarı kabarık saçlı, mor pardösülü kadındır. Özgür ve Cüneyt Kümülül'ün Akrep pastanesinde oturdukları esnada üzerindeki bombayı patlatır. Bu kadının cesedini tuvalette parçalanmış halde bulurlar.

Ash Hanım: Özgür'ün Dipincisi'nde yaşadığı zamanlarda kıyafetlerini temizletmek için götürdüğü Piripak çamaşırhanesinin sahibidir. Bu hanım, eşi Kerem Bey ile Piripak çamaşırhanesini uzun süredir işletmektedir.

Özgür üniversite yıllarındayken; Aslı Hanım ve Kerem Bey'in çocukları bir çarşamba sabahı okul kantininin bahçesinde kamyonetin altında kalarak ölür. O günden sonra her çarşamba günü çamaşırhaneyi kapatır ve oğullarının mezarını ziyarete giderler. Özgür, Zeynep'i terk edip Dipincisi'ne döndükten sonra elbiselerini tekrar Aslı Hanım'ın çamaşırhanesine getirir.

Özgür, Aslı Hanım'a Kerem Bey'i sorduğunda bir ilişkisi olduğunu öğrendiği için onu vurup öldürdüğünü söyler. Aslı Hanım uzun yıllar cezasını çekmiş, cezası bitince de Piripak çamaşırhanesine geri dönmüştür.

Nazife Hanım: Zeynep'in annesidir. Sigara içmekten teni balmumuna dönmüş, "cimri dudaklı" bir kadındır. Zeynep'e göre tatlı bir söz ile mutlu olabilen bu kadın; Zeynep'in söylediğinin aksine mutsuzluğu bir övünç madalyası gibi üzerinde taşır. Eşi kendisine yoksul bir hayat yaşatmıştır. Bu sebeple de Zeynep'in çocukluğundan beri hayatına müdahale etmiş ve zengin bir koca bulması konusunda kızının beynini yıkamıştır.

Nazife Hanım, kız kardeşinin kocasını terk edip zengin bir adamla evlenmesini normal karşılayacak kadar maddiyata önem veren bir kadındır. Özgür ile Zeynep'in evlendikleri gün evlerine Arapça yazılı bir halı serer ve gençlerin mutlu olması için bu halıdan medet umar.

İskelede Camekânlı Tablada Börek Satan Baba ve Oğlu: Özgür Güneyli'nin Denizlerkenti'nde elinde zarfa konmuş eserleriyle dolaşırken gördüğü baba oğuldur. Özgür, takip edildiğini düşündüğü için eserlerinin olduğu zarfı postaneden gönderemez. Özgür, börek satan baba ve oğlu Hıdırcan'dan para karşılığı bu postayı Eylül'e göndermesini ister. Özgür'ün küçücük bir iş için çok para verdiğini düşünen baba şaşırır ve Özgür'e börek ikram etmek ister.

Uçurtması Tele Takılan Çocuk: Özgür'ün harabeliklerin etrafında dolaştığı esnada gördüğü küçük bir çocuktur. Çocuğun üzüm karası saçları omuzlarından aşağı dökülmüş, yemyeşil gözleri ağlamaktan ıslanmıştır. Çocuk, Özgür'e elektrik tellerine takılan uçurtmasını gösterir ve ağlamaya devam eder. Özgür, çocuğun gözyaşlarını siler ve ona yeni bir uçurtma yapabileceğini söyler. Mutlu olan çocuk Özgür'ün boynuna sarılır. Özgür, çocuğun ailesi görse kötü niyeti olmadığını nasıl anlatırım diye düşünür ve çocuğu evine göndermek ister. Çocuk ise Özgür'ü takip etmeye devam eder. Özgür zorla da olsa evine gönderdiği bu çocuğun davranışlarında kendi küçüklüğünü görür. Bu çocuk

belki de Özgür'ün Güneşliyağmurlarkenti'nde bıraktığı, zihninde daima bu kentte yaşadığı kendi çocukluğudur.

Perihan Hanım: Komşu konağın bahçesinde kuyu çıkırığının yanındaki koltukta huzur içinde uyuklayan kadındır. Özgür'ün çocukluk arkadaşı Metin'in de annesidir. Özgür, Metin'i sormak için yanına geldiğinde Metin'in on yedi yaşında bir kavgayı ayırma esnasında bıçaklanarak öldüğünü söyler. Perihan Hanım, oğlunun iyi bir insan olduğunu ve kazaya kurban gittiğini dile getirir. Özgür'e; "Eğer sen başka bir şehre gitmeseydin belki de Metin'in başına bir iş gelmezdi", der.

Oktay Kaplan: Özgür'ün Güneşliyağmurlarkenti'nde gittiği Nazar Bilardo salonunda bilardo oynayan gençlerden birisidir. Yakalı yeşil tişört giymiş genç, davranışlarıyla Özgür'ün dikkatini çeker. Özgür'e göre bu genç de uçurtması tele takılan çocuğun yıllar sonraki halidir, zira o da Özgür'ün liseli yıllarındaki kendisinden başkası değildir.

Özgür, doğal olarak Oktay Kaplan'da kendisinin gençlik yıllarını görür. Genç bilardo oynamaya yeni başladığı için henüz acemidir ve zamanla iyi bir bilardo oyuncusu olacağını varsayar.

Oktay Kaplan, üniversitede sinema bölümüne okumak ister. Özgür'ün başarılı bir akademisyen olduğunu öğrenince de ileride onun gibi biri olacağını düşünür ve Özgür'e yakınlık duyar.

Özgür, Oktay Kaplan'da kendi gençliğini görür.

Nuran: Özgür Güneyli'nin tren yolculuğunda karşılaştığı genç kızdır. Nuran, Özgür'ün tedirgin hallerinden etkilenir ve onunla sohbet eder. Kendisi hakkında Özgür'e olmadık hikâyeler anlatır. Yolculuk bitiminde Özgür'e haber vermeden trenden ayrılır. Özgür, bu genç kızı gerçekten görüp görmediği konusunda emin değildir. Özgür, Nuran ile sohbetinin bir halüsinasyondan ibaret olacağını düşünür. *Ölüyaprak Vuruşu* romanındaki Nuran asıl olarak *Muleta* romanındaki Günay'ın ta kendisidir. Cengiz Asiltürk bu iki karakteri iki ayrı romanında ve aynı sekansta karşılaştırarak, romanları arasında metinler arası göndermeye başvurmuştur.

Figüratif Tipler:

Romanda insan çeşitliliği fazladır. Herhangi bir fonksiyonu olmadığı halde isimleri geçen tipler mevcuttur. Aşağıdaki kişiler de bu figüratif tipleri oluşturmaktadırlar.

İmam Naili Efendi: Özgür'den zarf içerisinde sekiz yüz elli lira borç para alıp, maaşını aldığı anda hemen borcunu ödeyen namuslu bir din adamıdır.

Çopur: Özgür altı yaşlarındayken yerküreyi taşıyan atı öldüresiye döven vicdansız adamdır. Özgür, hayatı boyunca o atın bu adamdan yediği kırbaçları unutamaz.

Yaşlılıktan Bıyığı Sakalı Çıkmış Kadın: Çopur'un atı kırbaçlanmasına dayanamayıp atı kurtarmaya gelen kadındır. At, kadının kollarında can verir.

Prof. Dr. Nisan İmgem Sualp: Özgür'ün akademisyenlik yaptığı üniversitenin rektörüdür. Üniversitenin vermiş olduğu kokteyle katılanlar arasındadır.

Cengis: Özgür'ün eskiden el yapımı saatlerin satıldığı dükkânın önünde beklerken selamlaştığı üniversite ikinci sınıf öğrencilerinden biridir. Üniversite bahçesinde kolunu arı soktuğu için Özgür'ün aklında kalıcı olmuştur.

Atıf Özuçak: Özgür altı yedi yaşlarındayken yerküre heykelinin dikimine teşrif eden belediye başkanıdır.

Natali Hanım: Özgür ve Zeynep'in çocuklarının bakıcısıdır.

Tolga: Özgür ve Zeynep'in oğludur. Babası gibi yeşil gözlere sahip olan Tolga babasının evden gidişinde annesini sorumlu tutar.

Pınar: Özgür ve Zeynep'in kızıdır. Henüz küçük olan kız babasının gidişinin çok da farkında değildir.

Zeynep'in Babası: Zeynep'e göre düşüncesiz, anlayışsız incelik nedir bilmez kaba bir adamdır. Zeynep, çocukluk yaşlarında çektiği yoksulluktan babasını sorumlu tutar ve ondan nefret eder. Oysa Özgür'e göre, Zeynep'in babasının tek suçu yoksul olmasıdır. Anlayışı yüksek, yaşantılardan geçmiş bir adamdır.

Kırmızı Arabalı Kadın: Zeynep'in Özgür'den habersiz bulunduğu genç, güzel, acayip giyimli, acayip makyajlı bir kadındır. Bu kadın "konsomatris"leri anımsatır. Özgür, eşini takip eder ve Zeynep'i bu kadının arabasında görür. Zeynep ile bu kadın arasında bir ilişki olduğunu düşünür.

Cemile: Özgür'ün lise yıllarındaki arkadaşlarından biridir. Romanda sadece ismi geçmektedir.

Taksi Şoförü: Özgür'ün, Zeynep'i terk ettikten sonra Dipincisi'ne gitmek için bindiği taksinin şoförüdür. Taksi şoförü ince dudaklara ve darı püskülünü anımsatan bıyıklara sahiptir.

Necip Efendi: Özgür, Dipincisi'ne döndüğünde Nedret Hanım'ın merdivenleri ve koridorları temizlemesi için çağırdığı kişidir.

Prof. Dr. Yaşar Alemdağ: Özgür'ün zihinsel bulantısını açmak istediği profesördür. Özgür, kendisiyle konuşmak ister fakat Prof. Dr. Yaşar Alemdağ uçağa yetişmesi gerektiği için Özgür'ü dinleyemez.

Piyango Bileti Satıcısı Kadın: Özgür'ün “Sim” adlı kafede yemek yedikten sonra çocuklarını aramak için telefon kulübesi sorduğu kadındır.

Yaşlı Bir Kadın: Özgür'ün Dipincisi'ne giden 7.Sokakta gördüğü, ayakkabılarına kalın çorap geçirmiş, yüksek kaldırımdan inmeye çalışan yaşlı bir kadındır. Kaldırımdan inmekte zorlanınca Özgür bu kadına yardımcı olur. Yaşlı kadına göre yapılan yüksek kaldırımlar tamamen belediyelerin hatasıdır ve bu hatalara uygar ülkelerde rastlanmaz. Kadın bu düşüncesi ile romana sosyal mesaj yükler.

Cemil: Özgür'ün on iki yaşlarında tanıştığı gitar çalmaya hevesli arkadaşısıdır.

Ercan: Cemil, Özgür ile tanıştıktan bir hafta sonra altın kalpli çocuk diye Özgür ile Ercan'ı tanıştırır. Ercan, mızıka çalmaya hevesli bir çocuktur. On iki yaşlarındayken amcasının kendisine miras bıraktığı evde kulakları duymayan dedesiyle yaşar.

Kerem Bey: Özgür'ün Dipincisi'nde kaldığı zamanlarda kıyafetlerini temizletmek için götürdüğü 16. Sokaktaki Piripak Çamaşırhanesinin sahibi Aslı Hanım'ın da eşidir.

Kerem Bey çamaşırhanenin karşısındaki bir market çalışanıyla ilişki yaşar. Eşi Aslı Hanım, bu ilişkiyi öğrenince Kerem Bey'i öldürür.

Ali: Özgür'ün sık sık gittiği “Rüya Biriç” adlı salonda garsonluk yapan genç, evli ve iki çocuklu bir adamdır. Ali, Özgür'e servis yaptığı esnada çocuklarının resmini gösterir. Oğlunun Özgür gibi bilgili bir delikanlı olmasını istediği için çocuğuna Özgür'ün adını verir.

Kadın Kuaförü Gibi Giyinen Oğlan: Özgür'ün güzel sanatlar fakültesinde okuduğu zamanlarda sırtında New York Film Academy çantayla dolaşan gençtir. Bu genç adam üniversite yıllarında ödül alacak filmler çekeceğini iddia edip ortalıkta gezer. Kimsenin aldırış etmediği bu kadın kuaförü giyimli çocuk Özgür'e göre şimdi bir gösteri imparatorudur.

Kahvehanedeki Garson: Özgür ve Eylül'ün soluklanmak için girdiği kahvehanenin garsonudur. Uzun boylu, kar beyaz saçlı genç bir adamdır.

Yaşlı Bir Kadın: Hırpani kıyafetleriyle baharat satan kadındır. Özgür ve Eylül'ün nane, kekik aldığı Hintlileri andıran kadındır.

Rahim: Zeynep'in erkek kardeşidir. Zeynep annesinin evine döndüğünde Rahim çocukları sinemaya götürür. Özgür, kendisinin senaryolarını saçma bulan Zeynep'in çocukları dayılarıyla sinemaya göndermesini şaşkınlıkla karşılar.

Demirci Usta: Uzun yüzüyle tilkiyi anımsatan bu adam; kirpiklerine inen kaşlarının altında mavi boncuk gibi ışıldayan kanlı, yorgun gözlere sahiptir. Özgür, eserlerini korumak amacıyla demirci ustasından demirden kilitli bir sandık yapmasını ister.

Kalfa: Demirci ustanın yardımcısıdır. Yüzü sivilcelerle dolu genç, ustasının sözünden bir an olsun çıkmaz.

Çırak: Demirci ustanın yanında çalışan onlu yaşlarda bir çocuktur.

Prof. Dr. Ahmet Ercanlı: Özgür'ün üniversite yıllarındaki hocalarından biridir. Bir gün arkadaşı Berat ile dersteyken; gazete okuyan bir öğrencisini sinirlenerek azarlar.

Siyahlar Giymiş Adam: Cüneyt Kümülül'ün adamıdır. Cüneyt Kümülül'ün ayarladığı buluşmaya Özgür'ü götürür.

Özgür'ün Babaannesi: Portakal ve limon çiçeği kokularının birbirine karıştığı bir mevsimde ölmüştür. Romanda sadece adı geçer.

Kuyudan Su İçen Kadın: Hülya Güneyli'nin konağının karşısındaki virane konakta yaşar. Hülya Güneyli'ye göre medeniyet nedir bilmeyen bu kadın, evine su tesisatı bağlatmaz. Pislik temizlik nedir bilmeyen bir kadındır ve çoluk çocuğun eline geleni attığı pis kuyudan su içer. Hülya Güneyli belki zamanla kadının torunlarının, ona insan olmayı öğretebileceğini düşünür.

Okulsuz Çocuklar: Özgür'ün Güneşliyağmurlarkenti'nde gördüğü kangalların, ısrırganların, çiçek çalılarının, ağaçsı papatyaların arasında kaybolmuş raylara yatarak üzerlerinden geçen treni izleyen heyecan tutkunu

çocuklardır. Özgür, bu çocuklar ile hiç gerçekleştiremeyecek gelecekleri hakkında sohbet eder.

Çılgın İhtiyar: Özgür'ün başıboş bırakılmış çocuklar ile sohbet ettiği esnada oradan geçen, yaşlılıktan bedeni küçücük kalmış bir ihtiyardır. Özgür'ün çocukları taciz ettiğini düşünen bu yaşlı adam, Özgür'ü taşa tutar ve bir daha çocuklara yaklaşmaması için onu tehdit eder.

İki Sevgili: Özgür'ün başıboş çocukların yanından ayrıldıktan sonra portakal bahçelerinin yakınlarında gördüğü sevgililerdir. Kız olanı on beş yaşlarında, erkek ise orta yaşlardadır. Bu adam, otuz yıl önce moda olan tarzda bıyık bırakmıştır.

Özgür, çocukların tele takılan uçurtmasını kurtarmak isterken; kuyunun içinde sevişen bu iki sevgiliyi fark eder ama rahatsız etmemek için görmezden gelir.

Kız Çocuğu: Özgür'ün harabe bahçeler etrafındaki tarlada gördüğü beş altı yaşlarındaki kız çocuğudur. Etrafındaki çocuklar uçurtma uçururken bu kız çocuğunun bir elinde yirmilik bir çivi diğer elinde ise yeni kesilmiş bir koyun başı vardır. Kız, elindeki çiviyle koyun başının gözlerini oymaya çalışır. Özgür, kızın bu hareketine müdahale eder.

Sidikli Pijamasıyla Gezen Çingene Kızı İrfan: Özgür'ün çocukluk arkadaşıdır. Özgür Güneşliyağmurlarkenti'nde tren istasyonuna gelince bu arkadaşı ile tren bekledikleri zamanları anımsar.

Metin: Metin de Özgür'ün çocukluk arkadaşıdır. Özgürlerin konaklarının hemen yanındaki bahçe içinde yarı yan yatmış konakta yaşayan ailenin çocuğudur. Zeytin tanesi gözlü Metin on yedi yaşında kavgada bıçaklanır ve ölür. Metin'in annesi Perihan Hanım Özgür'e "Gitmeseydiniz belki de Metin'in başına böyle bir şey gelmezdi", diyerek Özgür'ü suçlar.

Yaşlı Adam: Trenin yanlış raylara girmesinin sonucu mahallesinde kırk yıl sonra tren gören yaşlı adamdır. Bu yaşlı adam, o esnada Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "*Saatleri Ayarlama Enstitüsü*" isimli romanını okumaktadır.

Konuk Oldukları Evin Adamı: Özgür Güneyli yıllar sonra Güneşliyağmurlarkenti'ne geldikten sonra annesi Hülya Güneyli, babası Nuri Güneyli ile bu adamın evine konuk olurlar. Özgür bu adamı gördüğü anda şöyle düşünür: "*Televizyon denilen ruhsuz görüntü kutusunun üzerine ölü toprağı serptiği hikâye anlatıcılığı sanatını peygamber azmiyle sürdürebilenlerin son*

temsilcilerindendir. Adamın adını duyduğu anda gözünde canlanıveren hikâye anlatıcısı Nikolay Leskov, işte karşısında”dır. “Yıllar önceden kalan fotoğrafları andıran yüzüyle, sigarayı sararken kâğıdı diliyle ıslatıp dişleyişiyle, alışılmış konuşma biçimine tenezzül etmez tarzıyla, roman kahramanlarını andıran bir gizemli adam”dır. Karısına seslenirken; “Kadın, yerin yurdun cennet ola bir çay koy hele...”, der. (s.281)

Adam, eşinin ailesinin evliliklerine izin vermemesinden yakınır. O da eşiyile gizlice buluşarak Güneşliyağmurlarkenti’ne kaçarlar. Adam burada lağım çukuru kazarak hayatını devam ettirir. Başları sıkıştıklarında komşuları Hülya Güneyli bu aileye destek olur. Köylerinden uzakta yaşadıkları için köklerinden koştuklarını düşünürler. Birkaç yıla köylerine geri dönme planı yaparlar.

Hülya Güneyli’ye göre bu aile; sabahları otların üzerinde parlayan çiy taneleri kadar temizdir. Şehir hayatı onları henüz bozmamıştır.

Kadın: Özgür Güneyli ve ailesinin konuk olduğu evin kadınıdır. Eşine kaçmadan önce Kara Halillerin tarlasında çalışır. Ailesi sevdiğiyle evlenmesine mâni olunca eşiyile birlikte Güneşliyağmurlarkenti’ne kaçarlar. Kocası tarafından ismin bir hükmü olmadığı düşüncesiyle hep “Kadın” diye çağrılır.

Hacıali: Özgür Güneyli ve ailesinin konuk olduğu evin çocuğudur. Adam oğluna babasının ismini vermiştir. Çocuğun hayatta hiçbir şeyin acelesi yokmuş gibi davranan Akdenizli bir tavrı vardır. Özgür Güneyli, ismini sorduğunda “Çocuk” der. Tüm mahalle “Çocuk” diye hitap ettiği için aile de oğullarına bu şekilde seslenir.

Hülya Güneyli ailenin birkaç yıl içinde köye dönmek istediklerini bilir ama dönmelerini istemez. Çünkü, çocuğun köyde eğitimsiz kalacağını düşünür. Burada kalırlarsa bu çocuğun eğitim masraflarının tümünü üstleneceğini ifade eder.

Asiye Hanım: Güneyli ailesinin evlerinin yakınındaki harabe bir evde oturan kadındır. Birkaç gün önce Asiye Hanım’ın oğlu kaçırılır. Böbreğini aldıkları oğlanı birkaç gün sonra evlerinin kapısına bırakırlar.

Saçı Kazıtılmış Genç: Özgür’ün gittiği “Nazar Bilardo” salonunda Oktay Kaplan ile bilardo oynayan saçı kazıtılmış gençtir. Oktay Kaplan’ın oyunları esnasında Özgür ile sohbet etmesinden rahatsız olur. Özgür bu genç adamın rahatsız olduğunu fark edince bilardo salonundan ayrılır.

Aylin: Siyah saçlı genç bir kızdır. “Nazar Bilardo” salonundaki saçı kazıtılmış gencin kız arkadaşıdır. Aylin, kafası kazıtılmış oğlanla Oktay Kaplan’a yakın olmak için sevgili olmuştur.

Reha Bey: Özgür ve Zeynep’in evli olduğu zamanlarda Zeynep’in gittiği psikiyatr doktorudur. Zeynep kendisini anlatmakta zorluk çekince Reha Bey bir mektup yazmasını ve söyleyemediklerini bu mektupta anlatmasını ister. Zeynep’in Reha Bey’e kendisini anlatmak için yazdığı mektubu Özgür bulur. Özgür mektubu alır ve fakülteodaki odasında Andrey Tarkovski’nin *Mühürlenmiş Zaman* isimli eserinin arasında saklar. Özgür, Zeynep’e karşı kendini suçlu hissettiği zamanlarda bu mektubu çıkarır, okur ve içini rahatlatır.

Prof. Dr. Zekai Budak: Özgür’ün akademisyen olduğu fakültenin eski dekanıdır. Okulda karşıt tarafların yarattığı kargaşa esnasında Özgür’ün odasına gelir ve camdan uzaklaşmasını söyler.

Fakülte psikoloji hocalarından Prof. Dr. Elçin Yüксе’nin Özgür hakkında olumsuz konuşmalarından rahatsız olur ve Elçin Yüксе’yi terbiyesizlikle suçlar.

Prof. Dr. Elçin Yüксе: Özgür’ün akademisyen olduğu fakülteodaki psikoloji dersi hocasıdır. Karşıt tarafların kargaşası esnasında “Çıban patladı artık! Özgür gibiler, eserleriyle övünebilirler” diye mırıldanır. Fakülteodaki hocalar arasında buna benzer sürtüşmeler yaşansa da hiç bu kadar fütursuz olanının yaşanmadığını düşünen Zekai Budak, Elçin Yüксе’ye bir bakış atıp terbiyesizlikle suçlar.

Baltimor Plakalı Chevrolet’li Adam: Özgür ve Eylül’ün Güneşliyağmurlarkenti’ne giderken gördüğü adamdır. Özgür, markette olduğu esnada gelen Chevrolet’li adam marketin önüne arabasını çeker. Sevgilisi Fahriye’ye seslenir. Marketin üst katında oturan kız cama çıkar. Adam Fahriye’ye abajur aldığını söyler. Genç kız sevgilisinin geldiğini görünce kapıya iner. Abajurunu bagaja koyup sahile doğru şiirler okuyarak yürürler. Buradaki sekans, Küçük İskender’in *Sacrifice* (Kurban) şiirindeki imgelerin çözülmüş hale getirilmesiyle yazılmıştır. Şiirin ismiyle işaret edilen “kurban” ise Özgür’dür. Şimdi bu yaratıcılıktan dolayı bu romana “Postmodernist bir eser” demeli miyiz, ben kuşkuluyum.

Fahriye: Güneşliyağmurlarkenti’ne giderken Özgür markette olduğu esnada Eylül’ün gördüğü Chevrolet’li adamın sevgilisidir. Uzun siyah saçlarını kabartan bu dünya güzeli kadın sevgilisinin seslendiğini duyunca yanına iner.

ROMANDAKİ BAKIŞ AÇISI

Bütün bir roman sanatında; anlatıcılar ve yazarlar, anlatı olaylarını, onların karşılıklarına geçerek anlatırken; Asiltürk'ün sinema filmi çeker gibi tüm bakış açılarını ve çekim (görüntü) ölçeklerini kullanması dikkat çekicidir. Özellikle ortamda birkaç kişi konuşuyorsa; yazar, açı- karşı açıları kurarak herkese hem kendi hem de birbirlerinin gözünden/açısından bakar. Roman zaten bu özgün anlatıcı gözlemlerinden yola çıkılarak oluşturulmuştur. Anlatıcı, kahramanın çocukluk arkadaşısıdır ve kahramanın her anında yanındadır. Bu sebeple de o, roman kişilerinin yaşadığı birçok olaya tanıklık eder. *Ölüyaprak Vuruşu* adlı romanda, bu bakış doğrultusunda serüvenini tamamlar.

Özgür ve Zeynep her anlarını ve hissettikleri duygularını roman boyunca anlatıcı ile paylaşırlar. Bu gözlemci ruh tarayan bakış açısına şu örnekleri sunmak isterim:

“O güçlü çocukluk anısını bizlerle paylaşırken kırbağın her vınlayışında tüm mahallenin yüzünün yere indiği ayrıntısını dahi atlamadı. Kırbağ atın sırtına, yüzüne, karnına yapışırken çocuklar kendi canı yanmış gibi irkiliyordu. Gözlerinin önünde bir cinayet işlenen mahalleli başlarına iş almamak için susmuştu.” (s.14)

“İzlendiği düşüncesiyle, karşısına birkaç kez çıkan kişilerin bütün hareketlerini gözliyordu. Bazen saçmaladığını düşünse de tablolarını, romanlarını, güncelerini ve şiirlerini ele geçirmek isteyenler olduğundan kuşku duymadığını itiraf etmişti bana. Benim dahi arkadaş kisvesiyle etrafında sürten işbirlikçilerden olduğumu aklından geçirdi mi diye düşünmedim değil.” (s.20)

Anlatıcı, bildiği şeyleri açık açık dile getirdiği için kimsenin kendisini yadırgamaması gerektiğini düşünür. *“Ben ailenin sofrasına oturmuş biri olarak bunları sizlere aktardım diye Zeynep Hanım'la dostluğumuza ihanette bulunmuş olur muyum? Böyle bir sonuç çıkarılmasın. Sonuçta biz, kimseye haksızlık etmeden yaşamayı hedeflemiş akademisyeniz. Kendimize göre bir hayat ölçümüz, bir insanlık anlayışımız var. Hem Zeynep hem Özgür aile dostumuz, her ikisiyle farklı paylaşımları bulunan kişileriz.”* (s.45)

Anlatıcının bütün dile getirdiklerinin Özgür'ün söylemleri olduğunu ifade etmesi de gözlemci bakış açısına aşikâr bir örnektir: *“Koyu karanlıkta titreyen kibrit alevi kadar bir umut ışığı, kalbinde parlayıp söndü. Sonra bir karanlık,*

varlığını yuttu. Ben, kalbine girip bunları gözlerimle görmüş değilim. Tahmin edilebileceği gibi her şeyi bana kendisi anlattı.” (s.186)

Anlatıcı Özgür’ün yaşamına imrenir ve onun gibi bir hayatı olmasını ister. Romanın son kısmında bu konuyla ilgili şunu söyler: “*Bunları dinledik ondan. Bense tüm korkaklar gibi güvenli yerlerde yaşamaya özen gösteririm. Ben bu serüveni size anlatırken, kendimden pek fazla söz etme gereği duymadım. Nedeni şu; bana sorarsanız yalnız tutkulu insanların hikâyeleri anlatılmaya değerdir.*” (s.328)

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü üzere anlatıcı, roman kişisinden dinlediklerini bize açıkça ve cömertçe yansıtır. Verilen örnekler romanın tahkiyesinin gözlemci bakış açısı altında nakledildiğini göstermektedir.

ROMANDA ÜSLUP

Ölüyaprak Vuruşu isimli romanda akıcı bir üslup söz konusudur. Romanda yabancı kelimelere yer verilmemesi onu daha anlaşılır kılmaktadır. Bununla birlikte yazar (Hikâye Anlatıcısı Asiltürk) ara sıra uzun tasvirler yaptığı büyümlü cümlelerine (kendi sinema teoreminde “kamera rejisi” tekniğine rast gelen özel yöntem) başvurur. Örneğin “*Köşklerin, apartmanların, derebeyi konaklarının, minarelerin, kulelerin, üzerinden geçtiler; üçgüllerle, gelinciklerle, papatyalarla, lalelerle, daha başka çiçeklerle bezeli ovalar, nehirler, narenciye bahçeleri, masmavi baraj gönlünü adeta çiçek bahçesine çeviren yelkenliler, aşk köprüsündeki rengârenk giysili hayat dolu insanlar göze çarpıyordu.*” (s.312)

Anlatıcı kahramanlardan duyup birebir naklettiği konuları, konuşmaları veya kahramanın içinden geçirdiği düşünceleri bizlere köşeli ayraç içinde aktarır. Örneğin: *Özgür içine gömüldü: [“Neden paraya sıkışsın?” diyor; niçin yerine, neden sözcüğünü kullanmakta niçin bu kadar ısrarcı? Bunu daha önce konuştuk. Hatta teyit ettik! Türk dilinin yetkin isimlerinden Kemal Ateş demedi mi; “Nedeni nedir yerine niçin ya da niye tercih edilmeli. ‘Ayşe’nin çekip gitmesinin nedeni nedir?’ tümcesi bozularak, Ayşe neden çekip gitti diye kullanılıyor! Neden sözcüğü ‘nedeni nedir’ sözünün bozulmuş hali O tümce aslında ‘Ayşe bir neden göstermeden çekip gitti,’ biçimindedir,” diye?]*(s.24)

Aynı zamanda yer verilen köşeli ayraçlar hakkında da romanın başlarında, didaktikliğe düşmeden açıklamalar yapılmıştır. Köşeli ayraçın kullanılmasının sebebi kahramanların “ben” yazar gibi ortaya konulmasıdır. Yani yazarın

aklından geçirdiklerini köşeli ayraç içinde vermektedir. Bununla beraber kahramanın eskiden söyleyip anımsadığı sözler de yine köşeli ayraç içinde nakledilmiştir. Bu konuyla ilgili uzun bir açıklama romanın (s.28) sayfasında mevcuttur.

Cengis Asiltürk bu romanında da şehirler için farklı adlandırmalar yapmıştır. Örneğin; Karlarkenti diyerek Ankara'yı, Güneşliyağmurlarkenti diyerek Adana'yı, Denizlerkenti diyerek İstanbul'u, Mavidüşlerkenti diyerek belli ki çok sevdiği İzmir'i ifade etmiştir (s.331).

Yazar ilk romanındaki tasvirlerinin güçlülüğünü bu romanında da ortaya koymuştur. Akrep pastanesinin canlı bomba tarafından patlatılmasının ardından ölen insanlar için yapılan tasvir canlı ve oldukça ürkütücü görsel tablolar şeklinde sunulur. *“Pencereler, camlar, duvarlardan kopan parçalar, bir insan bedeninden ayrılan kollar, bacaklar ortalığa fırladı. Üstüne başına kanlı et parçaları yapışan Özgür, sandalyesiyle beraber pencerenin önüne fırlayan Cüneyt Kümülül'ün cesedini gördü.”*(s.210)

“Ambulans sirenlerinin ardından polisler içeri daldı. Etləri duvarlara uçmuş, sifonu patlamış tuvaletten dışarı savrulan saçları sarı, mor kabanlı kızın cesedi torbaya dolduruldu. Bedeniyle birlikte ortalığa dağılan elbisesinden kopan kumaşlar duvara yapışmıştı. İnandırıcı gibi değildi manzara! Elleri yapışan et parçalarını sıyırmakla meşgul olan Özgür buradaki şanslı insanlardan biriydi. Kalktı üstünü başını çırpı. Yıkıntılar altındaki çantasını buldu. (s.211)

Yazar *Sırlanmış Zamanın Gölgesinde* adlı ilk romanında yer alan bazı bölümlere bu romanında da göndermeler yapmaktadır. Bu *Ölüyaprak Vuruşu* adlı romanda Cüneyt Kümülül afrodizyak elde edilen ağacın adını öğrenmek ister, zira bu afrodizyak, Asiltürk'ün basılan ilk romanı olan *Sırlanmış Zamanın Gölgesinde* romanında başlıca öğelerdendir.

Romanda Pink Floyd'un şarkısının sözlerine de yer verilmiştir. *“Delilik çimenlerin üstündedir delilik çimenlerin üstündedir oyunları ve papatyaları taçları ve kahkahaları anımsatarak yoldaki delileri de toplamaya çalışır.”* (295)

Sayfa 298'de Zeynep'in psikiyatri doktoru Reha Bey'e yazdığı anlamlı mektubu yer alır. Yazar bu mektubu kolaj tekniğiyle sunarken romanın akışına yeni katkılar sunar. Kendi fikirlerini ise, Özgür Güneyli üzerinden aktarır.

ROMANDA KOMPOZİSYON

Romanın **giriş** kısmında akademisyen Özgür Güneyli'nin ruh hali dikkatlere sunulur. Ayrıntılı bir gözlemle dile getirilen bu satırlarda, onun bütün hayatını senaryolarına ve romanlarına vakfettiği görülür. Özgür Güneyli'nin sevgilisi Eylül'ün başka bir adamla evlenip Paris'e gidişinin ardından; Zeynep isiminde bir kadınla tanıştırılıp evlenmesi ve bu evliliğin mutluluk getirmemesi ve evini terk edişi romanın giriş kısmını meydana getirir.

Zaman Benim İçimde adındaki birinci bölümüyle başlayan giriş kısmı *Geçmişin Kabuğu* isimli beşinci bölüme kadar uzar. Bu kısım sayfa 69'a kadardır.

Romanın üçüncü bölümünde; kahraman uyurken, bu ana kadar yüzünü tanımadığımız Özgür'ün yüzünde bir akrep peyda olur. Bu akrebin yüzdeki yolculuğu bir alandaki (satıhtaki) yolculuk gibi anlatılırken Özgür Güneyli'nin yüzü betimlenir. Bu teknikse roman tarihinde bir ilk örnek, yani özgün bir tekniktir.

Romanın **gelişme** kısmı ise Özgür Güneyli'nin öğrencilik yıllarını geçirdiği Dipincisi'ne geri dönmesidir. Buradayken yirmi yıl sonra geri gelen sevgilisi Eylül'ün kendisine dönüş mutluluğu, evi terk etmesinden dolayı çıkarıcı ve pasaklı karısı Zeynep'e karşı duyduğu öfke ve mahcubiyet, eserlerinin düşmanları tarafından yok edileceğini düşünerek sergilediği paranoyak tavırlar, arkadaşının ve babasının intiharına uzanan sıkıntılı zamanlar hep birbiri ardına sıralanan eylemler olarak maceralaşan tahkiyeye dönüşür.

Gelişme bölümü *Geçmişin Kabuğu*'ndan *Masumiyetin Katili*'ne kadarki olan kısımlardır. Sayfa 69'dan 295'e kadarki kısımları kapsamaktadır.

Romanın **sonuç** bölümünde; Özgür Güneyli, eşi Zeynep'in yıllar önce psikiyatristine yazdığı ve evlilik sebeplerini açıklayan mektubu okur. O esnada okulda karışıklık çıkmasını fırsat bilerek üniversite binasından hemen ayrılır. Güneşliyağmurlarkenti'ni görmeyi isteyen Eylül'ü oraya götürür. Burada Eylül'e yazdığı senaryodaki katil Kirmanşah'ın kendisinden başkası olmadığını itiraf eder. Zira o kendince, arkadaşı Eray'ın ölümüne sebep olduğu için katildir. Özgür, bir paranoya haline gelen bu sırdan kurtulmak için tedavi olmaya karar verir. Böylece roman onun yıllardır sır olarak sakladığı gerçeği Eylül'e itiraf etmesiyle son bulur.

Sonuç bölümü on yedinci kısım olan *Masumiyetin Katili* ile başlar ve on sekizinci bölümde yani *Ben Zamanın İçindeyim* bölümü ile son bulur. Sayfa 295'ten 328'e kadarki kısımları kapsar.

DEĞERLENDİRME

Ölüyaprak Vuruşu romanı okunmaya başlandığında sonucun bu denli değişeceği kolay kolay tahmin edilemez. Bu roman okunmaya başlandığı anda, ilk aşkını kaybeden bir adamın sevmediği biriyle evlenmesi ve mutsuz bir aile kurmasının ardından yaşadığı kimi bunalımlar anlatılıyor diye düşünülecektir. Oysa yazar, okuyucuyu bu alana bilerek sürükler. Ondan sonra da tuzaklar, akıl oyunları, zekice kurgulanan illiyet bağı en nihayet sürüklenip gidilen bambaşka dünyalar... İşte okuyucu, kentlerin adlarının niçin değiştirilerek birer metafora dönüştürüldüğünü asıl o zaman anlıyor! Özgür Güneyli'nin o paranoyalarının sebeplerine en başta işte bu nedenle anlam veremezsiniz. Ta ki, Özgür'ün lise yıllarında hem yakın bir arkadaşının hem de onun babasının ölümüne sebep olduğunu öğrenene kadar... Bu zor süreçten sonra onun içinde bulunduğu ruh dünyasını daha iyi kavrayabiliyorsunuz. Bu sebeple de hiçbir romanın sonuna kadar okunmadan değerlendirilmemesi gerektiği kanısına varıyorsunuz.

Özgür'ün eşini terk edişine (olaya Anton Çehovvari yaklaşılarak) bir anlam verilebilse bile, ayrılırken ona bir açıklama yapmaya gerek duymaması yadırganabilir. Fakat romanın son kısımlarında Zeynep'in psikiyatristine kendisini anlatmak için yazdığı mektup ortaya çıkınca; aslında Zeynep'in sadece zengin koca avcısı bir kadın olduğu gerçeğiyle karşılaşıldığında işin rengi değişir. Bu bizlere *Saatleri Ayarlama Enstitüsü* romanındaki (anlatıda yer verilmeyen) mektubu hatırlatır. Çünkü mektubu okuyana kadar, Hayri İrdal'ın yaşantısına anlam verilemez. Mektup bulunup okunduğunda ise, Hayri İrdal'ın paranoyak bir hasta olduğu, aslında öyle bir iş yerine sahip olmadığı fark edilir. Burada da mektup verilmeseydi, Zeynep'in kocasını çok seven bir kadın, fakat Özgür Güneyli'nin karısına kötü davranan bir adam olduğu düşünülebilirdi. Sonlarda verilen mektup, romana daha da açıklık getirmektedir.

Romanın dilini açık ve anlaşılır buldum. Fakat sürekli köşeli ayraç içinde düşüncelere ve farklı ayrıntılara yer verilmesinin okumadaki akıcılığı engellediği düşüncesindeyim.

Cengis Asiltürk, bu romanın sonuna kendi tercüme-i halini de eklemiştir. Buradaki bilgileri okuduğumuzda yazarla bu romanın başkişisi Özgür Güneyli arasındaki benzer yönleri fark ederiz. Tespit edilen başlıca benzerlikler şunlar:

Yedinci Cadde hem yazarın öğrencilik yıllarında yaşadığı bodrum katının, hem Özgür Güneyli'nin öğrencilik yıllarını geçirdiği Dipincisi'nin bulunduğu yerdir. Yazarımız da kahramanımız da bu bodrum katta arkadaşları ile birlikte yaşamaktadırlar. İkisinin de kafası senaryo ve romanlarla her daim meşguldür.

Cengis Asiltürk'ün babası Özgür'ün ailesi gibi iflas etmiş daha sonra da hayatını tekrar düzene sokmuştur. Kahraman ve yazar ikisi de akademisyendir. Yazarımızın babası da oğlunun okulunu bitirdikten sonra yanına dönüp işlerinin başına geçeceğini düşünmüş fakat oğlunun akademisyenlik için üniversitede kalmasıyla hayal kırıklığına uğramıştır.

Bütün bunlara karşın Cengis Asiltürk'ün çeşitli dergilerde, üniversitelerde, benzeri kurumlarda, televizyonlarda kendisiyle yapılan söyleşilerde açıkladığı gibi; Özgür Güneyli'nin serüvenini lise birinci sınıfta, bir futbol oyuncusuken yazmış olması kendi hayatının giderek roman başkahramanı Özgür Güneyli'nin hayatına benzemesi ilginçtir. Özgür de Cengis Asiltürk gibi Akdeniz şehrinde doğmuş ve yaşamış, oradan üniversite öğrenimi için ayrılmış, Karlarkenti'nde yaşamıştır. Cengis Asiltürk on yedi yaşındayken tıpkı Özgür gibi şiirleri beğeni toplayan biridir.

Ölüyaprak Vuruşu romanında, yaklaşık yüz otuz kişilik geniş bir kadro söz konusudur. Bu da romanda yardımcı ve figüratif tiplerin yoğun şekilde ele alındığını gösterir. Kadronun o denli geniş olması hem romanı tekdüzelikten kurtarır hem de onu Özgür Güneyli'nin hikâyesi olmaktan uzaklaştırmaz, ancak Özgür Güneyli'nin yazmakta olduğu sinema filmi senaryodaki kimi kahramanların isimlerinin ara ara romanda geçmesi, dikkatli okunmadığı takdir, kişilerin karışmasına yol açabilir.

Özgür'ün yazmakta olduğu kitabına *Fırtınaya Hazırlık* (Baki Ayhan T.nin, *Fırtınaya Hazırlık* adlı şiir kitabının) adının verilmesi ve bu esnada kutsal metinlerde de ırmaklardan ve dalgalardan bahsedildiğinin söylenmesi yazarın bu konudaki bilgisinin göz ardı edilemez olduğunu yansıtır.

Romanda sık sık anıların kokusu şeklinde izlek kullanılır. İnsan bir anısını hatırlayınca kokusunu da anımsar. Kişi bu kokuyu hissettiği zaman o anı yaşadığı zamana gider. Fakat genel olarak bu anılar geriye dönülemez bir hal

aldıkları için kişi için yaşanan bir acıdır denebilir. Özgür Güneyli'nin sürekli kullandığı bu izlek onun uzaklarda yaşadığı zamanlardaki anılarına götürür. (s.15,19,39,41,55,139,152,157,160,164,227)

Romanda ele alınan bir diğer izlek de akreptir. Akrep yaralayıcı vuruşları ile kişide acı hissettirir. Yazar da “Akrep” izleğini kullanarak içinde bulunan acıları bize yansıtır. Özgür Güneyli kâbuslarında, düşündüğü esnalarda birçok anında her köşede hatta yüzünde bile sık sık akrepler görmektedir. Bu da kahramanın yaşadığı bunalımların ve içinden çıkılmaz durumların habercisidir diyebiliriz. Belki de yazar için düşmanı da yansıtmaktadır. Bununla beraber akrep en çok sıcak ve nemli bölgelerde yani Akdeniz kıyılarında kendisini gösterir. Bu da bize yazar ile kahraman arasındaki bağı güçlendiren ip ucudur.

Öliüyaprak Vuruşu romanı çeşitli bölgelere ait bireylerin yaşam parçalarından okuyucusuna görüntüler sunar. Okuyucu bu görüntüler içerisinde kargaşa içinde kalmış bir çoğunluğun telaşını ve mutluluğu kovalamasını seyreder. Romanda iyiler, kötüler, çaresizler, cesurlar, menfaatçiler ve diğer tufeyli huyları temsil eden insanların varlığı okuyucuya dar mekânlardan seslenirken; aslında insanlığın bir nevi yansımasını sunar. Herkes kültürüne ve sosyal statüsüne göre bir hayatı yaşarken bu hayatların hepsinin kendine özgü aksaklıklarını da anlatır.

Romanda şahıs kadrosu ve mekânlar olağandır. Hadiseler ise çoğu zaman olağanüstüdür. Her insanın yazılacak veya anlatacak bir romanı mutlaka vardır. Bir film senaryosu gibi akıp giden romanda merkez kişisi Özgür'ün etrafında dönen halkaları hem tanır hem de yaşam biçimlerine üzüntülerine ortak oluruz. Bu kalabalık insanların içinde yaşadıkları siyasal ortam ve dehşetin sonuçları küçük dokunuşlarla hissettirilir. İnsanlar kendi hayatlarını yaşarken bir yandan da sosyo-politik ve sosyo-ekonomik koşulların ağırlığı altında acı çekmiştir.

Bir dönem Türkiye'sinden kimi hüznü kesitler sunan roman, eğer hayatla, insanlıkla, zaman kavramıyla, moderiniteyle, gelişmişlikle, geri bıraktırmışlıkla, oryantalizmle, ülkenin içinden geçtiği darbeler dönemiyle ilgili merak ve kaygılarınız yoksa; romanı geriye dönüp de bir kez daha okuma duygusu yaratmaz. Roman adeta, “melali anlamayan nesle aşına değiliz” (Ahmet Haşim) der. Zira yaşanan hadiseler içinde, özlenecek, iç açıcı ilişkiler yoktur. Herkes bir yöne koşar, fakat mutlu koşan yoktur. Bu da yıllar sonra ailece bir arada yenilen yemekte açıkça kendini gösterir. Yazar, hayat denilen şeyi bize bu

malzeme ile sunarken, çocukluğuna kadar uzanır, hatırladıklarını bazen ironik bazen de dehşet verici sahnelerle anlatır.

Bu verilerden yola çıkıp bu romanın otobiyografik yapıda roman olduğunu söylemenizin hiç de iddialı bir söylem olmayacağını düşüneceğiniz an; Cengiz Asiltürk'ün, internet ortamında da yer alan televizyon söyleşisinde, ünlü roman yazarı Nazan Şara Şatana'nın sunucusu bulunduğu *Yaşama Sanatı* programında “hayatının zamanla Özgür'ün hayatına benzediğini...” açıklaması sizi frenler.

1.4. SURET

ÖZET

Doğu medeniyetinin hikâye anlatıcılığı geleneğinin, Batı medeniyetinin ise resimden fotoğrafa, fotoğraftan sinematografiye gelişen görüntü geleneğinin iki karşıtlık (esasinda birbirini tamamlayan birlik) olarak ilk defa ele alındığı *Suret* romanı yüz dokuz yaşındaki Rüstem Efendi'nin on yaşından sonraki serüvenini ele alır.

Rüstem Efendi'nin yaşlanması ve hayatın dışına düşmesi, çöküş dönemine geçmiş olan Osmanlı İmparatorluğu'nun metaforu gibi görülebilir. Okuyucuyu bu düşünceye sevk eden romanda bunun ipuçları mevcuttur! Örneğin roman, 1909'da sona erer. İşte bu Abdülhamid Han'ın tahttan el çektiği yıldır. Hem onun hem de Rüstem Efendi'nin serüveni 1909'da sona erse de ikisi de henüz hayattadır. Ancak Osmanlı İmparatorluğu ve Abdülhamid Han'ın görünürlüğü yok olmaya yüz tutmuştur. Rüstem Efendi'nin görünürlüğü de aynı dönemde yok olur. Rüstem Efendi'nin yıkımı, derin aidiyet duygusuyla bağlandığı Suret Atölyesi'nden kovulmasıyla başlar. Bu da hem Osmanlı İmparatorluğu hem de Abdülhamid Han için zor bir sürecin başladığı bir evredir; 1800'lerin ortalarına yaklaşmaktadır!

Roman “flashback” yöntemi ve modern sinemada örneklerine sık rastlanan “döngüsel kurgusuyla” geçmişe uzanır.

Romanın Giriş kısmında Rüstem Efendi çocukluk dönemine giderek ailevi sorunlarını anlatır. Kendisi henüz on yaşındayken, annesi Nuncuma Hanım (ki, Rüstem roman boyunca, ondan asla anne diye söz etmez) başka bir erkek için, kocası uzun süren şehir dışı görevinden döndükten sonra, evi terk etmiştir. İşte Rüstem de günden sonra, daima “Miralay” diye andığı babası, hasta kardeşi İlhan ve evin yardımcısı Kadife ile birlikte yaşamaya başlar. On yedisine kadar Ahmet Paşa Medresesinde öğrenim görür. Okuldan sıkıldığı zamanlarda kaçıp bir çay ocağına sığınır. On yedi yaşın vermiş olduğu bir özgüvenle “Kaptan-ı Derya” olmaya karar verir. Eve gider ve bu isteğini babası Miralay Bey ile görüşür. Başta oğlunun fikrini onaylayan Miralay Bey; birkaç gün içerisinde bu kararından vazgeçer. Oğlunun resim yeteneğinin kuvvetli olduğunu düşünen

Miralay, onun “Suret” isimli resim atölyesinin sınavlarına girmesini ister. Bu konuyu Rüstem ile konuşur. İşte roman bu dakikadan itibaren şekillenmeye başlar. Rüstem, babasının bu fikrinden dolayı ikilemde kalır. Suret atölyesine girenlerin uzun yıllar oradan mezun olamadığını bildiği için sevgilisi Sakine’den ayrı kalmak istemez ve kafası iyice karışır. Babasının bu konudaki ısrarlarına dayanamayan Rüstem, onu cezalandırmak için kimseye haber vermeden, tıpkı annesi gibi evi terk eder.

Bir süre otelde yaşamaya başlayan Rüstem’in yakın arkadaşlarından Ali Raif, otelde yalnız yaşamasına razı olmaz. Ali Raif, Rüstem’i de yanına alarak arkadaşları Halil’in meyhanesine gelir. Rüstem, meyhanede Ali Raif’in kız arkadaşı Avesta’nın ablası Tünde ile tanışır. Tünde, kendisinden yaşça küçük Rüstem’den etkilenir ve onunla yakınlık kurmak ister. Rüstem, ailevi problemlerinden dolayı meyhanede içkiyi fazla kaçırınca geceyi Tünde ile birlikte geçirir. Sabah uyanıp yanında Tünde’yi gören Rüstem, sevgilisi Sakine’yi aldattığı için pişmanlık duyar. Rüstem, Tünde ile yaşadığı bu birlikteliğin kendisinin tüm saflığını, temizliğini götürdüğünün farkına varır.

Rüstem, bu düşünceleriyle kalkar ve çay ocağına gider. Burada balıkçı kılıklı olarak adlandırdığı Bilal amca ile sohbet eder. Bilal amcanın, eskiden balıkçılık yaptığını öğrenir ve denizci olma hayallerine Bilal amcayı da katar. Rüstem ve Bilal amcanın muhabbet ettiği esnada Rüstem’in yakın arkadaşı Ali Raif gelir ve Avesta tarafından terk edildiğini, canının çok sıkkın olduğunu anlatır. Ali Raif, Rüstem’e dedesinin yaşadığı dağ evine birlikte gitmeyi teklif eder. Rüstem, dağ evine gitmeden önce hastalıklı kardeşi İlhan’ı görmek için babasının evde olmadığı bir zamanda evine gider. Evin hizmetçisi Kadife’yi, babasının yatağında bir adamla basar. Hizmetçiye, bu eve geldiğini babasına söylemesi durumunda onu yatakta bastığını anlatacağını söyleyen Rüstem; Kadife’nin gözünü korkutur. Bu sayede de babasının evde olmadığı zamanlarda, eve rahatlıkla girebileceğini düşünür.

Rüstem, İlhan’ın odasına çıkar ve kardeşinin durumunun gittikçe ağırlaştığını fark eder. Kardeşine öpüp sarıldıktan sonra evden ayrılır. Ali Raif ile onun dedesinin yaşadığı dağ evine gelirler. Ali Raif’in Avesta tarafından terk edildiğini öğrenen Rüstem, sevgilisi Sakine’nin de korsan kılıklı bir herifle birlikte olabileceğini kafasında kurmaya başlar. Bu paranoyalar gün geçtikçe aklını kurcalar. Rüstem, dağ evinde geçirdiği ilk gecesinde rüyasında

kendisinden peygamberin suretinin çizilmesinin istendiğini görür. Böyle bir sureti çizemeyeceğini söyleyince de öldürülür. Uykusundan uyanan Rüstem, bu rüyanın etkisinde kalır; herkesten ve her şeyden uzak bu kulübede o da yaşamayı düşünür.

Ali Raif'in büyükbabası Hasan dede, gençleri yanına alır ve birlikte dağ keçisi avına çıkarlar. Avladıkları keçi ile Ali Raif ve Rüstem bir haftalarını bu kulübede ve sonra da buradan ayrılırlar. Rüstem birer ikişer gün diğer arkadaşlarında kalmaya devam eder.

Rüstem, Sakine'yi görmeye gider. Sakine, Rüstem'i odasına alır ve evdekilerin yokluğunu fırsat bilerek sevişirler. Rüstem, o gece Sakine'nin kendisine ait olduğunu, korsan kılıklı bir herifin Sakine'nin hayatında hiç olmadığını anlar. Paranoyalarının yersiz olduğunu fark edince kendisini suçlu hisseder.

Rüstem, geceleyin Sakine'ye evlilik hayallerini anlatmaya başlar. O, evlendiklerinde kardeş İlhan'ı da yanına almayı düşünür. Bu düşüncesine Sakine tepki vermeyince Rüstem Sakine'nin kardeşini istemediğini düşünür. Fakat kardeşi ölmüştür ve Rüstem'in bundan haberi yoktur. Rüstem bu haberi o an Sakine'den öğrenir ve ertesi gün evine geri döner.

Babasına haksızlık ettiğini düşünmeye başlar, zira babası onu korumuştur. Çünkü denizci olursa yeri yurdu belli olmayacaktır. Suret atölyesinde çalışırsa babası oğlunu ziyarete Konstantiniyye'ye gelebilecektir³².

Rüstem, Suret Atölyesi'nin sınavlarına girmeye karar verir. Babasının bir ahabası sayesinde Konstantiniyye'ye gelir. Atölye sınavları ışıksız bir mağarada yapılır. Atölyeye girmek için dokuz yüz yedi kişi sınava tâbi tutulur ve bunlardan sadece üçü atölyeye alınır. Rüstem suret atölyesine birincilikle yerleşir. Kazanan öğrencilerin bileklerine çıkarması kolay olmayan "Suret bilezikleri"nden takarlar. Atölyenin en bilgili kişilerinden Kör Afşin'in derslerini dikkatle takip etmeye başlar. Kör Afşin'in uzun süre karanlık bir odada suret çizerek zamanını geçirdiği için ışığa ilk çıktığında kör kaldığını öğrenir ve bu hikâyeden çok etkilenir.

Atölyeye girdiği günden beri dışarı çıkamayan Rüstem, suret atölyesindeki iki arkadaşıyla Konstantiniyye'yi gezmek ister. Atölyenin nöbetçi hocası Yusuf

³² Romanda şehrin adı Konstantiniyye olarak zikredilir. Bu isim resmi olarak 1928'den sonra İstanbul şeklinde kayıtlarda yer alır. Romanın güzeran tarihinin (1800-1909) yılları arasında geçtiği böylece ortaya çıkmış olur.

Hilkat Efendi çocukların dışarı çıkmasına göz yumar. Rüstem ve arkadaşları, uzun süre Konstantiniyye sokaklarında dolaşırlar. Sonrasında Yedikule Zindanları'na gitmeye karar verirler. Yedikule Zindanları'ndaki görevli ihtiyar gençlere bu zindanda yaşanan olayları; Genç Osman'ın fiziki özelliklerini ve onun öldürülüşünü anlatır. Rüstem ve arkadaşları bu durumdan çok etkilenirler. Saatin geç olduğunu fark eden gençler atölyeye geri dönerler.

Suretçiler Şahı Zekeriya Efendi tarafından kurulan Suret Atölyesi'ndeki öğrencilerden beklenen, Zekeriya Efendi uzaklarda gördüğü insanları sözleriyle tanımladıktan sonra sözle resmedilen bu insan suretlerinin tuvale aktarmalarıdır. Rüstem bu konuda üstün yeteneklidir. Günün birinde Rüstem çizim yaparken, Suretçiler Şahı Zekeriya Efendi gelir. Rüstem, dağ evinde kaldığı zamanlardaki öldürdüğü dağ keçisinin suretini çizmektedir. Zekeriya Efendi, Rüstem'in eseri karşısında hayranlık doludur. Rüstem'i keşfetmiştir. Bu genç adam çok iyi bir suretçi olacaktır. Atölye hocalarından Nuri Eyüp Efendi, Zekeriya Efendi'nin o genç adama övgüler yapmasından rahatsız olur ve Rüstem'i kıskanır. Rüstem, burada kendisini tamamen bu işe adamaya karar vermiştir. Yirmi iki yirmi üç yıllık bir süre zarfında hocaları Rüstem'den hep memnun kalır. Rüstem, gittiği Yedikule Zindanları'nda yaşlı ihtiyardan dinlediği Genç Osman'ın suretini onu sahiden görmüşçesine çizer. Hocalar Rüstem'in Genç Osman suretinin çizimini hayranlıkla izlerler.

Atölye'de, Zekeriya Efendi yaşlandığı için yerine birisini bırakacağından söz edilmeye başlanır. Atölyenin en bilgili, herkesçe sevilen kişisi Kör Afşin'in Zekeriya Efendi'nin yerine geçeceği söylentileri atölyede yayılınca; Kör Afşin, çayına katılan zehirle hayatını kaybeder. Herkes bunu kıskançlığından dolayı Nuri Eyüp Efendi'nin yaptığını anlar. Fakat bilgisinden ve aldığı eğitimden dolayı hiç kimse bu duruma ses çıkaramaz. Kör Afşin'in ölümünden kısa bir süre sonra Rüstem, atölyeye yabancı birilerinin alındığını ve kapalı kapılar ardından gizli saklı ziyafetler verildiğine şahit olur. Bir gece onları gizli gizli izler. Nuri Eyüp Efendi'nin içeri aldığı bu adama herkes efendi hazretleri diye hitap eder. Efendi hazretleri, Nuri Eyüp Efendi'den "Keçibaşı" tablosunun ve ellerindeki tüm tabloların kopyasını ister. Rüstem kendisinin yaptığı tablonun bu adam tarafından neden istendiğini bir türlü anlayamaz ve gördükleri, duydukları karşısında şaşkına döner. Yaşanan bu olayların sabahında suretçiler şahı Zekeriya Efendi gelir ve Rüstem'i şimdiye kadar kimsenin bilmediği; tüm

tabloların gizlendiği eski bir binaya götürür. Çizilen bütün tabloların burada saklandığını ve herkesten korunduğunu Rüstem'e anlatır.

Zekeriya Efendi, yaşlandığını ve yakın bir zamanda öleceğini hisseder. Rüstem'den başka güveneceği kimse olmadığı için bildiği sırları onunla paylaşmaya karar verir. Bulundukları gizli odada Kral Heraklius'tan kendisine kadar ulaşan ve yandığı zannedilen Hz. Peygamberin suretinin çizili olduğu siyah ipek bezi Rüstem'e gösterir. Rüstem, gözlerini kapar ve peygamber efendimizin tasvirini aklına kazır. Zekeriya Efendi, Rüstem'e Nuri Eyüp Efendi'ye çok dikkat etmesi gerektiğini söyler. Rüstem, Zekeriya Efendi'den dinlediği ve gördüğü bütün sırlar ile atölyeye geri döner.

Zekeriya Efendi'nin atölyeye uğramamasını fırsat bilen Nuri Eyüp Efendi, Rüstem'i yanına çağırır ve zaman geçtikçe fotoğraf diye bir şeyin çıkacağını zamanla suretçiliğin değerini kaybedeceğini ona anlatmaya başlar. Rüstem'in aklını karıştırıp onu Mühendishane-i Berri Hümayuna gitmesi için ikna etmeye çabalar. Rüstem'deki bu suretçilik aşkını gören Nuri Eyüp Efendi, onu bu sevdadan vazgeçiremeyeceğini anlayınca Rüstem'i yüksek alması beklenen bir sınavdan bırakarak atölyeden atar.

Rüstem, kovulduğunda ne yapacağını bilemez, artık kırk yaşına gelmiştir ve yapacak bir başka mesleği yoktur. O saatten sonra denizci olması da mümkün değildir. Rüstem bu düşüncelerle sokaklarda boş boş dolaşır ve bir kıraathaneye girer. Burada sevdiği yakın dostu şair Şeref Hanım ile karşılaşır. Rüstem kendi sıkıntılarıyla boğuştuğu için Şeref Hanım'ın keyifsizliğinin farkına bile varamaz. Ona atölyeden atıldığını ve gidecek yerinin olmadığını söyleyince; Şeref Hanım, Rüstem'i evine davet eder ve Rüstem geceyi Şeref hanımlarda geçirir. Rüstem, o gece ailesinden kimsenin hayatta olmayışından mutluluk duyar; çünkü eğer babası Miralay hayatta olsaydı Rüstem'in atölyeden atılmasından derin bir üzüntü duyardı.

Rüstem, Konstantiniyye'de işinin kalmadığı için Bursa'ya memleketine dönmeye karar verir. Arkadaşlarını, Şeref Hanım'ı, atölyeyi, Genç Osman ve Keçibaşı tablosunu Konstantiniyye'de bırakıp Bursa'ya keyifsiz şekilde döner. Baba yadigârı eskimiş harabe konağa gider ve orada yaşadığı güzel günleri hayal eder. Kardeşi İlhan'ın odasına dalgın dalgın bakar ve hüznü bir şekilde harabe evden de ayrılır. Rüstem'in dışarı çıktığı esnada konak büyük bir sarsıntıyla yerle bir olur. O andan itibaren Rüstem'in bu konaktaki tüm anıları silinir.

Suret Atölyesi'nin maaşından biriktirdiği paralarla kendisine çok da iyi denemeyen küf kokulu bir otel odası tutar. Rüstem Efendi kalan altmış dokuz yıllık hayatını bu otel odasında geçirir.

Rüstem, yalnız kaldığı zamanlarda; anne bile demediği kadın tarafından on yaşındayken terk edilmesini düşünür. Hayal meyal seçtiği bu anlar onda derin yaralar açar. Suret atölyesine gitmek için vazgeçtiği denizci olma hayallerini, Sakine'den uzak kalmasını, kardeşi İlhan'ın hastalıktan ölümünü hiçbir zaman unutamaz. Suret Atölyesi'nden sırf Nuri Eyüp Efendi'nin kıskançlığı yüzünden atılmasını gururuna yediremez.

Rüstem Efendi, atölyedeyken Macide isimli kızın kendisine ilgi göstermesine rağmen hayatı boyunca sadece Sakine'yi sevmiş ama ona da kavuşamamıştır. Onun en büyük pişmanlığı ise suret atölyesine geri dönmek için yeterince çabalamadığıdır.

Rüstem Efendi, kırk yaşından yüz dokuz yaşına kadar küf kokulu bu otel odasında yaşar. Artık sayılı günlerinin kaldığını, çürüyüp gitmeden önce kendisine suretçiler şahı Zekeriya Efendi tarafından tasvir edilen Hz. Peygamberin suretini anlatacak güvenilir birini arar. Fakat otel odasından ve çay ocağından başka bir yere gitmediği için hayatına güvenebilecek kimse girmemiştir. Rüstem Efendi eğer peygamber efendimizin suretini anlatacak kimseyi bulamazsa öte dünyada Zekeriya Efendi'ye nasıl hesap vereceğini kara kara düşünür. Zekeriya Efendi'nin kendisine yüklediği bu yükün altında ezilir.

Rüstem Efendi'nin aklına birden otel kâtibinin kalender torunu Ruhi gelir. Ölmeden önce bu sureti Ruhi'ye anlatması gerektiğini düşünür. O sırada Ruhi ile birlikte odaya orta yaşlı bir adam girer. Bu orta yaşlardaki adam, Rüstem Efendi'den Zekeriya Efendi'nin anlattığı tüm sırları paylaşmasını ister. Bunun karşılığında Rüstem Efendi'ye çok para vereceğini söyler. Bu adam, tabloların yerini öğrenmek için altmış dokuz yıldır Rüstem'i arar. Yıllar önce Zekeriya Efendi, Rüstem'i ele vermediği için bu adam tarafından öldürülmüştür. Rüstem, Zekeriya Efendi'nin kendisine Hz. Peygamberin suretini anlatmadığını ve hiçbir tablodan haberdar olmadığını söyler ve adamı odadan gönderir.

Rüstem Efendi, Ruhi'ye altmış dokuz sene önce Zekeriya Efendi'nin anlattıklarını bir bir anlatır. Ruhi, söylenenleri dinlerken bir taraftan da gözünde canlandığı peygamber efendimizin suretinin karşısında hayranlıkla şaşkına

döner. Rüstem Efendi, suretçiler şahı Zekeriya Efendi'nin kendisiyle paylaştıklarını anlatacak birini bulmanın verdiği huzurla son nefesini verir.

ROMANIN ANAFİKRİ

Romanda gerçek zaman 1800 ile 1909 yılları arasında yaşanan olaylardır. Resim yeteneği mükemmel olan bir delikanlının eğitimden geçip ustalaşması ve muhayyel duygularının resim haline dökülmesi olarak devam eder. Roman, aynı zamanda eski resim sanatına bir saygı duruşudur ve her görülen nesnenin bir de görünmez, hayal edilmiş bir tarafı olduğunu Hz. Peygamber Muhammed'in resminin çizilmesine karşı çıkıp, Hilye-i Şerif'inin (yazıyla betimlemesinin, tanımlanmasının, resmedilmesinin) yapılmasına izin vermesi üzerinden ele alır. Çünkü bir bütüne ancak, görünen ya da hayal edilen şekillerin birleştirilerek tamamlanmasıyla ulaşılabilir. Bu da dekupajdır... Yani sinemadaki olayın anlatıldığı yazının (senaryonun), dekupaj yoluyla görüntüye dönüştürülmesidir.

Bu anlatı ise, konusu ve kurgusu itibarıyla Batıdaki soyut, absürt sanatla benzerlik kurarak buradan da İslâm felsefesi ile birleşir. Soyut sanatın ironisine uzanır. Ana fikir olarak okuyucuya kestirmeden bilinmeyen, görünemeyen her şeyi tüm olarak hayal edip tamamlayabiliriz mesajını verir. Onu yapabilmemiz için, maddenin arkasındaki soyut hayatın zengin verilerine ihtiyacımız vardır.

ROMANDAKİ DİĞER FİKİRLER VE MESAJLAR

Kör Afşin tarafından verilen ilk mesaj ise, insanın yerine göre konuşması gerektiğidir. Afşin'e göre olgun kişi her yerde her şeyi söylemez. Düşünmeden söylenen en ufak söz bile insanın hayatını değiştirebilir.

Romandaki bir diğer mesajda ailelerin çocuklarının hayatlarına müdahale etmesi ve onların kaderleriyle oynamasıyla ilgilidir. Rüstem, babası Miralay'ın isteği ile Suret Atölyesi'ne gider ve oradan atılınca yapacak hiçbir mesleği olmaz. Hayatının geri kalanını da bir otel köşesinde yapayalnız geçirir. Babası hayatına müdahale etmeseydi belki çok daha güzel bir hayata ve mutlu bir yuvaya sahip olabilirdi. Yazar burada ailelerin çocuklarının geleceği ile ilgili fikir yürütmelerini ama ısrarcı olmamaları gerektiğini hatırlatır.

İnsanlar arasında sırlar ne kadar artarsa birbirlerine olan yakınlıkları da bir o kadar azalır. Romanda buna vurgu yapılmaktadır.

Rüstem, gençlerin yaşlıların anlattığı hikâyelere önem vermemesi, onların derinliklerine inememesi hakkında da eleştirilerde bulunur. Ona göre; yaşlıların düşüncelerine ve deneyimlerine önem verilmelidir.

Romandaki bir diğer mesaj ise, insanların işlerini düzgün yapmamalarıyla ilgilidir. Rüstem, işini düzgün şekilde yapan birilerine denk gelince çok şaşırır. Yazar, burada insanların yapmaları gerektiği işleri yerine getirmediklerine ironi yoluyla vurgu yapar.

Romanda Azim'in söylemiyle, hayata çok değer verilmemesi gerektiğinin mesajı yaratılır. Azim'e göre herkes elbette bir gün ölecektir, bu sebeple acı ve mutluluğun çok önemsenmesi ve kafaya takılması gereksiz bir durumdur.

İnsanların sanat eserlerini para için yapmasına ve sonra da bunu bir iş gibi görüp satışa çıkarmasına, yazar, kahramanın düşünceleri üzerinden karşı çıkar. Yazara göre, sanat eserleri limonata gibi pazarlanmaya çalışılmamalıdır. Aksi takdirde sanat eseri değerini kaybeder.

Romanda, insanların öldükten sonra da isimlerini yaşatması için geride konuşulmaya değer eserler bırakması gerektiğine vurgu yapılır. Çünkü kayda değer sanat eserleri insanları ölümsüz kılar.

Sultan Abdülaziz'in öldürülerek intihar süsü verilmesi de eserde dile getirilir. Bu şekilde Abdülaziz'in ölümü üzerinden insanların haksız durumlara başkaldırması gerektiği vurgulanır. Eğer bu durum karşısında kayıtsız kalınırsa kayıtsız kalanların da bir şekilde ölmeye mahkûm olacaklarının altı çizilir. Bu yorum, romanın mesajlarını daha da derinleştirerek; Sultan Abdülaziz'in intiharı yahut öldürülmesi hadisesinden başlayıp, Sultan Abdülhamid'in tahta çıkış hadiseleri; Abdülaziz'in ölümünden dolayı suçlanan Midhat Paşa'nın Abdülhamid'in kurduğu mahkeme tarafından Taif'e sürgün edilmesi ve orada boğdurulmasına kadar uzanır.

İnsanların en büyük eksiğinin kendisini yeterince tanımaması olduğu romanda verilmek istenen mesajlar arasındadır.

Rüstem Efendi, insanların başka canlılara zarar verecek ölçüde özgür olmamaları gerektiğini hatırlatır ve roman bu mesajıyla diğer canlı haklarına gönderme yapar.

Yazar, Rüstem Efendi ve Nuri Eyüp Efendi üzerinden insanların başkalarıyla yarışa girmelerinin doğru bir davranış olmadığını dile getirir. Kişilerin, hırslarına yenilip başkalarıyla yarışa giriştikleri takdirde, sonunda

kaybetmeye mahkûm olduklarını; ama bu yarışı kendileriyle yaparlarsa kazanacaklarını ifade eder. Roman, Avrupa yazarlarının da sıkça temas ettiği “İhtiraslı insanlar” meselesine gönderme yapar.³³

Azim’e göre; başarısızlık da başarı kadar insani bir olgudur. Sonuç önemli değildir. Önemli olan başarma yolunda yapılan mücadeledir.³⁴ Azim tarafından verilen bir diğer mesaj da insanların olmayacak hayaller peşinden koşarak vakitlerini boşa harcamamalarıdır. İnsan için esas zenginlik sağlıklı yaşamaktır. Önemli olan giyilen zenginlik kıyafeti değil insanın bedeninin sağlıklı duruşudur. İnsanlar gerilerinde insanlar güzel hatıralar biriktirmelidirler.

ROMANDAKİ MEKÂNLAR

Dış Mekânlar: Bursa, İstanbul

Bursa’daki Dış Mekânlar:

Bursa’daki Park: Rüstem Efendi’nin on yedi yaşlarındayken Ahmet Paşa Medresesi’nden kaçıp geldiği parktır. Rüstem Efendi kırklı yaşlarında Konstantiniye’den Bursa’ya dönünce de ara sıra bu parka gelir ve geçen ömrünün muhasebesini yapar.

Muradiye Mahallesi: Muradiye, ülkemizdeki eski mahallelerden biridir. Rüstem’in Ahmet Paşa Medresesi’ne giderken sevgilisi Sakine ile karşılaştığı yerdir. Rüstem Efendi, buraya her gidişinde Sakine ile karşılaştığı için yüz dokuz yaşına geldiğinde de bu mahallede dolandır ve Sakine ile karşılaşmayı umar.

Dağ Evinin Yakınlarındaki Tepe: Rüstem Efendi, Ali Raif ve Hasan Dede’nin av için gittikleri, dağ evinin yakınlarındaki tepedir. Rüstem bu tepeye çıktığında kendisini iyi hisseder ve hiçbir şey umursamaz bir adama dönüşür.

Hasan Dede’nin talimatıyla dağ keçisini avlamak için uçurumun kenarına gelirler ve burada üç ayrı bölgeye dağılırlar. Rüstem, ilk kez ormanda yalnız kaldığını fark eder ve tedirgin olur. O, burada gördüğü dağ keçisinin suretini daha sonra atölyeye girince resmeder.

Nehir: Rüstem ve arkadaşlarının çocukluktan itibaren gidip yüzme yarışı yaparlar.

³³ Bkz. Enver TÖRE, *Hayattan Sahneye Kadınlar*, Dumanay yayınları, İstanbul, 2005.

³⁴ Nitekim Grek Mitolojisi’nde Promete ateşi çalar ama Olimpos tanrılarınca yakalanıp zincire vurulur, işkence edilerek öldürülür. Onun bu sürecinde insanların acıma duyguları harekete geçer ama o, insanlığın gözünde bir kahraman olarak bugünlere kadar yaşar.

İstanbul'daki Dış Mekânlar:

Mağara: Issız dağlar arasında, göz gözü görmeyecek karanlıktaki bir mağaradır. Suret atölyesine öğrenci seçimlerinin yapılması için bu mağara tercih edilmiştir. Seçimlerin burada yapılmasının sebebi öğrencilerin görmeden hissiyatlarını kontrol etmektir. Atölye için seçimler iki gün sürer ve Rüstem dokuz yüz yedi kişi arasından atölyeye seçilir.

Yenikapı Mevlevihane'si Kabristanlığı: Rüstem'in yakın dostu şair Şeref Hanım'ın defnedildiği kabristanlıktır.

Köprü: Suretçiler şahı Zekeriya Efendi ve Rüstem'in suret atölyesinden çıktıktan sonra geçtikleri köprüdür. Zekeriya Efendi bu köprünün hayrat olduğunu, yanındaki Çiğalazade Sinan Paşa sarayından dolayı "Çiğalaoğlu" adıyla anıldığını anlatır.

Cadde-i Kebir ve Taksim Maksemi: Rüstem'in atölyeden atıldıktan sonra Konstantiniyye sokaklarında amaçsızca dolaştığı mekânlardır.

Mekteb-i Sultaninin Önü: Rüstem Efendi, Şeref Hanım'ın misafiri olduğunda dışarı çıkıp gece gece Cadde-i Kebir sokaklarını dolaşır. Fark etmeden sultaninin önüne kadar yürür. Şeref Hanım, Rüstem'i aramaya çıkar ve onu burada bulur.

Zongra: Rüstem'in yakın arkadaşı Halil'in ailesi, yeğenlerinin düğünü için bu şehre gider. Adı Zongra olan bu şehir "*kömür işletmeleri Bahriye Nezareti'ne geçtikten sonra, oraya gelen bahriyeliler tarafından Zonguldak diye anılmaya başlandı. Bu benim ihtiyarlamaya başladığım 1800'lerin ortalarına tekabül eder... Dünyalar güzeli o şehir gemici olmayan halk tarafından da her yanı kaplayan sazlıklar ve otlar nedeniyle Zingıralık diye anılırdı.*" (s.121)

Acemistan: Zekeriya Efendinin anlatımına göre; peygamberin suretinin çizilip satılığa çıkarıldığı şehirdir.

İç Mekânlar

Bursa'daki İç Mekânlar:

Kıraathane: Rüstem Efendi'nin Bursa'dayken on yedi yaşlarında Ahmet Paşa Medresesi'nden kaçıp geldiği kıraathanedir. Bu kıraathane aynı zamanda Fransızca muallimi İlhami'nin de sık sık uğradığı bir yerdir.

Uzun yıllar Suret atölyesinde kalan Rüstem Efendi kırklı yaşlarında atölyeden atılınca da Bursa'ya döner. Rüstem Efendi, kendisini çaresiz ve yalnız hissettiği tüm zamanlarını burada geçirir ve geçip giden hayatını sorgular.

Çay Ocağı: Rüstem Efendi, küçük yaşlarında ilk kez buraya annesi Nurcuma Hanım ile gelir. O günden sonra da ne zaman başı sıkışsa arkadaşlarıyla birlikte dere kenarında bulunan bu çay ocağına gelmeye devam eder. Burası işsiz insanların bir arada toplandıkları bir mekândır. Aynı zaman da Rüstem bu çay ocağının tuvaletine Ahmet Paşa Medresesi'ne giderken tütününü saklar ve medrese dönüşünde tütününü alıp evine döner.

Ahmet Paşa Medresesi: Rüstem Efendi'nin on dört yaşından on yedi yaşına kadar gittiği medresedir. Bu medrese Fatih Sultan Mehmet Han döneminde Sözlür Erbabı Veliyyüddin oğlu Ahmet Paşa tarafından yaptırılmıştır. Medresenin alanı oldukça geniştir ve avlusu dikdörtgen şeklindedir. Öğrenciler avluya çıkarak Bursa'nın kış manzarasını seyrederek. Rüstem Efendi, hayatının en güzel günlerini bu medresede geçirir ve burada yaşadığı güzel anıları, aldığı bilgileri hiçbir zaman unutmaz.

Otel Odası: Rüstem Efendi, Suret Atölyesi'nden atıldıktan sonra Bursa'ya döner. Baba yadigârı konağını ziyaret eder. Konak harabe ve yaşanmaz bir hale gelmiştir. Rüstem Efendi dışarı çıktığı esnada bu konak yerle bir olur. O günden sonra, altmış dokuz yılını bu küf kokulu otel odasında düşünceler içerisinde geçirir. Bu otel, yalnız kalan Rüstem Efendi ile birlikte eskiyip çürümeye başlar.

Orfeus: Rüstem'in yakın arkadaşlarından Halil'in mekânıdır. Burası Bursa'da eski mahalleler arasında bulunan ve içerisinde aile varmış havası verilen bir Rum meyhanesidir.

Rüstem, suretçi olmamak için evden kaçtığında arkadaşı Ali Raif tarafından bu mekâna getirilir. Burada Tünde adında bir kızla tanışan Rüstem, sarhoşluğun da etkisiyle geceyi Tünde ile geçirir.

Dul Kadının Konağı: Tünde'nin kiraladığı ve Rüstem ile geceyi geçirdiği konaktır. Rüstem uyandığında sevgilisi Sakine'yi aldattığını fark eder, hayatının pişmanlığını yaşar ve tüm masumiyetinin kayb olduğunu düşünür.

Rüstem Efendi, yıllar sonra suret atölyesinden atılınca yine bu konağa gelir ve birkaç gününü geçirir. Burası herkes tarafından mimlenmiş günlük kiralanmış evlerdendir.

Dağ Evi: Rüstem'in yakın arkadaşı Ali Raif'in büyükbabası Hasan Dede'nin yalnız yaşadığı; duvarları kayadan, çatısı çalı çırpıdan örülmüş dağ evidir. Rüstem, Suret Atölyesi'ne gitmek istemediği için evden kaçtığında arkadaşı Ali Raif tarafından birkaç günlüğüne buraya getirilir. O, buranın dingin

ortamını çok sever ve hayatının geri kalanını Hasan Dede ile dağ evinde geçirmek ister. Dağ evinin bahçesindeki ağaçlar ve hayvanlara hayranlıkla bakar ve buranın bir cennet olduğunu düşünür.

Rüstem, burada yaşamak için gemi kaptanlığı hayalinden, Sakine'den, kardeşi İlhan'dan her şeyden vazgeçmeye hazırdır.

Sakine'nin Teyzesinin Evi: Rüstem, sevgilisi Sakine'nin korsan kılıklı herifle bu evde gizli gizli buluştuğunu düşünür.

Sakine'nin Evi: Rüstem'in sevgilisi Sakine'nin ailesiyle beraber yaşadığı evdir. Rüstem, Sakine'yi göremeyince onun evine gider ve geceyi birlikte geçirirler. Rüstem, kardeşi İlhan'ın öldüğünü bu evde öğrenir.

Miralay'ın Konağı: Rüstem'in on yedi yaşına kadar, babası Miralay, kardeşi İlhan ve yardımcıları Kadife ile yaşadığı konaktır. Rüstem, Konstantiniyye'ye suret atölyesine gidince uzun yıllar bu konaktan uzak kalır. Atölyeden atıldıktan sonra kırklı yaşlarında Bursa'ya dönen Rüstem, baba yadigârı konağı ziyaret eder ve eski zamanlarda ailesiyle geçirdiği güzel günlerini yâd eder. Miralay öldükten sonra konağın bahçesinin harabeye döndüğünü ve konağın yana doğru yattığını fark eder. Rüstem'in konaktan çıkmasının ardından da konak yerle bir olur. O, bu konağın yıkılışıyla anılarının da silindiğini düşünür.

İstanbul'daki İç Mekânlar:

Suret Atölyesi: Tevazuyu elden bırakılmaması için Suret Atölyesi denilen bu kurum esasında devasa bir üniversitedir. Talebeliğin altmış beş yaşına kadar maaş alınarak sürdürüldüğü bir mekteptir. Buradan altmış beş yaşında mezun olanlar, doğrudan doğruya öğretim üyeliğine geçebilmektedir. Atölyenin niçin kurulduğu, neye hizmet ettiği en kıdemli hocalar tarafından dahi bilinmez. Bu atölyenin niçin kurulduğu hakkında fikri olanlarsa bildiklerini titizlikle saklar. Mektep, Konstantiniyye'de Dolma Bahçe Camii karşısında bulunan Emin Ağa Sebili etrafındadır. Atölye olarak anılan bu yer aslında bir yer altı üniversitesidir. Atölye ana binanın yanında yer alır fakat ana binadan daha geniş bir alana sahiptir. Yer altında bulunan bina “Çakır Dede” isimli bir hayır sahibi tarafından yaptırılır. İçerisinde çizim haneleri, koridorları, yemekhaneleri, yatakhaneleri ve helaları mevcuttur. Atölyenin dışarıya açılan kapıları sıkı sıkıya kapalı olduğu için zamanla çürümüştür. Bu mektebe alınırken öncelikle öğrencilerdeki müzik,

resim, şiir gibi yeteneklere bakarlar. Sonrasında da altmış yaşını dolduran öğrenciler usta olup burada ders vermeye başlarlar.

Atölyenin arka tarafında yedi sekiz adam boyu yükseklikteki duvarlardan oluşan bir alan mevcuttur ve burada atölyeye seçilen öğrencilerin çınlıçiplak halde muayeneleri yapılır. Sonrasında da buradan alınacak maaşların saklanması için bir kutu verilir. Ardından da suret atölyesine mensup kişilere bilezik takma töreni yapılır.

Suret Atölyesindeki Çizimhane: Rüstem Efendi'ye göre bu çizimhanedeki her şey huzur vericidir. Burası insanın varlığını idrak etmesine yardımcı olmaktadır. Çizimhanenin verdiği hissi yazı veya sözle anlatmak mümkün değildir.

Şeref Hanım'ın Köşkü: Şeref Hanım ile annesinin yaşadığı köşktür. Zamanında şaşalı günlerin yaşandığı köşk gün geçtikçe eskimiş ve yüzüne bakılmaz bir hal almıştır. Rüstem Efendi'ye göre evdeki tüm eşyalar Şeref Hanım'ın annesi gibi eskimiş kokmaya başlamıştır.

Yedikule Zindanları: Rüstem ve arkadaşlarının Suret atölyesinden kaçıp içerisini gezmek istedikleri zindandır. Zindan bekçisinin anlattığına göre “*kanlıkuyu*” adında bir odası vardır ve Devlet-i Aliye-i Osmaniye’de isyana kalkışan mahkûmların kafaları kesilir ve buraya atılır.

Yaşlı ihtiyar, Genç Osman'ın da yeniçeriler tarafından Yedikule Zindanları'na atıldığını anlatır. Getirildiğinde kanlıkuyuya atılacağını anlayan Genç Osman, zindanın duvarlarından tutar ve infazcılar tarafından itilince avucunun derisi kayaya yapışır. O günden sonra aradan iki yüz yıl geçmesine rağmen bu kaya insan eti kokar.

Suret Atölyesi'ndeki Mutfağın Arka Kısım: Kör Afşin öldürüldükten sonra Nuri Eyüp Efendi'nin, atölyeye, ejderha desenli halı ile kaplı kapıdan bir kısım adamları gizlice sokar. Burada onlara ziyafet verir. Rüstem olanları gizlice izler. Buraya gelen orta yaşlardaki Efendi Hazretleri atölyede yapılan tabloların yedeklerini Nuri Eyüp Efendi'den ister. Ziyafetin ardından bu alan gizlenir.

Büro: Nuri Eyüp Efendi'nin, Kör Afşin öldükten sonra yerleştiği bürodur. Zekeriya Efendi, Rüstem ile görüşmek istediğinde onu bu odaya çağırır.

Tabloların Bulunduğu Gizli Bina: Zekeriya Efendi'nin sırrını açmak, herkesten sakladığı tabloları göstermek için Rüstem'i getirdiği yerdir. Fatih semtinin arka sokaklarındaki penceresi ayak hizasında bulunan eski bir binadır.

Rüstem bu binaya girince Haliç'in suyunun zeminin altından aktığını hisseder. Binanın içerisindeki han kadar geniş odanın zemini kumlarla kaplıdır ve tavanlarından böcekler inmektedir. Odanın içerisi yüksek dolaplarla çevrilidir. Her dolabın içerisinde ipek bezlere yapılmış önemli şahsiyetlerin suretlerinin kopyası mevcuttur. Herkesin yandığını sandığı tablolar Zekeriya Efendi tarafından bu binada muhafaza edilmektedir.

Zekeriya Efendi, tabloların yerini öğrenmek isteyenler tarafından bu binanın çevresinde öldürülür.

Suret Atölyesinin Kantini: Rüstem Efendi'nin, suret atölyesinden atıldıktan sonra unutma atölyesi öğrencilerinden Macide ile oturup vedalaştığı yerdir. Macide, Rüstem'i çok sevdiğini söyler ve onu teselli etmeye çalışır.

Konstantiniyye'de Bir Kiraathane: Rüstem atölyesinden atıldıktan sonra buraya gider. Rüstem bu mekâna gelen şair kılıklı adamların şiirlerini dinler ve hiçbirinin arkadaşı Şeref Hanım gibi olamayacağını düşünür. O esnada Şeref Hanım da gelir. Daha sonra da Rüstem'le annesiyle oturduğu köşke giderler.

Çorbacı: Rüstem'in atölyeden kovulduktan sonra, Galata'da çorba içtiği mekândır.

ROMANDA ZAMAN

Kozmik Zaman

Roman yüz on yıllık zaman dilimini içine alır. Rüstem Efendi on yedi yaşında yani romanın başlarında açıkça ifade edilen 7 Kasım 1817'de (s.27) suret atölyesine başlar. Roman Rüstem Efendi'nin doksan iki, doksan üç yıllık hayat serüvenini ele alır. Romanın bitiminde Rüstem Efendi yüz dokuz yaşındadır. Bu da bize romanın 1800-1910 yıllarında geçtiğini gösterir.

Yazar romanında tarihsel konulara değindiği için zaman zaman flashbacklardan yararlanır. Bu geri dönüşlere örnek olarak şu ifadeleri örnek verebiliriz: Zindan görevlisinin Genç Osman'ın 1622 yılında Yedikule Zindanlarında öldürülmesini anlatması: "*Genç Osman karşıya, Üsküdar'a geçmek istedi. İki yüz sene kadar evvel!...*" (s.151)

Yolda yürürken sohbet eden iki ihtiyarın Abdülaziz'in ölümü üzerine konuşmaları da bu konuya verilebilecek örnekler arasındadır. (s.215)

Akordeonun hangi sene ortaya çıktığı hakkında da bilgilere yer verilerek o dönemlere gidilir. (s.187)

Halife Ebubekir'in Bizans imparatoru Heraklius'u İslamiyet'e davet etme gayesiyle elçiler göndermesi hadisesine yer verilir. (s.202)

Yazma Zamanı

Cengiz Asiltürk *Suret* romanını 1995-2018 yılları arasında 22 yılda tamamladığını söylemektedir.

Okuma Zamanı

Suret romanını 1 Şubat – 8 Şubat 2021 tarihleri arasında ve yaklaşık ikişer saatlik süreçlerde okudum.

ROMANDAKİ KİŞİLER

Aslı Kişiler

Rüstem Efendi: Romanın başkişisidir. Hayatta tecrübe etmeyi, yanılmayı, keşfetmeyi seven tuhaf huylu bir adamdır. On yaşlarında annesi evi terk eder ve o günden sonra babası Miralay, hastalıklı kardeşi İlhan ve evin yardımcısı Kadife ile yaşar. On dört yaşına girince Ahmet Paşa medresesine gider. Okul arkadaşı Rahmi, şiir bilgisinden dolayı hocasından takdir toplayınca onu kıskanan Rüstem bütün müzik aletlerinin özelliklerini öğrenir.

On yedi yaşına gelince okuldan ayrılır. Gemi kaptanı olma hayalleri kurarken babasının zorlamasıyla kendini suret atölyesinde bulur. Sevgilisi Sakine'yi Tünde ile aldatınca ömrü boyunca bu aldatma yüzünden kendini masumiyetini kaybeden biri gibi görür

Rüstem, Sakine'nin yanındayken kardeşinin öldüğünü öğrenir. Suret atölyesine girmeye karar verir. Burada “keçibaşının”, “Genç Osman”ın ve birçok dinlediği şahsiyetlerin suretini çizer. Atölyedeki başarılı hayatında Nuri Eyüp Efendi dışında bütün hocalarından takdir toplar.

Zekeriya Efendi, Rüstem'in yeteneğinden etkilenir ve ona güvenir. Onu, o güne kadar sakladığı, Hz. Peygamber'in ve diğer önemli kişilerin suretlerinden haberdar eder. Nuri Eyüp Efendi kendisine rakip gördüğü Rüstem'i hileli bir uygulamayla suret atölyesinden atınca; o da Bursa'ya geri döner. Ailesinden herkes öldüğü; konakları da yerle bir olduğu için bir otel odası kiralar ve geriye kalan altmış dokuz yılını bu otel odasında yapayalnız geçirir.

Hayatı boyunca babasını ve Sakine'yi unutamaz ve eski hayatına dönebilse Sakine ile evlenip çocuk sahibi olmayı ister. Hem kimsesizliğin hem de Zekeriya Efendi tarafından kendisine verilen sırrın altında her geçen gün ezilir. Ölmeden

önce bu sırrını anlatacağı kişiyi arar ve bu kişinin otel kâtibinin torunu Ruhi olduğuna karar verir.

Kör Afşin: Suret Atölyesi'nin kıdemli ve bilgelikte son mertebeye gelmiş hocalarındandır. Atölyeye kabul edilen öğrencilere mensubiyet sembolü olarak suret bilekliğini takan kişidir. Çalışmalarını mum ışığının gölgesinde sürdürür. Duvara delikler açarak dışardan küçük ışıklar alır ve bu sayede nesneleri duvara yansıtır (tıpkı günümüzdeki kamera gibi) ve yansıyan nesnelerin resimlerini çizer. Karanlıkta çok kaldığı için gözlerini kaybedince parmak ve zihin algısında da olağanüstü bir ilerleme sağlar.

Kör Afşin'in; uzun ince yüzü, koca kulakları, iri elleri, sakalları ve kamburu vardır. Bu yaşlı bilge adam, atölyedeki herkes tarafından çok sevilir. Rüstem buraya ilk geldiği zaman onlara bu atölyede hem Garp âlemini hem de Şark âleminin öğrenileceğini söyler. Ona göre insanların zihinlerinde canlandırdıkları görüntüler dış dünyadakilerden daha hakikidir. Aksini iddia edenler ise bu dünyadan bir şey anlamazlar.

Suretçiler Şahı Zekeriya Efendi: Suret atölyesinin kurucusudur. Suretçiliğe çocukken heves eder ve maddi durumu iyi olduğu için hayallerinin peşinden gider, suret atölyesini açar. Amacı yetenekli ve geleceği parlak öğrencileri bir araya toplamaktır. Öğrencilere “Zihin Işınması” dersi verir ve anlattığı suretlerin çizilmesini bekler.

Zekeriya Efendi, öğrencilerinin yaptığı tabloların yedeklerini gizli bir binada saklar. Kendi varlık nedenini açıklarken; tabloları kötü niyetli insanlardan korumak olduğunu söyler. Zekeriya Efendi, kral Heraklius zamanından kalma, ipek kumaşa işlenmiş sakladığı Hz. Peygamberin suretini Rüstem Efendi'ye gösterir. Güvenilir bir öğrenciye bilgileri emanet etmenin huzurunu yaşar. Deponun anahtarını Rüstem'e teslim ettikten kısa süre sonra tabloları ele geçirmek isteyen kişiler tarafından öldürülür.

Miralay Bey: Rüstem'in ciddi, disiplinli, kararlı, hiçbir şeyden keyif almayan, işinden başka bir şeyi düşünmeyen babasıdır. Resmi bir işi (asker) olduğu için hafta sonları hariç rahat kıyafetler giyemez. İki çocuk sahibi bu genç adam eşi tarafından aldatılarak terk edilir. Miralay; herkese eşinin annesine gittiği yalanını uydurur. O günden sonra çocuklarıyla ilgilenir ve onlara masallar anlatır.

Miralay denizcilik hayalleri kuran oğlunun bu kararını onaylamaz. Suret tasvirinin gelecekte parlak bir meslek olacağını düşündüğü için Rüstem'i suret atölyesine yazdırmak ister. Küçük oğlu İlhan'ın ölümü ve Rüstem'in suret atölyesine gitmesiyle yalnız kalır ve kısa süre sonra hayatını kaybeder.

Nuri Eyüp Efendi: Suret atölyesindeki Cenevizlilere benzeyen, içine kapanık, küt suratlı hocadır. Kendisi oldukça yetenekli olmasına karşın etrafındaki insanlara karşı kıskançtır. Kendisinden başkasının başarılı olmasını istemeyen Nuri Eyüp Efendi, Rüstem'in Zekeriya Efendi'nin gözüne girmesinden hiç hoşlanmaz ve Rüstem'in kuyusunu kazmaya çalışır. Rüstem'e göre, *“Asalet ve erdeme sahip olmayan örselenip itilmiş her şerrin müptelası iblisin çocuğu Nuri Eyüp Efendi, yanmamak için istikbali parlak birini buldu mu, yavrulayıveren ve yavrusu sayesinde muhakemede kayrılacağını bilen kadınlara benzer; her türlü rezalete ve aslında aşağılanmaya göz yumar.”* (s.212)

Zekeriya Efendi'nin yaşlandığı için yerine Kör Afşin'i getireceği söylentilerini duyunca, Kör Afşin'in çayına zehir katarak onu öldürür. Kör Afşin'in yokluğunu fırsat bilir ve yapılan suret tablolarının kopyalarını para karşılığı satmaya kalkışır. Rüstem'i atölyeden atar.

Sakine: Rüstem'in ay yüzlü, karınca belli, kalın dudaklı, gamzeli, güzel omuzlu sevgilisidir. Oldukça temiz ve titiz olan Sakine; arzulanmaktan ziyade sevimli görülmeyi önemser. Sakine, kur yapılıncaya kolay inanacak kızlardan değildir. Masal kızlarını taklit etmekten keyif alan Sakine, zaman zaman kendisini o kızların yerine koyar.

Rüstem, suret atölyesine gideceği için Sakine'nin korsan kılıklı bir herif bulup onunla birlikte olabileceğini kurgular. Fakat Sakine'nin yakın ilgisi karşısında; bu düşüncesinden utanır.

Rüstem, Suret atölyesine döndükten sonra bir daha Sakine ile irtibat kuramaz. Atölyeden atılıp Bursa'ya gittiğinde Sakine'yi yeniden görebilmek düşüncesiyle onun mahallesinde dolanır. Rüstem Efendi'nin ömrü boyunca unutamadığı Sakine'nin akıbeti hakkında romanda bir bilgi yoktur.

Kadife: Miralay'ın evindeki yardımcı dul kadındır. Aynı zamanda Rüstem'in kardeşi İlhan'ın bakımı da ona aittir. Gitgide Rüstem'in annesinin yerini almaya çalışır ve Miralay'ın sözünden asla çıkmaz, olup biten her şeyi ona anlatır.

Miralay'ın evde olmadığı zamanları fırsat bilir ve sevgilisini eve alır. Böyle yaptığı günlerin birinde de Rüstem tarafından basılır. O günden sonra Kadife, işinden olmaktan korktuğu için Rüstem'in isteklerine boyun eğer.

Ali Raif: Rüstem'in yakın arkadaşlarındandır. Annesi şâir olan Ali Raif, temiz giyimli bir gençtir. Teninin esmerliği ve Hayyam ile doğum tarihlerinin aynı olmasından yola çıkarak kendisini ona benzetir. Ali Raif'in maddi durumu iyi olduğu için çalışma ihtiyacı duymaz; bu sebeple de hayatını kadın peşinde koşarak geçirir. Avesta isminde bir kız arkadaşı vardır. Fakat bir süre sonra Avesta onu terk eder.

Rüstem'in başı sıkıştığı her an yanında olur ve ona maddi, manevi destek sağlar. Bir hafta kadar Rüstem'i dedesinin dağ evine götürür ve kafasını dinlemesine yardımcı olur. Dağ evinden sonra da Rüstem'i kendi evinde misafir etmeye devam eder.

Semavi: Rüstem'in gençlik yıllarındaki başı sıkıştığı zaman gidebileceği yakın arkadaşlarındandır. Çok duyarlı bir genç olan Semavi seneler sonra karşılaşılrsa bile değişmeyecek kadar saf ve temiz kalplidir. Genç yaşlarında kendine aktar dükkânı açmış ve geçimini sağlamaktadır. Rüstem dağ evinden döndüğü akşam Semavi'nin yanında kalır.

Rüstem, suret atölyesinden atılıp Bursa'ya döndüğü zaman da Semavi'nin yanına gider. Onun evlendiğini ve iki çocuğuyla mutlu mesut yaşadığını görür.

Tünde: Ali Raif'in kız arkadaşı, Avesta'nın iri gözlü, pasaklı ablasıdır. Diğer kızlara oranla kolları bacakları ve yüzü siyah kıllarla doludur.

Sekiz sene önce Bursa'ya yerleşir ve kardeşini de yanına alır. Çeşitli semtlerde birçok değişik işte çalışır. Bilgili ve gözlem yeteneği kuvvetlidir. Bu sayede Rüstem'in dikkatini çekmiştir. Rüstem'den altı yedi yaş büyük olan Tünde, önüne gelen her erkekle yatmaktan keyif alır. Daha yaşı genç olmasına rağmen yaşadığı ilişkilerden dolayı yaşlı görünmektedir. Rüstem'i beğenince sarhoşluğundan faydalanır ve onunla yatar.

Ruhi: Rüstem Efendi'nin atölyeden atılıp Bursa'ya döndüğünde hayatını geçirdiği otelin kâtibinin torunudur. Rüstem Efendi'ye göre Ruhi; tanıdığı insanlar arasındaki en kalender kişidir. O, hassas, temiz, duygulu, sabırlı, dürüst olan bu gence Hz. Peygamberin suretini anlatır. Rüstem Efendi, güvенеbileceği kişiyi bulduğu için huzurludur.

İlhan: Rüstem'in hastalıklı, kardeşidir. Rüstem, kardeşinin hastalığını annesinin gidişine yormaktadır. İlhan'ın ağabeyine karşı farklı bir sevgisi vardır ve ona kalbim diye seslenmektedir. İyi olduğu zamanlarda okula giderken kaplumbağa kadar ylgındır. İlhan, çok hasta olmadığı zamanlarda ağabeyine cambaza gitmek istediğini söyler Rüstem ise işini bahane ederek bu isteğe kayıtsız kalır. Uzun bir süre bu saf sevgisinin karşılığını ağabeyinden alamadığını düşünen İlhan, Rüstem'e kırılır ve artık onunla konuşmak istemez.

Rüstem'in evden kaçtığı günlerde hayatını kaybeder.

İlhami: Rüstem ve kardeşine evlerinde Fransızca ders veren genç muallimdir. İlhami; masallara girip çıkmış gibi büyü, yakışıklı bir adamdır. Bursa'ya sürgün edilmiştir. Bursa'da olduğu zamanlarda yağmuru seyretmekten keyif alır.

Rüstem, Ali Raif ile gittiği dağ evinden döndükten sonra İlhami'nin bir dut ağacına kendisini asarak intihar ettiği haberini alır. İlhami'nin cansız bedenindeki gülümsemeli hali yıllarca Rüstem tarafından hatırlanır.

Şeref Hanım: Rüstem'in Konstantiniyye'de bir ahabap sayesinde tanıştığı vefakâr dostudur. Kültür bakımından zengin, şairleri bol olan bir ailenin kızıdır. Kendisi sıradan şairlere hiç benzemez. Otuzlu yaşlarında olmasına rağmen edebiyat çevrelerinde saygınlığa erişmiş mütevazı, saygılı, bakımlı bir kadındır. Rüstem'den sekiz on yaş küçüktür.

Şeref Hanım'a göre, şiir yeniliklere açık olmalıdır. Mesleğinde başarılı olan Şeref Hanım'ın şiirlerinde nazım tekniği güçlü, dili anlaşılırdır. Eserleri de mazmunlar, benzetmeler, musikiler ile süslüdür.

Şeref Hanım, akrabalarının borçlarından dolayı parasal sıkıntılar çeker.

Azim: Rüstem'in suret atölyesinde her şeyini paylaştığı arkadaşıdır. Azim tabaka işletme atölyesinden mezun olmayı gurur duyacağı hedef haline getirmiştir. Azim; hafif dalgalı gür saçlı, kalın kaşlı, küçük gözlerinde müthiş bir zekâyâ sahiptir. Elmacık kemikleri belirgin, etli dudaklara sahip bu genç adamın çenesinde hafif çukurluk vardır. Rüstem'den on yıl önce suret atölyesine başlamıştır. *“Yapılan resme iş deniliyor; iş içinde iş var”* (s.164) diyerek Rüstem'in aklını karıştırır. Azim'e göre yaratıcılıkla ortaya çıkarılmış bir esere iş denmesi doğru değildir.

Yıllar önce bir sınavdan kalır ve atölyeden atılır. Buna sebep olan kişinin üzerinde uzun yıllar çalıştığı tabakayı parçalar. Bir süre sonra da atölye

tarafından geriye alınır. Rüstem'in atölyeden atıldığını duyunca da üzülr ve eskiden yaşadıklarını hatırlar.

Rüstem'e atölyeden ayrıldıktan sonra hemen Bursa'ya dönmemesini, köklü bir aile kızı bulup evlenmesini tavsiye eder. Azim'e göre insan sadece şimdiye bakmalıdır. Ne yaşarsa yaşasın elbet bir gün öleceği için herkesle eşit duruma gelecektir. Bu sebeple hayatı fazla önemsemenin bir anlamı yoktur.

Bir Adam: Rüstem Efendi'nin oteldeyken yanına gelen kılık kıyafetinden tacir olduğu belli olan düzgün giyimli, beyaz saçlı kişidir. Rüstem efendiden para karşılığı Zekeriya Efendi'nin anlattıklarını ve Hz. Peygamber'in suretini ister. Rüstem Efendi, bu konuda hiçbir fikri olmadığını söyleyince Zekeriya Efendi'yi öldürdüğünü ve altmış dokuz yıldır Rüstem'i aradığını itiraf eder. Rüstem Efendi'ye suret atölyesinin tüm üyelerinin bileziklerini zorla çıkarttığını anlatır. Rüstem'i tehdit eder ve otelden ayrılır.

Macide: Unutma atölyesi öğrencilerinden olan Macide, tuttuğunu koparan bir kızdır. Rüstem'den on sekiz yaş küçük olan bu genç kız, Rüstem'i halasının evinde bir gece ağırlar. Olgun bir adam ile evlenmek istediğini her fırsatta dile getirir ve Rüstem'e nişanlısı gibi davranır. Konuşmalarına bakılırsa karşılık göremediği bir ilişkiden yeni kurtulmuştur.

Macide, Rüstem'e her zaman çok ders çalışmasını söyler. Rüstem'in atölyeden atılacağını duyunca bir daha onu göremeyeceği için çok üzülr.

Nurcuma Hanım: Rüstem'in annesidir. Bu kadın, çocuklarını ve kocasını terk ederek başka bir adamla yaşar. Kocasından çevreye uzun yıllar annesine gittiği yalanı söylenir. Rüstem ve küçük kardeşi İlhan, kendilerini terk eden annelerinin adını bir daha ağzına almazlar. Rüstem'e göre kardeşinin hastalanıp yataklara düşmesinde Nurcuma Hanım'ın etkisi büyüktür.

Figüratif (Yardımcı) Kişiler

Bıyıkları Dolaşmış İp Çilesi Gibi Görünen Adam: Rüstem'in Ahmet Paşa medresesindeyken çay ocağında gördüğü ve sözlerinden etkilendiği bir adamdır. Bu yaşlı adam Cenevizli bir haydut gibi öksürür. O, çevresindeki insanlara attıkları ilk adımlarına dikkat etmeleri gerektiğinin mesajını verir. Bir de insanlardan bütün gün sessiz yürümelerini ister. Rüstem, Şeref Hanım'ın köşkündeyken bu adamın sözlerini hatırlar ve gece boyu ayaklarından sessiz yürümeye çalışır.

Mülakatçılar: Suret atölyesine öğrenci seçmek için kusursuz insanlardan oluşturulmuş kişilerdir.

Atölye Hekimi: Suret atölyesine alınan öğrencileri muayene eden doktordur.

Atölye Hekiminin Yardımcısı: Suret atölyesine alınan öğrencileri muayene için hazırlayan doktor yardımcısıdır.

Avesta: Ali Raif'in kız arkadaşıdır. İsmi Zerdüştlere kutsal metninden almıştır. Adının anlamı “*Kitap*” olduğu için kendisine “kitap” diye de hitap edilmektedir. Ablası Tünde'nin, Rüstem'e olan ilgisini fark edince Rüstem'in başka ilişkisi olup olmadığını öğrenmeye çalışır. Tünde'nin söylediklerine göre; erkekleri tuzağa düşürmekten keyif alan, onları kullanan bir kızdır ve bu sebeple Ali Raif'i doğum gününde terk etmiştir.

Zarath: Orfeus meyhanesindeki sanki beş yüz yaşlarında gösteren adamdır. Yaşlılıktan etleri dökülen bu adam gaipten bilgiler vermektedir. Kendisi de Zerdüştlere olduğu için Avesta'nın adını duyunca hüznelenir ve Avesta'nın anlamı hakkında konuşmaya başlar. Bilgili ihtiyar melekler hakkında da konuşmasını sürdürür. Rüstem onun söylediklerini hayretle dinler.

Bilal Amca: Rüstem'in gittiği çay ocağında Hulki amca yerine alınan posbıyıklı, altmış cm boylarında cüce, iri elli, aksak bacaklı, hayatı umursamaz bir adamdır. Zamanında balıkçılık yaptığı kılık kıyafetinden anlaşılmaktadır. Bilal amca denizin tasvirle çizilemeyeceğini ancak denizin dibini görenlerin onu en iyi çizenler olacağı görüşünü savunur. Onun savunduğu bu bakış tarzı okuyucuya görünenin arkasındaki görünmeyeni hatırlatan bir uyarıdır.

Rahmi: Rüstem'in Ahmet Paşa medresesinden arkadaşıdır. Şiire ve edebiyata karşı aşırı ilgili olan Rahmi; bir mısra okunsa onun hangi şiirden alındığını ve kime ait olduğunu bilir. Öğrencilik yıllarında öğretmenleri tarafından Rüstem ile Rahmi kürsüye çıkarılır. Ardından da arkadaşlarının sorularına cevap verirler. Hocaları Rahmi'ye bilgisinden dolayı kalem hediye eder.

Kâzım Hoca: Rüstem'in Ahmet Paşa medresesindeki hocalarındandır. Rahmi'nin şiir bilgisini Rüstem'in de güreşçilere olan ilgisini duyunca bu iki genci kürsüye çıkarır ve arkadaşlarına sorular sordurtur. Rüstem'e hayırlı gelecekler temenni eder.

Hasan Dede: Ali Raif'in, medrese hocalığı yapmış; yetmiş yaşlarındaki, darı püskülü bıyıklara sahip dedesidir. Masal kahramanlarını andıran bu yaşlı adamın kulakları bir tavşanın kulakları kadar hassastır. Konuşmayı sevmeyen adam yalnız yaşamaktan memnundur.

Yetmiş yıllık evliliğinde eşiyle her konuda anlaşılan bu yaşlı adam “cevap” yerine “yanut” kelimesini kullanmayı yeğler. Eşinin kendisini kelime kullanımı hususunda uyarmasından rahatsız olur. Karısıyla tartışınca dağ evinde yalnız yaşamaya başlar.

Halil: Rüstem'in zor zamanlarında yanında olan yakın arkadaşlarından biridir. On altı yaşından bu yana Orfeus meyhanesini işletir.

Germiyan: Rüstem'in Suret Atölyesi'ndeki arkadaşlarından. Ona göre Rüstem; oldukça yetenekli ve parlak bir zekâyâ sahiptir. Bu sebeple de duyduğu her lafı görüntüye gördüğü her resmi de hikâyeye çevirebilmektedir.

Cıız Ali: Bacakları cıız bir oğlandır. Buna rağmen Rüstem'in Sakine'si hariç tüm kızlar ona hayrandır.

Bir İhtiyar: Rüstem'in on yedi yaşlarında evden kaçtığı zamanlarda karşılaştığı yaşlı adamdır. Rüstem, bu ihtiyara kendisini şair olarak tanıtır ve ona şiirin para için yazılan bir şey olmadığını söyler. Yaşlı adam, Rüstem'in konuşmalarından onun şair olduğunu düşünür.

Yusuf Hilkat Efendi: Suret Atölyesi hocalarındandır. Atölyede nöbetçi olduğu bir gün Rüstem ve iki arkadaşının Konstantiniyye'yi gezmek için dışarı çıkmalarına gizlice yardımcı olur.

Hayrullah: Cenevizli tacirler gibi öksürüp boğazını temizlemeyi bir huy haline getirmiş Suret Atölyesi öğrencilerindendir. Rüstem ile Konstantiniyye sokaklarında dolaşan arkadaşısıdır.

Yaşlı Bekçi: Oldukça yaşlı olan bekçi; Suret Atölyesi'nden kaçan Rüstem ve arkadaşlarına Yedikule Zindanları'nı gezdiren kişidir. O, yıllar önce bu zindanlarda yaşanan olayları gençlere anlatır ve hikâyesiyle onları fazlasıyla etkiler. Rüstem, bu yaşlı adamdan duyduğu Genç Osman'ın tasvirini atölyeye dönünce çizer ve hocalar tarafından beğeni toplar.

Ölü Benizli Oğlan: Rüstem'in Suret Atölyesi'nde tanıdığı solgun tenli oğlandır. Bir Bulgar paşasının oğludur. Bu sebeple de saraya lâıyk şekilde yetişmesi için bu atölyeye gönderilmiştir.

Konstantiniyye’de Bir Adam: Sultan Abdülaziz’in öldürüldüğünü daha sonra ise ona intihar süsü verildiğini Rüstem’e anlatan kişidir. O, insanların haksızlığa karşı dirençli olması gerektiğini ifade eder ve insanların gerçekler için mücadele etmesi gerektiğini savunur.

Beyefendi: Kendisine Efendi hazretleri de denen bu kişi Nuri Eyüp Efendi’nin Suret Atölyesi’ne gizlice soktuğu orta yaşlarda bir adamdır. Bu adamın faulleri, çenesinin altındaki sakalı, düzeltilmiş bıyıkları bir uyum içerisinde. Rüstem, onda suret bilekliği görmediği için onun atölyeye mensup olmadığını anlar.

Beyefendi, Nuri Eyüp Efendi’den Suret Atölyesi’ndeki tabloların yedeklerini ve Rüstem’in yaptığı “Keçibaşı” tablosunu para karşılığı ister.

Beyefendinin Hurileri: Nuri Eyüp Efendi’nin atölyeye gizlice aldığı efendi hazretlerinin yanında bulunan genç güzel kadınlardır. Bu kadınlar beyefendinin kahve falına bakarlar ve iyi şeyler olmayacağını dile getirirler.

Mısırlı Bir Gezgin: Rüstem’e hilye-i şerif hakkında bilgi veren ve onun ateşine dayanamayacağını söyleyen mısırlı bir gezgindir.

Atilla: Rüstem’in Suret Atölyesi’ndeki alt ranzasında uyuyan ve her gece horlayan arkadaşdır. Atölye arkadaşlarından Çetin; ona balina diye seslenir. Zeki fakat tembel bir öğrenci olan Atilla, buradaki derslere sürekli geç kalır.

Şişman Şair Abdüsselman: Rüstem’in Cadde-i Kebir’de gördüğü, şiirlerini satan şairdir. Rüstem onu görünce şairin şiirlerini bir limonata satıcısı gibi pazarlamasını ve satmasını doğru bulmaz. Bu şairin; başının üstünde bir tutam saç ve göğsünü kapatan sakalı vardır. Rüstem, onu Dostoyevski’ye benzetir.

Müderris Hakkı ve Tacettin Efendi: Rüstem’in Suret Atölyesi’nden atıldıktan sonra rüyasında gördüğü birbirlerine ikiz kadar benzeyen hocalarıdır. Rüstem bu rüyasında hocaların kendisine tekrar sınav yaptığını ve sınavdan geçip atölyeye alınacağını söylediklerini görür.

Korsan Kılıklı Herif: Rüstem’in, Sakine ile ilişki yaşadığını düşündüğü muhayyel kişidir. Rüstem, hayatı boyunca Sakine’den uzak kaldığı zamanlarda bu adamın Sakine’yi elde ettiğini düşünür. Yıllar sonra kendisi Sakine’ye kavuşamayınca sevdiği kadının yine bu korsan kılıklı herife kaldığını varsayar. Böyle düşünmesinin altında yatan sebepse annesinin; Miralay beyin yokluğunda başka bir adamla birlikte kaçmasıdır.

Keser Enseli İhtiyar: Çay ocağında bıyıkları dolaşmış ip çilesi gibi görünen adamla muhabbet eden ve onun her söylediğine hak veren kişidir.

Garson: Rüstem'in on yedi yaşlarındayken geldiği çay ocağının garsonudur.

Esmer Oğlan: Suret Atölyesi'ne seçilen kısa boylu, meşin kadar esmer oğlandır. Atölye hekimi, onu muayene ettiğinde vücut yapısının at soyundan geldiğini düşünür.

Mahmut: Rüstem'in, evin hizmetçisi Kadife ile babasının yatağında bastığı her yeri kıllarla örtülü adamdır. Kadife, Mahmut'u kayınbiraderi diye tanıtsa da Rüstem bu duruma inanmaz.

Canan: Semavi'yi çok seven eşidir. Semavi konuşurken onun gözlerinin içine aşkla bakar.

Görevli: Rüstem'in suret atölyesine gitmemek için evden kaçıp kaldığı oteldeki görevlidir. Bu görevli Rüstem'i almaya gelen Ali Raif'in asabi tavırlarına oldukça sakın ve ılımlı şekilde cevap verir.

Cıltz Adam: Orfeus meyhanesinde beş yüz yaşında görüntüsü veren yaşlı adamın yan masasında oturan zayıf, çelimsiz adamdır.

Rüstem'in Dayısı: Rüstem'in dayısıdır. Rüya adında bir kızı sever. Zamanında Rüstem'e hazıra dağ dayanmaz diye öğütler vermiştir.

Otuz Yaşlarında Bir Adam: Rüstem'in on yedi yaşlarındayken karşılaştığı otuzlu yaşlarda, esmer tenli, siyah gür saçlı, yeşil gözlü, okur yazar bir delikanlıdır. Boynundaki izlere bakılırsa esaretten yeni çıkmış bir hali vardır. Sol yanağı da çok kaşırmaktan olacak yara şeklinde ben oluşmuştur. Rüstem'den söylediği dörtlük ile tütün ister. Rüstem tütünü olmadığı için genç adama bir miktar para verir.

Hulki Amca: Rüstem'in gittiği çay ocağındaki çalışan kişidir. Daha sonra onun yerine balıkçı kıyafetli Bilal amca geçer.

At Arabası ile Geçen Beş Kişi: Rüstem'in dolaştığı zamanlarda gördüğü kişilerdir. Bunlardan ikisi kendi arasında tartışır, biri çenesini kaşır, diğeri öksürür gibi yapar yüzünü çevirir bir diğeri de atı kırbaçlamakla meşguldür.

Şeref Hanım'ın Annesi: Şair Şeref Hanım'ın annesidir ve Şeref Hanım ile birlikte köşkte yaşarlar. Rüstem'e göre bu yaşlı kadın gerçek bir bilgedir.

Arabacı: Ali Raif ve Rüstem'i dağ evine getiren; oldukça sessiz, sakın bir adamdır.

Gürben: Ali Raif'in Avesta'dan önceki kız arkadaşıdır. Ali Raif, Avesta'dan ayrılınca Gürben'i hatırlar ve ona çok kızar. Çünkü Gürben'le ayrılmasaydı hayatına başka kimse girmemiş olacaktı.

Gürben Ali Raif'i arkadaşlarından kıskanır ve onlarla konuşmasını engellemek ister.

Necati: Ali Raif'in içine kapanık, herkese karşı saygılı olan arkadaşıdır. Gürben, Necati'nin Ali Raif ile samimi olmasına tahammül etmez ve onun Ali Raif'e âşık olduğunu ileri sürer.

Halil'in Teyze Kızı: Halil'in otuzuna gelmiş henüz evlenmemiş kuzenidir. İki evlilik yapmış dul bir adam tarafından istenince de düğün, gelinlik isterim diye tutturur.

Herif: Halil'in teyzesinin kızının evleneceği orta yaşlardaki adamdır. İlk iki evliliğinde de eşleri ölür ve üçüncü evliliğine hazırlanır. Evlilik ritüellerinden bıktığı için düğüne, gelinliğe sıcak bakmaz fakat zoraki bir düğün yapar.

Remzi: Semavi'nin kardeşidir. Semavi olmadığı zamanlarda aktar dükkânına bakar.

Dul Kadın: Rüstem'in Bursa'da bir süre kaldığı dul kadın konağını işleten kişidir. Rüstem, on yedi yaşında bu kadının konağında kaldığı vakit dul kadın; yirmili yaşlarda, su damlası kadar güzeldir. Rüstem kırklı yaşlardayken ise ellili yaşların üstünde gösteren dul kadın oldukça yıpranmış görünmektedir.

Rüstem'in Teyzesi: Rüstem on altı yaşındayken Faruk adında bir adamla gösterişli bir düğün yaparak evlenir.

Faruk: Rüstem'in teyzesinin eşidir. Düğün bitiminde eşiyle tartışır ve Rüstem bu genç çiftin daha rahat tartışmak için evlendiğini düşünür.

İncili Mustafa: Rüstem'in Suret Atölyesi'ndeki arkadaşlarındandır. Rüstem'den sekiz yaş büyük olan İncili Mustafa, Rüstem'den beş kuşak önce atölyeye katılmıştır.

Karamanlis: Suret Atölyesi öğrencilerindendir.

İki adam: Nuri Eyüp Efendi'nin gizlice atölyeye aldığı kişilerdendir. Adamlardan biri Cenevizli tüccarlar gibi boğazını temizler ve polisiye geleneği olmayan ülkeleri küçümser bir tavır sergiler.

Adamlardan diğeri çıkık elmacık kemiklerine sahip yaşlı bir adamdır. Eskiden babasından dinlediği siyah-beyaz yılan hikâyesini anlatır ve Kör Afşin'in bu hikâyedeki siyah yılan olduğunu dile getirir.

Bir İhtiyar: Rüstem ve Konstantiniyye’deki adamın konuştukları esnada onlara kulak misafiri olup sohbetlerine katılan kişidir.

Keldani: Suret Atölyesi’nde simetri dersine giren balık tüccarı kılıklı hocadır.

Şevket Amca: Suret Atölyesi’ndeki kantin görevlisidir.

Büyükbaba: Rüstem’in büyükbabasıdır. Yarış atlarına çok meraklı olan büyükbabanın “Yosunkız” adında bir atı vardır. Rüstemler ile birlikte yarış seyrettikleri esnada atı yaralanır. Atının acı çekmesine dayanamaz ve onu vurur. Bu durum yaşlı adamı çok hüznendirir. (*Sırlanmış Zamanın Gölgesinde* romanında kişilerden biri olan “Yosunkız” ismi yazarın bu romanında da ata verilmiştir.)

Prences: Rüstem’in arkadaşı Azim’in meyhanede gördüğü genç güzel, yabancı uyruklu bir kızdır. Kendisi Azim’den iki karış kadar uzundur.

Yaşlı Şair: Rüstem’in atölyeden atıldıktan sonra gittiği kıraathanedeki yaşlı şairdir. Kibar konuşmaya çabalayan ihtiyarın sesi oldukça kötüdür.

Yaşlı Amca: Rüstem’in sokaklarda dolaşırken Keçecizade Fuat ve James William Redhouse’un konuşmalarına kulak kabartır. Yaşlı amca da bu iki genç adamın kimler olduğunu Rüstem’e anlatır ve adamlara fazla yaklaşmaması gerektiğini ona söyler.

Garson: Rüstem’in gittiği çorbacıdaki garsondur. Rüstem kendisinden tütün aldırmasını isteyince çırak çocuğu tütün almaya gönderir.

Rüya: Rüstem’in dayısının sevdiği kadındır.

Tünde’nin Rüyasında Gördüğü Annesi: Alımlı, genç güzel bir kadındır. Gerçekte ise oldukça yaşlı biridir.

Şirin Teyze: Tünde’nin rüyasında gördüğü gül bahçesinde ağaçların budanmasına direktifler veren komşu kadındır.

Zülal: Rüstem’in bir zamanlar âşık olduğunu söylediği kızdır.

Abdullah Efendi: Rüstem, Suretçiler Şahı Zekeriya Efendi ile tabloların yerini öğrenmeden önce rüyasında gördüğü; “*Üstlerine kâbus gibi çöken kuraklık devrinde virane olup, yeri belirsiz hale gelen kuyunun mübarek suyunu yeniden ortaya çıkarabilmek için oğullarıyla seferber olan*” kişidir. Rüstem uyanır uyanmaz atölyeye gider ve Abdullah Efendi’nin rüyasında gördüğü suretini resmeder.

Nasranili Rahip: Hz. Peygamberin suretini çizdiği söylenen kişidir. Acemistan'da böyle bir resmin çizildiği her zaman dile getirilmiştir.

Yaşlı Kadın: Azim'in anlattığı meyhane hikayesindeki yaşlı; buruşuk elleri buz tutmuş tuvaletçi kadındır. Muhtemelen zamanında kendisine prenses diye hitap edilir. Fakat yaşlanıp güzelliği geçince el üstünde tutulmaz ve tuvalet köşelerinde sürünür.

Mehmet Nebil Bey: Şeref Hanım'ın babasıdır. Kültürlü bir adamdır.

Hediye Hanım: Kör Afşin'in sevdiği kadındır. Kör Afşin onun olumsuz bir sözünden dolayı evi terk eder ve bir daha görüşmezler.

Romanda, Tarihi ve Önemli Şahsiyetlere Şöyle Yer Verilir:

Keçecizade Fuat: Rüstem'in atölyeden atıldıktan sonra sokaklarda gezerken gördüğü kişidir. Keçecizade İzzet Molla'nın hekimlik yapan; yüksek memur gibi giyinmiş, bilgi dolu laflar eden yirmi beş otuz yaşlarındaki oğludur. Rüstem atölyeden atıldığı esnarlarda sefaretname tercümanı sıfatıyla Londra'ya gönderilir. Bir süre sonra da sadrazamlığa kadar yükselir.

James William Redhouse: Levanten diye anılan ecnebi delikanlılardan biri. Bu İngiliz genç, on beş yaşlarında deniz yolculuğu ile Konstantiniyye'ye gelir. Farsça, Arapça, Fransızca, Türkçe vb. birçok lisan bilmektedir. 1837'de payitahta güvenilir bir tercüman olarak işe başlar. Daha sonra da Mustafa Reşit Paşa tarafından kurulan *Encümen-i Daniş*'e aza olarak seçilir. Birçok lisan kitabı yayınlayan bu genç adam en son da *Müntahabat-ı Lügat-ı Osmaniye*'yi çıkarır. Son olarak da "Sir" unvanı ile onurlandırılır.

Zonaro Efendi: 18 Eylül 1854-19 Temmuz 1929 tarihleri arasında yaşar. Padişah Abdülhamit'in saray ressamlığını yapan kişidir. Abdülhamit tahtan indirilirken kendisinin de saray ressamlığından alındığı söylenir. Rüstem Efendi, Hz. Peygamberin suretini isteyen adamı oyalamak maksadıyla Zonaro Efendi'nin konusunu açar.

Milton Manaki(1882) ve Yanaki Manaki(1878): "Yün Eğiren Köylü Kadınlar"ı filme aldığı söylenen iki kardeştir. Rüstem Efendi yüz dokuz yaşına gelip bu iki kardeşin yaptıklarını duyunca onlara imrenir. Genç olup geçmişini yeniden kurmayı hayal eder. Rüstem Efendi bu iki kardeşi bulup bütün hayatını filme aktarmalarını arzular.

İbn-i Al- Hatim: Asyalı matematik ve fizik dehasıdır. “Aristoteles’in önerdiği gibi üzerine delik açılmış bir perde ve mum kullanarak karanlık bir oda yapmıştır. Bu olağanüstü buluş bir heyecan yaratmış olsa bile fotoğrafın gelişmesinde etkili olamamıştır.

Urfalı Mansur: Urfalı hikâye anlatıcısıdır. Başından geçenleri, duyduklarını veya hayallerini; Türkçe, Arapça, Kürtçe hikâye etme yeteneğine sahiptir. Rüstem Efendi’ye, Urfalı Mansur tasvir edilince suretini çizer ve bu çizim suretçiler şahı Zekeriya Efendi tarafından büyük bir beğeni görür.

Ahmet Paşa: Ahmet Paşa Medresesinin kurucusudur. Eli sıkı, nüktedan ve üstün zekâya sahip bir şairdir. Ali Şir Nevai’den gelen şiirlere nazire yazar. Şiirleri Hüseyin Baykara’nın Herat’taki sarayında da okunur. Kendisinden “Şairler Sultanı” diye bahsedilir. Latifi’nin anlatımına göre Ahmet Paşa Yedikule Zindanları’na hapsedilir. Orada Sultan Beyazıt’a “Kerem Kasidesi”ni yazar ve bu sayede affedilir, zindandan kurtulur.

Sultan Beyazıt: 20 Mayıs 1481 tarihinde tahta çıkar ve otuz bir yıl Osmanlı devletinin başında kalır. Kendisine yazılan Kerem Kasidesi’ni beğenince Ahmet Paşa’yı affeder, maaşa bağlayıp Bursa’ya gönderir.

Sultan 5. Mehmet Reşad: Selanik’i ve Manastır’ı ziyaret eden padişaktır. 1909-1918 yılları arasında Osmanlı devletine padişahlık yapar. Milton Manaki ve Yanaki Manaki kardeşlerin ellerindeki kameralarıyla manastırı çekmelerine izin vermiştir. Bu yüzden Rüstem Efendi tarafından ulvi bir şahsiyet olarak görülür.

Genç Osman: 3 Kasım 1604 doğumludur. İnce siyah kaşlara, çocuksu yüze, iri yuvarlak kara gözlere, yuvarlak bir çeneye sahiptir. 20 Mayıs 1622 tarihinde de Yedikule Zindanları’nda öldürülmüştür.

Davut Paşa: Birinci Mustafa’nın damadıdır. Mezarı Murat Paşa Camii’ndedir. Kafası kesilerek 18 Ocak 1623’te öldürülmüştür.

Birinci Mustafa: 1591 yılında Manisa’da doğar ve 20 Ocak 1639’da ölür. 15. Osmanlı padişahıdır. Padişahlıkta başarılı olamayınca görevden alınıp hapse atılır. Senelerce de hapiste kalır.

Halife Ebubekir: Romanda Halife Ebubekir’in Bizans kralı Heraklius’u İslamiyet’e davet etmek için elçiler gönderdiğine de yer verilir. Bu şekilde Ebubekir’in adı da romanda geçer.

Zülkarneyn: Sınırları şark ve garpta insanoğlunun gidebileceği en uzak noktalarda bir yerdeki bir ülkenin hükümdarıdır. Efsanelerde ise onun Büyük İskender veya Büyük Türk Hakanı Mete Oğuzhan olabileceği düşünülmektedir.

Sultan Abdülaziz: Romanda yer verilen diğer önemli şahsiyetlerden biridir. 8 Şubat 1830- 4 Haziran 1876 tarihleri arasında yaşar. On sene kadar hükümdarlık yapmıştır. Osmanlı devletinin 32. Padişahıdır. İki bileği de kesilip öldürülmüş ardından da ölümüne intihar süsü verilmiştir. Roman Abdülaziz'in öldürüldüğünü varsaymaktadır.

Abdülmecid: 1839'da tahta çıkan padişaktır. İkinci Murat ile Bezmiâlem Valide Sultan'ın soluk benizli cılız oğludur. Yirmi iki yıl saltanat sürdürmüştür.

Beşinci Murat: 21 Eylül 1840- 29 Ağustos 1904 tarihleri arasında yaşar. Osmanlı devletinin 33. Padişahıdır. Hükümdarlığının üçüncü ayında aklını yitirmiştir.

İkinci Abdülhamid: Eylül 1842- 10 Şubat 1918 tarihleri arasında yaşar. Beşinci Murat'tan sonra tahta çıkan, Osmanlı devletinin 34. Padişahıdır.

Hz. Âdem: Beyaz tenli, sureti ayın on dördü gibi parlak uzun boylu gür saçlı, iri gözlü, boyun kısmı uzun, baldırları kalın, sakalsız biridir.

Hz. Nuh: Beyaz tenli, kederli ve hüznü bakışlı, güzel yüzlü, sakallı, büyük başlı, kıvrıkcık saçlı, baldırları kalın, iri gözlerinde kırmızılık olan, geniş omuzlu bir erkektir.

Hz. İbrahim: Güzel yüzlü, beyaz tenli, aksakallı, geniş alınlı, uzun yanaklı bir erkektir.

Zekeriya Efendi, sakladığı tabloları Rüstem'e gösterdiği sırada bu kişilerin suretlerine ve onlarla ilgili bilgilere bu şekilde yer verir.

ROMANDAKİ BAKIŞ AÇISI

Romanda olaylar ana kahraman Rüstem Efendi tarafından ele alınır. Doğu ve Batı kültürüne hâkim Suretçiler Şahı Zekeriya Efendi tedrisatından geçen bu zeki, çalışkan, üstün yetenekli, hatta resim alanında ve suret çiziminde bir dâhi olan Rüstem Efendi'nin yüz dokuz yıllık hayat serüveninde başından geçenleri, duyduklarını, gördüklerini bize teferruatlarıyla naklederek romanın gidişatını belirler. Onun serüveninin anlatılması sırasında Batı ve Doğu kültürleri üzerine ciddi okumalar ve araştırmalar yaptığı, Batı'da ve Doğu'da uzun seyahatlerde bulunduğu apaçık gözlenebilmektedir. Eserde hadiseler asıl kişinin fikirleriyle

okuyucuya yansıtılır. Romanın kahraman bakış açısıyla yazıldığı hususundaki örneklerimiz şu şekildedir:

“On yedimde girdiğim Suret Atölyesi’nden kırklı yaşlarda atılıp Bursa’ya dönmüştüm. Kendimi bir açıdan değersiz hissediyordum, bir başka açıdansa belki dünyanın en değerli insanıyım. Kendimi değersiz hissetmemin nedeni, kırklı yaşlarda olmama rağmen işim ve ailem olmamasıydı. Orada yirmi üç senemi boşa harcamıştım. Şimdi şu yaşlı halimdeki gibi gelip şu kiraathaneye yerleşmişim o gün.” (s.34)

“Doksan iki sene sonra işte yine buradayım. Birazdan kalkıp küf kokulu otel odasına dönerim. İnsanlardan uzakta, acemi oğlanlar gibi, ağacın altındaki iskemleye oturmuş burnumdan çıkan soluğun oyduğu tozu izliyorum. Değişen bir şey yok.” (s.37)

“Kendimden hiç beklemediğim bir sesti bu. Karşısına geçip kendimi bir koltuğa bıraktım. Beni dinle. Eve geldiğimi Miralay’a söylersen bende bildiklerimi anlatırım kendisine.” (s.85)

“Ben gülümseyince o da gülümsedi. Şunu inkâra kalkışmayacağım: Karşısında gelip geçiveren kin duygusuna kapıldım. Zaten benim kalbime düşen duygular, orada sürekli yaşayamaz! Ne yazık ki böyle biriyim. Suretin Simetrisi dersinden zayıf verdiği için bir vicdan azabı duyup duymadığını sormak içimden geçtiyse de yapamadım.” (s. 227)

“Şimdi gözlerim kapalı: Çok tuhaf; görebiliyorum. Tüm, geçmişi teraziye vuruyorum Gördüğüm şudur: Hiçbir hukuk kitabı benim vicdanımdan daha yüce, daha güvenilir değil!” (s.293)

Yukarıda örneklerini sunduğum romandan alınmış parçalar gösteriyor ki roman bütünüyle ana kahramanın bakış açısıyla tahkiye edilmiştir.

ROMANDAKİ ÜSLUP

Suret isimli romanda yazar; diğer eserlerinden farklı bir üslup kullanmıştır. Roman kahramanı Rüstem Efendi başından geçen olayları ve duyduklarını okuyucuya sohbet havası içinde meddahvâri (Hatta Ahmet Midhad tarzında) bir tarzla anlatır. Kahraman okuyucuyu yine tıpkı bir meddahın dinleyenlerini hipnotize edercesine, kendi yaşam serüveninin içerisinde farklı zaman dilimlerine sürükler. Asiltürk, kullandığı bazı bilinmeyen kelimelerde kişilerin aklında soru işareti bırakmamak üzere tanımlama cümlelerine de sıklıkla yer verir. Örneğin

“Tepeye yükselen güneş, öbür tarafımızdan gecenin karanlığına kavuşur. Biz işte oraya ayrı idi, yabancı idi, tuhaf idi, ayrıldı, uzaklaştı, manalarında Garp deriz. Garp! Süryanice veya Aramice reba, gün batımı; Akadça erebu manalarına gelir. (s.27). Yine romanda oktant kelimesinin açıklanmasına; “Oktan şu; Açık ölçmeye mahsus bir alet...” (s.183), hilye ve eflüv terimlerinin açıklanmasına “Canlıların bedeninden gözle görülmez ışınlılar yayıldığı herkes tarafından duyulmuştur; işte eflüv, git gide halka halka yayılan o ışınlıların tesir kuşaklarıdır.”, “Hilye ise şudur; Halkalarını Muhammed’in yüzünü görenlere, bu muhteremlerin anlatmasıyla, görmüş gibi olanların kurduğu zincirdir.” (s.201) gibi tanımlara yer verilerek romanda bilgi aktarımı yapılır.

Bunlarla beraber yazar bazı dini terimlerin ve duaları da eserinde açıklar. *“İyyâke na’budu ve iyyâke nestain’ şu demek: Ancak sana ibadet eder ve yalnız senden yardım dileriz.” (s.30)*

Romanda *“İt ayağı yemiş gibi ortalıkta dolaşmak.” (s.36)* şeklinde bir deyme de yer verilmiştir.

Genç bir adam Rüstem’den tütün istemek için şiir okur romanda bu şiire de yer verilir. *“Hadi Adamım bir tütün yandır, /Sevgilini kandır, kendini kandır, / Herkes gibi sen de yaşar gibi yap, / İnanmasan da inandığına inandır.” (s.62)* ve beraberinde de Hayyam’ın bir sözüne yer verilir. *“Düşünme geleceği de geçmişi de/ Şimdi şen ol da hayatı berbat etme.” (s.74)*

Romanda s.193’te ahtapot döğmesi yaptıran bir babaya ve bu dövmenin amacıyla ilgili bir hikâyeye başvurulurken; s.196’da da Şehriyar’ın karısı tarafından aldatılışı ve düştüğü durum hakkındaki başka bir hikâyeden alıntı yapılmıştır.

Çok olmamakla beraber romanda bir iki yerde de argo kelime kullanılmıştır. *Ali Raif sıçayım (s.87)*

Yazar yer yer sinema sahnesini andıran görsel tasvirlerle romanını zenginleştirir: Dağ keçisini avlandığı bölüm dikkat çekicidir. Tasvir oldukça güçlüdür. *“Yayı gerip oku hayvanın üzerine bırakmıştım, onca şeyi gözlerken. Hayvan bir an sola kaçtı. Sırtını dönerken, ön ayağının biri işlevini yitirdi. Kaçmak isterken, tepe üstü çakıldı. Yerde böğürdü. Kalktı, yeniden devrildi. Donup kalmıştım; ayakla gövdenin birleştiği yere giren ok orayı parçalamıştı. Hayvan teslim olurken umarsızca bana baktı. Gözleri niçin yaptın diyordu, ya da ben öyle hissettim.” (s.109)*

Görüldüğü gibi romanın son 30-40 sayfasında anlatım çok hızlanıyor. Sık sık yer değiştirmeler, takipler romanı hareketli hale sokuyor...

ROMANDA KOMPOZİSYON

Suret romanın **giriş** kısmında, Rüstem Efendi'nin henüz on yaşındayken annesinin başka bir adamla kaçması, kardeşi İlhan'ın hastalıkları, sevdiği kız Sakine'ye ait duyguları, yakın arkadaşlarına ve hayallerine uzanan anlatımlar görülür. Bu kısmın adı “*Benim Büyük Hayallerim*” adlı birinci bölümde yer alır ve romanın giriş kısmını meydana getirir.

Gelişme kısmı ise 1817 yılında Rüstem'in *Suret Atölyesi*'ne girmesiyle başlar. Bu bölümlerde Rüstem'in atölyeye nasıl alındığına, hocalarının ona olan ilgisine ve beğenisine, atölyedeki yirmi üç yıllık serüvenine, Nuri Eyüp Efendi'nin tuzağından sonra başına gelenlere yer verilir. Rüstem Efendi romanın gelişme bölümünde yüz dokuz yaşından geriye doğru bakarak yaşadığı her anını bize nakleder. Bununla birlikte duyduğu tarihi bilgileri de aktarır. Bu kısım “*Hayyam'a Benzer*” başlığı ile başlar ve “*Rüya ve Yabancı*” kısmına kadarki bölümü kapsar.

Romanın **sonuç** kısmında Rüstem Efendi artık son günlerini yaşadığının farkına varınca Zekeriya Efendi'nin sırrını Ruhi'ye açmaya karar verir ve bütün bildikleri suret bilgilerini Ruhi'ye anlatır. Ardından da son nefesini verir. Bu kısım ise “*Rüya ve Yabancı*” başlığı altında sunulur.

DEĞERLENDİRME

Suret isimli romanı beğenerek okudum. Oldukça akıcı bir üsluba sahip olan roman bir kahramanın hayat serüveni olmaktan çok kahraman üzerinden birçok bilgiye yer verilen ve insanlığı sorgulayan bir eser mahiyetindedir. Bu romanı okuyanlar sadece bir kitap okumayacaklar aynı zamanda tarihi, dini birçok bilgiye de hâkim olacaklardır. Çünkü yazar romanında birçok farklı konuya da değinir.

Asiltürk'ün *Suret* ve *Sırlanmış Zamanın Gölgesinde* isimli romanlarında ortak kullandığı bir çiçek vardır. Bu çiçek “Altınotu” çiçeğidir. (s.160) Buradan yola çıkarak yazarın *Sırlanmış Zamanın Gölgesinde* romanındaki “Mantufar” çiçeğine ve kokusuna atıfta bulunduğunu söylemek mümkündür. Çiçeklerin romanlarda dikkat çekici olarak sunulmasının bir anlamı vardır. “Altınotu”

çiçeğinin daha çok Akdeniz bölgesinde olması da okuyucuya yazarın yaşadığı bölge hakkında ipuçları verir.

Romandaki Tünde isimli kız tahkiyedeki fonksiyonuyla dikkatleri üzerine çeker. Bu kız “*Muleta*” romanındaki Günay’ı anımsatır. Romanda Tünde erkek bedeninin sırrını keşfetmek arzusuyla önüne çıkan erkeklerle ilişkiye girer. Rüstem Efendi’yle de birlikte olan bu kadın çıktığı hayat yolunda Günay ile benzer özellikleri yansıtır.

Rüstem’in büyükbabasının atının adı “Yosunkız”dır. Bu isim *Sırlanmış Zamanın Gölgesinde*’ki Yosunkız’ı hatırlatır. Bu örneklerde de görüldüğü gibi yazar zaman zaman kendi romanları arasında metinler arası yolculuğa çıkar.

Rüstem Efendi’nin, Kör Afşin öldükten sonra onun yok oluşunu beyazlığa bürünmüş albatrosa benzetmesi yazarın “*Albatros’un Yolculuğu*”³⁵ isimli filmine de gönderme olarak düşünebiliriz. (s.175)

Cengiz Asiltürk, Akdenizli olduğu için limon, portakal gibi turuncgillerin isimlerini romanlarında sıklıkla kullanır. Yazarın yaşadığı bölgeyi, romanlarında bu şekilde desteklemesi Akdeniz bölgesinin tanıtımına katkı sağlar. *Suret* isimli romanında da Rüstem Sakine’nin “limonçiçeği” gibi güzel koktuğunu söylerken bu amaç öne çıkar. Yazar, romanlarının atmosferini bu çiçeklerle donatırken Akdeniz bölgesine olan düşkünlüğünü ve bağlılığını da yansıtır.

Yazar diğer romanlarında da görüldüğü gibi kimi mekânları (şehirleri) farklı algılar yahut sıfatlarla adlandırmıştır. Bu romanda Bursa için “Sisler Şehri” adlandırması yapılır. Yazarın bu isimlendirmeleri onun şehirleri algılama biçimiyle ilintilidir.

Asiltürk’ün romanlarında dikkat çeken bir dayı motifi vardır. Bu dayılar “Rüya” adındaki bir kadını çok severler. Bir gizem yolculuğu olarak düşündüğümüz bu motif, muhtemelen hayal ile gerçeğin bir araya getirilmesidir.

Yazarın tarihi olayların dışında birçok tasavvufi hususlara ve bilgilere yer vermesi onun bu konulara olan merakı ve derin bilgisine dikkatleri çeker.

Romanda basımından kaynaklanan yazım hatalarına da rastlanmaktadır. s.54, gittiğim de günler (s.118), s.151, s.178, s.242, s.282, şeklinde bazı bölümlerde yazım yanlışları mevcuttur.

³⁵*Albatrosun Yolculuğu* filminde, şair bir kahramanın aşk dolu yolculuğu maceralı hayatı anlatılmaktadır. Yazarın romanlarında da bu tekniğin uyguladığı görülmektedir.

Romanda Rüstem Efendi'nin hayat serüveni ele alınırken birçok gerçek bilgiye de rastlamak mümkündür. Bu yönüyle oldukça donanımlı bir romandır denebilir. Romanda geçen gerçek veya tarihi bilgiler şu şekilde sıralanır:

Ahmet Paşa medresesinin nerede olduğu ve kim tarafından yapıldığı hususlarında bilgiler verilmiştir. (s.35)

Latifi isimli şairin Ahmet Paşa'nın Yedikule Zindanları'na hapsedildiğini haber vermesi bilgisine (s.39)

Sultan Beyazıt'ın, Ahmet Paşa'yı yazdığı *Kerem Kasidesi* sayesinde Yedikule Zindanları'ndan çıkartması bilgisine (s.39)

Hayyam hakkında verilen bilgilere (s.74)

Zonguldak şehrine adının nasıl verildiğine dair bilgiye (s.120)

Yedikule Zindanları ve geçmişi hakkında bilgilere (s.149)

Genç Osman'ın Yedikule Zindanları'nda öldürülmesi hakkında bilgilere (s.150)

Hikâye anlatıcısı Urfalı Mansur hakkında bilgilere (s.161)

Sultan 5. Mehmet'in Selanik ve Manastır'ı ziyaret etmesine ve ilk Osmanlı sinema yönetmeni olan Milton Yanaki ve Yanaki Manaki kardeşlerle yaşanmış olaylar hakkındaki bilgilere (s.58)

Yeniçeri Ocağının kaldırılması ve Vakay-i Hayriye hususunda da birtakım bilgilere (s. 64)

Asyalı matematik ve fizik dehası İbni Al Hatim'in perde ve mum ile karanlık bir oda yapması hakkında bilgilere (s.167)

Mühendishane-i Berri Hümayun da 1805'ten beri camera obscuranın kullanılması hususunda bilgiye (s.174)

Akordeonun 1822 yılında Berlin'de bulunduğu bilgisine (s.187)

Caravaggio'nun "*David and Goliath*" resmi hakkında bilgilere (s. 189)

İslam'da peygamberin suretinin yapılmasının doğru bulunmadığı bilgisine (s.201)

Acemistan'da Hz. Peygamber'in suretinin çizilip satılığa çıkarılması hususundaki bilgiye (s.201)

Halife Ebu Bekir'in Bizans İmparatoru Heraklius'u İslamiyet'e davet etmek için elçi gönderdiği bilgisine (s.202)

Zülkarneyn'in sınırları Doğu ve Batı'da insanoğlunun gidebileceği en uzak yerdeki bir ülkenin hükümdarı olduğuna ve onun Büyük İskender olabileceği bilgisine (s.204)

Sultan Abdülaziz'in öldürülüp intihar süsü verildiği bilgisine (s.214)

Zonaro Efendi'nin Abdülhamid'in tahttan inmesinin ardından saray ressamlığını bırakıp Osmanlı topraklarından sürüldüğü bilgisine ve Zonaro Efendi'nin eserleri bilgisine romanda yer verilir. (s.219)

Keçecizade Fuat'ın aslında İngiliz bir hekim olduğu bilgisine (s.265)

James William Redhouse hakkında, Encümeni Daniş'te azalık yapmasına, sefaretname tercümanı olarak Madrid ve Lizbon'a gidip devleti temsil ettiği bilgisine, yazdığı *Müntahabat-ı Lügat-ı Osmaniye* isimli lüğatinin bilgisine (s.266) romanda yer verilir.

Cengiz Asiltürk'ün sinemacı olması romanlarında yer verdiği kurgularda da görülür. Kahramanlarını kameraman gözüyle okuyucuya yansıtır. Bazı anlar adeta bir film şeridi gibi göz önünden geçer. Romanda sinemadan izler taşıyan bölümler şu şekilde örneklendirilebilir:

Rüstem'in yağmur altında bir kupa arabasında gördüğü kişileri bize an be an nakletmesi burada fotoğraf ve fotoğrafta hareketlilik olgusunu okuyucuya hatırlatır. (s.70)

Kör Afşin'in karanlık bir odadayken duvarı delip gelen ışıkla nesneyi duvara yansıtması okuyucuya kamerayı anımsatır. (s.172)

Romanda Daguerre isminden bahsederek onun fotoğrafın oluşmasındaki katkısına değinilmiştir. (s.174) Aynı zamanda İtalyan ressam Caravaggio'nun adından ve eserinden de bahsedilmektedir. (s.189) Burada ressamın hareketli hallerin kaydedilmesine yardımcı olduğundan bahsederek bize diyalektik kurguyu çağrıştırmaktadır.

Nuri Eyüp Efendi'nin suretçilik mesleğinin, fotoğrafın icadıyla son bulacağını Rüstem'e anlatması hususu da önemli bir bilgidir. Fotoğrafın ortaya çıkması ile insanların muhayyel olanı dinleyip çizmesine gerek kalmayacaktır. (s.174)

Romanda renklerin kırılması hususunda bir olay aktarılmaktadır. Bu da okuyucuya yine resim ve kamerayı hatırlatır. (s.186)

Rüstem Efendi'nin kendini dışardan bir göz olarak izlemek istemesi fakat bunun mümkün olmadığını dile getirmesinin ardından Zekeriya Efendi fotoğraf

mucidinin, dışarıdan izlemek için de bir cihaz icat edeceğinden bahsetmiştir. Zekeriya Efendi, bu görüntülerin fotoğraf gibi durağan olmaktan çıkıp hareketli birer resim haline dönüşeceğini dile getirir. Bu da okuyucuya kamera ve sinema gibi unsurları anımsatmaktadır.

Romanda Osmanlının saray ressamlığını yapan Fausto Zonara'ya da yer verilmiştir. Onun baktığını, kafasında fotoğrafa dönüştürdüğü ve ardında da resmettiği bilgisi verilmiştir.

Eserde sinematograf aletinden de bahsedilmektedir. *“Fotoğrafların ardına hareket etmesiyle hayatın akışını olduğu gibi filme basan sinematograf denen aletten haberin var mı senin?”* (s.220)

Fotoğrafın icadı ile insan zihninde olan suretlerin kalıcılığı yakaladığına değinilmiştir. (s.256)

Fotoğrafın ve zamanla da sinemanın oluşumu okuyucuya anlamlı bir yolla aktarılır. Roman, sinemadan, sinemada diyalektik kurgudan, fotoğraftan ve bu gibi unsurlardan bahsederken; eserin, sıradan bir tahkiye olmaktan çıkarıp, çok yönlü bir anlatıya dönüştüğünü görmekteyiz. Kısaca roman, sinemanın görsel malzemesi eşliğinde, kültür ve edebiyat dünyasını okuyucuya adeta boca eder. Okuyucu, zengin ansiklopedik bilgilerle dolu tahkiyenin atmosferinde büyülü bir yolculuğa çıkmaktadır.

1.5. KARNAVALIN ORTASINDAKİ ADAM ³⁶

Ünsal Oskay Romanı

ÖZET

Karnavalın Ortasındaki Adam isimli roman, biyografik bir roman değildir. Bu tez çalışmasının önceki kısımlarında çözümlemeleri yapılan romanlarındaki gibi; Asiltürk, yine kendine özgü üslubuyla bir eser ortaya koymuş, ama Ünsal Oskay'ı tüm yaşantısının kayda değer anlarıyla romanına dâhil etmiştir. Yazar, Türkiye’de sosyolojinin ve iletişimin kurucusu Prof. Dr. Ünsal Oskay’ın, adeta film gibi akıp giden harikulade hayatı okuyucusuna aktarılır. Ardından, Ünsal Oskay’ın cenaze töreni, Angelopoulos filmi gibi belirir. Yazar, cenaze ortamını tasvir ettikten sonra, flashback yöntemini kullanarak kahramanımızın çocukluk yıllarına dönüş yapar.

Ünsal Oskay’ın 1939 yılında Urfa’da doğumuyla başlayan roman, 17 Ekim 2009’da İstanbul’da, kendisinin Tarabya’daki evinde ölümüne kadarki süreci kapsamaktadır. Ünsal Oskay’ın hayatıyla beraber, arka planında Türkiye’nin o yıllardaki sosyal ve siyasi görünümü yansıtılır. Siyaset, seçim, darbe, idamlar, intiharlar, kitle iletişim araçlarının toplum üzerindeki etkisi, zenginlik, fakirlik, oluşan kapital sistem ve tarihe geçen işçi hareketleri bütün yönleriyle ele alınır ve okuyucu bilgilendirilir, hatırlatmalar yapılır. Roman mesajlarını zengin bir şahıs kadrosu eşliğinde verir.

ROMANIN ANA FİKRİ

Okuyabilmenin ya da sorgulayabilmenin tek önemli kaynağı Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün bizim için yaptığı yeniliklerdir. Bize tanınan bu fırsatı iyi değerlendirip kendimizi geliştirmeli ve doğru adımlar atmalıyız. Gelişmenin ve kendini yenileyebilmenin en önemli şartı da sürekli okumaktan geçmektedir.

Romanın çeşitli yerlerinde başkahraman Prof. Dr. Ünsal Oskay sık sık, “bu ülkeye hepimiz borçluyuz” der. Bu alışılmış şımarık aydınlardan duyulabilir bir

³⁶ *Karnavalın Ortasındaki Adam* romanı, 2022 yılının nisan ayında basılacak, böylece Cengiz Asiltürk’ün basılmış beşinci romanı olacaktır.

ahde vefa sözü değildir. Çünkü Oskay hayatı boyunca namuslu yaşamış gerçek bir aydın, hatta gerçek bir bilgedir. Romanda kendisinin namuslu aydın tavrının altı hep çizilmiştir. Bu roman, okumakla sahip olunan bilgilerin sorgulanmaya ihtiyaç duyduğunu ve insanların sorgulamaya başladığı andan itibaren kendisini geliştirme yolunda büyük adımlar atacağı romanda savunulan başlıca fikirdir.

ROMANDAKİ DİĞER FİKİRLER VE MESAJLAR

Romanda Ünsal Oskay'ın hayatı ele alınırken onun söylemleri, fikirleri, kitlelere vermek istediği çeşitli mesajları vardır.

Romanın giriş kısmında düşünmenin önemine vurgu yapılır. İnsanın diğer tüm canlılara karşı daha savunmasız olduğu; fakat aklı ve bilgisiyle ayakta kalabildiği söylenir. Bu da düşünmeye verilen önemi ortaya koyar.

Kişilerin eğitimci oldukları halde kendilerini geliştirememeleri romanda eleştiri unsuru olarak ele alınmıştır. Eğitimci olduklarını varsaymaları fakat sürekli yerlerinde sayıp bir gün olsun kendilerini geliştirmek için harekete geçmemeleri eleştirilir. Hangi okuldan mezun olunduğu önemlidir fakat asıl önemli olan ardında neler ürettiği neler bıraktığıdır.

Romanda devlet malının değerli olduğu hususuna değinilir ve ona zarar vermekle aslında herkesin emeğine zarar verildiği söylenir. “Devlet malı deniz onu yemeyen domuz” deyişinin karşısında durulur; “Devlet malı deniz, onu yiyen domuz” anlayışına mesaj uzanır.

Sürekli hayatla mücadele haline olan kadınların, erkekler ve sistem tarafından kullanıldıkları açıkça ifade edilir. Çektikleri zorluklar dile getirilir. Bu durumdan kurtulmanın yolu olarak da kadınların mutlaka kendilerini eğitmeleri ve ayakları üzerinde durmaları gerektiği uyarısı yapılır. Kadınların, mutluluğuna gidecek bir yol da eş seçimindeki hassasiyet ve dikkatleri öne çıkar. Ruh ikizini bulamayan kadınların mutlu yaşaması imkânsızdır.

Mal, mülk, servet, şöhret ve makamlar insanları yoldan çıkarmamalı, insanlar mütevazılıklarını kaybetmemelidirler. Ünsal Oskay, tevazu sahibi olmayan, kendilerini diğer insanlardan üstün görenleri aptal olarak nitelendirir. Sonuçta herkes insandır ve herkes kendi hayatında değerlidir. Konumların mevkilerin abartılması Oskay'a göre doğru değildir.

Yazar, bir yurdun, sokağın, mekânın isimlerinin sürekli değiştirilmesinden rahatsızlık duyar. Çünkü mekân ismi ile kişi arasında bir bağ vardır ve sürekli

bir değişim halinde olması insanlarla olan bağın kopmasına sebep olur. Bu durum da geleneği ve değerleri zaman içerisinde yok eder. Asiltürk'e göre, bir insan, eğer ki mümkünse, doğduğu yerde yaşamalı; gelenek ve göreneklerinden kopmamalıdır.

Asiltürk romanında, kahraman nsal Oskay üzerinden, insanlık tarihindeki tutarsız fikirlere eleştiri getirir. İnsanların fikirlerinin arkasında olmayışından rahatsızlık duyar ve toplumu tutarlı fikirlere ulaşmaya davet eder.

nsal Oskay, kitlelerin medya vasıtasıyla uyulşturulduğunu düşünür. Kitap, gazete ve televizyon arasındaki farklara değinir. Televizyonun bilgiden çok magazin unsurlarına yer verdiği için toplum aptallaşır ve insanları gerçek hayattan uzaklaştırır. Kitleler, bunun farkında olmalıdır.

Romanda, insanların yaşamaktan anladıkları tek şeyin kadın ve erkek ilişkileri olduğu ileri sürülür. Toplumun faydalı şeyler yapma, güzel şeyler üretme düşüncelerinden yoksun olmasının eleştirisi yapılmıştır.

nsal Oskay kişilerin özgürleşmesinden yanadır. Fakat insanların zgr düşünmekle yozlaşmayı karıştırmamaları gerektiğini dile getirir.

Üniversitelerin herkesi mezun ettiğine fakat ierilerinden gerçekte iki  öğrencinin hakkıyla başarısıyla bir yerlere gelebildiğinin uyarısı yapılır. şimdinin eğitiminde öğrenciler mezun olunca işsiz kalacaklarından emindirler. Bu da eğitim sisteminin bozukluğuna yapılan bir eleştiredir.

Romanda, kendisini sürekli geliştiren ve yenileyen kişilerin bunları yaparken aksattıkları yönlerine vurgu yapılır. Akademisyenlerin ailelerine zaman ayıramamalarının ve bunun sebep olduğu mesafeli ilişkilerin sonuçlarına da yer verilir.

İnsanların keyif almak için çok da paraya ihtiyaç duymamaları gerektiği söylenir. Çünkü resim yapmak, tiyatroya gitmek, müzikle ilgilenmek de keyif alınacak şeyler arasındadır. Asıl önemli olanın kültür meselesi olduğuna vurgu yapılır.

İnsanın bilmek için sürekli okuması gerektiği ifade edilir ve roman boyunca okumanın önemi dikkatlere sunulur. İnsan okuyarak ve sorgulayarak her şeye ulaşabilir.

Kitlelerin fikirlerine teslim olmadan önce kişi, kendi düşüncelerini geliştirmeli, öncelikle başkalarına kulak asmadan kendi bildiği işi ciddiyle sonulandırmalıdır.

Varsıl ve yoksul ayrımına da tepki verilen romanda; eşit şartlarda dünyaya gözlerini açan insanlığın nasıl oluyor da hayatlarını uçurum yaratacak farklılıklar içerisinde yaşadıklarına dikkatler çekilir. İnsanları suça teşvik eden ve mecbur bırakan yoksulluktur.

Kurban amcanın eşinin kemiklerini mezardan çıkarıp kendisiyle birlikte götürmek istemesi bize değerlere sahip çıkılması gerektiğinin mesajını verir. Eşinin kemiklerinin lavlar altında kalmasını istemez ve aile değerlerine sahip çıkmanın önemini okuyucuya yansıtır.

Romanda, Deniz Gezmiş, Adnan Menderes ve diğer idam edilen insanları, bu felakete sürükleyen oluşumlara duyulan üzüntü dile getirilir. İdam cezası, geri dönüşü olmayan bir cezadır ve yanlıştır. Kimse Allah'ın verdiği canı ceza karşılığı ödememelidir.

Lilibeth'in anlattığı hikâyedeki Stranford ailesinin yoksul görünmesi aksine çok zengin olmaları da bize dış görünüş ile kimse hakkında çıkarımda bulunulmaması gerektiğini hatırlatır.

Toplumsal sorunu, onları anlamamak değil onların dilinden konuşmamaktır.

Yukarıda sıralanan mesajların dışında roman başkışisi Ünsal Oskay okuyucuya, okunması gereken kitapları, yazarları; izlenmesi gereken filmleri (*Le Regard d'Ulysse*) zengin bir bilgi kaynağı olarak sıralar. Puşkin, Kafka, Tanpınar, Tolstoy, Dostoyevski, Cervantes, Gogol, Zola... Mutlaka okunması gereken yazarlardır.

ROMANDA MEKÂN

Dış Mekânlar:

Amerika'daki Dış Mekânlar: Ünsal Oskay'ın iyi bir yüksek lisans eğitim ve öğrenimi için 1967 yılında gittiği ülkedir.

Stanford Üniversitesi: Ünsal'ın kendini geliştirmek için yüksek lisans yaptığı üniversitedir. "Palo Alto" semtine kurulan üniversitenin oldukça geniş bir kampüsü vardır. Silikon Vadisi'nin merkezinde olan üniversite hakkında Ünsal şu notları alır; "*San Jose'nin 32 km kuzeyinde, San Francisco Bölgesinin (City and County of San Francisco) 56 km güneyinde. Batısı Santa Cruz Dağları Pasifik Okyanusu, doğusu ise San Francisco Körfezi. Yarımada halindeki 8.180 dönüm arazisi olan yerleşke, doğal güzelliklere sahip. Eğlence ve kültür bakımından iyi bir yer.*" (s.240)

Santa Cruz Dağları: Stanford Üniversite kampüsünün batısında yer alan dağlardır. Ünsal boş vakitlerinde bu dağlarda yürüyüş yapar.

İtalya'daki Dış Mekânlar:

Piazza San Marco: Ünsal Oskay'ın ellili yaşlarda Anastasia isimli bir kızla gezdikleri mekândır ve bir karnaval meydanı kadar kalabalıktır.

Venedik: İtalya'da bir şehirdir. Kanalları, gondolları ile etkileyici bir mekândır.

Fransa'daki Dış Mekânlar:

Champ de Mars: Güneydoğusunda askeri akademi, kuzeybatısında Eiffel Kulesi yer alır. Meyve sebze yetiştirilen bu mekân bir süre sonra orduya tahsis edilir. Ünsal Oskay'ın anlatımlarına göre burada birçok insan katliamı gerçekleştirilmiştir.

İstanbul'daki Dış Mekânlar:

Marmara Üniversitesi: Ünsal Oskay'ın okuduğu üniversitedir. Üniversite Nişantaşı semtinde Amerikan hastanesinin arkasındadır. Ünsal Oskay, binanın bakımsızlığını görünce hayal kırıklığına uğrar. Fakat zamanla önemli olanın okulun görüntüsü olmadığının farkına varır. Asıl önemli olan içerisinde verilen eğitimidir.

İstiklal Caddesi: Ünsal Oskay'ın izlediği filmin etkisinden kurtulmak için dolaştığı ve hayatı sorguladığı caddedir.

Beykent Üniversitesi: Ünsal Oskay'ın Marmara Üniversitesi'nden emekli olup ayrıldıktan sonra hocalık yaptığı diğer bir üniversitedir. Ünsal Oskay "K" isimli hocayla Beykent Üniversitesi'nde tanışır.

Haydar Paşa Garı: Ünsal Oskay'ın babası Şükrü Bey ile Sakarya'dan çıkıp geldikleri gardır. Ünsal, garın arka tarafına geçince ilk kez denizi görür ve hayran kalır. Ona göre bu ilk buluşma hayatının en zevkli anlarıdır. Ünsal, daha sonra da kızı Dalya ile birçok kere deniz kenarına gelecek ve aynı hayranlıkla denizi seyredecektir. Hayatının en güzel dakikalarını burada geçer.

Teşvikiye Camii: Ünsal Oskay'ın cenaze töreninin yapıldığı camidir. Burası hocanın sevenleri ile doludur.

Yeniköy Mezarlığı: Ünsal Oskay'ın defnedildiği mezarlıktır.

Bakkal Önü: Ünsal Hoca'nın Kuzguncuk'ta esnaf ile muhabbet ettiği bakkalın önüdür.

Eminönü: Ünsal Oskay'ın oğlu Çınar'ı kütüphaneden almak için gittiği semttir. Kütüphaneye yaklaşıncı “*Kaplumbağa Terbiyecisi*” tablosunu gördüğünü sanır ve o tablonun hayaline kapılır.

Tahtakale: Ünsal hocaya göre burası harika bir yerdir. Ara sıra buraya gelir ve Tahtakale esnafı ile sohbet eder, alışveriş yapar. Tahtakale onun en çok eğlendiği mekânlardan biridir.

Marmara Adası: Ünsal'ın ikinci eşi Feryal'in kardeşi Mehmet ile tekne almaya gittikleri adadır.

Karatoprak Pazarı: Ünsal, oğlu Çınar ve kayını Mehmet ile aldıkları tekneyi denedikleri ve denize açıldıkları yerdir.

Ankara'daki Dış Mekânlar:

Ünsal, ilk kez 1957 yılında on yedi yaşında Ankara'ya gelir. Ona göre bu şehir oldukça sisli ve bulutludur. Ankara'nın Çankaya semti zenginlerin bulunduğu mekândır. Mamak ise yoksul kişilerin semtidir.

Yüksel Sokağı: Ünsal Oskay'ın oğlu Çınar ile gittikleri sokaktır. Çınar, burada çalışan iş makinelerini izlemek ister. Ünsal Oskay, zamanında babasının kendisine yaptığı gibi oğlunu çekiştirmez aksine kenara çekilip onu sabırla bekler.

Gençlik Parkı: Ünsal'ın Hare isimli bir kız arkadaşı ile gittikleri parktır. Ünsal Hare'ye burası hakkında bildiklerini anlatmaya başlar; “*Bu arazi önce bataklıktı. Park inşaatına, 1936 yılında başlandı. Dedikodu mu bilmem; 28 hektar bataklık, ödenek 600 lira... Park iki yılda tamamlandı. 1943'ün 19 Mayıs günü açıldı. Bahçeyi sert iklim kuşlarına göre tasarladılar. Çocuklar için havuz, bahçe, bir atlı gezinti yolu, yetişkinler içinse açık hava tiyatrosu yapıldı. 1951'de İtalyanların gösterisinden etkilenip lunapark kuruldu.*”(s.189)

Taşkent Sokak: Ünsal ve eşi Sibel'in ikizleri doğduktan sonra taşındıkları apartmanın bulunduğu sokaktır.

Cebeci Sokakları: Ünsal Oskay'ın Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının idam haberini duyduktan sonra üzüntüsünden çıkıp dolaştığı sokaklardır.

Yıba Çarşısı: Ünsal hocanın bir öğrencisinden yandığı haberini aldığı büyük çarşıdır.

Urfa: Ünsal Oskay'ın doğduğu şehirdir. “*Bir rivayete göre; insanlığa güzel şehirler kurmayı öğreten İdris Peygamber'in bir eseri olan Urfa, onun kurduğu 180 şehrin en küçüğü. Eski adıyla Urda... Ki Orhay da deniliyordu. Nuh Tufanı*

olarak bilinen felaketin yerle yeksan ettiği tüm dünya şehirleri gibi harap olan Urfa da daha sonra tekrar kurulmuştu demenin, görünürde sakıncası yok! Nuh Tufanı sonrasında Babil Kralı Nemrut tarafından onarılan Urfa, tarihin çileli dönemlerinde değişik isimler aldı. Arach diyen mi çıkmadı, Erech diyen mi? Edessa diyen mi olmadı Ruha diyen mi? Helenler su bol diye Edessa dedi. Rivayete göre Eski Yunanlar, onu Enoch diye adlandırdı. ” (s.137) olarak ifade edilmiştir.

Balıkesir: Ünsal’ın ortaokul için geldiği şehirdir. İlk kez ailesinden ayrılır ve burada yatılı okur.

Sakarya: Ünsal’ın ailesinin yaşadığı şehirdir. Ünsal tatil günlerinde buraya ailesinin yanına gelir.

Sapanca Gölü: Ünsal’ın Sakarya’ya geldiği zamanlarda bisikletine binip gittiği, orada kitap okuduğu göldür.

Adapazarı Tren İstasyonu: Ünsal Oskay’ın İstanbul’u, denizi görmek için babasıyla gittiği tren istasyonudur. Buradan İstanbul’a yolculuk yaparlar.

Kars: Üniversite yıllarında Ünsal, Kars’ta Sütlübiyan Yanardağı’nın tekrar aktif hale geldiği haberini okur. Ardından da birkaç arkadaşıyla orada olan insanlara yardımcı olmak için yola çıkarlar. Ünsal Kars hakkında şu bilgileri verir: “Kars-Sarıkamış güzergâhı 1894-1899 yıllarında, Kars bir Rus toprağıyken, ZZHD (Transkaşkasya Demiryolu 200 Şirketi) tarafından inşa edildi. Hatlar arası, 1524 mm olarak kayıtlı. Rus aralığı... Erzurum-Sarıkamış arası Rus işgali sırasında, I. Dünya Savaşı sürecinde, Çarlık Rusya’sı tarafından inşa edildi. Oradaki hat açıklığıysa 1000 mm, yani daha dar... Gümrü Antlaşması sonucu; Kars ve çevresi, Türkiye tarafından ele geçirildi. Türkler 1927’de oradaki Transkaşkasya Demiryolu şirketine ait demiryolu hatlarını satın aldı.” (s.199)

Pernavut Nahiyesi: Lavların etkisinden dolayı evlerini boşaltan insanların bulunduğu yerdir. Ünsal ve arkadaşları da bu nahiyeye gelerek köylülere yardımcı olur.

Bodrum: Ünsal’ın eşi Sibel ile tartıştıktan sonra kafa dinlemek için Levent isimli bir arkadaşı sayesinde geldiği yazlık mekândır. Bodrum’dan bir ev alır ve sonraki süreçlerde parası oldukça evini onarır. Burada kendisine birkaç arkadaş bulur ve vaktinin çoğunu onlarla sohbet ederek geçirir.

Bodrum'daki Ev: Ünsal'ın Bodrum'dan aldığı bakımsız evdir. İkinci eşi Feryal Antalya'ya gittiğinde o da Bodrum'a gelir ve buradaki evini düzene sokar. Evi onararak taş eve dönüştürür.

İzmir: Romanda günün birinde İzmir'in Mavidüşlerkenti olarak anılacağı ifade edilmiştir. Cengis Asiltürk, *Muleta* ve *Ölüyaprak Vuruşu* isimli romanlarında İzmir için bu adlandırmayı kullanmıştır.

İzmir Basmahane Garı: Ünsal'ın tatilde eşi Feryal'e haber vermeden Çınar ile geldikleri gardır. Buradan Bodrum'a giderler ve birkaç gününü Bodrum'daki evinde geçirirler.

İç Mekânlar;

La Jules Verne: Paris'teki bir lokantadır. Ünsal Oskay, lokantaya Nez isimindeki kız arkadaşı ile gelir. İkisnin de birbirlerine karşı ilgileri olmasına rağmen duygularını gizlerler.

Nez, Ünsal Oskay'ın ölüm haberini alınca Türkiye'ye uçuş biletinin saati gelene kadar lokantada oturur. Ünsal hoca ile geçirdiği güzel saatlerin hayalini burada kurar.

İstanbul'daki İç Mekânlar:

Dekanlık Odası: Beykent Üniversitesi'nde dekanın bölüm başkanlarını toplantıya çağırdığı odadır. Odanın bir köşesindeki pencereden makilerle örtülü tepeler görünür.

Bir Pasaj: Ünsal Oskay'ın öğrencisinin önerdiği "*Le Regard d'Ulysse*" filmini izlemek için gittiği Taksim yakınlarındaki bir sinema salonudur.

Nermin Abadan'ın Odası: Marmara Üniversitesi hocalarından Nermin Abadan'ın odasıdır.

Firuzğa Kahvesi: Ünsal Oskay'ın kızları Dalya ve Defne ile oturdukları Cihangir'deki bir kafedir.

Nişantaşı'ndaki Ev: Ünsal Oskay'ın hastalanmadan önce yaşadığı Nişantaşı'ndaki evidir.

Tarabya'daki Yeni Ev: Ünsal Oskay'ın rahatsızlığından sonra Tarabya'da buldukları bahçeli müstakil evdir. Evin bahçesinde kiraz ağaçları bir de eski sahibinden kalma çelimsiz bir köpek vardır.

Ankara'daki İç Mekânlar:

Bir Kafe: Ünsal'ın şehrin kalabalığını seyretmek için gittiği bir apartman dairesinin çatısındaki kafedir. Ünsal, burayı adeta bir rasathane olarak kullanır ve sokaktan geçen insanları gözlemler.

Figen Pastanesi: Ünsal ve Sibel'in oturup evlilik planları kurdukları pastanedir.

Gazete: Ünsal'ın ikizleri doğduktan sonra muhabir olarak çalıştığı gazetedir. Bir süre sonra eşi Sibel de bu gazetede sekreter olur.

Asistan Odası: Ünsal Oskay'ın Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu'ndaki odasıdır. İlk kez bu odadan ders anlatmaya gider.

Cebeci Kampüsü: Ünsal Oskay'ın üniversiteye kaydının yapıldığı kampüstür. Aynı zamanda yirmili yaşlarındayken Nermin Abadan'ın yerine ders anlattığı ilk bölümdür.

Amerika'daki İç Mekânlar:

Bir Pansiyon: Ünsal Oskay'ın Amerika'ya geldiği gün kaldığı uygun fiyatlı bir pansiyondur.

Hoover Tower Kütüphanesi: Ünsal Oskay'ın Amerika'da bulunduğu süreçte ders çalıştığı kütüphanedir.

Ankara'daki İç Mekânlar:

Mülkiyeler Yurdu: Ünsal'ın üniversite yıllarında kaldığı yurttur.

Mülkiyeler Birliği Lokali: Beyaz saçlı adam ile İtalyan aktörlere benzeyen adamın oturup sohbet ettikleri, Ünsal Oskay hakkında konuştukları mekândır.

Erenler Çay Ocağı: İtalyan aktörlere benzeyen adam ile Ünsal Oskay'ın ilk karşılaştıkları çay ocağıdır.

Bir Pastane: İki profesörün Ünsal'ın üniversitedeki sunumunu izledikten sonra gidip tatlı yedikleri ve Ünsal'ı konuştukları pastanedir.

Güven Park Önü: Gaziosmanpaşa Tunalı Hilmi caddesinde bulunan bu park; bir gencin otobüse bindiği yerdir.

Kuğulu Park: Çetin Öner ve İtalyan aktörlere benzetilen adamın sohbet ederek geçtiği parktır.

ROMANDA ZAMAN

Kozmik Zaman: Ünsal Oskay’ın 1939 yılındaki doğumundan, 2009’daki ölümüne kadarki sürecin anlatıldığı romanda, 70 yıllık bir hayat serüvenini ele alınır. Bu roman, Ünsal Oskay’ın yetmiş yaşında hasta olduğu günlerinde anımsadıklarıyla başlar. Ardından da Oskay’ın cenaze törenine geçiş yapılır. Ünsal Oskay’ın Teşvikiye Camiinde cenaze töreni yapılırken bir flashbackle geriye dönülür. Ardından 1939 yılında doğumundan; 17 Ekim 2009 ölümüne kadarki yaşanan süreci kronolojik bir sıra ile okuyucuya aktarır.

Yazma Zamanı;

Asiltürk, *Karnavalın Ortasındaki Adam* romanını 2008 yılında yazmaya başlar. 2021 yılında (yaklaşık 13 yıllık bir süre zarfında) romanını tamamlar.

Okuma Zamanı;

Romanı 20 Ağustos 2021 tarihinde okumaya başladım sürekli okuyamamaktan kaynaklı olarak 10 Eylül 2021 tarihinde yaklaşık 20 günlük bir süre zarfında okudum.

ROMANDAKİ KİŞİLER

Asli kişiler;

Ünsal Oskay: Romanın başkişisidir. Romanda “Davudi” sesli adam olarak anılır. Ünsal Oskay 1939’da Urfa’da doğar. Okul yıllarında ailesiyle Sakarya’ya taşınırlar. On bir yaşında İstanbul’a gelir ve denizi ilk kez görür, şaşırır, mutlu olur.

Ünsal, babası Şükrü Bey’in soğuk kızgın hallerinden çok korkar. Hatta zaman zaman babasının bu sevgisiz tavrından dolayı ölmesini dahi ister.

Ünsal, ilkokuldan sonra Balıkesir’de yatılı okumaya başlar. Oradaki öğretmeni Veli Bey Ünsal’a İngilizce dersler vererek kendisini geliştirmesine yardımcı olur. Ünsal, tatil günlerinde Sakarya’ya ailesinin yanına gider ve bisikletiyle Sapanca Gölü’nün çevresinde gezmekten keyif duyar.

Ortaokulu başarılı bir şekilde bitiren Ünsal, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi’ni kazanır. On yedi yaşında ilk kez Ankara’ya ayak basar. Derslerine karşı ilgili olduğu kadar güncel konulara, kitaplara karşı da duyarlıdır. Her konuda meraklıdır ve merakını gidermek için sürekli kitap, gazete okur.

Yirmili yaşlarında otobüste gördüğü Sibel isminde bir kıza âşık olur ve apar topar onunla evlenir. Dalya ve Defne isminde ikizleri dünyaya gelir. Okuluna devam ederken ailesi için de çalışmalarını artırır. Romanlar çevirir ve gazetelerde muhabirlik yapar. Bu işlerle önemli yerlere gelemeyeceğini düşünüp akademisyen olmayı planlar. Kendini geliştirmek için Amerika'ya yüksek lisans yapmaya gider. Stanford Üniversitesi'nde iki yılını geçirir. Bu dönemde Nez isminde bir kıza âşık olur. Fakat bu hislerini onunla paylaşamaz. Amerika'dan dönünce eski hayatına kaldığı yerden devam eder. Nermin Abadan isimli hocasının destekleriyle Marmara Üniversitesi'nde akademisyenlik yapmaya başlar. Bu süreçlerde her anını okuyarak, çevresindeki insanları gözlemleyerek, haberlerden her şeyden bilgi sahibi olarak geçirir.

Bir müddet sonra Eşi Sibel'le aralarında anlaşmazlıklar olur ve tartışmaya başlarlar. Bu tartışmalar sonucunda ayrılırlar. Daha sonra Ünsal Oskay, Feryal isminde bir öğrencisiyle diğer öğrencilerinin de onayını alarak evlenir. Feryal Hanım'dan Çınar isminde bir oğlu dünyaya gelir. Birliktelikleri devam ederken Feryal başka bir adama kaçır. O, bunu asla kabullenmek istemez.

Ünsal Oskay'ın hayatına birkaç kişi bu şekilde girip çıkar. Sürekli okuyup çeviriler yapmasından ve öğrencilerine olan sorumluluklarından dolayı çocuklarına çok vakit ayıramaz hatta ayda yılda bir anca görüşebilirler.

Marmara Üniversitesi'nden sonra birkaç tane vakıf üniversitesinde çalışan Ünsal Oskay, ardından Beykent Üniversitesi'ne geçiş yapar. Orada “K” isimli, kendisinin neredeyse yarı yaşında genç bir hocayla iyi bir dostluk kurar. Hatta hayatının son beş yılının neredeyse her anını K'ile paylaşarak geçirir. K'nın (ki o, muhtemelen romanın yazarı Cengiz Asiltürk'tür) çektiği “*Büyülü Gerçekler*” filminde Ünal Oskay, “Hikâye Anlatıcısı” rolünü canlandırır.

Ünsal Oskay, son olarak İrina isimli Rus kadınla birlikte yaşamaya başlar. İrina, onun hem son eşi hem de bakıcısı olur. Yetmişli yaşlara giren Ünsal hoca bir gün evinde fenalaşır ve hastaneye kaldırılır. Ailesi artık onun son günlerini yaşadığının farkına varır. Gün geçtikçe durumu kötüleşen Ünsal Oskay 17 Ekim 2009 tarihinde hayatını kaybeder. Sevenleri bu ölümü büyük bir yıkım ile karşılar. Kimse onun öldüğünü kabullenemez. Yıllar önce Amerika'da birlikte vakit geçirdiği ve kendisini geliştirmesine yardımcı olduğu Nez isimindeki kadın cenazeye gelir. Ünsal Oskay'ın not defterini okuyup onun kendisine olan ilgisine; zamanında cesaret gösteremeyip elini tutamadığı için pişmanlık duyar.

Şükrü Oskay: Ünsal Oskay’ın ideallerine bağlı babasıdır. Köy enstitüsünde eğitim görmüş iyi bir matematik öğretmenidir. Cimri bir adam olmamasına rağmen maaşı düşük olduğu için elinde olanla yetinmeye çalışır. Karşısındakine güzel duygularını göstermeyi beceremeyen; sert, kızgın bir mizaca sahiptir. Ünsal, babasının sert karakterinin çevresindeki insanları yordugunu, küstürdüğünü söyler. Ünsal, küçükken babasının ölmesini düşünmüş fakat yaşı ilerledikçe kendisini geliştirmesinde, bu günlere gelmesinde babasının çok büyük bir katkısı olduğunu anlamıştır. (Tıpkı *Suret* romanındaki Miralay-Rüstem ilişkisi gibi)

Lütfiye Hanım: Ünsal Oskay’ın annesidir. Çevresindekilere karşı yemeyip yediren, giymeyip giydiren, gezmeyip gezdiren şefkatli iyi kalpli bir kadındır. Bu sebeple Ünsal Oskay sevdiği tüm kadınlarda annesinin şefkatini arar. Lütfiye hanım oğlunun Balıkesir’e yatılı okula gideceğini öğrendiği gün artık aralarında kopukluk olacağı için üzülür. Yine de her koşulda eğitimin önemli olduğunu ve okuyarak çocuklarının rahata kavuşabileceğini düşünür. Oğlundan bir süre haber alamayınca üzüntüsüne dayanamayıp ölür.

İrina: “*Beyaz bir gül yaprağı kadar hayat dolu bir kadındır. (s35)* Neşeli, güzel, iyi kalpli, yarı Türkçe konuşabilen Moskovalı bir Rus’tur. Ünsal Oskay, Rus kadınların yaşadıkları rejimden kaynaklı olarak ona korumacı yaklaşır. Eşinden ayrılan İrina’nın bir de kızı vardır. Ünsal Oskay’a son yıllarında adeta bir eş, anne, hastabakıcı, arkadaş, olur. Dünyanın en güzel kadınlarından ve Ünsal Oskay’ın hayatındaki son kadındır.

K: Ünsal Oskay ile aralarında sıkı bir ilişki olan ve son beş yılının çoğunu Ünsal hocayla geçiren otuz beş yaşlarındaki Beykent Üniversite’si hocalarındandır. Kafka’yı anımsatan bu adam “K” olarak anılır. Ünsal Oskay gibi iyi bir akademisyen olmayı hayal eder. Eğitimciliğinin yanı sıra çılgın bir kişiliğe sahiptir. Genç yaşlarında “*Das Kapital*” okur. K, oldukça başarılıdır ve prestijli bir ödüle lâyık görülmüştür. O, Ünsal Oskay’a bir romanını hediye eder fakat Ünsal Oskay’ın onca işinin arasında kitabını okuyacağını tahmin etmez. Ünsal Hoca kitabı okur ve K’dan kitabı imzalayarak geri vermesini ister. K, Ünsal Oskay’dan takdir almasından dolayı çok mutlu olur.

Akademisyenliğin yanı sıra filmle de ilgilenen K, çekeceği “*Büyülü Gerçekler*” filmde Ünsal Oskay’ın “*Hikâye Anlatıcısı*” olarak rol alması hususunda ona teklifte bulunur. Ünsal Oskay’ı filminde oynatır.

Verilen bilgilerden yola çıkılarak K'nın Cengis Asiltürk'ün kendisi olduğu söylenebilir.

Doç.Dr Nermin Abadan: Marmara Üniversitesi hocalarındandır. Toplantısı olduğu için; asistan Ünsal Oskay'ın yerine derse girmesini ister. Ünsal Oskay onun sayesinde ilk kez ders işleme fırsatı bulur.

Ünsal'ın “*Doğu Batı Zihniyeti*” hakkındaki sunumunu çok beğenir ve onu takdir eder. Ünsal Oskay'ın yükselmesinde katkısı büyüktür.

Nez: Amerika'daki dünyalar güzeli, kusursuz denebilecek kadar zarif, kızıl saçlı kadındır. Cenazede bulunan “mavi camlı güneş gözlüğü takmış kişi”dir.

Zamanında Kadıköy Beşiktaş iskelesinde Ünsal Oskay'ı görür ve çantasını taşımak ister. Ünsal hoca buna müsaade etmez. Onda bir akademisyen olma potansiyeli gördüğünü söyler ve ona tavsiyelerde bulunur. Bunun üzerine Siyaset ve Toplumbilimi üzerine yüksek lisans yapar. Aslında Nez'in bunlara ihtiyacı yoktur çünkü; ailesi zengin olduğu için birçok yerde kendisine yer edinebilecek bir kadındır.

17 Ekim 2009 'da Ünsal Oskay'ın ölüm haberini alınca çok üzülür ve onun cenazesine gelir. Cenazede kimseyi tanımaz fakat K'nın yanına gidip romanını okuduğunu söyleyerek beğenisini dile getirir.

Cenazeden sonra Ünsal Oskay'ın anısına evden bir parça almak ister. Oğlu Çınar'dan izin alıp İrina ile Ünsal Oskay'ın odasına girer ve oradaki Ünsal hocanın defterini alır. Yalnız kaldığı bir yerde içindekileri okuyunca; Ünsal Oskay'ın kendisine karşı hisler beslediğini öğrenir. Duygularını paylaşmadığı ve Ünsal Oskay ile La Jules Verne isimli mekânda oturduğu gün elini tutamadığı için büyük pişmanlık duyar.

Feryal Hanım: Ünsal Oskay'ın önce öğrencisi, daha sonra da ikinci eşidir. Ünsal Oskay ona âşıktır. Ünsal Oskay'a göre, Feryal kadar güzeli başka yerde bulunmaz. Beklenmedik bir anda ona evlilik teklif eder. Feryal de hemen kabul eder. Çünkü Feryal de hocaya hayrandır. Kısa zamanda evlenirler. Başlangıçta birbirlerini çok seven çiftin, Çınar isminde oğulları olur. Çocukları biraz büyür. Feryal Hanım, başka bir adama âşık olur, Ünsal Oskay'ı bırakıp gider.

Çınar: Ünsal Oskay ile Feryal Hanım'ın oğludur. Ünsal Oskay, oğluna Çınar ismini Abant Gölü'nün kıyısında gördüğü çınar ağaçlarından esinlenerek vermiştir. Ünsal Oskay, babasıyla yaşayamadıklarını oğluyla yaşamayı planlar. Oğlunun ilkokuldan itibaren sürekli ders çalışmasına karşı çıkar. Onun da diğer

çocuklar gibi sokaklarda oynaması, doğayı tanıması gerektiğini söyler. Ünsal, babasından göremediği sevgiyi şefkati oğluna fazlasıyla gösterir.

Çınar, on beş yaşlarındayken Rock müziğe merak salar.

Babasının cenazesinde onun özgür yaşamayı seven bir insan olduğunu söyleyerek bu saatten sonra onu üzecek hiçbir şey yapmayacağını dile getirir. Babasının kütüphanesini Yakın Doğu Üniversitesi'ne bağışlar.

Sibel: Dünyanın en güzel, soylu, nazik, şefkatli kızıdır. Bir radyoda çocuk programı yapmaktadır. Gözlerini sürekli kıсарak konuşur. Ünsal Oskay'ın ilk eşidir. Ünsal, kendisini bir otobüste görür ve otobüsten iner inmez ona evlilik teklifinde bulunur. Ünsal ile kısa sürede evlenen Sibel, her durumda eşinin arkasında durur, maddi ve manevi olarak onu destekler.

Defne ve Dalya isminde ikizleri dünyaya gelir. İkizleri ile yalnız kalması pahasına da olsa; Ünsal Oskay'ın Amerika'ya gidip yüksek lisans yapması konusunda ona destek verir. Eşinin yokluğunda kızlarıyla ilgilenmiştir. Ünsal döndükten bir süre sonra aralarında sürtüşmeler başlar ve ayrılık kararı alırlar.

Dalya: Ünsal Oskay ve Sibel'in ikiz kızlarından biridir. Ünsal Oskay'ın bu ismi vermesinin sebebi ise hırslı, mantıklı, güçlülere karşı direnmeyi seven sezgisi güçlü olan anlamında olduğu içindir.

Defne: Ünsal Oskay'ın ikizlerinden diğeri. Defne kokusunu seven Ünsal Oskay kızına bu ismi uygun bulur. Ona derslerinde yardımcı olsa da Defne'ye matematiği asla sevdiremez.

İki genç kız da babalarının mesleğinden dolayı birlikte çok vakit geçirememekten memnun değildirler.

Lilibeth: Ünsal Oskay'ın Amerika'da tanıştığı esmer tenli, Kolombiyalı kızdır. Stranford Üniversitesi'nin yeni yılında bu üniversitenin nasıl kurulduğu hakkındaki rivayeti anlatır. Ünsal Oskay ile arkadaş olur ve Amerika'da birlikte vakit geçirmekten keyif alırlar. Ünsal Oskay ilk tanıştıkları gün ona evli ve çocuklu olduğunu itiraf eder. Buna rağmen Ünsal Oskay'ın her konudaki derin bilgisi Lilibeth'i çok etkiler.

Ünsal Oskay Türkiye'ye geri dönene kadar arkadaşlıkları devam etmiştir. Ünsal, Lilibeth'e gülerek hatırlayacağı bir anı bırakmak ister. Sohbetleri sırasında bir anda denize atlar ve düşmüş gibi davranır. Lilibeth bu deli adamla nasıl vedalaşacağını düşünerek çok duygulanır.

Figüratif Kişiler:

Ünal: Ünsal Oskay'ın ağabeyidir. Zeki bir gençtir. Bir gün kız arkadaşı mektup yazar ve onun cebine koyar. Şükrü Bey mektubu okur ve Ünal'ı döver. Bu durumdan sonra Ünal bir süre kimse ile konuşmaz. Romanda Ünal'ın zayii olduğunu ve bunun sebebinin babası Şükrü Bey olduğu söylenmiştir. Akıbeti hakkında başka bir bilgiye verilmemektedir.

Kız Öğrenci: Ünsal Oskay'a 1995 yılında “*Le Regard d'Ulysse*” filmini öneren konuşma zorluğu çeken kız öğrencidir. Ünsal Oskay filmi izler ve hayatı boyunca bu filmin etkisinden kurtulamaz.

Marmara Üniversitesinden Bir Öğrenci: Ünsal Oskay'ın eski bir öğrencisidir. Oldukça saygılı bir gençtir. 1995 yılında Adana'dan İstanbul'a gelir Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesinde okur. Aynı zamanda da bir işte çalışmaya başlar.

Ona göre bir insanın başına gelebilecek en iyi şey Ünsal Oskay gibi bir hocanın öğrencisi olmaktır. Ünsal Oskay'ın parasız öğrencilere kitap lazım olursa çalın biri bir şey derse benim ismimi söyleyin dediğini anlatır. Ünsal Oskay'ın bu söyleminden sonra Savaş Ay'ın kitabını çalmış ve Ünsal hocanın selamının olduğunu söylemiştir.

Robert Koleji Mezunu Öğrenci: Marmara Üniversitesi'ni kazanan öğrencilerdendir. Üniversiteye gelip binanın harabeliğini görünce hayal kırıklığına uğrar. Yaşadığı bu hayal kırıklığı ile not bırakır ve kendisini okulun bahçesine asar.

Mahmut Nuri İniğür: Derse girer girmez merhaba bile demeden Basın Tarihi anlatmaya başlayan yetmişli yaşlarda bir hocadır. Öğrencilerine Ünsal Oskay'ın büyük bir kişilik olduğunu söyler ve onları hocayı can kulağı ile dinlemeleri konusunda ikaz eder.

Zarif Bir Kadın: Ünsal Oskay'ın “*Le Regard d'Ulysse*” filminin çıkışında gördüğü kadındır. Bu kadın da Ünsal Oskay kadar filminden etkilenmiş ve filmin ardından ona ne yapacaklarını sormuştur.

Bina Amiri: Ünsal Oskay'ın Balıkesir'de yatılı okuduğu yurdun görevlisidir. Bu adama göre; usturayla olunan tıraşın hazzını bir kez yaşayan bunun bağımlısı olur.

Temuçin: Arkadaşlarına nazaran yaşça büyük gösteren, uzun saçlı bir delikanlıdır. İki kez üniversiteden atılmıştır. Bu gence göre geçmiş şimdi ve

gelecek eşit derecede önemlidir. Aksi takdirde belirli bir zamana takılıp kalmakla hayat karmaşık bir hal alır.

Emre Aköz: Ünsal Oskay hakkında makale yazan zeki bir gazetecidir. Makalesinde akademisyenlerin bilgi birikimine sahip olduklarını fakat bunu toplum için kullanmadıklarını söyler. Aynı zamanda da akademisyenlerin günlük hayattan uzak yaşamalarını eleştirir. Ünsal hocanın onu seven öğrencileri sayesinde efsaneleştiğini düşünür.

Çetin Öner/Beyaz Saçlı Adam: “Bir Adam”ın (Nihat Genç) Mülkiyeler Birliği Lokali’nde yanına gittiği kişidir. Altmışlı yaşlarda, beyaz saçlı, oldukça zayıf bir adamdır. Ünsal Oskay’ın üniversite yıllarından arkadaşıdır. Ünsal Oskay, Albert Camus’nün Nobel Edebiyat Ödülüne lâyık görüldüğünü ondan öğrenmiştir.

Sanatçı, oyuncu ve yazar olmasına rağmen kendisine TRT Genel Müdürü olması teklifi gelir. Fakat o bu teklifi kabul etmez.

Nihat/İtalyan Aktörleri Anımsatan Adam: Mülkiyeler Birliği Lokali’ne gelip, beyaz saçlı adam (Çetin Öner) ile oturan ellili yaşlardaki adamdır. Zayıf, uzun boylu, düz siyah saçlara sahiptir. Bu kişi de muhtemelen ünlü gazeteci Nihat Genç’tir. Nihat Genç’e göre, Ünsal Oskay’ın öğrencisi olmak büyük bir şanstır. Nihat Genç’in, Ünsal Oskay’ın ölümünün ertesi gün yayınlanan yazısı, bu romanın yazarı Asiltürk tarafından hiç değiştirilmeden parça parça romanın içine dağıtılmıştır.

Ashhan: Ünsal Oskay’ın Beykent Üniversitesi’nden ipeksi sarı saçlı öğrencisidir. Çetin Öner’in makalesini de düzenleyen kişidir. Ünsal Oskay’ın ölümü herkes gibi onu da derinden etkiler.

Yıldız Bakoğlu: Ünsal Oskay’ın cenaze töreninde bulunan kadınlardan biridir. Kendisi “Yusuf Kurçenli” ve “Lütfü Ömer Akad” belgesel filmlerinin yönetmenidir. Teknolojiye karşı mesafeli olduğu da bilinmektedir.

Oğuz Bey: Ünsal Oskay’ın Basın Yayın dersinden öğrencisidir. Yıldız Bakoğlu ile birlikte Ünsal Oskay’ın cenaze merasimini bekleyen şık giyimli kibar bir adamdır. Üzerinde “Brooks Brothers” bir paltosu vardır ve paltosuyla oradaki birçok kişinin dikkatini çekmiştir.

Sert Bir Genç: Ünsal Oskay’ın cenazesindeki kalabalıktan memnun olan kişidir. Ona göre insanlar iyi günde kötü günde birlik olmalı ve sevdiği insanları

yalnız bırakmamalıdır. Güzel zamanlarda yanında olduğu gibi son yolculuğunda da kişinin yanında olmalıdır.

Mustafa Kemal Dinçer: Ünsal Oskay'ın cenazesinde röportaj veren kişilerden biridir. O, insanların kendilerini geliştirerek Ünsal Oskay'a yakışır kişiler olarak hayatta kalmalarını umar ve onun unutulmayacak biri olarak kalacağını söyler.

Azime Sönmezer: Öğrencilerin henüz Ünsal Oskay'dan öğrenecek çok şeylerinin olduğunu söyleyen kadındır. Ünsal hocanın ölümünü erken bulur.

Genç Bir Akademisyen: Ünsal Oskay sayesinde ekonomiden politikadan haberdar olduklarını anlatan genç bir akademisyendir.

Ertuğrul Özkök: Önemli bir gazetenin yayın yönetmenidir. Sarı kravatlı, sarı pantolonlu, beyaz gömlekli, mavimsi ceketli, kahverengi kemer ve ayakkabılarıyla cenazede dikkat çekmektedir.

Ünlü Bir Gazeteci: Bütün bilgi birikimini Ünsal hocaya borçlu olduğunu söyleyen öğrencisidir. Muhtemelen Can Dündar'dır.

Oğuz Akçora: Ünsal Oskay'ın öğrencisi olmanın büyük bir şeref olduğunu dile getiren öğrencilerindendir.

Alican Özınanır: Ünsal Oskay öğrencilerindendir. Hocasının ölümünü büyük bir duygu yoğunluğu ile karşılar.

Tülin Şen Altınlı: Ünsal Hoca ölse de herkesin ondan bir parça taşıdığını söyleyen kişidir. Herkesin Ünsal Oskay'dan aldıkları bilgileri, fikirleri çevresindeki kişilere aktararak onu yaşatmaya devam etmeleri gerektiğini belirtir.

Mert Tuncer: Ünsal Hoca sayesinde hayatın seyrinin değiştiğini söyleyen ve onu tanıdığı için çok mutlu olan öğrencisidir.

Mustafa Tuna: Marquez romanlarından çıkmış bir karaktere benzetilen bu adam yaklaşık yirmi iki yıldır Ünsal Oskay'ı tanıyan Marmara Üniversitesi bünyesinde çalışan, Ünsal Hoca'nın yakın arkadaşı ve derinlikli bir adamdır. Çay ocağına gelen telefonları "Çay Bilim Merkezi" şeklinde ironi ile cevaplar.

Aslı: Ünsal Oskay'ın Urfa'da on bir yaşlarındaiken âşık olduğu kız arkadaşısıdır. Aslı, esmer tenli bir öğretmen kızıdır. Ünsal, deniz göreceği bir şehirde yaşayacağı için mutlu olsa da Aslı'dan ayrılmayı hiç istememiştir.

Deli Ali: Ünsal'ın babasıyla Balıkesir'de gördükleri on kadar çocuk tarafından rahatsız edilen saf çocuktur. Ünsal, Deli Ali'yi kurtarır ve onunla

uğraşanları tehdit ederek gözlerini korkutur. Şükrü Bey, Ünsal'ın bu kavgaya karışmasını yanlış bulur. İçten içe de oğlunun kendisini koruyabilecek seviyede olduğunu görmesi onu mutlu etmiştir.

Veli Bey: Ünsal Oskay'ın ortaokuldaki öğretmenidir. Dersten sonra da Ünsal'a İngilizce dersler verir ve onun İngilizcesini geliştirmesinde yardımcı olur. Ünsal Oskay hayatında İngilizcenin temellerini atan bu öğretmene her zaman minnettardır.

Lise İkideki Kız: Ünsal'ın lise yıllarındaki kız arkadaşdır. Ünsal ona kişilerin yüzlerine bakarak onların akıllarından geçeni okuduğunu söylemiştir. Kız arkadaşıyla birlikte gördükleri insanların akıllarından geçenleri okumaya başlarlar.

Alaaddin Asna: Ünsal'ın Siyasi Bilgiler Fakültesi'nden kardeş gibi sevdiği arkadaşdır. Ona göre felaketler dahi sıradan insanların başına gelir. Zengin insanlar hiçbir durumdan etkilenmez.

Zerrin E.: Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde bürokrat edasıyla dolaşan kız öğrencidir. Ünsal'ın elindeki Nurettin Demir'in kitabına bakar ve o kişinin aslında Kemal Tahir olduğu bilgisini verir.

Yaşlı Adam: Ünsal Oskay'ın Mamak'ta gördüğü başına naylon geçirip soğuk ve yağmurda briket ören adamdır. Ünsal, bu adamın yoksulluk içindeki bu hayata neden geldiğini sorgulayıp sorgulamadığını merak eder.

Hare: Ünsal Oskay'ın üniversitede “*Düşünce Kulübü Şiir Gecesinde*” tanıştığı kızdır. Yumuşak, narin ellere sahip güzel bir kadındır. Ünsal'a göre kimsenin elleri onunki kadar güzel olamaz.

Ünsal Oskay'ın kadınlara karşı yüceltici konuşmaları hoşuna gider ve onun mantıklı bir adam olduğunu anlar. Hare'ye göre Ünsal, bilim adamı olmak için yaratılmıştır. Hare, Ünsal Oskay evlilik teklifinde bulunsa hayatının sonuna kadar onunla yaşayabileceğini düşünür. Kısa bir süre sonra da aralarında nişanlanırlar. Nişanlılıklarının ardından Hare kaybolur ve bir daha ondan haber alınamaz.

Kırmızı Saçlı Çocuk: Ünsal Oskay'ın düşünmediği bir anının bile olmadığını söyleyen kişidir. O, Ünsal Oskay'ın Millî Kütüphane'deki bütün kitapları okuduğunu tahmin eder. Ünsal'ın Kars'a gittiğinde yanında olan arkadaşlarındandır.

Kurban Amca: Kars Pernavut nahiyesindeki kimsesi olmayan gözleri kartal gözünü anımsatan yaşlı adamdır. Evlendikten bir yıl sonra eşini kaybetmiştir. Köye yaklaşan lavlar yüzünden köyü terk etmek zorunda kalır. Fakat ölen eşinin kemiklerini de köyde bırakmak istemez ve mezarını açıp kemiklerini toplamaya karar verir. Eşinden bir parça bile bırakmayı düşünmediği için insanın kaç kemiği olduğunu ve öldükten sonra kaç parça kaldığını sorar öğrenir. Köyden ayrılmadan önce de eşinin 206 kemiğini toplamıştır. Kemikleri incitmekten dahi korkacak kadar nahif bir adamdır.

Aylin: Ünsal Oskay ile amfide Doğu-Batı zihniyeti hakkında konuşan kişidir. Bir nevi Ünsal Oskay ile röportaj yapar.

Bir Hoca: İkizleri dünyaya geldikten sonra daha çok işe ihtiyacı olan Ünsal'a iş konusunda yardımcı olan kişidir. Onu bir gazeteci arkadaşına yönlendirir.

Abdi İpekçi: Bir hocanın Ünsal'ı yönlendirdiği gazetede yazı işleri müdürüdür.

İzzet Sedes: Cemal Gürsel ve İkinci Elizabeth'in Ankara'da ne için görüştüklerini anlamaya çalışan gazetecidir. Ünsal bir hocası sayesinde İzzet Sedes'ten iş ister. İzzet bey de Ünsal'ı muhabir olarak gazetede işe alır. Bir süre sonra da eşi Sibel'i de sekreter olarak kabul eder ve Ünsal'a elinden geldikçe yardımcı olur. İzzet Sedes, emniyetten gelen gençlerin Ünsal'ın tehlikeli bir solcu olduğu söylentilerine aldırış etmemiştir. Ünsal'ı iş yerinde çalıştırmaya devam etmiştir.

Gençler: İzzet Sedes'in gazetesine emniyetten gelip Ünsal Oskay'ın tehlikeli bir solcu olduğunu söyleyen kişilerdir.

Dr. John Ewart Wallace Sterling: Stranford Üniversitesi'nin rektörüdür. İri burunlu, zarif, başarılı bir adamdır. Ünsal Oskay'ın anlattığı hikâyesini ve yaptığı sunumunu çok beğenir.

Levent: Ünsal Oskay'ın bodrumda ev almasında ve orayı sevmesinde etkili olan arkadaşısıdır.

Hikâyeci: Ünsal Oskay Levent isimli arkadaşı sayesinde Hikâyeci ve Şair isimli iki kişi ile tanışır. Bodrum'a geldiği zaman birlikte vakit geçirirler. Onlar muhtemelen hikâye yazarı Halikarnas Balıkcısı ve şair İlhan Berk'tir.

Hikâyeci yetmişli yaşlardadır. Genç yaşlarındayken denizci olmak istemişse de ailesinin ısrarlarıyla tarih okur. Yirmili yaşlarında İtalyan bir kızla evlenip

memleketine döner. Babasının iflas ettiğini öğrenince Anadolu'ya babasının yanına gider. Babası eşini baştan çıkarınca da babasını öldürür ve birkaç sene içerde yatar. Verem hastalığına yakalanınca hapisten çıkar. Yaşlılıktan bir ekim ayında hayatını kaybeder. Ünsal Oskay onun ölüm haberine çok üzülür.

Şair: Levent'in Bodrum'da Ünsal Oskay ile tanıştırdığı diğer bir adamdır. Ünsal Bodrum'dayken Hikâyeci ve Şair'le vakit geçirmekten çok memnundur. Hikâyeci'nin öldüğü haberini Ünsal Oskay'a veren kişidir. Şair İlhan Berk'tir.

Ahmet Abakay: Feryal'in yakın arkadaşı, Ünsal Oskay'ın öğrencisidir. Yakışıklı bir gençtir. Feryal ile bir tiyatrodan oynar ve onun oğlu rolünü canlandırır.

Ünsal, Feryal ile sevgili olmaya ve evlenmeye karar verince Ahmet'in yanına giderek Feryal'e olan duygularını anlatır. Sınıftakilerin buna ne tepki vereceği konusunda Ahmet'in fikrini alır. Ahmet ve diğer arkadaşları da bu ilişkiye olumlu bakarlar.

Mehmet Yakup Yılmaz: Feryal'in Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde okuyan kardeşidir. Anlayışlı, her işten anlayan yetenekli, bir gençtir. Ünsal Oskay onu bir arkadaş, bir dost gibi görür ve onunla her konuda konuşmaktan keyif alır. Ünsal Oskay onun iyi bir gazeteci olacağını düşünür.

Güven: Ünsal Oskay'ın aklına bir şey geldiğinde veya konuşmak istediğinde aradığı ve bir şeyler paylaştığı öğrencisidir. Güven, hocasının canının sıkkın zamanlarında yemeğe çağırır ve Ünsal Oskay'ın kafasının dağılmasına yardımcı olur.

Bir Öğrenci: Üniversitedeki hocaların bazılarının kılık kıyafet, sağ sol ayrımı yaptığı için öğrencileri fakülteden attığını anlatan diksiyonu düzgün kız öğrencidir.

Elif Demoğlu: Bir yaz günü üniversiteye kayıt olmak, bilgi almak için gelen birinci sınıf öğrencisidir. Ünsal Oskay genç kıızı görünce kendisinin üniversiteye geldiği ilk günü hatırlar.

Nişantaşı'ndaki Simitçi: Kasıtlı olarak simitlerini yere döken ve insanlara karşı duygu sömürüsü yapan simitçidir. Bu davranışının farkında olan bir kadın onu ahlaksızlıkla suçlar. Ünsal Oskay ise onun rolünü iyi oynayan bir tiyatrocu olduğunu ve kimseden zorla bir şey almadığını söyler.

Utku: Doktora yeterlilik toplantısındaki zeki öğrencidir. Köşe yazarlığı ve köşe yazılarının gereksiz bilgilerinden yakındır.

İlknur Eraltan: Ünsal Oskay'ın Barboros İlkokulu'ndaki öğretmenidir. Ona göre iyi yetişmiş farklı meslek sahibi kişilerin arasında üstünlük kurmak doğru değildir. Hepsi kendi alanında iyidir.

Millîyetçi Genç: Ünsal Oskay'ın bazı fikirlerine itiraz eden televizyon programındaki gençtir. Ülkesiyle ilgili kaygılar taşımaktadır.

Kırklı Yaşlarda Bir Öğrenci: Ders esnasında sürekli not tutan yüksek lisans öğrencisidir. Üç şovmenin de aynı kadınla çıkmasının altındaki sebebi merak eder ve Ünsal Oskay ile bu konuda konuşur.

Bir Öğrenci: Ünsal Oskay'ın sınavında soruyu tam anlayamadığı için kâğıdı boş bırakan öğrencidir. Ünsal hocanın yanına gider ve mazeretini sunup ondan özür diler. Ünsal Oskay öğrencinin soruya doğru cevap vereceğini fark eder. Ona sınav kâğıdını verir doldurmasına ister. Bu da bize aslında sınavın önemli olmadığını asıl önemli olanın bilgi olduğunu gösterir.

Orta Sıralardan Bir Kız: Ünsal Oskay'ın derse girdiği sınıftaki kızdır. Kıza göre “*Dil düşüncenin evidir.*” Bu söz Alman filozofu Heidegger'e aittir.

Göksel Aymaz: Ünsal Oskay'ın K'nın romanında bir bölümü çok beğenip bu beğenisini paylaşmak istediği kişidir. Göksel Aymaz'ı arayan Ünsal Oskay romanda beğendiği bölümü ona telefonda okur.

Bir genç: Ünsal Oskay'ın komplo düzenleyen oldu mu sorusuna cevap veren öğrencidir. Genç, yakın arkadaşının kendisine komplo kurarak kız arkadaşını elinden aldığını söyler.

Başka Bir Öğrenci: Ünsal Oskay'ın anlattıklarından sıkılıp homurdanan bizi filozof mu yapacak bu adam diye söylenen öğrencidir.

Sunucu: Okulun açılışında konuşma yapan kişilere söz hakkı vermek için orada bulunan konuşmacı kadındır.

Hükümet: Zayıf, çelimsiz fakat göbekli, beyaz tenli bıyıklı bir adamdır. Üniversitenin çaycısıdır.

Dr. Sefa Çeliksap: Ünsal Oskay'ın odasında otururken oradaki ortamı fotoğraflayan üniversite hocalarındandır.

Bir Şoför: Ünsal Oskay'ın “*Le Regard d'Ulysse*” filminden çıktıktan sonra taksisine bindiği adamdır.

Güzel Bir Kız: Ünsal Oskay'ın dersini sıkılmadan dinleyen orta sıralardaki bir kızdır.

Heyecanlı Bir Kız: Ünsal Oskay'ın dersinde doğada hiçbir şeyin aşk kadar kutsal olmayacağını dile getiren öğrencidir.

Okan Bayülgen: Ünsal Oskay'ın programına katıldığı televizyon sanatçısıdır.

Haluk Şahin: Derin Haber programı sunucusudur. Sadece isim olarak geçmektedir.

Nadide Sultan: “*Siyaset Meydanı*” programının konuklarından. İri göğüslü, dişiliğiyle herkesi etkileyecek kapasitede bir kadındır. Güzelliği ve alımlılığıyla herkesi kendisine hayran bırakır.

Garson: Mülkiyeler Birliği lokalinin garsonudur.

Duayen Bir Gazeteci: Yaşlılığından dolayı dışarı çıkmakta güçlük çeken eski bir gazetecidir. Ünsal Oskay'ın ölüm haberini genç eşinin okuduğu gazeteden öğrenir.

Genç Bir Kadın: Duayen gazetecinin eşidir. Ünsal Oskay'ın ölüm haberini eşine kendisi okur.

Mine Şenocaklı: Zamanında Ünsal Hoca ile röportaj yapan kişilerden biridir. Romanda sadece adı geçmektedir.

Kemal Sevimli: Ünsal Oskay ile ilgili bir kum anısı olduğu söylenen kişidir.

Saygısız Genç: Ünsal Oskay'ın dersinde saygısızlık yapıp izinsiz sigara içtiği ve laubali davranışlar sergilediği söylenen öğrencidir. Sadece anlatılan bir olay içerisinde adı geçmektedir.

Bir şoför: Ünsal Oskay ve arkadaşlarının otostop çekip bindikleri aracın şoförüdür. Ünsal Oskay'ın Marx, Engels hakkındaki konuşmalarını yanlış anlayıp onları arabasından kovar. Romanda sadece bir olay içerisinde anlatılır.

İsmet Bayhan: Ünsal Oskay'ın cenazesinde bulunan kişilerden biridir.

Yasmin Tülay Tamtunalı: Kibar sesli televizyon programcısıdır. Cenazede bulunmasa da televizyonda Ünsal Oskay'ın ölüm haberini sunduğu düşünülür.

Kadir Aktay: Cenazede bulunan kişilerdendir. Bir süre yaşlı beyefendi ile Ünsal Hoca hakkında konuşurlar.

Otuzlarında Bir Genç: Ünsal Oskay'ın cenaze törenini bekleyen ve üzüntülü olduğu her halinden anlaşılan otuzlu yaşlarda genç bir adamdır. Kısa saçlıdır.

Yaşlı Bir Akademisyen: Ünsal Oskay'ı anımsayıp onun hakkında konuşan kişilerdendir.

Yaşlı Beyefendi: Kadir Aktay'ın cenazede yanına gittiği kişidir. Ünsal Oskay'ın çağının çok ilerisinde bir filozof olduğunu düşünür.

Polisten Kaçan Oğlan: Kadir Aktay'ın anlattığına göre sağ sol döneminde polisten kaçan bir öğrencidir. Ünsal Oskay kendisini derse alır ve onu polisten korur.

Sıkılan Biri: Genç bir akademisyen ve iki hocanın konuşmalarından sıkılan kişidir.

Bir Muhabir: Ünsal Oskay'ın cenazesindekilerle röportaj yapan muhabirdir.

Zuhal Erol: Ünsal hocanın azarlamasının bile belli bir seviyede olduğunu söyleyen öğrencisidir.

Telefonda Konuşan Kişi: Cenazede Nursal Agul isimli kişi ile telefon görüşmesi yapan kişidir.

Rıdvan: Oğuz Akçora'nın anlattığı bir anıyı hatırlayıp hatırlamadığını sorduğu kişidir.

Münir Bağrıaçık: Zeynep isimli öğrencisinin Ünsal Oskay hakkında yazdıklarını okuyan kişidir.

Usta Bir Muhabir: Ünsal hocanın cenazesinde kendisine gelen mesajları avluya çıkıp okuyan işinde iyi bir muhabirdir.

Mesajlarla duygularını dile getiren diğer kişiler ve sözler sırasıyla aşağıda verilmiştir;

“Nurcan Karagöz Herischi: *“Öğrencisi olma şansını yakalayanlardanım, canım hocam nur içinde yat”.*

Osman Osan: *“Tarzıyla ve duruşuyla, hepimizin hocasıydı.”*

Kadir Aktay: *“Hangi sözcük anlatabilir büyüklük ve eşsizliğini.”*

Merve Doğan: *“Sosyal çürümüşlüğü umutla birleştirip anlatan; deryalar, denizler kadar engin hocamız, doğru adamdı nur içinde yatsın.”*

Bostancı Lale: *“Yaşam Felsefem...”*

Aykut Kırbiyık: *“En önemlisi, insanlığının yeri dolmaz...”*

Semra Kara: *“Harika adamdı hepimizi çok sevindirmişti, notu boldu, Allah rahmet eylesin!”*

Ahmet Avcı: Ünsal Oskay'ın cenaze merasiminde bulunan öğrencilerdendir.

Ellili Yaşlarda İki Kadın: Ünsal Oskay'ın ilk dersine girdiklerinde yaşadıklarını hatırlayıp iç çeken öğrencileridir.

Sait Yardımcı: Mert Tuncer'in Ünsal Hoca ile olan anısını anlattığı kişidir.

Üç Beş Yaşlarında Çocuk: Ünsal Oskay'ın cenazesinde kimseye aldırış etmeden uçurtma uçuran küçük çocuktur.

Bir Genç: Ünsal Oskay'ın ismini ilk kez gazeteden duyan ve o andan itibaren içinde Ünsal Oskay ile duygusal bir bağ kuran üniversiteli bir gençtir.

İmam Efendi: Ünsal Oskay'ın cenaze namazını kıldırın imamdır.

Makinist: Ünsal'ın küçük yaşlarda babası ile gittiği tren yolculuğundaki orta yaşlı, göbekli buna rağmen sık üniformalı makinisttir. Ünsal, ona imrenir ve büyüyünce makinist olmayı ister.

Simitçi: Ünsal'ın babası ile Balıkesir'e giderken gördükleri kendi halinde bir simitçidir.

Zekai Bey: Ünsal'ın üniversitede kalacağı Mülkiyeler Yurdu'nun müdürüdür. Kayıt işlemlerinden sonra oğlanın tüm emaneti bizindir der.

Genç Biri: Üzerinde keçe paltosuyla kar altında gece konu mahallesine yürüyen kişidir.

Uzun Oğlan: Ünsal'ın Kars gezisinde yanında olan üniversiteden arkadaşdır. Ünsal'ın çevresinde çok kız olmasını özel bir sebebe bağlamasına kızar.

Huri: Kurban amcanın güzel, becerikli eşidir. Köyde Hürü olarak çağrılır. Evlendikten bir yıl sonra ölür. Kurban amca köyden ayrılmadan önce kemiklerini mezardan çıkarır ve yanında götürür.

Bir Ressam: Sevgilisi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde okuduğu için onu görmeye gelen; James Dean'e benzeyen oğlandır.

İki Sevgili: Birlikte kafede oturan sevgililerdir. Kız masadaki sineği kovalamaya çalışır sevgilisi de onu hayranlıkla izler.

İki Profesör: Ünsal Oskay'ın "Doğu-Batı Zihniyeti" hakkındaki sunumunu beğenen iki hocadır. Oturdıkları pastanede bunun değerlendirmesini yaparlar.

Yavuz Abadan: Ünsal Oskay'a desteklerini esirgemeyen Nermin Abadan'ın akademisyen eşidir.

Jüri Üyeleri: Ünsal'ın asistanlık mülakatındaki jürilerdir. Ünsal Oskay'a çocukluğundan bu yana kendisini anlatmasını isterler.

Lenand ve Jane Stranford: Esmer kızın anlattığı hikâyedeki Stranford üniversitesinin kurulmasına vesile olan yaşlı çifttir. Hikâyeye göre, yoksul görünen çift çok zengindir. Çocuklarını on beş yaşında bir hastalıktan kaybederler ve Harvard üniversitesinin bir bölümüne çocuklarının ismini vermek isterler. Rektör karşı çıkınca kendi okullarını kurarlar.

Rektör: Stranford ailesinin görüşme yaptığı rektördür. Yaşlı çiftin tekliflerini kabul etmez.

Lilibeth'in Babası: Oldukça eğlenceli bir hayata sahiptir. Herkes tarafından sevilen bonkör bir adamdır. Lilibeth on altı yaşındayken hayatını kaybeder.

Cüneyt Akalın: Ünsal Oskay'ı öven onun adeta bir filozof olduğunu dile getiren öğrencisidir.

Göbekli Bir Adam: Üniversitenin açılışında konuşma yapan kırmızı yanaklı, saçı kazıtılmış, göbekli bir adamdır. İnsanlarla göz teması kurmak yerine sayfalarca yazdığı notlarıyla kürsüye çıkar ve konuşma yapar. Dinleyen herkes onun konuşmasının bitmesini sabırsızlıkla bekler. Yazara göre, bu konuşmacının okudukları bilimden, mantıktan uzak boş gürültüden başka bir şey değildir.

Yaşar Sökmen: Master tezinde yararlanmak için Hacettepe üniversitesinden gelip Herbert Marcuse'un görüşleri hakkında bilgi alan kişidir. Ünsal Oskay onu yolcu ederken ona, hayatın nesnesi değil öznesi olması gerektiğini söyler.

Deniz ve Yusuf: Banka soydukları söylenilen iki öğrencidir.

Şule: Ünsal Oskay'a âşık öğrencisidir. Bir muhabbetleri sırasında hocasının kendisine çocuk demesini kaldıramaz ve ağlamaya başlar.

İki Kız Öğrenci: Şule isimli kızın yakın arkadaşlarıdır. Ünsal Oskay'a gidip Şule'nin kendisine âşık olduğunu söyleyen kızlardır.

Fikret Mualla Saygın: Ünsal Oskay'ın çocukluk arkadaşıdır. Çocuk yaşlarda ayağı kırılır ve yanlış tedavi sonucu da bir ayağı aksar. Okuldayken İspanyol gribi olur ve annesine bulaştırır. Bu sebeple annesi hayatını kaybeder. Kendisi de Fransa'da yaşar ve orada ölür. Bir süre sonra mezardan kemikleri çıkartılıp İstanbul'a getirilir. Romanda bir gazete haberinde ismi geçer.

Konsolos Rıza Bey: Zamanında Fikret Mualla Saygın'ı destekleyip yurt dışına resim eğitime gönderen kişidir.

Canan Oğuz: Feryal'in arkadaşıdır. Ünsal Oskay'ın da öğrencisidir.

Mine: Feryal'in Türkiye güzeli seçilen arkadaşıdır.

Alaaddin Şenel: Ünsal Oskay'ın kapı komşusu olan hocadır.

Kitapçı Çocuk: Zafer çarşısındaki Feryal'e âşık olan çocuktur. Ünsal Oskay'ın kendisinden haberi vardır.

Feryal'in Annesi: Ünsal Oskay'ın torununa değişik isimler takmayı düşündüğünü duyunca Türkçe düzgün isimler vermesi konusunda onu uyarır.

Gösteri Yapan Öğrenciler: Ünsal Oskay'ın derste olduğu saatlerde koridorda slogan atıp rahatsızlık veren öğrencilerdir. Ünsal hoca dersten çıkar ve onları ses yapmamaları konusunda uyarır. Ardından da gençler dağılırlar.

Nazan Cakalı: Ünsal Oskay'ın uçakta karşılaştığı çok da hoşlanmadığı kişilerden biridir. Ünsal Oskay kendini beğenmiş bu kadın ile ekonomi hakkında konuşur.

Nuran Yıldız: Ünsal Oskay'ın öğrencilerindendir.

Bir Oğlan: Ünsal Oskay'ın evinin kapısına gelip ders saatini hatırlatan öğrencidir.

Öğrenciler: Ünsal Oskay'ın evde kızıyla olduğu bir gün evine gelen öğrencilerdir. Ünsal Oskay hepsiyle sohbet eder ve giderken her birine bir kitap hediye eder.

Bir Polis: Ünsal Oskay'ın kendi boyadığı arabasının rengini tuhaf görüp onu durduran polistir. Ünsal Oskay'ın akademisyen olduğunu öğrendikten sonra onunla sohbet edip özür diler.

Üst Komşu: Ünsal Oskay'ın ayakkabı boyasıyla boyadığı arabasının yağmurda rengi akınca bunu görüp söylenen kadındır. Ünsal Oskay'a profesör olmuştun ama adam olamamışsın şeklinde bir ifadede bulunur.

Ali: Tahtakale'deki kasaptır. Ünsal Oskay boş vakitlerinde gidip onunla muhabbet eder.

Bir Kız: Ünsal Oskay ile görüşmeye başladığı gün saçlarını sarıya boyatan kızdır.

Hüsnur Doymuş: Master programı öğrencisi aynı zamanda da fakülte sekreteridir. Sürekli kırmızı ruj süren bir kadındır. Ünsal Oskay derse geç geleceği bir gün kendisini arar ve geç geleceğinin haberini verir.

Prof. Dr. Nurçay Türkoğlu: Marmara Üniversitesindeki dekan yardımcısıdır.

Bir Kadın: Nişantaşı'ndaki simitçinin simitlerini kasıtlı olarak yeri döktüğünü fark eden kadındır. Simitçiye ahlaksızlıkla ve insanların duygularıyla oynamakla suçlar.

Burhan Bey: Ünsal Oskay'ın mahallesindeki temiz kalpli kasaptır. Ünsal Oskay ile sohbet etmekten keyif alır.

Karı-Koca: Ünsal Oskay'ın 2002 yazında Bodrum'da bahçesinde oturduğu esnada ona selam veren çifttir. Ünsal Oskay onları çaya davet eder. Kadın; oldukça zarif, güzel bir ressamdır. Ünsal Oskay'a göre eşi ise onun yanına yakışmayan bir adamdır.

Bir Kız: İlk kez Ünsal Oskay'ın dersine giren ve ona sırlıslıkla âşık olan güzel bir kızıdır.

Yelda Karataş: Üniversite hocasıdır. Çok güzel bir kadındır. Öğrencilerine anlattığı şeylerin tam olarak kavranamamasından rahatsızlık duyar.

Âdem Çelik: Beykent Üniversitesi'ndeki Mütavelli Heyeti Başkanı'dır.

Prof. Dr. Cuma Bayat: Beykent Üniversitesi'nin rektörüdür. Üniversitede Ünsal Oskay'a hak ettiği değeri göstermektedir.

Kadir Çöpdemir: Beyaz'ın programı birlikte sunduğu kişidir.

Beyaz: Ünsal Oskay'ın katıldığı programın sunucusudur.

Bir Asistan: Ünsal Oskay'ı K'nın stüdyosuna götürmek için İstiklal Caddesi'nde bekleyen esmer tenli zayıf kadındır.

Mehmet Dede: Ünsal Oskay'ın savaşta ölen dedesidir. Romanda sadece adı geçmektedir.

Genç Kadın: Beykent üniversitesine gelip iletişim fakültesi mezunu olduğunu söyleyen kadındır. Sinema ve Televizyon üzerine yüksek lisans yapmak istediğini dile getirir. Ünsal Oskay'ı o güne kadar tanımayan kadın onun hangi dersleri verdiğini sorunca Ünsal Oskay tarafından tiye alınır.

Dr. Burak Buyan: Beykent üniversitesinin genç akademisyenlerindendir.

Ezgi Başaran: Ünsal Oskay'ın yetiştirdiği gazetecilerdendir.

Dalya'nın Arkadaşı: Dalya'nın babasının hastalığında çok ilgilenemediği için duyduğu pişmanlığı anlattığı arkadaşıdır.

Çınar'ın Arkadaşı: Çınar'ın babasının hastalığından duyduğu üzüntüyü paylaştığı arkadaşıdır.

Alper: Ünsal Oskay'ın yetiştirdiği akraba çocuklarından biridir.

Yasemin: Dalya'nın dayısının kızıdır. Ünsal Oskay sayesinde New York'ta sosyoloji okur.

Bir Eskici: Ünsal Oskay'ın ölmeden önce ayırdığı kitaplarını sattığı eskicidir.

İhtiyar Kadın: Ünsal Oskay öldüğünde cenazesinin şişmemesi için üzerine bıçak koyan kadındır.

Ertuğrul Bey: Ünsal Oskay'ın cenazesinde Nez'in sendelediğini görüp onun düşmesini engelleyen kişidir.

Cengiz Çekil: Modern Eserler Müzesi'nde eseri bulunan Türk sanatçılarından. Beykent üniversitesi hocalarındandır.

Önder Pakar: Beykent üniversitesi hocalarındandır.

Devrim Demiral: Beykent üniversitesi hocalarındandır.

İlber Ortaylı: Ünsal Oskay'ın arkadaşıdır. Romanda aktif olarak bulunmaz sadece ismi geçer.

Rus Kadınlar: Ünsal Oskay'ın cenazesinden sonra evde pilav dağıtan birkaç Rus kadındır.

ROMANDAKİ BAKIŞ AÇISI

Daha en baştan söylenmelidir ki bu biyografik bir roman değildir. Asiltürk, kendine özgü tarzıyla bir roman yazıp, Ünsal Oskay'ı tüm yaşantısıyla romana başkahraman olarak davet etmiştir. *Karnavalın Ortasındaki Adam* sonuç olarak Ünsal Oskay'ın yaşantısından büyük oranda yararlanılarak yazılmış özgün bir eserdir. Romanda Ünsal Oskay'ı gözlemleyen ve her anını an be an anlatan bir gözleme dayanır. Ünsal Oskay ile anıları olan çevresindeki kişiler de yaşadıklarını beyan yoluyla anlatmışlardır. Ünsal Oskay ile ilgili anıların paylaşıldığı bölümlerde kahraman bakış açısı; onun hayatının anlatıldığı kısımlarda ise gözlemci bakış açısı kullanılmıştır.

Romandaki gözlemci bakış açısına örnekler şu şekildedir: “*Pasaj çıkışında yağmurun hafiflemesini bekleyen şu kalabalığın arasından zorla geçip, şiddetli yağmurun altında sokağa çıktı. Yürüyor. Gözlerinin önünde sisler! Sislerin arasında birbirlerini arayan insanların korku dolu seslerini de halen duyuyor; vincin kancasına takılı o devasa Lenin heykelinin başı yukarı kaldırılıyor.*”(s.38)

“Daha o zaman bile İletişim Biliminin bilgilerinden biri olarak tanınıp bilinen Ünsal Hoca, hiç bozuntuya vermeyip “araba kullanmayı bilmiyorum. Getirsen yıkarım, elime yapışacak değil ya” demişti. Oğlan arabayı getirince, öğrencilerin şaşkın bakışları altında arabayı yıkamıştı.” (s.44)

Kahraman bakış açısına örnek ise: Çetin, *“kamyon macerasını duymuşsundur” dedi. “Ünsal daha öğrenciyken birkaç arkadaş Ankara’da yola çıkılıyor. Ceplerinde kuruş yok. Gittikleri yerde nerde kalacaklar belirsiz. Bilet alacak paraları yok! Otostop çekiyorlar. TIR alıyor bunları! Kendi aralarında Engels, Marx, Althusser falan konuşuyorlar. Şoförün sabrı taşmak üzere ama bir süre katlanıyor. Bunlar üretim, artı değer falan derken, şoför aracı durdurup bunları kovalıyor. Ünsal Hocalar kaçıyor. Bunlar, biz ne yaptık derken, şoför diyor, gomanistler! Akşam eve geç gelip de kapınızda asılı şapka görünce dönersiniz! İçeride karınızla sevişirler! Namus yok, hayâ yok!” “Bunu Ünsal’dan dinleyecektiniz!” “Sabahlara, akşamlara kadar cilt cilt kitap okuyoruz! Şoför, beş dakikada her şeyi çözüp anladı, anlamakla kalmadı bize ders verdi.” (s.111)*

Romanın hemen hemen büyük bir kısmına gözlemci bakış açısı hâkimdir. Bu gözlemcinin ise yazarın yani Cengis Asiltürk’ün kendisi olduğu anlaşılmaktadır.

ROMANDAKİ ÜSLUP

Cengis Asiltürk’ün bu romanı diğer romanlarının aksine sohbet havasıyla oluşturulmuş bir anı ve biyografi özelliği taşımaktadır. Roman anlatıcısı veya kahraman anlatıcı yaşananları sohbet ortamındaymış gibi anlatmaktadır. Bu anlatımın yanı sıra romanda; gazete, makale, haber yazılarının alıntılarıyla (Kolajlarla) sıkça karşılaşmaktayız. Bu bölümlerde dil göndergesel işlevde yani bilgilendirici bir şekilde kullanılır ve sohbet havasından sıyrılır.

Sohbet havasında oluşturulan romanda soru ve ünlem cümlelerine sıkça rastlamak mümkündür: *“Uçurumun ucundaki ne? Bir insan mı? Vahşi bir hayvandan kaçması ya da avlamak istediği hayvanın ardından koşması gerekirse bacakları onu doğadaki canlıların en hızlısı yapabilir mi? Nerde? En yavaşı desek yeridir! Avının peşinden yetiştii diyelim! Boğup parçalayacak yırtıcı tırnakları, keskin sivri dişleri var mı? Burun yerine deşici gagaya sahip mi? Hayır! Pekâlâ! Saldırması, kovalaması, kaçması ve saklanması gerekse ne*

yapar? Kovalayacağı veya kaçacağı hayvanları uzaktan görmesi ve seslerini duyması ya da kokularını alması gerekirse! Bu konuda hangi hayvandan daha maharetli, hiçbirisinden! Hatta çoğu hayvana göre kör sağır sayılır! Bukalemun gibi mekânın rengini alamaz. Yılan gibi dışında zehir taşıyamaz! Uçamaz da!” (s.17)

Ünsal Oskay’ın doğumu ve ölümü arasındaki yılları ele alan romanın arka planında tarihi olaylar vardır. Bu gerçekliklere gazete ve haber yazılarından alıntı yapılarak değinilmektedir. “İstanbul Belediyesi kadınların uzun süren hamam sefalarının su israfına sebebiyet verdiği gerekçesiyle, yıkanma süresini bir saatle sınırlandırdı. Hamam sahipleri kararı sevinçle karşıladı.” (s.194)

“Che Guevara ve Camilo Cienfuegos öncülüğünde; halk, Havana şehrine girdi. Köylüler ve işçiler, Fidel Castro’nun çağrısına uyarak, genel greve gitti.” (s.197)

“İsviçreli Jacques Piccard ile Amerikalı Teğmen Don Walsh, bir trieste batiskapında Challenger Çukuruna (10.915 m.) inip deniz altı rekorunu kırdı.” (s.210)

“13 Ağustos 1961: Kimileri bürokratları asmaya kalkışıyor. Kimileri de ötelerde bir yerde iki şehir arasına duvar örüyor. Sovyetler Birliği tarafından işgal edilen Berlin’in doğu yanı Amerika’nın işgal bölgesi olan batı tarafından, bir gece yarısı örülmeye başlanan bir duvarla ayrılıyor.” (s.221) gibi birçok alıntı haber yazısına değinilmiştir.

Romanda yer yer tanım cümleleri de geçmektedir; “Herkes ailesiyle! Karı-koca ve çocuklardan oluşan, toplumun en küçük ve en önemli birimine aile denir!” (s.41)

“Âdem nedir, anla... Ezberden gitme! Adam insanoğlu demek! Yokluk, hiçlik, tamam, varlığın zıddı anlamı yok değil! Bütün sözcükler gerçek anlamını bağlamında bulur; âdem ilk insan!” (s.57)

“Karnaval esas itibariyle etten mahrum kalma demek! Latince carnem levare. Meşhur Hristiyanlık geleneği o Paskalya Yortusu’ndan önce, kırk gün kırmızı ete karşı perhizde ve oruçlu olma hali” (s.73)

Romanda metinler arası göndermelerden sıkça faydalanılmıştır ve bazı romanlardan alıntılama yapılmıştır. Örneğin Cengis Asiltürk, “Suret” romanına atıfta bulunur. “Hocam bu ne ders?” “Hayal ve Hakikat dersi... Ben, Rüstem

Efendi... Amfimiz Suret Atölyesi... Suretçiler Şahı Zekeriya Efendi'nin asistanı Rüstem. Şaka tabi şaka! Haberleşme dersi! Benim ismim Ünsal Oskay.” (s.53)

“Hayran olmayı bırak da dinle! İnsan Suretinin Simetrisi Üzerine Uzlaş! Böyle dersler hayal ediyorum. Zihin Bulanıklığı, Unutkanlık, Âna Övgü, Hatıralarımıza Övgü, Taklitler ve Buluşlar, Zamanın Metalde Uyuması, Zamanın Ateşte Uyuması, Zamanın Suda Uyuması, Zamanın Suda Uyanması, Mermerin Canı, Zihni Arınma, Zihni Işıma Geleceğe Övgü! Bunlar, bize ne anlatır? Bir romanda Suret Atölyesi adıyla bir üniversite söz konusu ediliyor; adamlar bu dersleri koymuş... Suretçiler Şahı Zekeriya Efendi, bu dersleri koyarak belki ironi yaptı! Neyse! Şunu biliyor: İnsan suretinin simetrisi tartışılardursun aynı insanın yüzünün anlık halleri var, üzerinde durduğum işin bu yanı! Zaten kimsenin yüzü simetrik değil.” (s.90) Cengiz Asiltürk bu bölümde Suret romanı hakkında bilgilendirme yapmıştır.

Oğuz Atay'ın “Tutunamayanlar” romanından; *“İnsan, kendini beğenmeden yaşayamaz... Kendini beğenirse de başkaları onun hayatını Cehennem'e çevirmeye çabalar. Bunun için kendisini hem beğenmeli hem de beğenmemeli. Oğuz Atay böyle diyor, esas Turgut Özben denmeli.” (s.66)*

Kemal Tahir'in *Esir Şehrin İnsanları*; *“Hayatını memleket için vermeyi kararlaştıranlar, bu uğurda şereflerini tehlikeye atmazlarsa iş acayip olmaz mı? Bir uçurumdan gözü kapalı atlar gibi.” (s.179)*

“Sırlanmış Zamanın Gölgesinde”; *“Şimşek çaksa, cam tozu halinde yeryüzüne dökülv erecekmiş gibi görünen buz mavi gökyüzünün altına serilmiş bakir ovada sabah olmak üzereydi.” (s.406)* romanda bu şekilde birçok metne atıfta bulunulmuştur. Bu da yazarın metinlerarasılığa sıkça yer verdiğini göstermektedir.

Romanda Dadaloğlu'ndan bir söz de yer almaktadır; *“Hakkımızda padişah etmiş fermanı, ferman padişahınsa dağlar bizimdir!” (s.82)*

Kitapta tarihi bilgiler dışında kültürel bilgilerle de karşılaşmak mümkündür. Eiffel Kulesi hakkında verilen bilgiler bu durumu örneklendirmektedir; *“Eiffel yeryüzündeki en yüksek yapıydı. Kule yedi yılda bir boyanıyor. O işe altmış ton boya gidiyor. Sanat çevreleri, kuleyle daima yakından ilgilendi! Bedri Rahmi Eyüboğlu bizim Galata Kulesi ile evlendirmek istedi. Nazım Hikmet'in Çelik Zürafası, Cemal Süreya'nın Korseli A'sı...” (s.88)*

Romanda bir matematik işlemi de bulunmaktadır; “İnsan, 80 santim kabloyla idare eder konforundan ödün verirse. Yılda 900.000.000 cihaz satan kurum müdürü, kablolar 80 cm olsun diye buyurursa, onun hesabına bakalım: Her cihaz için $130\text{ cm} - 80\text{ cm} = 50\text{ cm}$ kablo artırılır. $900.000.000 \times 50\text{ cm} = 45.000.000.000\text{ cm}$ eder. Her yıl kişi başına en az 2 kablo kullanılsa; $45.000.000.000 \times 2 = 90.000.000.000\text{ cm}$ kablo eder. $10\text{ cm} = 10\text{ TL}$ ise; 50 cm , 50 TL eder. $90.000.000.000\text{ cm} \times 50\text{ TL} = 4.500.000.000.000\text{ TL}$. $4.500.000.000.000\text{ TL}$ tutarında gelire Müdür Kurnazlığı Geliri diyelim! Bu bir yılda şirketin kasasına giren miktar!” (s.209)

Romanda birkaç hikâye anlatımı da vardır. Örneğin “Adamın biri sevmediği feylesofun hamama geleceğini öğrenince hamamın kapısına, bu hamamın suyunu kirletmeye senin kışın yetmez yazdırmış. Yaşlı feylesof, o adamı hamama girerken görünce, ben kışım o suyu kirletebilir miyim bunu bilemem, fakat senin suyu kirletmek için, kışını sokman yetmez, başını sokman gerekir başını demiş...” (s.28)

Yer yer şiirlerle de karşılaşmaktayız;

1.kısaca

içimizdeki biz'in

hiç (kim)sesi yok bizden başka

2.özetle

mavi rüzgârlarıydık yağmurlu yolları

hiçbir cinayetin zanlısı (s)ayılmaz zaman

3.bekle

kim kimde ne bıraktıysa nerede

o kadar tüm var(sıl)lığımız var(sıl)lığımız

onunla sınırlı belki de (s.190)

“Bir karanlık gecenin masmavi seherinde kızıl başörtünle gül yüzlü bahçede görün.” (s.280)

Roman boyunca Ahmet Hamdi Tanpınar'ın “İnsan serüveni bir bütündür” (s. 48, 55, 58, 59, 427) sözü leitmotiv olarak kabul edilir. Bu söz ile insan doğar, büyür ve ölür şeklinde bir bütünlük bulunmaktadır. Aynı zamanda “Başımdan geçeni yazsam roman olur” deyişinin açılımı olarak da bu tekrarı değerlendirebiliriz.

Romanda yabancı kelimeler de karşılaşmak mümkündür; “*Carpe diem*” (s. 46, 47, 54, 58), “*Die Luft der Freiheit weht!*”(s.243), “*Universitas, magistrorum et scholarium*”(s.345)

Yer yer argo tabirler de romanda yerini almıştır. Örneğin “*Orospu Çocuğu*” (s.43) “*Hastirin lan, hastirin!*” (s.134)

Kumanda için “geçgeç aleti” şeklinde bir isimlendirme yapılmıştır. Kumanda için kullanılan bu adlandırma Cengiz Asiltürk’ün “*Muleta*” romanında da geçer.

ROMANDA KOMPOZİSYON

“*Karnavalın Ortasındaki Adam*” romanının **giriş** kısmı birinci bölümden dördüncü bölüme kadarki alanı kapsar. Bu bölümünde Ünsal Oskay’ın yaşadıkları bir film şeridi gibi yansıtılır. Onunla ilgili kesik kesik bilgilere değinilir. Bu kısım bir nevi Ünsal Oskay’ın ölüm döşeğindeyken zihninden geçirdiği hayatının özeti gibidir. Ardından da onun ölümü ve cenaze töreniyle giriş bölümü son bulur. Giriş bölümü ilk 136 sayfayı kapsamaktadır.

Gelişme bölümü ise Dördüncü bölümden onuncu bölüme kadarki kısmı kapsamaktadır. Bu bölümde Ünsal Oskay’ın 1939’da Urfa’da doğumundan başlayarak tüm hayat serüveni anlatılmıştır. Ünsal hocanın hayatı; doğumu, okuduğu okullar, yaşadığı şehirler, hayatına giren kadınlar, okuduğu ve çeviri yaptığı kitaplar, öğrencileri, hayata karşı mücadeleleri gibi birçok özelliğinden bahsedilirken arka planında da dönemin Türkiye’inde yaşananlar gün yüzüne serilmektedir. Gelişme bölümü 137’den 385. Sayfaya kadarki kısmı oluşturmaktadır.

Sonuç bölümünde ise üniversite hocalığına devam eden Ünsal Oskay’ın hayatındaki son kadın olan İrina ile yaşaması, Nişantaşı’ndaki evinde rahatsızlanıp hastaneye kaldırılması, Tarabya’da bir eve taşınması, durumunun gittikçe ağırlaşması, ölümü anlatılır. Ölümünün ardından da Ünsal Oskay’ın Nez isimli kızı âşık olduğu fakat itiraf edemediği gerçeğini öğreniriz. Bu vakalarda romanın onuncu bölümünü kapsamaktadır. Sonuç bölümü 385. sayfadan 431. sayfaya kadar devam etmektedir.

DEĞERLENDİRME

“*Karnavalın Ortasındaki Adam*” romanını PDF formatında beğenerek okudum. Biyografik özellikler gösterse bile, biyografik bir roman olmayan eser bir fiction mahiyetindedir. Bu roman, arka planında basın haberleriyle zamana ait pek çok olaylara ve mesajlara da uzanır. Örneğin; “*6 Mart 1961: Kraliçe II. Elizabeth Türkiye’nin üzerinden geçerken bir saatliğine Ankara’ya inip Devlet ve Hükümet Başkanı Orgeneral Cemal Gürsel ile bir saat görüştü. Gazetecilerin, görüşme hakkında ısrarlı sorularına Gürsel şu yanıtı verdi: İngiltere Kraliçesiyle ne konuşulursa onu konuştuk. Gazetecileri enterese edecek hiçbir şey konuşulmadı. Ötesini zaten siz de biliyorsunuz...*” (s.220)

Ünsal Oskay, yazar ve diğer kahramanların ağzından bir karnavalı andıran romanda pek çok mesaj da verilir. İnsanların çok okuyarak ve kendini geliştirerek hedeflerine ulaşabileceği veyahut kibrin gereksiz bir şey olduğu gibi birçok konuya romanda değinilmiştir. Bu sebeple bu roman sadece sohbet havasında yazılan anı tarzı bir kitap olmaktan çıkarak zengin bilgilere ve nasihatlere ulaşmak isteyenler için kaynaklık edebilecek donanıma sahiptir. Cengis Asiltürk, Ünsal Oskay ile yaşadığı ortak anılarını tek bir kahraman üzerinden sıcak, samimi, açık sözlü bir biçimde deşifre eder.

Biyografik bir anı niteliği taşıyan roman, Ünsal Oskay’ın aile hayatı, eğitim hayatı, çevirileri, okuduğu kitapları, yazdığı eserleri gibi konulara da girer.

Roman zengin alıntılara (gazete, makale, dergi, kitap) uzandığı için dikkatli okunmadığı takdirde bazen nereden alıntı yapıldığı gözlerden kaçırılabilir.

Asiltürk’ün bu romanının diğer eserlerinden farklı olan yanı ise başlı başına yaşananlar üzerinde yoğunlaşmasıdır. Romanda adı geçen isimler, arka planda verilen olaylar, gazete yazıları, kitap ve film isimleri, mekânlar gerçeklerle örtüşmektedir. Örneğin romanda verilen Okan Bayülgen, Beyazıt Öztürk, İlber Ortaylı, Mine Şenocaklı, Alaaddin Şenel, Nurçay Türkoğlu, Ünsal Oskay ve onun ailesindeki kişiler ve diğer adı geçen diğer kişiler, gerçek hayattan romana aktarılmış ya da yansıtılmış kişilerdir.

Cengis Asiltürk, diğer romanlarında olduğu gibi bu romanında da kişi kadrosunu bir karnavalı andırırcasına oldukça kalabalık tutmuştur. Yaklaşık yüz seksen kişilik şahıs kadrosu romanı oluşturur. Bu şahısların çoğunluğunu küçük hikâyeleri veya dokunuşları ile figüratif diyebileceğimiz kişiler oluşturmaktadır. Romana, asli şahıslarla birlikte derinlik ve kültür taşıyan bu kişiler, yazarın da

dünyasının ne kadar geniş, gözlem gücünün de ne kadar etkili olduğunu gösterir. Kurgu içinde muhayyel kişi ve olaylara çok fazla yer verilmediği kanaatindeyim. Roman daha çok yaşanmışlıklar içinde güzeran ederken; birçok kitap, film isimlerini de okuyucuya takdim eder. Özellikle “Ne okumalıyım” diye düşünen kişilere çok zengin bir kaynaktır burada sunulanlar:

Yabancı film olarak: *Le Regard d’Ulysse* filmi, *La Notte*, *La Grande Belleza*, *Doktor Jivago*, *Indiana Jones*, *Ölü Ozanlar Derneği*

Yerli film olarak; Ali Özgentürk’ün, *Haza*’ı, Erden Kralın’ın *Bereketli Topraklar Üzerinde*, Yusuf Kurçenli ve Lütfü Ömer Akad’ın belgesel filmleri, *Kurbağalar* (Şerif Gören), *Büyülü Gerçekler* (Cengiz Asiltürk), *Vesikalı Yârim* (Lütfi Akad), *Selvi Boylum Al Yazmalım* (Atıf Yılmaz)

Yabancı yazılı metinler olarak: *Roma İmparatorluğu’nun Gerileyiş ve Çöküş Tarihi* (Edward Gibbon), *The Protestant Ethic and The Spirit of Capitalism (Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu)* (Weber), *Tarihte Neler Oldu* (Gordon Childe), *DasKapital* (Karl Marx), *Çağdaş Çin Tarihi, Çin’in Sömürgeleşmesi ve Amerika’nın Asya Politikası* (John King), *İnsan Grubu* (George C. Homans), *Uluslararası Politika* (Hans J. Morgenthau), *Metodoloji Açısından Sosyal Bilimlere Giriş* (Maurice Duverger), *Tomlumbilim* (G. Osipov), *Toplumbilimsel Düşün* (C. Wright Millls), *Estetize Edilmiş Yaşam* (Walter Benjamin), *Sanatın Öyküsü* (Gombrich), *Estetik ve Politika* (Ernst Bloch), *Eski Toplum* (Lewis Henry Morgan), *Diyalektik İmgelem* (Martin Jay) , *Alçaklığın Evrensel Tarihi* (Jorge Luis Borges), *İslâm’ın Siyasal Söylemi* (Bernard Lewis), *Tekniğin Olanaklarıyla Yeniden Üretilbildiği Çağda Sanat Yapıtı* (Walter Benjamin), *Çin Devrimi* (Fairbanks), *Orta çağ Avrupası’nın Ekonomik ve Sosyal Tarihi* (Henri Pirenne), *Günlük Yaşamdan Sanata* (Umberto Eco), Walter Benjamin’in *Hikâye Anlatıcısı* makalesi

Türkçe yazılı metinler olarak; *Göç ve Gelişme* (Nermin Abadan Unat), *Düşünce Tarihi* (Orhan Hançerlioğlu), *Müzik ve Yabancılaşma* (Ünsal Oskay), *Doğu ve Batı Zihniyeti*, *Amerikan Hakları Anayasası Uygulanması*, *Az gelişmişlik Açısından Kültür Değişimleri* doktora tezi, *Toplumsal Gelişimde Radyo ve Televizyon*, *Kitle Haberleşme Teorilerine Giriş*, *XIX. Yüzyıldan Günümüze Kitle İletişimin Kültürel İşlevleri* doçentlik tezi, *İletişimin ABC’si*, *Tek Kişilik Haçlı Seferi* (deneme ve inceleme)

Yabancı Roman ve Hikâye olarak; *Don Quijote*(Cervantes), *Fareler ve İnsanlar* (J. Steinbeck), Victor Hugo *Sefiller*, *Notre-Dame'ın Kamburu*, *Kırmızı Pazartesi* (G.G Marquez), *Memurun Ölümü Hikâyesi* (Çehov), *Yabancı* (Albert Camus), *Üçüncü Adam* (Graham Greene'nin), *Yüzyıllık Yalnızlık* (G.G.Marquez), *Kamelyalı Kadın* (Alexander Dumas), *Kırmızı ve Siyah* (Stendhal), *İnsansız Paris Sokaklarında* (Eugène Atget), *Martin Eden* (Jack London), *Devrim Yapan Üç Adamı* (Bertram D. Wolfe), *Lenin'in Aşk Hayatı*, *Oblomov* (İvan Gançarov), *Bir Ada Bir Kıt*a (J.Luis Borges), *Moby Dick* (Herman Melville), *Anna Karenina* (Tolstoy), *Adorno* (Martin Jay), *Arkadaş* (Panait Istrati), *Genç Werther'in Acıları* (Johann Wolfgang), *Angel Dayı* (Panait Istrati), *Şeker Portakalı* (J.M Vasconcelos), *İki Yıl Mektep Tatili* (Jules Verne), *Çocuk Kalbi* (Edmondo De Amicis), *İktidar Seçkinleri* (C. Wright Mills)

Yerli Roman ve Hikâye olarak; (Ahmet Hamdi Tanpınar) *Beş Şehir*, *Saatleri Ayarlama Enstitüsü*, *Huzur*, (İbni Haldun) *Mukadedime*, (Feridüddin Attar) *Mantıku'T-Tayr*, (Ünsal Oskay) *Çağdaş Fantazya*, *Yıkanmak İstemeyen Çocuklar Olmalıyız*, (Kemal Tahir) *Esir Şehrin İnsanları*, (Çetin Öner) *Gülibik*, *Keloğlan*, *Dede Korkut*, *Deli Oğlan*, *Üç Haylaz*, (Sait Faik Abasıyanık) *Medarı Maişet Motoru*, (Reşat Nuri Güntekin) *Çalıkuşu*, (Fakir Baykurt) *Yılanların Öcü*, (Çağlar Tavşanoğlu) *Toz Adam*, (Halikarnas Balıkcısı) *Gençlik Denizlerinde*, (Necati Haksun) *Kutsal Ceza*, (Halide Edip Adivar) *Sinekli Bakkal*

Tablo olarak; *Tufan Tablosu* (Michelangelo), *Kaplumbağa Terbiyecisi Tablosu* (Osman Hamdi Bey), *The Potato Gatherers* (Guy Rose)

Şiir olarak; Charles Baudelaire'in *Albatros*, Apollinaire'in *La Colombe Poignarde Et Le Jette D'eau*, Ginsberg'in, *Şarkı*, *Yoksulluğun Gözleri*

Piyes olarak; *Sen de mi Süleyman*, Brecht'in *Hitler Rejiminin Korku ve Sefaleti* ve *Carar Ana'nın Silahları*.

2. BÖLÜM CENGİS ASILTÜRK'ÜN DİĞER ÇALIŞMALARI

Cengis Asiltürk, iyi bir şair, iyi bir romancı ve daha önemlisi iyi bir sinemacıdır. Biz bu tezimizde onun sadece romanlarını ele aldık. Şiirleri ve sinema üzerine yazıları ayrı bir çalışma konusudur. Yazarın burada incelediğimiz romanları Yüksek Lisans tezi sınırlarını yeterince doldurmaktadır. Diğer çalışmalarını konu edilecek olursa bir “Doktora” çalışması olacak kapasitededir. Yazarın diğer çalışmaları şunlardır:

Şiir Kitapları: *Cennetin Öte Yanında* (Ova Yayınları, 1986), *İsyen Çiçeği* (Gold Yayınları, 1991)

Bilimsel Kitapları: *Sinemada Şiirsel Anlatım*, *Sinemada Diyalektik Kurgu*, *Sinemada Yaratıcı Yönetmen*, *Bakış Boşluğu*.

Sinema Filmleri: Albatrosun Yolculuğu: (100 dk. 2011) yönetmen olarak.

Televizyon Filmleri: Birden Eski Yağmurlar: (60 dk. 2006: Yönetmen-Yapımcı TRT), Fotoğrafçı (60 dk. 2006: Yönetmen TRT, Mavi Bir Dosya (60 dk. 2006: Yönetmen-Yapımcı TRT), Kaçakçılar (45 dk. 2006: Yönetmen-Yapımcı TRT), Git İstersen (60dk 2005: Yönetmen- Yapımcı TRT), Geç Gece (90 dk. 2005: Yönetmen- Yapımcı TRT), Gümüş Kaçakçı (45 dk. 2005: Yönetmen-Yapımcı TRT), Semt Sıkıntısı (90 dk. 2004: Yönetmen- Yapımcı TRT)

Orta Metraj Filmleri: Büyülü Gerçekler (2008), Akordeon (2010).

Kısa Filmleri: Büyülü Gerçekler (12 dk. 2007: Yönetmen), Ateşe Pervane Olan Kelebekler (11 dk. 1994 Yönetmen), Esime (18 dk. 1994: Yönetmen), Komik Ölüler Ülkesi (7 dk. 1992: Yönetmen), Bir Ses Arar İçinde (13 dk. 1992: Yönetmen) , Özgürlük Tutkusu (12 dk. 1989: Yönetmen), Düş Akıntıları (20 dk. 1988: Yönetmen)

Bu bölümde sinema üzerine yazdığı bilimsel çalışmalardan kısaca söz etmek istiyorum. Tezime eklediğim bu çalışmalar görsel sanatlarla ilgilenen herkes için (Roman seyircisi dahil) önemli eserlerdir.

Sinemada Şiirsel Anlatım:

Cengiz Asiltürk'ün sinema ile ilgili ilk bilimsel kitabıdır. Aralık 2006'da Nobel Yayın Dağılım tarafından ilk baskısı yapılır.

342 sayfadan oluşan kitabın özünü doktora tezi oluşturmaktadır. Kitap ünlü sinema yönetmenleri Metin Erksan ve Ömer Kavur'a ithaf etmiştir. Kitapta şiir dilinin oluşumuna, şiir dilinin tüm incelikleri barındırdığına, şiir ve film sinema dili arasındaki benzeşimlere yer verilmektedir. Aynı zamanda birçok film ve filmin içeriği hususunda bilgiyi de kitapta bulmak mümkündür.

“Doğal Dil” başlığı ile başlayan birinci bölümü sırasıyla “Sanatta Dil ve Kurgu”, “Sinemada ve Şiirde Anlatım Biçimleri”, “Düşünsel Süreçte Şiir ve Sinema Söz/ Görüntü Dizimi” oluşturmaktadır.

Sinemada Diyalektik Kurgu:

Cengiz Asiltürk'ün bilimsel alanda yazdığı ikinci kitabıdır. Yazarın Yüksek Lisans tezi olan bu çalışması, Kalkedon yayınevi tarafından Mayıs 2014'te basılır.

Kitap 379 sayfadan oluşmaktadır. Yedi bölümden oluşan eser, sinema hakkında bilinmeyen birçok bilgiye ışık tutmaktadır. “Kimi Sanat Türlerinde Kurgu”, “Sinemada Kurgu Düşüncesinin Gelişimi”, “Kurguyu Belirleyen Ögeler ve Anlam”, “Kurguya Sanatçıların Katkısı”, “Kurguda Ses, Müzik, Renk Ögelerinin Yeri”, “Kurguya Yaklaşımlar: Hollywood ya da Antihollywood”, “Örnek Filmlerin Kurgu-Dil Çözümlemesi” başlıkları altında oluşturulmuştur.

Sinemada Yaratıcı Yönetmen:

Cengiz Asiltürk'ün bilimsel alanda yazdığı ve doçentlik çalışması olan üçüncü kitabıdır. Kalkedon yayınları tarafından Mayıs 2014'te basımı yapılır.

428 sayfadan meydana gelen kitap sinema hakkında birçok konuya değinmiştir. Yukarıda adı geçen diğer iki bilimsel kitapla bir bütün oluşturan *Sinemada Yaratıcı Yönetmen* bu halkanın son kitabıdır. Sinemada anlatım yöntemlerine ve hikâyecilerinin oluşumu hakkında birçok bilgiyi burada bulmak mümkündür.

Kitap; “Hikâyeleştirme Sanatının Geçmişi”, “Yönetmen Kavramı”, “Bir Sanat Yapıtı Olarak Filmin Ortaya Çıkış Süreci” şeklinde üç ana bölümden oluşmaktadır. Fakat bu bölümler de kendi aralarında alt bölümlere ayrılmakta ve birçok farklı konuyu içerisinde barındırmaktadır. Eserde daha çok kurguya, hikâye anlatıcısına yer verilmektedir.

Bakış Boşluğu:

Cengiz Asiltürk'ün bilimsel son eseridir. A7 Kitap yayınları tarafından Ocak 2019 yılında basılmıştır.

Kitap 284 sayfadan oluşmaktadır. Eser, çalışma sahasıyla ilgili pek çok başlığı dolduran metinlerden oluşmuştur. Bu başlıklardan hareketle yazarın bakış açısını oluşturan ve aynı zamanda çalışma sahasına olan hakimiyetini görmekteyiz.

Asiltürk, bu kitabında hayat ve çevre hakkındaki düşüncelerini tek paragraflık kısa cümlelerle maddeler halinde sunar.

SONUÇ

Cengis Asiltürk'ün tez konusu yaptığımız beş romanını ayrı ayrı değerlendirdik. *Sırlanmış Zamanın Gölgesinde* isimli roman göçebe hayat süren Deli Ağa'nın kent soylu olma hayali yolundaki mücadelesini; *Muleta* romanı, Günay Diker isimli genç kızın yedi yıl içinde yaşadığı mutsuz ilişkilerini ve hezeyanlarını; *Ölüyaprak Vuruşu* romanı, Özgür Güneyli adındaki bir akademisyenin yaptığı bir hatanın sonucu yaşadığı paranoyalarını; *Suret* romanı, Rüstem Efendi'nin 109 yıllık hayatında yaşadıklarını ve çizdiği suretlerindeki sırları; *Karnavalın Ortasındaki Adam* ise; Ünsal Oskay isimli bir akademisyenin hayatını kurmaca olarak ele almaktadır. Konuları itibariyle birbirlerinden farklılık gösteren romanlar, bir yönüyle yazarın hayatından kesitlerle okuyucunun önüne serilirken; diğer yanıyla da kurgusal bir kalabalık dünyanın içinde okuyucuyu şaşırtan ve düşündüren olaylara yer vermektedir.

Cengis Asiltürk'ün *Sırlanmış Zamanın Gölgesinde* romanında Bedi ve Zekeriya'dan bahsetmesi ve onların briket fabrikası kurmaları yazarın anne ve babasıyla; anneannesi Sakine Hanım'ın Ramazanoğulları ailesine mensup olması; *Muleta* romanında Kovboy Hakan'ın Hoolywood'a gitmek için bir yük gemisine binme çabası ve yakalanması, yazarın gençlik yıllarında yaşadığı bir kaçma anısıyla; *Ölüyaprak Vuruşu* romanında Dipincisi denilen bodrum katında yaşayan akademisyen Özgür Güneyli; *Karnavalın Ortasındaki Adam* romanında da "K"dan yola çıkarak yazarın romanlarında kendisine ve ailesine yer verdiği çıkarımında bulunabilmekteyiz.

Romanlarda öne çıkan merkez kişiler; çevre ve mekân zenginliği içerisinde akıp giderler. Asıl kişiler, hayatlarını canlı ve renkli tablolar halinde okuyucuya sunarken, okuyucu da bir sinema sahnesinin içine dahil olarak sıcak ve samimi bir şekilde kahramanların hemen yanı başında ortak duygularla yürürler.

Romanlar, kurgusal yapılarının içinde kültürle ilgili pek çok malzemeyi de kullanır. Bu malzemeleri geniş olarak ilgili yerlerde aktardığımdan burada tekrar etmeyeceğim. Romanları okurken, karşımdaki yazarın bu kültür coğrafyasına hayranlık duydum. Roman yazarlığının sınırlarının ne kadar geniş olduğunu gördüm. Cengis Asiltürk, Devir-İnsan-Zaman- Mekân ve maziden âtiye yol alan

derin bir kültürel yapının mesajlarla dolu panoramasını okuyucunun fikir dünyasına aktarmaktadır.

Cengiz Asiltürk, mekân olarak kendisinin bizzat yakından bildiği şehirleri ve dolaştığı diğer mekânları romanlarına taşır. Bunun en önemli sebebi o ortamın ihtişamından ve özelliklerinden yakinen haberdar olmasıdır. Mekân olarak, gezdiği coğrafyayı; bu coğrafyanın onda yarattığı duygusal fırtınaları anlatırken mekânlar ayrı bir atmosfere bürünür. Adana, İstanbul, Ankara, Bursa, İzmir gibi büyük şehirler, romanlarda cazibe merkezi olmanın yanında; içindne barındırdıkları insanların hayatlarını ve yaşayış biçimlerini çeşitli yönleriyle yansıtır. Atmosferleri ile yazarı etkileyen bu şehirler, belirgin özellikleriyle yazarda özel kavramlara dönüşür. Örneğin; İstanbul için “Denizlerkenti”, Adana için “Güneşliyağmurlarkenti”, Bursa için “Sislerülkesi” Ankara için de “Karlarülkesi” yakıştırmalarını kullanır.

Çok kalabalık kadroların kullanıldığı romanlarda bazı kişilerin benzer yönleri görülmektedir. Örneğin; *Suret* romanında Rüstem’in babası Miralay ile *Karnavalın Ortasındaki Adam* romanında Ünsal Oskay’ın babası Şükrü Bey; resmi, soğukkanlı, insanlara karşı mesafeli, çocuklarına sevgilerini çok da yansıtmamaları yönünden benzerlik göstermektedirler. Aynı zamanda *Muleta* da Günay Diker ve *Suret* romanında yer alan Tünde isimli kişiler günü birlik ilişkiler yaşarlar. Yaşam biçimleri olarak birbirlerine benzerler.

Romanlarda ele alınan anne figürleri ise kendilerini aktif şekilde hissettirmezler. Cengiz Asiltürk’ün romanlarının sonuna nokta koyan, son şeklini veren kişiler; hep aydın, okumuş, kentsoylu kişilerdir. *Sırlanmış Zamanın Gölgesinde* Deli Ağa -Zekeriya, *Muleta*’da Timur, *Ölüyaprak Vuruşu*’nda Özgür Güneyli, *Suret* de Rüstem Efendi, *Karnavalın Ortasındaki Adam* da ise Ünsal Oskay kentsoylu eğitilmiş kişilerdir. Gerek eğitilmiş oluşları gerekse düşünen ve aklını kullanan bu kahramanlar hayata pozitif yaklaşırlar.

Cengiz Asiltürk, “Figüratif kişiler” başlığı altında incelediğimiz şahıslar vasıtasıyla bir dolu hikâyeye ve mesaja uzanır. Bu kişi zenginliği onun bütün romanlarını insan kalabalığı içindeki dünyayı karnaval haline getirir. Dünyayı temsil eden bu karnaval, umduğu hayatı yaşayamayan sıra dışı şahısları içinde saklar. İşte yazar, karnavalın içinde farkedilmeyen insanların dünyasını romanlarında aşikâr eder.

Asiltürk romanlarının birçoğunda “Cenevizli tacirler gibi öksürmek” şeklinde bir ifadede bulunur. Kendisi sorduğumuzda bu tiptemeyi şöyle açıklamaktadır. Öksürme, yürüme biçimi gibi soy açısından karakteristik bir özelliktir.” Bu gözle diğer yardımcı kişilere baktığımızda romanlarda tipten ziyade karakter zenginliği görürüz.

Romanlarının hemen hemen hepsinde vermek istediği aslî bir mesaj vardır. O da okumanın, kendini geliştirmenin, hayatı sorgulayabilmenin önemi üzerinedir. Bunun yanı sıra bütün romanlarında başka mesajlar da mevcuttur. Bunlardan başlıcaları şunlardır: Mekân isimlerinin sürekli değiştirilmesinden kaynaklı yaşanacak yabancılaşma, yapılan bir işin adabına uygun yapılmaması, kızların yanlış ilişkilerden uzak durmaları gibi enteresan mesajlar romanda yerini alır.

Cengiz Asiltürk, romanlarında sade bir dil ve üslup ortaya koymuştur. *Suret* ve *Karnavalın Ortasındaki Adam* romanları daha çok sohbet havasında, “Meddah”vâri meydana getirilmiştir. Yazarın dünyaya açık kültürel yapısı yer yer yabancı kelime, deyim ve bilhassa kültürel malzeme güzel Türkçesinin içerisine katkı sağlamaktadır. Tanım ve tasviri uzun cümleleri de kullanan yazar, küçük de olsa yazım hataları yapmış, argo tabirleri ve küfürleri ile tahkiyesinde gerçeklik hissini uyandırmıştır.

Romanlar, sade ve sıradan bir hikâyeden meydana gelmemiştir. Romanlarda zaman genel olarak kozmik zamandır. Fakat tahkiyenin içine serpiştirilmiş arka planlarında “flachback”lerle tarihi zamanlara uzanılmıştır. Örneğin; *Suret*’te Abdülaziz’in, Genç Osman’ın öldürülüşü, *Karnavalın Ortasındaki Adam*’da o dönem Türkiye’indeki olaylara açıkça değinilmiş, dikkat çekilmiştir. Bu yapı da romanları sade bir serüven olmaktan çıkarıp tarihi bilgiyle donatılmış eserler haline getirir. Yani Asiltürk romanları; tarihi, felsefi, coğrafi, edebi, dini birçok kaynaktan beslemiştir.

Romanlar da bakış açıları da farklılıklar göstermektedir. *Sırlanmış Zamanın Gölgesinde* ve *Muleta* romanlarında tanrısal bakış hâkimdir. *Ölüyaprak Vuruşu*’unda ve *Karnavalın Ortasındaki Adam* romanlarında gözlemci, *Suret* romanında ise kahramanın bakış açısı mevcuttur.

Cengiz Asiltürk’ün, romanlarında bazı göndermeleri de mevcuttur. Bu göndermelerin en belirginini *Sırlanmış Zamanın Gölgesinde* isimli romanındadır. Romanın başkişisi Deli Ağa’nın ve Rüstem’in 100 yaşını geçen ömürleri ile

Ötekent isimli mekândan bahsedilmesi okuyucuya Ergenekon destanındaki Ötüken efsanesine ve Dede Korkut hikâyelerinden Deli Dumrul'a kadar uzanır. Bu hikâyede Tanrı Deli Dumrul'a 140 yıl ömür bağışlar. Ayrıca Orta Asya steplerinde yaşayan Hunza Türklerinin ömürlerinin de 140 yıla kadar uzadığı düşünülürse Roman bu yönüyle Türk destanlarına ve coğrafyasına göndermeler yapar.

Romanların hemen hemen hepsinde yazar, kendi romanlarına göndermeler yaparak metinler arasılıktan yararlanmışır. Örneğin; *Muleta* romanında Özgür Güneyleli'den bahsedilmesi, *Ölüyaprak Vuruşu* romanında da Günay Diker'in yer alması, *Ölüyaprak Vuruşu*'nda roman ismi geçmese de çam kabuğu suyundan bahsedilerek *Sırlanmış Zamanın Gölgesinde*'ye atıfta bulunması, *Karnavalın Ortasındaki Adam*'da Suret romanının içeriğinden bahsetmesi, gibi...

Romanların birçoğunda kitap, film, tablo isimlerinden bahsedilmektedir. Yine birçok gazete, dergi, mektup, şiir, haber ve wikipedia bilgisini romanında kolaj yoluyla kullanır. Bu da okuyucuya okuması, izlemesi, görmesi gereken eserler konusunda ipuçları verir. Bu yönüyle Asiltürk'ün kitapları sadece bir roman olmaktan çıkarak başvuru yapılabilecek kaynak kitaplar haline gelmektedir.

Yazarın Adanalı olması romanlarında sıklıkla Adana ve çevresindeki güzelliklerine atıfta bulunmasına sebep olur. Örneğin; portakal, limon, narenciye kokusu, Mantufar (Altın Otu) çiçeği ve kokusu romanlarında özellikle belirttiği unsurlar arasındadır. Adana ve çevresini, Toroslar'ın, Çukurova'nın bütün zengin aromalı nebatatını romanlarına taşıyan Cengiz Asiltürk; bu bölgeden yetişmiş büyük romancı Yaşar Kemal'i tamamlayan ve sürdüren bir yazar olarak da karşımıza çıkar.

Asiltürk, iki romanında da kumanda için "Geçgeç" aleti tabirini kullanmıştır.

Yukarıda belirttiğimiz gibi; Yazarın mekân ve kişi v.d. başvurmasında sinemacı olmasının büyük etkisi vardır. Çünkü kişi ve mekânları tıpkı Atilla İlhan'ın, Şemsettin Ünlü'nün ve Balzac'ın romanlarında yaptığı gibi bir

kameraman gözüyle okuyucusuna nakleder³⁷. Bunu yaparken, teferruatlı bir gözlem yanında, sinematograf, camera, obsur gibi terimlere de başvurarak romanına sinemacılığı etkin şekilde hâkim kılar.

³⁷ Bkz. Enver Töre, “Bozulan Kardeşliğin Hikâyesi yahut Ermeni Bozgunculuğunu Yaşayan Yukarışehir”, “Harput’un Romanı” ayrıca bak “Yaşanmış Ruh Hallerinin Hikâyesi: Vadideki Zambak” *Edebiyat Üzerine Yazılar*, DijitalSanat yayıncılık, İstanbul, 2009, s.125-154 / 251-274.

KAYNAKÇA

AKTAŞ, Şerif, *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1991.

AKYÜZ, Kenan, *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri 1860-1923*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul. 2015.

ASİLTÜRK, Cengis, *Sırlanmış Zamanın Gölgesinde*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 2006.

ASİLTÜRK, Cengis, *Muleta (Kırmızı Orfel)*, Minval Yayınları, İstanbul, 2015.

ASİLTÜRK, Cengis, *Ölüyaprak Vuruşu*, Kalkedon Yayınları, İstanbul, 2016.

ASİLTÜRK, Cengis, *Suret*, A7 Kitap, İstanbul, 2018.

ASİLTÜRK, Cengis, *Karnavalın Ortasındaki Adam* (Henüz basımı yapılmadı, PDF formatında yazardan alındı.)

ASİLTÜRK, Cengis, *Sinemada Şiirsel Anlatım*, Nobel Yayın Dağıtım, İstanbul, 2006.

ASİLTÜRK, Cengis, *Sinemada Diyalektik Kurgu (Filmin Dili)*, Kalkedon Yayınları, İstanbul, 2014.

ASİLTÜRK, Cengis, *Sinemada Yaratıcı Yönetmen*, Kalkedon Yayınları, İstanbul, 2014.

ASİLTÜRK, Cengis, *Bakış Boşluğu*, A7 Kitap, İstanbul, 2019.

ARGUNŞAH, Hülya, “Tanzimat’tan 2. Meşrutiyet’e Türk Romanı”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, Cilt 4, nr. 8, 2006. s. 29-30.

ÇETİN, Nurullah, “Tanzimat Döneminde Türk Romanı”, *Hece*, Türk Romanı Özel Sayısı, 2002, sy.65-66-67, s. 21.

DELEUZE, Gilles, *SİNEMA 1- Hareket-İmge*. (Çev.: Soner ÖZDEMİR). İstanbul: Norgunk Yayınları, 2021.

DİLER, Hatice-EMİR, Derya, Büyülü Gerçeklik Latife Tekin'in Sevgili Arsız Ölüm ve Agela Carter'in Büyülü Oyuncakçı Dükkânı İsimli Eserlerinin Karşılaştırılması, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sayı 30, Ağustos 2011, s.52

ENGİNÜN, İnci, *Yeni Türk Edebiyatı Tanzimat'tan Cumhuriyet'e (1839-1992)*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2014.

FİNN, P, Robert, *Türk Romanı*, (İlk Dönem:1872-1900), (Çev. Tomris Uyar), Bilgi Yayınları, İstanbul, 1984.

KAVRUK, Hasan, *Eski Türk Edebiyatında Mensur Hikâyeler*, M.E.B Yayınları, İstanbul, 1998.

KORKMAZ, Ramazan, *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı (1839-2000)*, Grafiker Yayınları, Ankara, 2013.

KÜPÇÜOĞLU, Hülya, -Cengis Asiltürk-Karnavalın Ortasındaki Adam- Sinema, Şiir ve Hayat Üzerine isimli söyleşi videosu.

MORAN, Berna, *Türk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış 1*, İletişim Yayınları, 2012.

ÖZDEMİR, Emir, *Yazınsal Türler*, Ümit Yayıncılık, Ankara, 1994

ŞAHİN, Veysel, *Romanda Zaman (Romanda Zaman Poetiği Üzerine)*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2021.

TANPINAR, A.Hamdi, *19'uncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, Çağlayan Kitabevi, İstanbul, 1988.

TEKİN, Mehmet, *Roman Sanatı-Roman Unsurları 1*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2001.

TÖRE, Enver, *Hayattan Sahneye Kadınlar*, Dumanay yayınları, İstanbul, 2005.

TÖRE, Enver, *Edebiyat Üzerine Yazılar*, DijitalSanat yayıncılık, İstanbul, 2009.

TÖRE, Enver, *Geleneksel Türk Tiyatrosu*, Kesit yayınları, İstanbul, 2016.

TÖRE, Enver, *Modern Türk Tiyatrosu*, Kesit yayınları, İstanbul, 2016.

TÖRE, Enver, *Dramatik Edebiyatımızda Eleştiri*, Liman yayınları, İstanbul, 2021.

TUNCER, Hüseyin, *Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı 1*, Ders Kitapları Anonim Şirketi Tesisleri, İstanbul, 2001.

TÜRK EDEBİYATI TARİHİ, Editör: Prof. Dr. Öztürk EMİROĞLU, İdeal Kültür Yayıncılık, 2 Cilt, İstanbul, 2021.

WİKİPEDIA...

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı	DUYGU ERDEM			
Doğum Yılı				
Doğum Tarihi				
Medeni Durumu				
Öğrenim Durumu				
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Vakıfbank İÖÖ		Artvin/Merkez	2006
Ortaöğretim	Vakıfbank İÖÖ		Artvin/Merkez	2010
Lise	Kazım Karabekir Anadolu Lisesi		Artvin/Merkez	2013
Lisans	AÇÜ		Artvin/Merkez	2019
Yüksek Lisans	AÇÜ		Artvin/Merkez	2019
İş Deneyimi				
Hakkımda bilgi için önerebileceğim şahıslar				
e-posta				
Yayınlarım	Aksisanat: Prof. Dr. Enver Töre ile Söyleşi			

Tez Şablonu	Karar Tarihi	Oturum No	Karar No
Sosyal Bilimler Enstitüsü Enstitü Kurulu			
Artvin Çoruh Üniversitesi Senato Kararı			